BUNDEL

VAN

LEERREDENEN.

CHRISTUS

DE

GELIEFDE DES VADERS,

GENEGEN OM ZONDAARS TE ONTVANGEN.

OF

VOORSTEL VAN DEN DIERBAREN EN VEILIGEN VERZOENINGSWEG,

GESCHETST

IN EENIGE

LEERREDENEN;

DOOR

CHRISTIAAN FLECK,

Predikant aan de Hoofdplaats van de Kaap de Goede Hoop.

TE AMSTERDAM,

Bij A. B. SAAKES,

1818.

KERKELIJK GOEDGEKEURD.

VOORBERIGT.

*Gij ontvangt hier, Waarde Gemeente! eenige verhandelingen in den vorm van Leerredenen over den hoofdinhoud van den dierbaren verzoeningsweg, zoo als dezelve in het Evangelie wordt voorgesteld; bevattende: „ het ko-
„ men tot* JEZUS, *en het omhelzen van zijne
„ geregtigheid, gevolgd van het leven des ge-
„ loofs, als de eenige en veilige weg, om in
„ tijd en eeuwigheid een genoegen te smaken,
„ dat bestendigen troost en bestendig heil aan-
„ brengt; zijnde het een en ander gegrond op
„* JEZUS *algenoegzaamheid en voortreffelijkheid,
„ aangemerkt als den waren Godmensch;
„ van den Vader als zoodanig geheiligd, en
„ in de wereld gezonden." — Gij zult daaruit zien, hoe wij op het eenig fondament, hetwelk gelegd is, hebben trachten te bouwen; begeerende onder Ulieden niets anders te kennen, dan* CHRISTUS *en dien gekruisigd; gelijk dit bestendig onze toeleg geweest is, gedurende al dien tijd, dat wij onder U mogten arbeiden.*

Daar mijne bedoeling in de uitgave van deze Leerredenen voornamelijk geweest is, om U na mijnen uitgang iets achter te laten,

waarbij Gij mijnes alsdan nog zoudt kunnen gedenken; zoo wensch ik hartelijk, dat het zaad, hetwelk ik bij het uitſpreken derzelve in uwe harten heb zoeken te ſtrooijen, daardoor nog lang mag levendig gehouden worden, vroeg of laat uitſpruiten, en tot eer van vrije genade gewenschte vruchten voortbrengen!

In hoe ver deze Leerredenen naar den hedendaagſchen ſmaak zullen zijn, daarover bekreun ik mij wel het minst: wij hebben dezelve in dien vorm gegoten, welke wij dachten de geſchiktſte te zijn, om zielen voor CHRISTUS *te gewinnen, en niet zoo zeer, om menſchen te behagen; daartoe toch zijn andere wegen en middelen, als het iemand om roem bij de wereld te doen is; als men zich eenen naam tracht te maken.*

De ſtijl valt noch in het lage, noch in het verhevene, maar in zulk eenen toon, dat wij gaarn zagen, dat de minst kundige onder U ons gemakkelijk kon verſtaan; en waartoe prediken wij toch anders? moet het niet zijn tot ſtichting en opbouwing; niet om verwondering te wekken; dit heet immers niet CHRISTUS, *maar zich zelve prediken.*

Evenwel hebben wij ook getracht in zeker op-

opzigt ons zelve te prediken, door ons te veraangenamen aan de gemoederen van die genen onder U, welke het waarlijk om CHRISTUS *te doen is; te weten, door te prediken naar het hart van waarlijk heilbegeerigen; gelijk ik bij dezen betuig, dat het mij niet weinig tot opbeuring heeft mogen strekken, te ontwaren, hoe deze onze arbeid bij velen Uwer niet ongezegend geweest is; hoe eenigen onder het voorstel daarvan tot nadenken gebragt, en anderen daardoor opgebouwd en bevestigd mogten worden in het zielzaligende en vertroostende van het Evangelie, waarvoor wij genade, bij deze nederig dankende, de eer geven!*

Behaagt het GOD *mijn leven nog zoo lang te rekken, dat deze verhandelingen onder U in omloop gebragt worden; mag ik bespeuren, dat de Vader der lichten er zijnen zegen over gelieve te gebieden; dit zal mijne dankzegging tot roem van genade aanvuren; mij nog meer aan U verbinden, om op allerleije wijze, zoo lang ik zal kunnen, aan de bevordering van uwe eeuwige belangen dienstbaar te worden; in dat blijde vooruitgezigt, dat er niets goeds in den weg van* GODS *aanbiddelijke Voorzienigheid verloren gaat; en dat, als wij zullen bevonden worden te zijn*

stand-

ſtandvastig in het werk des Heeren, onze arbeid dan ook niet ijdel zal zijn in Hem.

De laatſte Leerrede heb ik niet ondienſtig geacht in dezen bundel te laten volgen, als kunnende ſtrekken tot eenen gepasten aandrang, om, hetgeen in de voorgaande is voorgeſteld, des te gereeder ter harte te nemen: is onze ziel toch van zulk eene waarde, ligt er aan haar eeuwig wel of kwalijk zijn zoo oneindig veel gelegen, als ons daarin geſchetst wordt; wie zal dan de noodzakelijkheid niet inzien, om van den verzoeningsweg zonder uitſtel een ernſtig gebruik te maken; om het aanbod, daarin gedaan, volvaardig te omhelzen; om zoo doende een vast fondament te leggen voor het toekomende, waarop men het eeuwig leven uit genade mag te gemoet zien?

De Heer doe dezelve daartoe ſtrekken, en geve, daar wij heden zijne ſtem nog mogen vernemen, dat wij toch onze harten niet verharden!

Uw heilzoekende Dienaar
CHR. FLECK.

Kaapſtad, den 10 van Louwmaand,
1817.

LIJST

L IJ S T

DER

LEERREDENEN.

I.

CHRISTUS VERHEERLIJKING OP DEN BERG.

Over *Matth.* XVII: 1, 2.

II.

CHRISTUS, MOZES, EN ELIAS, IN ONDERLING GESPREK.

Over *Matth.* XVII: 3.

III.

CHRISTUS DOOR DE HEMELSTEM VOOR GODS ZOON VERKLAARD.

Over *Matth.* XVII: 4—9.

IV.

JEZUS MINZAME UITNOODIGING AAN ONTDEKTE ZONDAARS.

Over *Matth.* XI: 28.

V.

JEZUS EISCH EN TOEZEGGING AAN ZONDAARS, DIE TOT HEM KOMEN..

Over *Matth.* XI: 29, 30.

VI.

VI.

'S VADERS TREKKING TOT JEZUS.

Over *Joh.* VI: 44.

VII.

DE BOETVAARDIGE ZONDARES.

Over *Luk.* VII: 36—47.

VIII.

DE ZONDARES BEMOEDIGD.

Over *Luk.* VII: 48—50.

IX.

DE BOETVAARDIGE ZONDARES EEN TOONBEELD VAN VRIJE GENADE.

Over *Luk.* VII: 47.

X.

DE AANGEKLAAGDE, DOCH NIET VEROORDEELDE OVERSPEELSTER.

Over *Joh.* VIII: 1—11.

XI.

DE GROOTE WAARDE VAN 'S MENSCHEN ZIEL.

Over *Matth.* XVI: 26.

I.

CHRISTUS VERHEERLIJKING OP DEN BERG.

T E K S T

Matth. XVII: *vs.* 1, 2.

Het nederig en gering aanzien, waarin Gods Zoon, onze goddelijke Verlosser, zich op deze wereld vertoonde, wanneer Hij bezig was in de dingen zijnes Vaders, had ongelukkiglijk te veel invloed op zijne tijdgenooten, dan dat zij Hem zouden erkend hebben voor dien uitmuntenden Profeet, welken men omtrent dien tijd verwachtte, dien de Heer voor Israël uit het midden zijner broederen stond te verwekken. (*a*) Lees het Evangelie, en gij zult daarin dien grooten steen des aanstoots en der ergernis dadelijk ontwaren. Was het niet al dikwijls: *is deze niet de Zoon van Jozef en Maria;* (*b*) en wanneer JEZUS voorstel hun somtijds behaagde: *van waar komt dezen die wijsheid?* (*c*) Geraakte JEZUS naderhand in de magt zijner vijanden, zag men Hem ten laatste geklonken aan een vloekhout, dit

(*a*) *Deut.* XXXIII: 18. (*b*) *Joh.* VI: 42. (*c*) *Mark.* VI: 2.

dit verflimmerde het vooroordeel nog merkelijk; lijden en dood waren denkbeelden, welke men volftrekt onbeftaanbaar achtte met de heerlijkheid, waarin men den Mesfias verwachtte! Hoe treffend vond men dit gedrag niet reeds gefchetst in het gewijd orakelblad? Daar immers vindt men het opgegeven, als de rede, waarom de leer der eerfte Evangeliegezanten zoo weinig ingang zoude hebben bij de Joden, als wij de fchare der goede boodfchappers bij JESAIA hooren vragen of klagen: *Wie heeft onze prediking geloofd?* en daar de rede van geven: *want Hij is als een rijske voor zijn aangezigt opgefchoten, en als een wortel uit eene dorre aarde: Hij had geene gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zoo was er geene geftalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht.* (*d*)

Zoo was het naderhand mede niet veel beter, toen het Evangelie onder het Heidendom werd bekend gemaakt; *het kruis van* CHRISTUS, zegt PAULUS uitdrukkelijk, *was den Grieken dwaasheid.* (*e*) En van waar komt het anders, dan dat men het met de natuurlijke rede, met het zwak vernuft kwalijk

(*d*) *Jef.* LIII: 1—3. (*e*) 1 *Kor.* I: 23.

lijk kon overeenbrengen, dat men het leven, het waar geluk, in een ſmertelijk lijden en eenen ſmadelijken dood van eenen man, dien men voor een bloot mensch hield, zou kunnen zoeken en vinden?

Krachtige hinderpalen in der daad voor den loop der waarheid, voor de erkentenis, dat JEZUS is de CHRISTUS, de Zoon des levendigen Gods!

En hoe kwam het Evangelie dezelve te boven? Niet door kracht of geweld, maar met behulp van Gods Geest; daardoor werden de gemoederen van ſommigen opmerkzamer gemaakt op hetgene zij van JEZUS zagen en hoorden; men ontdekte in zijne leer de wijsheid van boven; ook liet JEZUS wel eens enkele ſtralen van zijne heerlijkheid van achter zijne menschheid uitſchieten, waardoor niet onduidelijk bleek, hoe de Godheid als ligchamelijk in Hem woonde; zoo dat men er van moest zeggen: *Wij hebben dien gevonden van denwelken Mozes in de Wet geſchreven heeft, en de Profeten, namelijk* JEZUS *den Zoon Jozefs van Nazareth.* (*f*)

Bij een ſoortgelijk geval wenschte ik U thans te bepalen.

TEKST.

(*f*) *Joh.* I: 46.

TEKST.

Matth. XVII: *vs.* 1 en 2.

EN NA ZES DAGEN NAM JEZUS MET ZICH PETRUS, EN JAKOBUS, EN JOHANNES ZIJNEN BROEDER, EN BRAGT HEN OP EENEN HOOGEN BERG ALLEEN.

EN HIJ WERD VOOR HUN VERANDERD VAN GEDAANTE: EN ZIJN AANGEZIGT BLONK GELIJK DE ZON, EN ZIJNE KLEEDEREN WERDEN WIT GELIJK HET LICHT.

Wij wandelen door geloof, en niet door aanschouwen. Zoo luidt de aanmerking van PAULUS, 2 *Kor.* V: *vs.* 7. Deze aarde is de plaats der bestemming niet van den Christen; Hij is voor een hooger leven geschikt; zijne ware bestemming ligt in de eeuwigheid: intusschen weet hij van dien toekomenden staat zeer weinig; en wat hij er van weet, kent hij alleen uit de zinnelijke voorstellingen, die hij daarvan in het woord der waarheid aantreft; maar waar zijn woorden in eenige menschelijke taal aan te treffen, welke het zuiver geestelijke en hemelsche voor hem in het regte licht zouden kunnen plaatsen? Neen! zijn leven hier beneden is een geloofswandel: wat de Schrift hem

hem van het toekomende zegt, moet hij als zeker erkennen, al komt daarin veel voor, dat hij nu niet kan vatten; waarvan hij de wijze hoe niet kan doorzien: en dat is ook niet te veel gevergd, daar de God der waarheid hem er zelve borg voor ſtaat, dat het zoo *is*, en *zijn zal*, wanneer dat geloof eens verwisſeld zal worden in aanſchouwen.

Evenwel zoo heeft het Gode behaagd, het zwak begrip van zijne kinderen ten dezen aanzien eenigzins te hulp te komen, door ſommigen hunner voor eenen enkelen keer iets te laten zien van den toeſtand der dingen in de volgende huishouding. Zoo zag een STEFANUS eens de hemelen geopend, en in dezelve de heerlijkheid Gods. (*g*) Zoo werd een PAULUS eens opgetrokken in den derden hemel: (*h*) en zoo mogten drie van JEZUS discipelen er ook éénmaal iets van zien, bij gelegenheid van de verheerlijking van hunnen Heer en hun Hoofd, kort voor zijnen dood, naar het verhaal U zoo even voorgelezen.

In het voorgaande Hoofdſtuk had de Evangelist aangeteekend, hoe de Heer JEZUS zich aan zijne leerlingen uitdrukkelijk had verklaard te zijn de CHRISTUS, dat is, de ware Meſſias, wel-

(*g*) *Hand.* VII: 55, 56. (*h*) 2 *Kor.* XII: 2.

welke naar de verwachtingsleer der Vaderen ſtond te komen; doch hoe Hij te gelijk hun onder het oog bragt, in welk eenen ſtaat van lijden en diepe vernedering Hij in die betrekking zoude geraken; wat meer was, hoe ook zij zelve, die Hem daarvoor erkenden, niet anders dan de grootſte verdrukking zouden moeten ondergaan, daar zijn rijk, als niet van deze wereld, allerwege tegenſtand zoude ontmoeten: dit kon niet anders, dan hen gevoelig aandoen, daar men van den Mesſias algemeen geloofde, dat Hij Israël van zijne vijanden verlosſen, en zich zoude betoonen een magtig Koning te zijn: dit maakte eenen PETRUS zoo ſtout, dat hij JEZUS daarover durfde beſtraffen, Hem daarin tegenſpreken, zeggende: (*i*) *Heer, wees U genadig, dit zal U geenszins geſchieden.* — Intusſchen, wat bemoediging bleef er dan over, om zich langer in den dienst van zulk eenen Heer te blijven ophouden? — Deze vernedering van hun Hoofd zou niet altoos duren; daardoor zou de weg gebaand worden tot de hoogſte heerlijkheid; en dan zouden ook zij, die hier, om zijnent wil, zoó veel geleden hadden, Hem in de verdrukking waren getrouw gebleven, mededeelen

(*i*) *vs.* 22.

len in zijne vreugde: althans, dat Hij daarom was en bleef de Heer der heerlijkheid, hoe gering zijn aanzien nu was, en zich nog meer zou voordoen bij zijn volgend lijden; en dat er een ſtaat van geluk en aanzien voor zijne getrouwe dienaren was weggelegd, hoe ellendig zij in hunnen tegenwoordigen toeſtand zich aan het vleeschgezind oog ook voordeden, bewees de gebeurtenis ten duidelijkſte, welke kort daarop plaats had, en waarvan MATTHEUS in het eerſte gedeelte van dit Teksthoofdſtuk ſpreekt, waarbij wij u een weinig nader wilden bepalen.

Eene belangrijke ſtof, onzer aandacht overwaardig, daar dezelve niet ſlechts dient tot bevestiging van de grondwaarheden van den Christen Godsdienst, maar ook de ſchoonſte uitzigten opent in de volgende wereld, in de op handen zijnde eeuwigheid!

De Heer zelve leide ons in de beſchouwing van dit verrukkend tafereel, en doe hetzelve ſtrekken, om ons hart los te maken van de aarde; om te trachten naar de dingen, die boven zijn, alwaar onze beſtemming ligt, en daar CHRISTUS is zittende ter regterhand Gods!

Wij willen, vooreerst, de omſtandigheden van den tijd, wanneer, en de plaats, waar het vermelde in den

Tekst voorviel, gadeslaan, naar aanleiding van vs. 1, met de bijzonderheden, die daar bij plaats hadden.

En dan, het gebeurde zelve, in het overige van den Tekst.

*

Belangende het eerste: dus begint het verhaal: *En na zes dagen nam* JEZUS *met zich* PETRUS, *en* JAKOBUS, *en* JOHANNES *zijnen broeder.*

De tijd dan, wanneer het geval gebeurde, was na zes dagen, dat is, zes dagen, nadat het gesprek gehouden was, waarvan de Evangelist, van het 13de vs. van het vorige Hoofdstuk tot aan het einde, berigt gegeven had. — Wanneer wij bij LUKAS lezen, dat het geschiedde *omtrent acht dagen na deze woorden*, (*k*) zoo maakt dat geen wezenlijk verschil: MATTHEUS spreekt waarschijnelijk van de zes volle dagen, die er tusschen beiden verliepen, terwijl LUKAS den dag, waarop JEZUS het gesprek hield, afzonderlijk rekent, gelijk dien, op welken de verschijning plaats vond; en het zoo nemende, ontmoet men hier een soortgelijk voorstel, als honderdmalen bij de beste schrijvers voorkomen, en met elkander verwisseld worden.

Na

(*k*) Hoofdst. IX. 28.

Na dezen tijd nam JEZUS met zich PETRUS, JAKOBUS, en JOHANNES *zijnen broeder*. Deze mannen kennen wij uit het Evangelie, als behoorende tot het twaalftal van JEZUS Apostelen. Waarom JEZUS keus thans juist op deze viel, is gisfender wijze niet ligt te bepalen; mogelijk, omdat zij de oudfte van de Apostelen waren; (*l*) mogelijk, omdat de Heiland, door eenen naauweren omgang, zich bijzonder aan hun verkleefd had; hebbende ieder hunner iets, waardoor hij zich bij den goeden Meester wist te veraangenamen; zijnde PETRUS bekend voor den vurigften in drift, als het JEZUS eer betrof; JOHANNES de zachtfte van aard, en deswegens de meestgeliefde discipel; en JAKOBUS de werkzaamfte in het belang van zijnen Heer: — het kan ook zeer wel zijn, dat zij hier de voorkeur hadden, omdat JEZUS van meening was, hen naderhand tot getuigen te ftellen van zijn lijden in *Gethzemane*, wanneer, hetgeen zij hier zagen, dan tot hunne merkelijke opbeuring en verfterking kon verftrekken; zijnde dit ten minfte zeker, dat men aan deze drie zulke geloofwaardige getuigen vond, als men immer kon wenfchen; terwijl de Joden en anderen zich nimmer konden bezwaren van zich

(*l*) Verg. *Mark* I: 16, 19.

zich daardoor te hebben moeten beroofd zien van de gelegenheid, om door de verſchijning, die er toen plaats had, hun geloof te kunnen bevestigen, naardien zij de bewijzen voor JEZUS Mesſiasſchap en goddelijke zending overtuigend genoeg konden aantreffen in zijne verbazende wonderen, die Hij dagelijks verrigtte, zoo het hun daarom te doen was.

De *plaats* betreffende, waarheen JEZUS dit gezelſchap leidde, zegt MATTHEUS: *Hij bragt hen op eenen hoogen berg.* Daar de naam van dezen berg in den Tekst niet genoemd is, hebben de uitleggeren het niet eens kunnen worden, welk gebergte men daarvoor zoude nemen; de meeste echter hellen er toe over, om te denken aan den berg *Thabor*, eenen berg in de vlakte van *Israël*, aan den oorſprong der beek *Kiſon*, behoorende tot de grenzen van *Isſaſchar*, geheel ſteil, en zoo volmaakt rond, dat hij meer door kunst, dan wel door de natuur ſchijnt gevormd te zijn; een *hooge* berg geheten, omdat dezelve meer dan een uur gaans hoog is, verheffende zijne kruin boven alle omliggende bergen van *Galilea*, waarop men meent, dat bij den Profeet gezinſpeeld wordt, wanneer hij van NEBUCADNEZAR zegt: *Hij zal aankomen, als Thabor onder de bergen:* dat is: *in magt alle koningen overtreffen,*

ge-

gelijk deze berg, in hoogte, alle andere te boven gaat. (*m*) Voor dit gevoelen verklaart zich de Oudheid, en het was ook op die overlevering, dat de Keizerin HELENA op denzelven eene prachtige kerk deed ſtichten ter gedachtenis van de drie Apostelen, welke bij de verheerlijking van CHRISTUS tegenwoordig waren; en dat deze berg ook daarom gewoonlijk den naam draagt van *den berg der verheerlijking*. — Dan ongeacht dit alles, zoo wordt deze gedachte door anderen beſtreden, die hier denken aan den berg *Libanon*, die kort bij *Ceſarea* ligt, daar JEZUS zich destijds bevond, gelijk in het geſchiedverhaal uitdrukkelijk gezegd wordt; (*n*) en men kan kwalijk veronderſtellen, dat JEZUS deze drie discipelen van daar zal hebben te rug geleid naar den berg *Thabor*; welk gebergte vele dagen reizens van dat *Cesarea* is; naardien de Evangelist geene aanleiding hoegenaamd daartoe geeft. Deze *Libanon* is zelfs nog hooger dan de *Thabor*, en deszelfs hoogſte top, gelijk men zegt, met altoosdurende ſneeuw bedekt, zoo dat de beſchrijving in den Tekst daarop zelfs nog beter ſlaat. — Nu is het niet noodig te ſtellen, zeggen deze, dat JEZUS met de zijnen tot op den hoog-

(*m*) *Jerem.* XLVI: 18. (*n*) Hoofdſt. XVI: 13.

hoogſten top van dien berg klom; het is beter, dat men aanneemt, dat Hij voor een gedeelte denzelven beklom; om dat er naderhand gezegd wordt, dat PETRUS lust kreeg daar drie hutten te ſtichten, (*o*) waarſchijnelijk van groen loof, dat men kwalijk kan vermoeden, dat iemand zou verkozen hebben te willen doen in het midden van de ſneeuw, welke altoos deszelfs kruin dekt; behalve dat daar ook waarſchijnelijk geen geboomte zal geſtaan hebben, waarvan men de takken zou hebben kunnen gebruiken, doch waarvan de lagere gedeelten rijkelijk voorzien waren, zijnde de beruchte cederen van den *Libanon*, daar men zoo dikwijls van leest. — Wat er van deze onderſcheidene gedachten zij, laten wij daar; het verder onderzoek daarvan is ook van zeer weinig nut; en veelligt hebben de Evangelisten met voordacht de ligging van dezen berg verzwegen, ten einde aan het bijgeloof geen voet te geven, om dien berg tot een tooneel van afgoderij te gebruiken, daar het onverſtand der eerſte tijden zoo ligt toe overhelde.

Ziet daar de omſtandigheden van tijd en plaats, en de perſonen, welke hier in aanmerking komen; maar wat gebeurde er nu, dat onze oplettendheid verdient?

De

(*o*) Hoofdſt. XVII: 4.

* *

De Tekst zegt: *En Hij werd voor hun veranderd van geduante: en zijn aangezigt blonk, gelijk de zon, en zijne kleederen werden wit, gelijk het licht.* (*p*)

Vooraf hebben wij U twee zaken te herinneren:

1. dat dit voorval hoogstwaarſchijnelijk bij nacht gebeurd is. Dit ſchijnt ons LUKAS te willen doen opmerken; hij toch berigt ons met zoo vele woorden, dat JEZUS toen den berg beklom, om te bidden, en ook, dat deze verandering juist voorviel, wanneer Hij bad. (*q*) Maar nu weten wij, dat Hij dit doorgaans deed tegen den avond, wanneer Hij zijne dagelijkſche bezigheden geëindigd had. Verder; die zelfde Evangelist teekent ons mede aan, dat JEZUS met zijn gezelſchap des daags daaraan den berg verliet: (*r*) *daags daarna:* wat ligt daar anders in, dan dat Hij den vorigen nacht op den berg had doorgebragt? — Ja, lezen wij daar ook niet nog uitdrukkelijk, dat de drie discipelen den meesten tijd, dat JEZUS zich van hun had afgeſcheiden om te bidden, ſlapende hebben doorgebragt:

(*p*) vs. 2. (*q*) *Luk.* IX: 28, 29. (*r*) vs. 37.

bragt: (*s*) dit voegde immers ook beter bij nacht, dan bij dag; even gelijk het hun mede ging, toen JEZUS hen in den nacht voor zijn lijden in *Gethzemane* had medegenomen, daar Hij zich ook in dien tijd begaf om te bidden.

2. Onze tweede aanmerking is, dat wij er niet aan kunnen twijfelen, of het geval, hetwelk wij hier vermeld vinden, heeft wezenlijk plaats gehad, en bestond dus niet in verbeelding, in verrukking van zinnen, of hoe men het anders ook zou willen noemen. Het is zoo, deze verschijning wordt door JEZUS in dit Teksthoofdstuk zelve *een gezigt* genoemd. (*t*) Dan dit bewijst niets; want dit woord is van een algemeen gebruik; en beteekent ook wel degelijk datgeen, wat men wezenlijk met zijne oogen ziet; maar behalve dat, zoo leeren alle omstandigheden in den Tekst, dat er eene ware gebeurtenis plaats vond; immers er staat uitdrukkelijk, dat de Apostelen MOZES en ELIAS en JEZUS verheerlijkt gezien, en hun gesprek, gelijk ook de hemelstem, gehoord hebben; (*u*) dit blijkt ook uit de aandoeningen, die zij hadden; (*v*) ook uit PETRUS onbedachte woorden, *laat ons drie tabernakelen maken;* (*w*) — wilt

(*s*) *Luk.* IX: 32. (*t*) vs. 9. (*u*) vs. 3, 5. (*v*) vs. 6. (*w*) vs. 4.

Wilt gij meer; leest, wat PETRUS naderhand over dit geval schreef: (x) *wij, die aanschouwers geweest zijn van zijne majesteit*, te weten van CHRISTUS, — bedoelende ongetwijfeld dit geval; — *wij hebben de stem gehoord: deze is mijn geliefde Zoon, in den welken ik mijn welbehagen heb.* En deze stem hebben wij gehoord, als zij van den hemel is gebragt geweest, toen wij met Hem op den heiligen berg waren. — Vergelijkt daarmede het zeggen van JOHANNES, eenen tweeden getuige bij deze gebeurtenis, wanneer die Apostel ons verzekert: *wij hebben zijne heerlijkheid aanschouwd, eene heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader, vol van genade en waarheid.* (y)

Treden wij nu tot de zaak zelve; en trachten wij daarbij, zoo veel mogelijk, enkel aandacht te zijn! Hier toch zullen wij een tooneel geopend vinden, waarbij, zoo lang het *Nieuw Jeruzalem* niet zigtbaar uit den hemel zal nederdalen, nimmer eene eenige gebeurtenis zal kunnen halen. „ Waar, waar toch „ zag men den *Zoon* van den waren God, „ den Heer der eeuwige heerlijkheid immer „ hier op aarde in sommige van zijne *hemel-*

„ *sche*

(x) 2 *Petr.* I: 16—18. (y) *Joh.* I: 14.

„ *sche en oorspronkelijke glansen*, gelijk thans
„ op dezen berg? Waar, waar vernam het
„ oor van eenigen sterveling ooit eene zamen-
„ spraak van Hem met twee van zijne al-
„ leruitstekendste heiligen, zoo terstond ne-
„ dergedaald uit de gewesten der onsterfelijk-
„ heid, als hier, te weten met MOZES, den
„ grooten overleveraar der wet, en met ELIAS,
„ den kloekmoedigen hersteller van derzelver
„ eer? — Waar, waar vond men dien be-
„ minden des Vaders ergens opgewacht, ge-
„ lijk nu plaats had, door drie van zijne
„ voornaamste afgezanten, welke de hervor-
„ mers van het menschdom, en lichten der
„ wereld zouden wezen? — Zeker! hier,
„ hier was de doorluchtigste vergadering, daar
„ ooit de jaarboeken der geschiedenis van zul-
„ len gewagen! — En wat was het *hoofdpunt*
„ van de verkeering bij deze uitmuntende
„ mannen? Geene zaken van staat, noch de
„ omwentelingen des rijks, ook niet de uit-
„ gelezenste fraaiheden der geleerdheid, noch
„ de wonderbare ontdekkingen der wijsbe-
„ geerte; maar de smadelijke en bloedige
„ uitgang, dien de goddelijke JEZUS in het
„ kort te *Jeruzalem* zou volbrengen. Deze
„ omstandigheden behooren, dunkt mij, Ulie-
„ den het onderwerp aan te prijzen, om het

„ nu

„ nu met bijzondere aandacht gade te slaan,
„ en het naderhand tot de herhaalde stof van
„ uwe overdenkingen en gesprekken te ma-
„ ken, al was het zelfs minder uitnemend
„ wegens zijne innerlijke waardij en troostrij-
„ ke nuttigheid." (*)

Maar waarin bestond nu de groote zaak zelve, daar de Evangelist ons eigenlijk over wilde onderhouden?

Hij werd, zegt MATTHEUS, *voor hun veranderd van gedaante.* (z) — Alle veranderingen zijn geenszins van dezelfde soort; bij sommigen valt het oude wezen dikwijls geheel weg,

(*) In dezer voege laat HERVEY zich over dit geval uit, in zijn uitmuntend werk, *Theron en Aspasio* genoemd, in het Ste Deel, bladz. 144; een werk, hetwelk niet genoeg kan worden aangeprezen, omdat het de rijpe en lang bekookte vrucht is van eenen man, wiens geleerdheid zeer groot, wiens oordeel allerfijnst, en wiens godsvrucht bij uitnemendheid sierlijk was; en dit zijn getuigenis hebben wij hier wel willen overnemen, en zullen, waar wij dit kunnen te pas brengen, niet schroomen, om het andermaal te doen, om hun, die dezen schrijver niet kennen, te doen zien, hoe zulken, die in eenen sierlijken stijl smaak hebben, daarin voldoening zullen vinden; om daardoor de graagte op te wekken, om het werk zelf te lezen, waarover wij verzekerd zijn, dat men zich niet zal beklagen.

(z) vs. 2.

weg, zoo dat er iets geheel anders voor in de plaats komt; zoo was, bij voorbeeld, de verandering van LOTH's huisvrouw in eenen zoutpilaar. (*a*) In andere gevallen wordt wel eens het uiterlijk aanzien alleen veranderd; zoo lezen wij van STEFANUS, dat zijn aangezigt gezien werd, als het aangezigt eens Engels: (*b*) hier werd aan het oude wezen alleen een bijzondere glans en luister bijgezet.

In wat opzigt moeten wij het nu verstaan, als er van JEZUS staat, *dat zijne gedaante veranderd werd?* Ik meen, in den laatsten zin, zoo, dat zijn ligchaam eenen bijzonderen glans en eene groote heerlijkheid ontving; dit, dunkt mij, ligt duidelijk in de verklaring, die PETRUS van dit voorval geeft, daar hij een ooggetuige van was, schrijvende: *wij zijn aanschouwers geweest van zijne heerlijkheid. Hij heeft van God heerlijkheid en eer ontvangen;* (*c*) waarmede JOHANNES, de andere getuige, instemt, als hij er dus van gewaagt: *wij hebben zijne heerlijkheid aanschouwd, als de heerlijkheid des Eeniggeborenen des Vaders;* (*d*) — daarin zal derhalve liggen, dat de glans der goddelijke heerlijkheid, welke zich te voren verborgen hield achter de nede-

(*a*) *Gen* XIX: 26. (*b*) *Hand.* VI: 15.
(*c*) 2 *Pr.* I: 16, 17. (*d*) *Joh.* I: 14.

derige menschheid, waardoor JEZUS het aanzien had van een gering mensch, nu doorbrak, en zich liet zien; niet in haren vollen luister, zoo als dezelve thans plaats heeft in den ſtaat der heerlijkheid; want zoo kan Hem hier geen ſterfelijk oog zien en leven: maar in zulk eene mate, als het gezigt toen kon verdragen, en als voldoende gerekend werd, om Hem te openbaren als den Eeniggeborenen des Vaders, vol van genade en waarheid.

Zoo werd Hij veranderd *voor hun*, in de tegenwoordigheid en voor het oog van zijn thans bij zich hebbend gezelſchap, zijne drie leerlingen; die zeer duidelijk en onderſcheiden zagen, wat hier voorviel. Hier tegen ſtrijdt niet, dat wij lezen, dat zij op hunne aangezigten vielen, (*e*) even of daardoor hun de gelegenheid ontnomen werd om *te zien, wat er gebeurde;* want dit viel voor, nadat zij MOZES en ELIAS reeds gezien en erkend hadden, zoo als in het verhaal aangeteekend wordt, (*f*) hetwelk na de verandering, waarvan wij hier ſpreken, plaats had: even weinig hindert het ons, *dat hunne oogen met ſlaap bevangen waren*, (*g*) hetgeen men zou denken, dat hen moest beletten de aandacht behoorlijk

(*e*) vs. 6. (*f*) vs. 3. (*g*) *Luk.* IX: 32.

lijk te vestigen op hetgeen hun thans voorkwam: trouwens men leze den Tekst maar met oplettendheid: PETRUS *nu*, ſtaat er, *en die met hem waren, waren met ſlaap bezwaard, en ontwaakt zijnde*, let wel, *zagen zij zijne heerlijkheid, en de twee mannen, die bij Hem ſtonden:* derhalve gebeurde dit niet, toen zij ſliepen, maar nadat zij ontwaakt waren, en hun niets in den weg was, om behoorlijk van alles, wat er zonderling voorviel, kennis te nemen.

En wat zagen zij dan nu wel bij die merkwaardige verandering?

En zijn aangezigt, lezen wij, *blonk gelijk de zon, en zijne kleederen werden wit gelijk het licht.* — Hier dient men al zijne verbeeldingskracht te hulp te roepen, en dan ſchiet men nog te kort, om zich deze majestueuſe vertooning zoo voor te ſtellen, als die zich in der daad toen ontdekte. — *Zijn aangezigt blonk gelijk de zon.* Hoe moeten wij dit verſtaan? Wil dat zeggen, dat, door de terugkaatſing van de ſtralen der zon, het aangezigt van JEZUS zich rood vertoonde; eenen ongemeenen gloed daarop bragt; gelijk men weet, dat de zon, wanneer zij lijnregt op iets ſchijnt, de kleuren van zulk een voorwerp verandert? Dit is in der daad te ſlaauw; dan heeft

heeft hier volftrekt niets plaats gehad, dat buitengemeen was; dan is er niets gebeurd, of wij kunnen het dagelijks zien. Behalve dat, zoo hebben wij tevoren het hoogstwaarfchijnelijk gemaakt, zoo niet genoegzaam zeker bewezen, dat dit geval bij nacht gebeurd is; hoe kon dan de zon toen die uitwerking op dit gezigt hebben? Neen! *zijn aangezigt blonk gelijk de zon*, zal niet minder willen zeggen, dan dat van 's Heilands aangezigt, bij die gelegenheid, zulk een heldere en het oog treffende glans affchoot, en alles beftraalde, als men in de zon, het helderfte licht, dat wij in de natuur kennen, waarneemt, wanneer zij in kracht aan eenen onbewolkten hemel fchijnt; een glans, die ten minfte dat gedeelte van den berg, hetwelk het tooneel was van deze verfchijning, ongemeen verlichte; mogelijk zelfs meer, dan de zon over dag kon gedaan hebben; zoo dat de discipelen, fchoon het, naar onze vooronderftelling, thans nacht was, allerduidelijkst konden zien, wat er voorviel.

Welk eene vertooning moet dit hebben opgeleverd! Gevoelt het zelve, zoo het mogelijk is, want wij weten geene woorden te vinden, om U dat naar waarde te fchetfen. — Op dit oogenblik was JEZUS die man niet meer, wiens gedaante en gelaat was als dat van an-

dere menſchenkinderen, die noch gedaante, noch heerlijkheid hebben. O neen! men zag Hem nu veel eer als bekroond met majesteit en heerlijkheid, in eenen glans, waardoor Hij den Engelen ontzaggelijk, den koningen der aarde vreesſelijk, den duivelen zelfs verſchrikkelijk (indien die Hem thans aanſchouwd hadden) zou geweest zijn!

Dan, zoo treffend dit tooneel was, zoo heerlijk was ook het toonbeeld. Blonk JEZUS aangezigt gelijk de zon, hier kon men zien: 1. dat Hij waarlijk was *de zon der geregtigheid, onder welker vleugelen de genezing is.* (*h*) Wat zeg ik, hier kon men zien, hoe Hij 2. *was het afſchijnſel van 's Vaders heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld zijner zelfſtandigheid.* (*i*) — 3. dat Hij meer was dan MOZES, van wien wij lezen, dat, als hij met God geſproken had, zijn aangezigt alleen maar *glinſterde;* (*k*) dus zoo niet blonk, als dat van JEZUS hier deed. — Ja, wat zag men 4. ook hier niet, hoe groot eens die heerlijkheid zijn zoude, in welke JEZUS door zijn lijden ſtond in te gaan! immers zoo openbaarde Hij zich aan DANIËL, als Hij zich liet zien met *een ligchaam, gelijk een turkoois* (een helder door-

(*h*) *Maleach.* IV: 2. (*i*) *Hebr.* I:3. (*k*) *Exod.* XXXIV: 29.

doorſchijnend edelgeſteente) *zijnde zijn aangezigt gelijk de gedaante des bliksems, en zijne oogen gelijk vurige fakkelen*, (*l*) en naderhand aan JOHANNES, toen deze zich in ballingſchap bevond, wanneer zijn aangezigt mede het voorkomen had van te glinſteren, *gelijk de zon in hare kracht.* (*m*) Wat wonder dan, dat Hij daarvan nu ook iets aan deze zijne vrienden liet blijken, dat hun tot zoo vele bemoediging kon zijn?

Dan, blonk het aangezigt zoo luisterrijk, zijn ligchaam vertoonde zich niet minder glansrijk, *en zijne kleederen*, ſtaat er, *werden wit gelijk het licht.* Van de kleederen van den Heer JEZUS lezen wij nergens iets bijzonders in den Bijbel; intusſchen kunnen en mogen wij ons dezelve gerust voorſtellen, een zeer nederig gewaad te zullen hebben uitgemaakt, niets vertoonende van eenigen zwier, die in het oog viel: immers Hij was behoeftig, en daarbij de nederigheid zelve. Dan ziet! thans nam dat gewaad eenen glans en luister aan, die alle verbeelding overtreft; dit mogen wij veilig ſtellen; immers welk eene opſtapeling van woorden bezigen hier de Evangelisten niet, even of de menſchelijke taal

(*l*) *Dan.* X: 6. (*m*) *Openb.* I: 16.

taal geene uitdrukkingen kende, krachtig genoeg, om er ons een denkbeeld van te geven. MATTHEUS zegt: *zijne kleederen werden wit gelijk het licht;* MARKUS: *zij werden blinkende, zeer wit als sneeuw,* (*n*) *hoedanig geen volder op aarde zoo wit kan maken*; LUKAS: *zijne kleeding werd wit, zeer blinkende:* (*o*) dit alles bijeengenomen zal willen zeggen, dat zijne kleeding allerzuiverst sneeuwwit werd; zich als zoodanig vertoonde; zelfs blinkende en lichtende stralen van zich schoot: of wil men zich stiptelijk houden aan het beeld, dat in den Tekst voorkomt, zoo zou men het in dier voege kunnen opvatten: het aangezigt blonk als de zon, onverwacht in den nacht, met eenen ongemeenen glans; terwijl zijn gansch gewaad zich in geen minder glanzige verandering liet zien; het licht was nogtans flaauwer, blank als het maanlicht."

Dit is het algemeen denkbeeld, hetwelk de uitdrukkingen in den Tekst in ons verwekken; intusschen is de beschrijving, welke ze daardoor geven, in de opklimming der beeldtenissen zonder wedergade: denkt eens, wat ligt daar niet al in „ de kleederen van

„ JE-

(*n*) *Mark.* IX: 3. (*o*) *Luk.* IX: 29.

„ JEZUS werden *wit*, — *blinkend* wit, — wit
„ *gelijk de ſneeuw*, — witter dan eenig volder
„ op aarde die zou kunnen maken, — en dus
„ al het werk der *kunst* te boven gaande;
„ gelijk aan de eerſte en edelſte voortbreng-
„ ſels der natuur. — Ja zoo groot was de
„ luister, dat zij *glinſterden*, gelijk het weer-
„ licht, (MATTHEUS gebruikt in den grond-
„ tekst eene uitdrukking, die daar heen wil)
„ en, even als dat, het oog deden ſche-
„ meren." (*)

Moeten wij daaruit beſluiten, dat die verandering bij trappen geſchiedde; van oogenblik tot oogenblik voortging? Mij dunkt, dit ligt duidelijk in den Tekst; want anders hadden de Evangelisten er maar dit eene van kunnen zeggen: ook zijne kleeding vertoonde zich *allerglansrijkst;* of *zeer wit*, of *blinkende*. Heeft zich nu dit in waarheid zoodanig toegedragen; hoe oplettend en bedaard moeten de discipelen dan niet geweest, en gebleven zijn, om dien in volmaaktheid voortgaanden luister te kunnen waarnemen? Immers, hoe zouden zij er anders dat naauwkeurig berigt van hebben kunnen geven? (†)

In-

(*) HERVEY ter aangehaalde plaatſe. (*a*)

(†) Het woord *aanſchouwen*, dat JOHANNES in zijn Evange-

Intusſchen weten wij niets, waarmede men zich, in het voorſtellen van dit tafereel, in de verbeelding zou kunnen behelpen; alle voorbeelden, die wij daarvan hebben, vallen daarbij geweldig af. Toen JEZUS geboren werd, daalde een Engel neder, van wien zulk een glans afſtraalde, dat er aangeteekend ſtaat, dat de heerlijkheid des Heeren hem omſcheen. (*p*) Toen JEZUS opſtond uit den dood, liet zich een Engel zien, wiens gedaante was gelijk een bliksem, en zijne kleeding wit gelijk ſneeuw; (*q*) beide deze verſchijningen hebben, ja, iets van hetgeen hier plaats vond; maar er is ook zoo veel verſchil in, dat men, om hier eene vergelijking te maken, dezelve kwalijk tot voorbeelden kan nemen; wat daar geſchiedde (laat ons dit ééne maar in het oog houden) kwam plotſelings, wat hier voorviel, trapsgewijze, bij voortgang, bij opklimming.

Ondertusſchen, wie erkent evenwel niet met mij,

gelie Hoofdſt. I: 14, doelende waarſchijnelijk op dit geval, gebruikt, beteekent iets met de grootſte aandacht gadeſlaan, zoodat er eene regte en naauwkeurige kennis van het voorwerp uit geboren worde; dit bewijst Prof. LAMPE in zijne voortreffelijke verklaring over JOHANNES, uit 1 *Joh.* I: 1.

(*p*) *Luk.* II: 9. (*q*) *Matth.* XXVIII: 3.

mij, hoe deze vertooning ten volle voegde aan Hem, tot wiens luister zij hier gebezigd werd? — Immers was JEZUS de blanke onschuld zelve, wat kleed kwam Hem eerder toe, dan een kleed als het licht, hetwelk allerzuiverst is? — was Hij onze Hoogepriester en Koning, op wiens dijen moest geschreven staan *de heiligheid des Heeren*, zoo kon Hij zich kwalijk in een ander gewaad laten zien; immers schitterende kleederen plagten oudtijds van koningen en priesters gedragen te worden. — Ja is Hij het, die de zijnen bekleedt met de kleederen des heils, die onze naaktheid bedekt met den mantel der geregtigheid, wat moest het hier niet zijn: *ziet, deze is onze God, Hij zal ons Gode maken tot koningen en priesters, en met zijn heil bekleeden, en zijne gunstgenooten zullen zeer juichen!* (r)

En zoo bleek dan hieruit ten duidelijkste, hoe het aanstaande lijden, gelijk JEZUS dat aan zijne discipelen in het slot van het vorige Hoofdstuk voorspeld had, in geenen deele strijdig was met zijn waar Messiasschap, waarvan PETRUS daar de belijdenis had afgelegd; (s) immers hieruit konden zij bij voorraad reeds zien, dat, zoo dit lijden met Gods raad niet be-

(r) *Ps.* CXXXII: 16. (s) vs. 16.

beſtaanbaar was, het der Godheid, die zich hier zoo zigtbaar ontdekte, zeer weinig moeite zoude kosten, Hem daarvan te verſchoonen; dat dit Hem hoegenaamd niet kon hinderen in den voorſpoed en luister, waartoe Hij beſtemd was in zijn aanſtaande rijksgebied, terwijl dit in tegendeel daartoe den weg moest banen; terwijl *het Hem betaamde, om welken alle dingen zijn, en door welken, dat Hij vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den overſten Leidsman der zaligheid door lijden moest heiligen.* (*t*)

Dit weinige van den Tekst: verzamelen wij nu nog kortelijk eenige nuttige aanmerkingen bij wijze van toeëigening uit het verhandelde, en leeren wij daaruit:

1. JEZUS doet nimmer iets te vergeefs. — De Farizeën en Sadduceën hadden, Hem verzoekende, een teeken begeerd van den hemel; (*u*) dit had JEZUS hun geweigerd, omdat Hij wel voorzag, dat zij even hardnekkig in hun ongeloof zouden volharden, en het ook daardoor tot hun bezwaar in den dag des oordeels zou ſtrekken; maar hier, hier wilde Hij som-

(*t*) *Hebr.* II: 10. (*u*) Hoofdſt. XVI: 1.

sommigen van zijne discipelen in de gelegenheid stellen, om ongevraagd blijken van zijne majesteit en heerlijkheid te zien; omdat Hij wist, dat dit aan deze beter zou besteed zijn; gelijk Hij daarom ook wat later allen zijnen leerlingen iets soortgelijks deed ontmoeten, wanneer Hij kort voor zijn lijden, ten aanhooren van dezelve, bad: *Vader, verheerlijk uwen Naam;* wanneer er eene stem uit den hemel zich liet hooren: *Ik heb Hem verheerlijkt, en ik zal Hem wederom verheerlijken.* Immers JEZUS zegt bij die gelegenheid uitdrukkelijk: *niet om mijnent wil is deze stem geschied, maar om uwent wil:* (*v*) — hieruit kan men leeren, hoe verstandig het is, om bij alle daden van JEZUS opmerkzaam stil te staan, en wat nut men er uit kan trekken, zoo men die naar derzelver oogmerk weet te gebruiken.

2. Eene andere leering, met deze verbonden, is: wat een voorregt is het niet voor menschen, in JEZUS bijzondere gunst te staan; dezen toch laat Hij zijne heerlijkheid zien! Dit ondervonden thans PETRUS, JAKOBUS en JOHANNES; en wat worden ook anderen niet dikwijls daarmede verwaardigd; is het al niet voor het ligchamelijk oog, dan menigmaal door levendige onder-

vin-

(*v*) *Joh.* XII: 28—30.

vinding van zijne genade aan het hart, zoo dat men Hem in zijne ſchoonheid en dierbaarheid mag leeren kennen, en met Hem zoodanig ingenomen worden, dat men gaarn daarvoor alles ter zijde zou willen ſtellen, betuigende met AZAF: *wien heb ik nevens U in den hemel? nevens U lust mij ook niets op aarde!* (*w*) Van zulke oogenblikken zullen velen van Gods kinderen, zoo zij oplettend zijn op JEZUS wegen met hen, wel heugenis hebben; bijzonder in gevallen van kommer en tegenſpoeden: immers hoe nabij is JEZUS dan niet dikwijls aan het gebroken hart! wat geeft Hij dan niet menigmaal licht uit de duisternis, op eenen tijd dikwijls, dat men niets minder dan dit te wachten is!

Maar hoe komt men nu aan zulk een geluk, om bij JEZUS in zulk eene gunst te ſtaan? Niet, zoo lang men zich aan Hem en zijnen dienst, of in het geheel niet, of weinig laat gelegen liggen; als men omtrent deugd en braafheid onverſchillig denkt; want het licht kan geene gemeenſchap hebben met de duisternis; maar, wanneer men in de naauwe vereeniging des geloofs met Hem tracht heilig te zijn, gelijk Hij, die ons roept, heilig is. *Gij zijt mijne vrien-*

(*w*) *Pſ.* LXXIII: 25.

vrienden, zeide JEZUS immers zelfs eens; ten bewijze, dat het daar bijzonder op aankomt; *indien gij doet, wat ik u gebiede*, (*x*) en bij eene andere gelegenheid: *die den wil mijnes Vaders doet, die in de hemelen is, dezelve is mijn broeder, zuster en moeder.* (*y*)

Ziet daar toch uit, hoe zeer het aankomt op een Gode geheiligd gedrag, en laat dat U aanzetten, om in nieuwigheid des levens te wandelen, om te beproeven, welke daar zij de hoop uwer roeping, en de rijkdom der heerlijkheid van de erfenis der heiligen.

3. Teekent ons LUKAS aan, dat de verheerlijking van JEZUS, waarvan in den Tekst gesproken wordt, plaats had, *als hij bad:* (*z*) wanneer Hij zijnen Vader waarschijnelijk smeekte om de ontdekking zijner heerlijkheid, tot versterking van het geloof zijner drie discipelen in Hem; wij kunnen daaruit leeren, hoe aangenaam het gebed bij God is, en van welke kracht, indien wij daarbij zijne eer in het oog houden. O ja! dan is er doorgaans ook heerlijkheid en eer voor den waren bidder te wachten! geene heerlijkheid juist voor het uitwendige, maar voor de ziel, in welke dikwijls zulk een glans van licht schijnt, dat men in

(*x*) *Joh.* XV: 14. (*y*) *Matth.* XII: 50. (*z*) *Luk.* IX: 29.

in dat licht Gods licht mag zien, en ſtof vindt om zich daarover te verblijden, onder betuiging met den Dichter: *vele zeggen, wie zal ons het goede doen zien? verhef Gij over ons het licht uwes aanſchijns, o Heer. Gij hebt vreugd in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, als hun koorn en most vermenigvuldigd zijn!* (*a*)

Dat dit dan elken waren Christen opwekke, om aan te houden in het gebed, en daarin te waken met dankzegging! — Het gebed is het beste middel ter bevordering van het leven des geloofs; en die dat regt mag beoëfenen, zal zich daardoor krachtig bevinden in den Heer en in de ſterkte zijner magt. — Bidt dan naar de les des Apostels zonder ophouden. (*b*)

4. Werd JEZUS bij die gelegenheid *veranderd van gedaante, blonk zijn aangezigt gelijk de zon*, hoe bleek daar niet uit, dat die goddelijke Gezant des Vaders waarlijk meerder, ſchoonder was, dan de menſchenkinderen, bij welke Hij juist toen, en nog dikwijls beſchouwd wordt als onwaardig, als ware er geene geſtalte in Hem, waarom men Hem zoude begeeren. (*c*) Waarlijk hier zag men Hem niet

(*a*) *Pſ.* IV: 7, 8. (*b*) 1 *Theſſ.* V: 17. (*c*) *Jeſ.* LIII: 2, 3.

niet minder, dan in de heerlijkheid des *Eeniggeborenen van den Vader!* Wie zou zich dan schamen een onderdaan van Hem te zijn? De wereld pogche vrij op de grootheid en den luister van vorsten; zoo vergankelijk het stof is, is ook de glans, die hunne aardsche heerlijkheid bedekt, die ook uit stof bestaat; maar ware heerlijkheid en eer is voor zijn aangezigt bestendig, sieraad en sterkte in het heiligdom, zoo dat men Hem billijk moet geven de eer zijnes naams.

Wie, die zijn belang kent, zal dezen Heer dan geene hulde bewijzen? O! die Hem, in weerwil dat Hij zich als zulk eenen ontdekt, versmaden, die lopen gevaar, dat Hij tot hun zal spreken in zijnen toorn, dat Hij hen zal verschrikken in zijne grimmigheid! (*d*) daarentegen heeft Hij verklaard, dat Hij *zijnen liefhebberen zal doen beërven, wat bestendig is.* (*e*) Wel: *kust dan den Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op den weg vergaat!* (*f*)

5. Ja zalig! driemaal zalig! die op Hem betrouwen! deze uitroep zij andermaal herhaald, daar die tot troost van alle heilzoekenden bevestigd wordt in den Tekst, en wij denzelven daarom ook met regt tot eene vijfde en laat-

(*d*) *Ps.* II: 5. (*e*) *Spr.* VIII: 21. (*f*) *Ps.* II: 12.

laatſte aanmerking mogen nemen. — Immers verrukte dit het oog reeds zoo zeer, JEZUS toen in zijne heerlijkheid daar op den berg te zien; wat zal het wezen, Hem in den hemel, in zijnen vollen luister, te aanſchouwen? daar Hem te genieten gelijk Hij is? O! is een enkele druppel van genade, die de ziel hier van Hem mag ſmaken, reeds zoo zoet, wat zal het dan niet zijn, om zich alsdan te baden in eene zee van goddelijke wellusten! verkwikt hier zoo vaak een enkele ſtraal van zijnen luister en zijne majesteit het treurig gemoed, wat zal het wezen, daar te wandelen in het volle licht van zijn aangezigt, en zich eeuwig te verblijden in zijn heil!

Ik eindig met den uitroep des Dichters: (g) *welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest, en doet naderen, dat hij wone in uwe voorhoven: wij zullen verzadigd worden met het goede van uw huis, met het heilige van uw paleis!* Amen.

(g) *Pſ.* LXV: 5.

II.

II.

CHRISTUS, MOZES EN ELIAS IN ONDERLING GESPREK.

T E K S T

Matth. XVII: *vs.* 3.

Wanneer MOZES eens tot Gods bijzondere tegenwoordigheid op den berg *Sinaï* werd toegelaten, lezen wij, dat hij zeer verlangde om God te zien, hetgeen hem in zeker opzigt, doch maar voor een gedeelte, werd toegeſtaan; de gewijde geſchiedenis ſchrijft er van: *toen zeide hij: toon mij nu uwe heerlijkheid. Doch Hij zeide, Ik zal al mijne goedheid voorbij uw aangezigt laten gaan, en Ik zal den Naam des Heeren uitroepen voor uw aangezigt: maar Ik zal genadig zijn, dien Ik zal genadig zijn, en Ik zal mij ontfermen, diens Ik mij ontfermen zal.* Hij zeide verder, *gij zoudt mijn aangezigt niet kunnen zien: want Mij zal geen mensch zien en leven.* (*a*) Tot nog toe had MOZES niets anders mogen zien, dan eene wolk; een vuur; eenen glans; dan dit alles was God zel-

(*a*) *Exod.* XXXIII: 18. 19. 20.

zelve niet; maar flechts een bekleedſel, een fluijer, die de Godheid voor het fterfelijk oog bedekt hield: dit deed hem wenſchen, om God in die volle heerlijkheid zelve te aanſchouwen, waarin de onfterfelijke hemelbewooners Hem gadeflaan. Dan hierin vroeg hij te veel; zoo als God zich daar vertoont, kan het fterfelijk oog Hem hier niet aanſchouwen; bij dien helderen glans zou het zelve zich hier dadelijk blind zien; dit verzoek werd hem daarom in eens afgeflagen: dan, wat evenwel mogelijk was, ftond de Heer hem toe; Hij beloofde hem, in een zinnebeeldig teeken, alleen zijne zachtaardige en goedertierene eigenſchappen te zullen laten zien, zonder zich in die betrekkingen te openbaren, waarin Hij voor den zondaar zoo verſchrikkelijk is; in dien glans van majesteit, dien geen fterveling kan verduren: dit ligt in de belofte: *Ik zal genadig zijn, dien Ik zal genadig zijn, en Ik zal mij ontfermen, diens Ik mij ontfermen zal.* De Heer wil er dit mede zeggen: „ gij wenscht mij nader te ken-
„ nen, wie ik ben: Ik ben JEHOVAH, en deze
„ naam kan u leeren, dat ik dengenen, dien
„ ik eens bemin, en genadig ben, ook voort-
„ aan zal beminnen en genadig zijn; want
„ mij-

„ mijne genade en gunst zijn zoo onverander-
„ lijk, als ik zelve ben."

Mozes kon derhalve hieruit tot zijne gerustſtelling afnemen, dat de Heer zijn volk beſtendig zou blijven liefhebben, indien zij maar in zijne wegen bleven wandelen, gelijk alle betrachters van deugd; dat JEHOVAH trouwe houdt tot in eeuwigheid; en dat voor hun, die Hem hier opregt vereeren, hoewel geen tijdelijk genoegen altijd, evenwel zeker eene beſtendige vreugd en heerlijkheid is weggelegd.

Immers hiervan mogen wij MOZES zelven tot een voorbeeld ter bevestiging kiezen. Mogt hij toen zijne begeerte niet erlangen, om Gods heerlijkheid in ſchooner glanſen te aanſchouwen; naderhand heeft hij er evenwel het gezigt van gehad; en dat in zulk eenen luister, dat hij zelve bij die gelegenheid kon geopenbaard worden in heerlijkheid.

Dit zal ons heden nader blijken.

TEKST.

Matth. XVII: *vs.* 3.

EN ZIET, VAN HUN WERDEN GEZIEN MOZES EN ELIAS MET HEM TE ZAMEN SPREKENDE.

Wanneer twee dingen, welke van elkander verſchillen, bij den anderen geplaatst worden, dan ſteken die doorgaans het meest af; hebben deze dingen eene ſtrijdige natuur, dan ziet men dit onderſcheid het ſterkst; plaats zoo bij voorbeeld licht bij duisternis; waarheid bij dwaling; welk een verſchil zult gij dan niet tusſchen beiden ontwaren! Op deze kunstgreep zijn de dichters daarom doorgaans gevat; willen zij de rampen des oorlogs bezingen, dikwijls zullen zij er een tafereel van het zoete van den vrede onder mengen; om de waarde van het leven te ſchetſen, zullen zij niet nalaten, den dood in zijne akeligheid te vertoonen: ook zij, die zich op de ſchilderkunst toeleggen, bewijzen mede dien regel wel te kennen; waartoe brengen zij anders gemeenelijk zoo veel donkerheid in hunne ſtukken; is het om iets anders, dan dat zij door ſterke ſchaduwen de beel-

beelden, die er in zijn, daarmede zoeken voor den dag te halen, en te meer in het oog te laten vallen?

Bedrieg ik mij? T.! of vinden wij ook hier iets ſoortgelijks in het tafereel, hetwelk wij thans voor ons hebben; de verheerlijking van onzen Heiland, in dit Teksthoofdſtuk zoo meesterlijk geſchetst?

Voor eenigen tijd ſtonden wij bij het eerſte gedeelte van het verhaal ſtil, en hoorden, hoe JEZUS, zes dagen na het geſprek, daar wij in het voorgaande Hoofdſtuk melding van vinden, (*b*) goedvond, drie van zijne discipelen, in het eerſte vs. met namen genoemd, met zich te nemen op eenen zeer hoogen berg, bij ſommigen voor den berg *Thabor*, bij anderen voor den *Panius*, van eenigen voor den *Libanon* gehouden; hoe bij die gelegenheid, dat JEZUS zich van hun had afgeſcheiden, wanneer Hij bad, de allerluisterrijkſte verheerlijking ten zijnen opzigte plaats had; daarin beſtaande, dat zijn aangezigt zich vertoonde in den glans van het blinkend licht der zon; terwijl zijn kleed wit werd gelijk ſneeuw, ja van witheid glinſterde.

Al hebben wij er niets van gezien; als wij de

(*b*) Zie vs. 13 en vervolg.

de verbeeldingskracht hier maar eenigzins te baat nemen, kan het niet misſen, of wij zullen er zoo door getroffen worden, dat wij er van zullen moeten zeggen: *wij zien* JEZUS *hier met eer en heerlijkheid gekroond, die een weinig minder geworden was dan de Engelen, van wege het lijden des doods.* (*c*) Maar hoe zullen wij ons zelven hier in deze verheerlijking van ons Hoofd niet verliezen, als wij MOZES en ELIAS bij Hem geſteld zien; en duidelijk zullen beſpeuren, hoe hunne verheerlijkte ligchamen, hoe luisterrijk anders ook op zich zelve, alleen gediend hebben als loutere ſchaduwen, opdat de glans, van Hem afſtralende, daardoor des te helderder mogt uitſchitteren!

De Heer heilige de overdenking van dit deel zijner openbaring aan onzer aller gemoederen, en late dezelve ons in allen opzigte zoet zijn; minder ſtreelend voor het gehoor, dan krachtig voor het hart!

Beſchouwen wij eerst, het nieuw tafereel, hetwelk zich thans voor het oog der drie discipelen openbaarde,

en dan, het merkwaardige, dat deze

(*c*) *Hebr.* II: 9.

ze bij die gelegenheid mogten waarnemen.

*

Betreffende het eerste, dus vervolgt het geschiedverhaal, *en ziet*, *van hen werden gezien* MOZES *en* ELIAS. —

MATTHEUS begint met het woord *ziet*, daarmede zijnen lezer tot opmerkzaamheid als van nieuws aansporende, als wilde hij zeggen: „ heeft het voorafgaande gedeelte uwe hoog„ ste oplettendheid gaande gemaakt, u in eer„ biedige verwondering weggevoerd; hetgeen „ u nu zal voorkomen, wat er verder ge„ beurde, zal u niet minder treffen; verza„ melt dan uwe gedachten uit de verstrooije„ nissen, roept dezelve bij één, en let wel „ op hetgene nu volgen zal." — En wat was dat? — bij deze verheerlijking van JEZUS, zoo even vermeld, lieten zich mede zien MOZES en ELIAS.

Deze beide mannen kennen wij uit de oude geschiedenis. — MOZES was de vermaarde leidsman van Israël, die hen uit *Egypte's* harde dienstbaarheid verloste, en, na eene wonderbare veertigjarige omleiding door de woestijn, op de grenzen van *Kanaän* bragt; bijzonder beroemd door de langdurige onder-

han-

handeling, die hij kort na den uittogt uit *Egypte* met de hooge Godheid op den berg *Sinaï* had; bij welke gelegenheid hij verwaardigd werd, de wet uit 'sHeeren hand te ontvangen, en aan het volk over te brengen, waarom hij wel eens als de Wetgever beschouwd wordt; zoo hoog was de achting, waarin hij bij het volk stond!

ELIAS was een buitengewoon profeet van den waren God, ten tijde van den afvalligen koning van Israël, ACHAB, welke, in dien tijd van bitter verderf van godsdienst en zeden, zich ongemeen het belang van de kerk aantrok; zulk een ijveraar voor de eer van JEHOVAH en hervormer van zijnen vervallen dienst, als er ooit een na hem geweest is. — Beide mannen derhalve in hunne soort zonder wederga, waaraan de oude kerk alle achting schuldig was.

Van deze nu zegt de Tekst: *dat zij ook toen gezien werden*, en wel, zoo als LUKAS zich uitdrukt: in *heerlijkheid*, (*d*) dat is: „ in „ hemelschen glans, die hen terstond bekend „ deed worden als bewooners der onsterfelijk- „ heid, welke, voor eene wijl het zalig ver- „ blijf der heerlijkheid verlaten hebbende, zich „ nu

(*d*) Hoofd. IX: 31.

„ nu aan ſtofbewooners op deze aarde kwa-
„ men vertoonen."

Van ELIAS weet men, dat hij naar ziel en ligchaam levende en wonderdadig ten hemel voer; zoodat hij zich in die heerlijkheid, hem toen geſchonken, kon laten zien. —— Maar in welke gedaante ontdekte zich MOZES hier? Daar men doorgaans onderſtelt, dat zijn ſtoffelijk deel in de aarde gelegd, en daarin toen reeds lang ontbonden was; (deze gedachte grondende op hetgeen men leest in de oude geſchiedenis: *alzoo ſtierf* MOZES *de knecht des Heeren, aldaar in het land Moabs naar des Heeren mond. En Hij begroef hem in een dal in het land Moabs tegen over Beth-Peor;*) (*e*) hebben ſommigen het daarvoor gehouden, dat hij zich hier in het bekleedſel van een vreemd ligchaam vertoonde: intusſchen is daartegen aangemerkt, dat men nergens een voorbeeld weet, dat verheerlijkte zielen immer in vreemde ligchamen verſchenen zijn; wel Engelen, doch die nimmer een ligchaam hadden, dat het hunne was, en altoos perſonelijk met hen vereenigd bleef; ook dat God niet gewoon is, iets nieuws voort te brengen, daar het oude wezen nog voorhan-

(*e*) *Deut.* XXXIV: 5, 6.

handen is, en dat het uit dien hoofde veel aannemelijker was, te ſtellen, dat God dat ligchaam had opgewekt, en bij die gelegenheid met den reeds verheerlijkten geest vereenigd; of mogelijk wel dadelijk na zijnen dood; en dat toen dat herlevend ſtoffelijk deel mede in de heerlijkheid werd overgebragt.

Gij gevoelt het, hoop ik, T.! zelve, hoe moeijelijk het is, om hier iets met eenige gegronde zekerheid te kunnen bepalen. Deze, en dergelijke ſtukken meer, behooren tot die dingen, waaromtrent men de waarheid der zaken, op het getuigenis des Geestes in het woord, verpligt is aan te nemen, ſchoon wij niet kunnen zeggen of begrijpen, hoe het zich eigenlijk daarbij hebbe toegedragen. — De zaak blijft dan op dien grond in het midden. Genoeg voor ons: hier openbaarden zich dan twee mannen, beroemd in de oudheid, de eene niet oneigenaardig van iemand genoemd, *de mond der wetten*, en de andere *de prins der zienderen*; beiden voor het oog zigtbaar, en als vaardig, om den thans verheerlijkten Immanuël, den waren Mesſias, hunnen Heer, ten dienſte te ſtaan. — Ook deze werden *gezien*, gelijk het verhaal luidt, in *heerlijkheid*, dat wil zeggen, in ongemeenen glans en luister, welke van hunne ligchamen afſtraal-

ſtraalde; hoewel oneindig minder dan die, waarin de Heer zich thans liet zien; want wie zou de ware Zon in ſchijnſel ooit kunnen evenaren?

Intusſchen doet zich hier eene kleine bedenking op; men zou namelijk kunnen vragen: hoe hebben de drie discipelen, PETRUS, JAKOBUS en JOHANNES, toch kunnen weten, dat zij juist deze twee vermaarde mannen uit de oudheid voor zich hadden, daar die lang voor hunnen tijd leefden, en derhalve nimmer door hen te voren gezien werden? — Dit kan geſchied zijn, of door eene goddelijke openbaring; of door JEZUS bijzonder onderrigt; ook is het mogelijk, dat zij als afgevaardigden van God zich zelven met namen hebben bekend gemaakt; of dat de Heiland ten aanhooren van deze leerlingen hen bij namen aanſprak: het een is zoo aannemelijk als het andere.

Dan wij kunnen deze mannen nog zoo ſchielijk niet verlaten, naardien men welligt nog wel het een en ander omtrent dezelve zou kunnen voorſtellen: waarom lieten zich, zal ſomtijds iemand denken, hier *verheerlijkte menſchen*, en geene *Engelen* zien? — Waarom openbaarden zich thans juist MOZES en ELIAS, en niet HENOCH? — Beide deze vragen, welke in

den eerſten opſlag zeer moeijelijk zijn, en zich mogelijk aan dezen of genen zelfs als al te weinig gepast zullen voordoen, kunnen niet wel beantwoord worden, zonder dat men nagaat, welk het oogmerk van dit luisterrijk tooneel op den berg geweest zij. — En welk was dit? — Ik vermoede, onder verbetering, geen ander, dan om te bevestigen, hetgeen JEZUS in zijn laatst gegeven onderwijs verzekerd had; en waar kwam dat op neder? Hierop, dat de Heiland verklaard had (*f*) „ dat hij als de Zoon des menſchen „ veel zou moeten lijden, en gedood wor„ den, doch dat hij ten derden dage weder zou opgewekt worden." — Ten anderen, (*g*) „ dat zij, die zijne discipelen waren, en in der „ tijd worden zouden, ook veel om zijnent wil „ zouden moeten lijden; doch dat dit lijden „ naderhand door eene uitnemende heerlijk„ heid zou vergoed worden." — Konden JEZUS leerlingen dit zoo bezwaarlijk vatten; hadden zij daarin verſterking noodig; JEZUS is zoo goed, om die te geven aan deze drie, die dat welligt het meest behoefden; PETRUS althans had daaromtrent veel zwarigheid, ge-

lijk

(*f*) Hoofdſt. XVI: 21. (*g*) Hoofdſt. XVI: 24.

lijk uit zijn eigen gezegde (*h*) blijkt; en dat JAKOBUS en JOHANNES, de zonen van ZEBEDEUS, het hoofd ook vol moeten gehad hebben van een aardsch koningrijk van den Messias, waarmede lijden en dood, zoo als JEZUS dat hier voordroeg, geheel streed, zien wij uit het verzoek, dat er voor hen geschiedde, te weten, dat de één mogt zitten aan JEZUS regter-, de andere aan zijne slinkerhand, in zijn aanstaand koningrijk: (*i*) — houden wij dit in het oog, dan krijgt de zaak er dadelijk veel licht door; dan ziet men terstond

1. waarom zich hier geene *Engelen*, maar wel *verheerlijkte menschen* lieten zien. Immers, waren hier Engelen verschenen; welk bewijs zou er dan in liggen, dat JEZUS, gedood zijnde, wederom zou opstaan, en ter heerlijkheid ingaan? Welke verzekering, dat er voor zijne getrouwe aanklevers aan het lijden voor zijnen naam en zijne zaak, eene uitnemende heerlijkheid hier namaals te wachten was? Dat kon hun de tegenwoordigheid van Engelen niet leeren, maar wel het gezigt van verheerlijkte menschen. — ELIAS was levendig ten hemel opgenomen; MOZES, zoo men wil, uit de dooden opgewekt; de verschijning van bei-

(*h*) Hoofdst. XVI: 22. (*i*) *Matth.* XX: 20, 21.

beiden was derhalve bij uitnemendheid geſchikt tot eenen waarborg, dat er eene allerheerlijkſte vergelding voor de deugd en de getrouwheid in 's Heeren dienst te wachten was; dat, al moest men zelfs ſterven voor Gods zaak, de Heer daarom magtig was, om dooden te kunnen doen herleven, gelijk uit het geval van MOZES kennelijk was. (*)

Ondertusſchen, ſchoon wij hier van geene Engelen lezen, zoo volgt daar niet uit, dat zij hier niet tegenwoordig zouden kunnen geweest zijn. Er zijn er, die denken, dat zij waren in de wolk, welke deze mannen kort daarop overſchaduwde, en waaruit die ſtem voortkwam: *deze is mijn geliefde Zoon, in den welken ik mijn welbehagen heb, hoort Hem* (*k*) — Niets, zegt men, ſcheen gepaster, dan dat de Engelen zich op zulk een heerlijk tooneel vertoonden: nooit was JEZUS op aarde zoo verheerlijkt als nu: het ſcheen derhalve, dat deze zijne dienaren zich nu ook, meer dan ooit, in vollen luister moesten geopenbaard hebben. Laat zich wel ooit een aardsch

(*) Al neemt men niet aan, dat MOZES ligchaam werd opgewekt uit de dooden, zoo ligt er in zijne verſchijning echter een bewijs van een zalig leven voor Gods getrouwe dienaren, hier namaals. (*k*) vs. 5.

aardsch vorst in pracht en ſtaatſie zien, zonder dat zijne knechten naar evenredigheid dier heerlijkheid voor den dag komen? — Eene ſchoone gedachte, die in der daad opmerking verdient! — Maar

2. zoo het dan geene *Engelen*, maar *verheerlijkte menſchen* moesten zijn, waarom verſchenen dan hier toch, uit zoo vele verheerlijkten, juist MOZES en ELIAS? Ik antwoord, met eerbied voor het goddelijk welbehagen in dezen: omdat deze twee mannen al weder ter bevestiging van JEZUS te voren gegeven onderwijs het best ſchenen te kunnen dienen: beiden waren zij toch in hun leven voorbeelden geweest van den toekomenden Verlosſer; in die betrekking had ieder al veel moeten uitſtaan. Wat ſtrekte MOZES, bij voorbeeld, niet dikwijls ten doel van den wrevel van zijn eigen volk, dat hij had uitgeleid uit *Egypte*? Liep het zelfs niet eens zoo hoog, dat zij hem wilden ſteenigen? Dit was de dank voor al zijne zorg en moeite, welke hij van Israël, dat hem zoo lief was, ontving! — Wat leed ELIAS niet? Menigmalen was hij zijn leven niet zeker: menigmalen wist hij niet, waar zich te bergen. IZEBEL had hem den dood gezworen, die afgodendienares, welke zulk eenen verbazenden invloed had op haren gemaal,

koning ACHAB. — Nu, hadden deze mannen zoo veel moeten lijden, niet van een vreemd volk, maar van hunne eigen natie, en werden zij in dit opzigt geacht als voorbeelden van den Messias; dan strekten zij immers zeer voegzaam ten bewijze, dat er niets ongerijmds in lag, dat JEZUS als hun tegenbeeld mede veel zou moeten lijden en gedood worden! en van wie? Niet van vreemden, maar van zijn eigen volk; de ouderlingen; de overpriesters en schriftgeleerden, die het volk zouden ophitsen om JEZUS dood te begeeren! — Ja, maar deze mannen lieten zich hier *zien in heerlijkheid*, wat geeft dit te kennen? De aanstaande opstanding en de heerlijkheid, die dan ook op den Messias wachtte, gelijk JEZUS dit zoo duidelijk in zijn voorgaand onderwijs had blootgelegd; van de opstanding was MOZES een onderpand; (*) van zijne aanstaande heerlijkheid kon de hemelvaart van ELIAS tot een zegel strekken: behalve dat wij straks zullen hooren, hoe deze twee mannen te zamen over deze gewigtige stukken, het lijden

(*) Indien men het zoo neemt, waartoe het verband van zaken ons zigtbaar schijnt te leiden, wordt het gevoelen der genen vrij aannemelijk, welke de opwekking van MOZES beweeren.

den en de heerlijkheid, ten aanhooren van de drie discipelen ſpraken; iets, hetwelk deze voorgeſtelde waarheden krachtig moest bevestigen, daar zij geacht werden als de voornaamſte godstolken van het oude Verbond, welke door dit geſprek bevestigden, dat de leer der oude kerk in der daad daarop uitliep: *moest de* CHRISTUS *niet alle deze dingen lijden, en daarna in zijne heerlijkheid ingaan?* (*l*)

De zaak zoo begrepen, zien wij dan te gelijk, waarom ENOCH hier in geene aanmerking kwam bij deze verſchijning; — ENOCH was ja, zoo wel met een verheerlijkt ligchaam bekleed als MOZES en ELIAS; hij was de eerſte van alle menſchen, die met ziel en ligchaam beiden ten hemel opvoer; de eerſte derhalve, door wien de verheerlijking van den Mesſias werd afgeſchetst: hij was een uitmuntend Profeet, die ook weder de eerſte van allen de komst van zijn doorluchtig tegenbeeld voorſpelde in het laatst der tijden. (*m*) Het kan ook wel zijn, dat hij insgelijks om zijne vroomheid veel heeft moeten lijden, en dat dit welligt de rede geweest is, waarom God hem door eenen vroegtijdigen dood uit dit le-

(*l*) *Luk.* XXIV: 26. (*m*) *Br. van Judas* vs. 14, 15.

leven wegnam: maar ongeacht dit alles; waar uit blijkt, dat deze waardige dienaar van JEHOVAH dit van zijn eigen volk heeft moeten uitstaan? Is hem dat overgekomen van de nakomelingen van KAÏN; het volk, hetwelk den aardsvaderlijken godsdienst en hunne zeden al lang had vaarwel gezegd; dan leed hij van vreemden, niet van de vrome Sethiten, en zoo kon hij in dit opzigt geen voorbeeld zijn van JEZUS, die juist van zijne broederen moest worden verworpen, waarvan deze verschijning eenen wenk moest geven, omdat de letter van JEZUS voorzegging dit medebragt, gelijk voorheen is opgemerkt.

* *

Keeren wij nu na dezen uitstap tot deze mannen te rug, en letten wij thans meer bijzonder op derzelver bedrijf. Waar bestond dat in? *Zij waren*, zegt de Tekst, *met Hem*, namelijk met JEZUS, *te zamen sprekende*, — deze beiden, op aarde nedergedaald, waren op den berg niet werkeloos, maar begaven zich dadelijk in gesprek met JEZUS: de eigene woorden, welke zij daarbij gebruikten, worden ons niet gemeld, en daarvoor had de Geest ongetwijfeld allergewigtigste re-

de-

denen; neem eens, om ons daardoor welligt aan te ſporen tot een vlijtig lezen en onderzoeken van de ſchriften van MOZES en de Profeten, waarvan hier buiten twijfel de korte inhoud het voornaam onderwerp van het voorſtel was; immers dit mogen wij beſluiten uit de opgave, welke LUKAS van deze onderhandeling geeft, ſchrijvende: *welke, gezien zijnde in heerlijkheid, zeiden zijnen uitgang, dien hij zoude volbrengen te Jeruzalem.* (*n*)

Het geſprek liep dan hoofdzakelijk *over zijnen uitgang:* — wat hebben wij hier door dezen *uitgang* van JEZUS te verſtaan? Ik meen

1. zijnen dood; JEZUS uiteinde, door een ſmertelijk lijden veroorzaakt, hetwelk Hem te *Jeruzalem* zou overkomen; een onderwerp zoo wel voegende voor dit geſprek, omdat JEZUS dat lijden en dien dood zoo duidelijk voorſpeld had, en PETRUS daaromtrent zoo vele bedenkingen koesterde. (*o*) — Immers in dien zin noemt PETRUS zijnen eigenen aanſtaanden dood mede zijnen *uitgang.* (*p*) — Dan hierbij mogen wij niet blijven ſtaan, maar moeten JEZUS uitgang

2. ook nemen voor zijne daarop gevolgde heer-

(*n*) *Luk.* IX: 31. (*o*) Zie vs. 21, 22 in het vorige Hoofdſt. (*p*) 2 *Petr.* I: 15.

heerlijkheid, welke insgelijks in zijne vorige onderhandeling met zijne discipelen, zoo even aangeroerd, vermeld was. Immers dat dit woord niet bloot voor iemands *laatste uren* gebruikt wordt, maar ook *voor eene verandering van plaats en weg*, waarbij, en waardoor men zijnen toestand met eenen beteren verwisselt, zien wij allerklaarst uit het zeggen van PAULUS, dat JOZEF stervende door het geloof gemeld heeft van den *uitgang* der kinderen Israëls; (*q*) eenen uitgang uit het diensthuis van *Egypte;* waarbij zij van hunne onderdrukking werden verlost, en in eenen staat van geluk en vrijheid overgingen in het heerlijk *Kanaän*, dat land, zoo goed, dat het tot een onderpand gebruikt wordt van het hemelleven; eenen uitgang, zoo uitnemend, dat het boek, waarin die beschreven wordt, daarom *Exodus*, dat is, *uitgang*, *uittogt* geheten wordt. — Maar behalve dat, wijst ons de uitdrukking in den Tekst ook niet zigtbaar en voornamelijk daarop? Bij LUKAS immers wordt gesproken van *zijnen* uitgang, dien *Hij* zoude volbrengen; *Hij*, JEZUS *zelve*. Kan men nu zeggen, dat Hij zijn lijden en zijnen dood zich zelven heeft aangedaan? Is niet het tegendeel waar

(*q*) *Hebr.* XI: 22.

waar, dat Hij, veel van zijne vijanden geleden hebbende, daarop zelve in zijne heerlijkheid is ingegaan? Door zijne goddelijke kracht toch wekte Hij zijn eigen ligchaam op, zijnde daarna opgevaren in de hoogte: zegt men, dat hier ſtaat, dat Hij dezen uitgang zou volbrengen te *Jeruzalem;* wat zwarigheid? Grensde het vlek *Bethaniën*, het tooneel van JEZUS verheerlijking, dan niet genoegzaam aan *Jeruzalem?* Voer Hij niet als in het gezigt van die ſtad op? — Verder; in het vervolg zullen wij hooren, (*r*) dat JEZUS zijnen discipelen verbood, dat zij niets van dit gezigt zouden zeggen, tot dat de Zoon des menſchen zou zijn opgeſtaan van den dooden. Maar waarom zouden zij niet hebben mogen ſpreken van zijn lijden en zijnen dood? Daarvan immers had Hij nimmer eenig geheim gemaakt, ſprekende daarvan niet alleen dikwijls in gelijkenisſen, maar ook onbewimpeld. Doch betreffende zijne *heerlijkheid*, die daarop ſtond te volgen, daarmede was het anders gelegen; Hij kon aan Gods geregtigheid niet voldoen zonder lijden en ſterven, dat was onder anderen het groot doel, waartoe Hij in deze wereld kwam; maar indien de Joden geweten had-

(*r*) vs. 9.

hadden, dat deze zijne diepe vernedering Hem den weg zou gebaand hebben tot de heerlijkheid, hoe ligt had het dan niet kunnen gebeuren, dat die gedachte hen van de mishandeling, Hem aangedaan, had te rug gehouden; maar hoe zou Gods raad dan zijn tot ſtand gekomen, welke inhield: *dat Hij, vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den overſten Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen?* (s) — Ik zal er nu niet op ſtaan, dat deze heerlijkheid ook een voornaam gedeelte bevatte van JEZUS gegeven onderwijs; en dat, daar deze verſchijning diende om daar kracht aan te geven, MOZES en ELIAS er kwalijk van zouden hebben kunnen zwijgen: — alleen wil ik er dit bijdoen, dat, zoo deze uitgang niet voornamelijk de heerlijkheid van JEZUS na zijn lijden in zich had bevat, het dan zeer moeijelijk zou zijn te begrijpen, hoe PETRUS met hetgeen hier voorviel zoo kon ingenomen zijn geweest, om tot JEZUS te zeggen: *Heer, het is goed, dat wij hier zijn, zoo Gij wilt, laat ons hier drie tabernakelen maken!* (t) Van het lijden van zijnen geliefden Meester langer te hooren ſpreken, was toch waarlijk zoo aangenaam voor hem niet; dat moest

(s) *Hebr.* II: 10. (t) vs. 4.

moest hem altijd gevoelig ter harte gaan; maar wat moest het zijn verlangen niet natuurlijker wijze opwekken, om meer en meer te worden ingeleid in des Messias luister, waarin, naar JEZUS belofte, ook zijne dienaren zouden deelen? Of is het dan niet altoos aan den mensch eigen geweest, liever van geluk dan ongeluk, liever van vreugd en vergenoegen, dan van druk en tegenspoed te hooren?

Nu, van dit onderwerp spraken zij, te weten MOZES en ELIAS; en dat wel, duidelijk, verstaanbaar; zoo dat deze drie discipelen, die daar bij tegenwoordig waren, PETRUS, JAKOBUS en JOHANNES, het van woord tot woord verstonden; immers daaraan kan niemand een oogenblik twijfelen, die maar in het oog houdt, dat dit doorluchtig voorval inzonderheid gebeurde om der Apostelen wil. — Met wat eerbied dit gesprek gehouden werd, gaat alle verbeelding te boven. — Op welke wijs, is ook kwalijk te beschrijven. — Welligt sprak MOZES, de Wetgever, van zoo vele schaduwen en voorbeelden, als in zijnen tijd plaats vonden, van voorbeduidenissen van de wet, welker dienaar hij geweest was, gelijk ELIAS, de Profeet, van zoo vele voorzeggingen, welke op JEZUS dood en uitgang zagen, alsmede van

zijn

zijn eigen leven, voor zoo ver het daartoe als een voorbeeld verſtrekt had. —

Maar in welke taal werd deze zamenſpraak gehouden? Ik denk in geene andere, dan die, welke de Apostelen verſtonden: derhalve in geene taal der Engelen, of der hemellingen, want wat nut zouden deze er anders van gehad hebben? Dan in welke taal nu meer bijzonder, kan met geenen genoegzamen grond gezegd, zélfs niet gegist worden: hoe het zij, dit moeten wij vooral niet voorbij zien, dat zij daarvan met JEZUS ſpraken, zoo als in den Tekst uitdrukkelijk gezegd wordt; derzelver rede over dit gewigtig onderwerp was tot Hem gerigt; zij wilden er JEZUS over onderhouden; niet, om dat Hem dit onderwerp vreemd was; — want, gelijk reeds meermalen is aangemerkt, JEZUS had immers zijnen discipelen nog voor zes dagen daarvan onderrigt gegeven; — maar om, daarover met Hem ſprekende, Hem te bemoedigen in dezen van ouds beraamden weg; en als te herinneren, hoe het, na zijn gegeven onderwijs, gewisſelijk zulk een heerlijk einde met Hem ſtond te nemen, daar het, als zoodanig door hunnen mond te voren van Gods wege voorgeſteld, zeker ja en amen zou bevonden worden: iets, hetwelk aan het hart eene bijzondere ſterkte kon

en

en moest geven, daar het aanſtaande lijden den Borg altoos geweldig moest treffen, en waarin Hij dus alle opbeuring noodig had; gelijk wij daarom ook lezen, dat, toen het zielslijden in *Gethzemane* begon, dit Hem zoo ſterk aandeed, dat zijn zweet werd als druppelen bloeds; hetgeen Hem deed bidden; „ dat Hij, zoo kort mogelijk, in dat lijden mogt „ gehouden worden;" in welk gebed de Vader dan ook zulk een genoegen nam, dat Hij ter zijner bemoediging eenen Engel deed nederdalen, welke Hem verſterkte: (*u*) en waarmede? Met datzelfde vooruitzigt ongetwijfeld als hier; door Hem te herinneren, in welk een heerlijk einde dit lijden zoude uitloopen; waardoor zijne menſchelijke natuur, welke alle onzondige aandoeningen, en een zeer teeder gevoel had, moest worden opgebeurd, om grootmoedig het kruis te dragen, en de ſchande te verachten, in het vooruitzien op de vreugde, die Hem was voorgeſteld. (*v*)

Intusſchen hoorden de drie discipelen ook dit geſprek, en konden er dus insgelijks een onbedenkelijk nut uit trekken, namelijk om er door bevestigd te worden in hetgeen JEZUS van zich

(*u*) *Luk.* XXII: 43. (*v*) *Hebr.* XII: 2.

zich zelven, en van zijne ware belijders verklaard had, gelijk te voren is aangetoond.

Heerlijke verſchijning dan! allervoortreffelijkſte openbaring! Hoe ſchittert Gods goedheid! — hoe JEZUS grootheid daarbij niet allerluisterrijkst uit! Immers wat deed de Vader daarbij niet zien, hoe zijn liefderijk hart vol ontferming is ten opzigt van allen, welke zijne onderſteuning noodig hebben, en daar naar uitzien! Hoe luisterrijk openbaarde zich hier JEZUS grootheid aan den anderen kant! Was het een gevoelen onder de Joden, dat JEZUS, of ELIAS, of één uit de Profeten, was, (*w*) hier zag men het tegendeel, daar ELIAS en MOZES zich als onderſcheidene perſonen lieten zien: ja hoe zullen deze beiden in luister en heerlijkheid bij Hem niet hebben afgeſtoken? Toen MOZES op den berg *Sinaï* met den Heere geſproken had, glinſterde het vel van zijn aangezigt zoo, dat hij het moest bedekken, als hij met het volk ſprak. (*x*) — Hoe zal ELIAS ligchaam niet geblonken hebben, wanneer hij, omgeven van eene lichtende wolk, als met eenen vurigen wagen en vurige paarden ten hemel voer. (*y*) Onderſtellen wij, dat zij hier

(*w*) Zie Hoofdſt. XVI: 13, 14.
(*x*) *Exod.* XXXIV: 29, 30. (*y*) 2 *Kon.* II: 11.

hier op dezen berg zich nog in grootere heerlijkheid openbaarden; oneindig glansrijker liet zich de luister zien, welke thans van JEZUS afstraalde: moet men dat niet erkennen, daar wij zoo duidelijk lezen: *zijn aangezigt blonk gelijk de zon, en zijne kleederen werden wit gelijk de sneeuw?* Zag men daaruit niet, hoe Hij het was, die zich bekleedt met het licht als met een kleed? (z) Zeker! zijn licht was oorspronkelijk, hunne heerlijkheid geleende glansen! gelijk nu de zon de andere sterren overtreft, die derzelver licht van haar ontvangen, zoo moest ook zijne heerlijkheid de hunne oneindig te boven gaan. — Nog iets; had men JEZUS beschuldigd, dat Hij MOZES en de Profeten verachtte, hunne leer zocht te niet te doen, hier werd het tegendeel openbaar, terwijl beide Godsmannen, welke voor de grootste Profeten van den ouden dag doorgingen, te gelijk verschenen, en JEZUS voor den waren Messias, het einde van de Wet en de Profeten, erkenden, komende hier, om op Hem toe te passen, hetgeen zij bij hun leven van den Messias gesproken hadden.

Ziet

(z) *Psalm* CIV: 2.

Ziet daar, U den Tekst kortelijk toegelicht: hoe rijk is deze ſtof niet in nuttige leeringen, tot bevestiging van het geloof, en tot volmaking van onzen wandel! Immers hier vinden wij

1. als in een duidelijk tafereel afgebeeld, dat er waarlijk een leven is na dit leven. Hoe vele eeuwen toch waren er niet verloopen, ſedert MOZES en ELIAS hunnen aardſchen loop reeds volbragt hadden, en aan het oog van hunne tijdgenooten onttrokken waren; en ziet! evenwel beſtaan zij nog; en doen zich duidelijk kennen als die zelfde mannen, welke in hunne dagen de kerk hadden bediend; zich zeer wel herinnerende, welke leer zij toen aan het oude Israël hadden voorgeſteld. — Hier, hier, zien wij M. G.! hoe door JEZUS Evangelie waarlijk het leven en de onverderfelijkheid is aan het licht gebragt. (*a*) Wat de wijsbegeerte als waarſchijnelijk, als hoogst aannemelijk voordraagt, krijgt hier zijne volkomene zekerheid! Nu vallen alle vragen weg; hoe is dit, hoe dat mogelijk? kan de ziel beſtaan zonder het ligchaam? zullen de dooden weder leven? dezelfde ligchamen uit het ontbonden ſtof her-

(*a*) 2 *Tim.* I: 10.

herzameld worden? Hoe kan vleesch en bloed het toekomend leven beërven? de verderfelijkheid de onverderfelijkheid? Deze en honderd andere bedenkingen losſen zich in dit voorval van zelſs op; ten minſten de Christen, die gewoon is zijne gedachten gevangen te leiden onder de openbaring, behoort daarin te berusten; doet hij het niet, dan tooont hij zijn wantrouwen aan Gods getuigenis; aan een Evangelie, hetwelk bevestigd is door zoo vele teekenen en wonderen, na dat hetzelve gepredikt was door Gods Zoon, dien Amen, den getrouwen en waarachtigen Getuige!

Dan, MOZES en ELIAS lieten zich hier niet alleen zien, ten bewijze van een leven na den dood; maar zij openbaarden zich ook, gelijk wij van LUKAS hoorden, *in heerlijkheid:* wat lag daar in?

2. Dit, dat het leven zal vergolden worden dengenen, *die met volharding in het goede heerlijkheid, eer en onverderfelijkheid gezocht hebben:* (*b*) of met kortere woorden, dat voor vroomheid een hemel vol geluk te wachten ſtaat. Immers ik bid U, kon dat ooit heerlijker blijken? Waar was de luister, waarin deze mannen zich lieten zien, anders een bewijs

(*b*) *Rom.* II: 7.

wijs van, dan dat zij te huis behoorden in het eeuwig licht; daar, waar men Gods aangezigt in geregtigheid aanſchouwt, en met zijn beeld verzadigd wordt? Immers, door dien eeuwigen glans omſchenen, worden de verheerlijkten daar zelf tot licht, en konden deze zich derhalve ook in geene andere gedaante openbaren!

En zeker! zegt mij, is dat ook niet volmaakt het eenſtemmig getuigenis van Gods woord; hebben menſchen, welke hun leven niet aan deugd en godsvrucht wijden, ergens grond, om die hoop te voeden, dat dit eeuwig en heerlijk leven immer hun deel zal zijn? Staat er niet uitdrukkelijk: dat, *hetgeen de mensch zaait, hij dat ook zal maaijen; dat, die in zijn vleesch verderfenis zaait, daar uit verderfenis zal maaijen?* (*c*) Voor wien zegt DAVID, dat GOD een groot goed heeft weggelegd? is het voor iemand anders, dan *voor zulke, die* GOD *vreezen?* (*d*) Als JEZUS den zijnen het uitzigt geeft op een aanſtaand geluk, veroorlooft Hij dan eenen ieder, wie hij zij, om zich met die blijde verwachting te troosten? Verre van daar: *daar ik ben*, hoo-

ren

(*c*) *Gal.* VI: 7, 8. (*d*) *Pſalm* XXXI: 20.

ren wij Hem zeggen, *daar zal mijn dienaar zijn.* (*e*)

Niemand bedriege dan zich zelve, of make hier eene verkeerde toepasſing: niemand denke: is er een ſtaat van geluk hier namaals te wachten, dan is er geene rede om voor den dood te vreezen; dan kunnen wij onze dagen gerust en blijmoedig zien henengaan. Dan zacht! die met MOZES en ELIAS wenſchen te deelen in heerlijkheid, die moeten hun ook trachten gelijkvormig te worden in leven. Met wenſchen is het hier niet blootelijk te doen; kon men daarmede in den hemel komen, niet ééne ziel kwam ten prooije van het verderf! Zelfs een BILEAM verlangde te ſterven den dood des opregten, en in zijn einde te wezen als de regtvaardige. (*f*) — Is dit zoo, waar vindt men dan zulken, die leven als MOZES en ELIAS? Waar wordt deugd en braafheid, gelijk bij hen, gewaardeerd? waar geijverd voor de eer van JEHOVAH, als zij deden? — Ach! indien men daarbij maar eenen oogenblik ſtilſtaat, dan mag men hier ook wel vragen: *zijn er ook weinige, die zalig worden?* (*g*) en er op antwoorden: *de weg ten*

(*e*) *Joh.* XII: 26. (*f*) *Num.* XXIII: 10.
(*g*) *Luk.* XIII: 23.

ten leven is naauw, *de poort*, die men door moet, zeer *eng; en weinige*, weinige, *zullen die vinden*, daardoor ingaan! (*h*)

Letten wij verder op het bedrijf van deze mannen, welke eene gewigtige aanmerking geeft ons dat ook niet aan de hand!

3. *Zij waren*, ſtaat er, *te zamen ſprekende*, en wel *over den uitgang*, *dien* JEZUS *te Jeruzalem ſtond te volbrengen.* Hieruit ontdek ik, waarin het genoegen der hemellingen beſtaat, te weten, om zich grootendeels bezig te houden met JEZUS, en den weg der verlosſing, door Hem in lijden en dood geopend, en in heerlijkheid volmaakt. Immers, mag ik dit niet beſluiten, wanneer ik met het geſprek, dat er thans gehouden werd, vergelijk de bezigheid, waarin ons de verheerlijkten geſchetst worden in het boek der openbaring van JOHANNES? Welk onderwerp hebben deze doorgaans anders? is het niet, zoo als wij daar lezen: *zij zongen een nieuw lied*, *zeggende: Gij* (te weten het Lam) *zijt waardig*, *dat boek te nemen*, *en zijne zegelen te openen; want Gij zijt geſlagt*, *en hebt ons* GODE *gekocht met uw bloed*, *uit alle geſlachten*, *talen*, *volken en natien!* (*i*) dan weder: *het Lam*, *dat geſlagt*

(*h*) *Matth.* VII: 13, 14. (*i*) *Openb.* V: 9.

ſlagt is, is waardig te ontvangen de kracht, de rijkdom, de wijsheid, en ſterkte, en heerlijkheid, en eer en dankzegging! (*k*) Dan, zegt mij nu, zou zulk een gezelſchap aan velen welbehagelijk zijn? Zoo niet, dan is dit immers een bewijs, dat die heerlijkheid niet voor hun is bereid; dat zij er, om dus te ſpreken, geene rust, geenen duur, geen vermaak in zouden vinden, al ware het, dat zij voor eenen oogenblik derwaarts werden overgebragt, daarin toegelaten?

Hoe blijkt hier dan niet uit, hoe noodzakelijk het zij, om veranderd te worden in den geest des gemoeds; hoe men een geheel nieuw mensch, geestelijk wedergeboren moet worden, zal men het koningrijk Gods zien!

Ja maar! ſpraken deze mannen, MOZES en ELIAS, van JEZUS uitgang, en maakte dit ook de inhoud uit van hunnen dienst op aarde; de ziel van Wet en Profeetſie: zingen daarvan de verheerlijkten ook doorgaans, gelijk zoo even gebleken is: hier ligt dan ook dit in: de weg om zalig te worden is geen andere, dan die, welke door JEZUS CHRISTUS tot den Vader leidt. Zoekt gij dien derhalve ergens an-

(*k*) *Openb.* V: 12.

anders; in pligtsbetrachtingen, bij voorbeeld, in een heilig leven, of iets van dien aard; zoo fluit gij dien weg, en raakt op een doolpad, hetwelk ten laatſte in een eeuwig duister moet uitloopen. Neen! de zaligheid is in geenen anderen; niemand kan een ander fondament leggen; die buiten het lijden van CHRISTUS tot de heerlijkheid tracht te geraken, verijdelt zijn kruis, acht het bloed des eeuwigen Testaments gering; en zal derhalve nimmer ontvlieden, dat hij op zulk eene zaligheid geen acht nam. Deze waarheid, welke wij U telkens voorhouden als den grondſlag der hoop; het eenig rustpunt van het hart; de ziel van het Evangelie, wordt in deze verſchijning, daar wij nu van ſpreken, zoo klaar als krachtig bevestigd. — Leert er dan de regte waarde van kennen, ja bidt GOD, dat hij er U zelve met nadruk bij bepale, zoo zult gij met PAULUS nergens anders in leeren roemen, dan in het kruis van CHRISTUS. (*l*)

4. Nog eens, ſpraken MOZES en ELIAS met JEZUS over zijnen uitgang; vergunt mij, dat ik er ook nog dit in zoeke: hetgeen wij hier geleerd hebben van GOD en zijne groote werken,

(*l*) *Gal.* VI: 14.

ken, vooral van den weg der verlosſing, blijft ons in de eeuwigheid beſtendig bij; vrome menſchen zullen elkander daarmede onderhouden; en deze omgang zal hen aan elkander bekend maken, wie zij hier waren: ligt dit alles niet duidelijk in dit tafereel? Hoe konden deze mannen toen anders ſpreken van hetgeen zij hier geleerd hadden als dienstknechten Gods? Moest MOZES ELIAS aan dit geſprek niet natuurlijker wijze kennen, en deze wederom den anderen? —— Verder: ligt dat niet mede in de gemeenſchap der heiligen, welke in den hemel zal plaats vinden, en die wij kwalijk kunnen vooronderſtellen, dat daar blindelings zal worden uitgeoefend! — Maar daarenboven: kunnen wij er anders over denken, dan dat liefde en vriendſchap hier op aarde ſlechts gezaaid wordt in deugdlievende harten, en dat men er namaals eens eenen gezegenden oogst van zal te wachten hebben? Of zou dit gezegend zaad in de aarde verſtikken; met haat, nijd en misdrijf één lot hebben? Neen! alles, wat in ons is, verheft zich daartegen: eens zullen wij maaijen; eens zullen wij van al het goede, dat hier plaats vond, eenen eeuwigen oogst inzamelen! — Zielen, voor elkander geſchapen, ſcheidt de God der liefde niet! Dan

was ware vriendſchap in dit kort levensbeſtek meer eene bron van kwellenden kommer, dan van edel vermaak: — hetgeen de Godheid ontſtoken heeft, zou de dood dat uitblusſchen? In die gedachten is een JAKOB, een DAVID nimmer geweest: PAULUS leefde ook in eene andere verwachting, immers hij ſtelde vast, dat de Thesſalonicenſen eens de kroon zijnes roems, zijne blijdſchap zouden zijn voor den Heer JEZUS CHRISTUS in zijne toekomst, (*m*) hetwelk toch zonder een herkennen nooit de regte blijdſchap kon zijn.

Opbeurende hoop! zalig vooruitzigt! Die wel leefden, in den Heer ontſliepen, zijn niet verloren! Eens zullen zij, die hier hand aan hand op den weg der deugd met hen gingen, elkander wedervinden; als hunne vrienden herkennen, en zich ongeſtoord in elkanders genot verheugen; het ware zoet der liefde eerst regt ſmaken! Immers dan zal de vonk van zuivere liefde lucht hebben, en, aangevuurd door de hemelzon, in ſchooner vlammen uitbreken, en nimmer verdoven.

Voorts blijve alle verdere naſporing, den ſtaat der heerlijkheid betreffende, der zalige bevinding overgelaten, terwijl ik deze ſluit met

(*m*) 1 *Theſſ.* II: 19, 20.

met de bemoedigende en opwekkende taal van den Apostel JOHANNES: (*n*) *Geliefden, nu zijn wij kinderen* GODS, *en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat, als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen: want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is.*

En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinige zich zelve, gelijk Hij rein is! Amen.

(*n*) 1 *Joh.* III: 2, 3.

*

III.

III.

CHRISTUS DOOR DE HEMELSTEM VOOR GODS ZOON VERKLAARD.

T E K S T

Matth. XVII: *vs.* 4—9.

Wanneer wij in den Bijbel dat naauwkeurig berigt niet hadden van de wijs, waarop de Godheid zich wel eens aan dezen en genen openbaarde, en wij alleen te boek gesteld vonden, dat de Heer nu en dan verschenen was aan de vaderen, zoo zou het natuurlijk allerleije gissingen hebben veroorzaakt, onder welk teeken dit toch mogt geschied zijn: en ik twijfel zeer, of iemand ooit op dat teeken zou gedacht hebben, hetwelk de Heer goed vond daartoe doorgaans te bezigen. Immers, hoe zou de Godheid, welke geestelijk, oneindig, en uit hare natuur onzigtbaar is, zich kunnen laten zien? dit zou voorzeker de eerste vraag geweest zijn, welke men zich zou hebben voorgesteld: leest men: GOD *is licht*, *en daar is geene duisternis in Hem:* (*a*) dit zou aanleiding hebben kunnen geven om te denken,

(*a*) 1 *Joh.* I: 5.

ken, dat hier geene andere wijs van openbaring kon plaats gehad hebben, dan door licht; door een brandend vuur, of iets van dien aard; in die gedachten zijnde, bidden de Perzianen, die men voor de redelijkste afgodendienaars houdt, de Godheid in de zon en het vuur aan; maar zou iemand, die verder dacht, in deze verbeelding hebben kunnen berusten, vooronderstteld, dat hij niet wist, dat de Heer in zekere gevallen daartoe dit teeken gekozen had? Ik vermoed neen. De wijsgeer zou gezegd hebben: GOD is een zuivere geest; de Christen: GOD bewoont een ontoegankelijk licht; hoe kan dan immer iets, dat stoffelijk is, de onstoffelijke en onbegrijpelijke Godheid voorstellen? — Zeker! hoe men de zaak ook keere of wende, in alle voorstelling, van welken aard ook, zou die zelfde zwarigheid overblijven: — evenwel, GOD heeft zich nu en dan geopenbaard, en op welke wijs mag dat toch wel geschied zijn? — Op eene wijs, Toehoorders, die wij nooit zouden hebben kunnen raden; waarbij wij voor alle stoffelijke bevattingen nopens zijn hoogstvolmaakt wezen behoed blijven, en de mensch evenwel duidelijk kan opmerken, dat het de GOD der natuur was, die op dien oogenblik tot stofbewoners wilde spreken: —

en

en hoe geſchiedde dat dan? Gemeenlijk in *eene wolk:* — immers in eene wolk verſcheen JEHOVAH bij de wetgeving; in eene wolk ſtelde Hij zich voor de deur der tente der zamenkomst; in eene wolk woonde Hij boven de ark; in eene wolk toog Hij voor het leger der optrekkende Israëliten in de woestijn; en toen SALOMO den Tempel bouwde, werd het huis ook met rook vervuld; met den uitzettenden nevel van eene wolk bedekt. Dit was een teeken, juist aan de Godheid voegende: wolken toch dienen, om voorwerpen te verbergen, te bedekken, in te winden: hoe duidelijk lag dus daarin niet, dat GOD geheel onzienlijk is? Alles is immers bij Hem onder de wolken; zijn wezen; zijne beſluiten; zijne verborgenheden; GOD immers is een Geest, en *hoe onnaſpeurelijk zijn niet zijne wegen!* (*b*) Verder: is het niet juist zoo met de Godheid gelegen, als met de zon? Wie kan dat geſternte met het blooie oog beſchouwen, als het met al zijne kracht ſchittert? Zoo kan ook niemand, zelfs geen Engel, GOD zien, indien Hij zijnen alles overtreffenden glans van heerlijkheid niet als met eenen ſluijer omwindt, en daardoor eenigzins tem-

(*b*) *Rom.* XI: 33.

tempert. Intusſchen blijkt er echter GODS heerlijkheid in. Geen vorst, hoe magtig ook, kan Hem hierin evenaren; zij mogen zich plaatſen op troonen van elpenbeen, waarvan de wanden der zittingen met het fijnſte goud van *Ophir* overtogen zijn; in eene wolk boven de oppervlakte der aarde, inwendig verlicht door eenen bovennatuurlijken glans, kunnen zij zich nogtans naar welgevallen niet laten zien; dit blijft alleen over voor Hem, van wien wij ergens lezen: *Hij bedekt zich met het licht als met een kleed: Hij rekt den hemel uit als eene gordijn: die zijne opperzalen zoldert in de wateren: die van de wolken zijne wagenen maakt: die op de vleugelen des winds wandelt.* (*c*)

In een ſoortgelijk verſchiet plaatst zich de Godheid in den

TEKST.

Matth. XVII: *vs.* 4—9.

EN PETRUS ANTWOORDENDE ZEIDE TOT JEZUS: HEER, HET IS GOED, DAT WIJ HIER ZIJN, ZOO GIJ WILT, LAAT ONS HIER DRIE TABERNAKELEN

(*c*) *Pſ.* CIV: 2, 3.

LEN MAKEN: VOOR U EENEN, EN VOOR MOZES EENEN, EN EENEN VOOR ELIAS.

TERWIJL HIJ NOG SPRAK, ZIET, EENE LUGTIGE WOLK HEEFT HEN OVERSCHADUWD. EN ZIET, EENE STEM UIT DE WOLK, ZEGGENDE: DEZE IS MIJN GELIEFDE ZOON, IN WELKEN IK MIJN WELBEHAGEN HEB; HOORT HEM.

EN DE DISCIPELEN, DIT HOORENDE, VIELEN OP HUN AANGEZIGT, EN WERDEN ZEER BEVREESD.

EN JEZUS BIJ HEN KOMENDE, RAAKTE ZE AAN, EN ZEIDE: STAAT OP; EN VREEST NIET.

EN HUNNE OOGEN OPHEFFENDE, ZAGEN ZIJ NIEMAND DAN JEZUS ALLEEN.

EN ALS ZIJ VAN DEN BERG AFKWAMEN, GEBOOD HUN JEZUS, ZEGGENDE: ZEGT NIEMAND DIT GEZIGT; TOT DAT DE ZOON DES MENSCHEN ZAL OPGESTAAN ZIJN UIT DE DOODEN.

Het is door kenners van de regelen der welsprekendheid opgemerkt; dat voorstellen, welke de goedkeuring van verstandige lieden zullen wegdragen, de volgende voorname ei-

genſchappen behooren te bezitten: 1. dat de zaak, welke daarin behandeld wordt, in zich zelve voortreffelijk, en der aandacht waardig moet zijn: — ten 2., dat de voordragt daarvan niet uitgebreider zij, dan noodig is; voor-al, dat men er geene dingen bijvoege, die daartoe niet behooren: — verder, dat men ten 3. daartoe eenen natuurlijken en klaren ſtijl gebruike; geenen zwier van woorden; geene vergezochte beelden, daar het oogmerk altoos moet zijn, om verſtaan te worden: en eindelijk ten 4. dat de toeleg moet zijn, niet om het oor te kittelen, de verbeeldingskracht te ſtreelen; maar om het hart te treffen, het verſtand te verlichten, en den wandel te verbeteren.

Is dit zoo, voor welk een meesterſtuk van welſprekendheid moet dan dit gedeelte van het evangelisch voorſtel niet gehouden worden, hetwelk wij hier van vs. 1 tot 9 in dit Teksthoofddeel ontmoeten? Trouwens, waar vindt men een onderwerp, hetwelk gewigtiger kan gerekend worden, dan even hetzelve, behelzende niet minder, dan de eer van Gods Zoon, geopenbaard ten tijde zijner nederige menschheid, en geſtaafd door twee uitmuntende heiligen uit de onſterfelijkheid, daartoe op aarde nedergekomen? — Hoe kort, hoe zaak-

zaakrijk is het voorſtel daaromtrent? Kunt gij mij eenen enkelen regel daarin aanwijzen, welke te veel is; ik durf zeggen, een éénig woord, dat daaruit kon worden weggelaten? — Verder, hoe klaar en natuurlijk is de ſtijl niet? Schoon hier de verhevenſte dingen beſchreven worden, alles blijft daarom in het deftige; daarin is volſtrekt niets, dat in het winderige valt: ach! dat men hier uit mogt zien, hoe het eenvoudige een kenmerk der waarheid is; en dat vooral het goddelijke geenen opſchik noodig heeft, daar het zich van zelve genoegzaam aanprijst! Eindelijk, hoe leerzaam is ook dit onderwerp niet? Daarin wordt ons CHRISTUS voorgeſteld als de Zoon van GOD; welk een licht geeft dat niet aan het verſtand? Hoe wekt dat het gemoed niet op, om, dit van GODS wege vernemende, den Zoon te kusſen, eerbiedig hulde te bewijzen; terwijl allen welgelukzalig zijn, die op Hem vertrouwen!

Zeker! een voorſtel van dien aard kon niet anders dan oor en hart te gelijk raken! Geen wonder dan, dat de drie Apostelen, welke daarbij tegenwoordig waren, deswegens de grootſte ontroering gevoelden, gelijk uit het verhaal, vs. 6, kennelijk is.

Wij hebben uwe aandacht reeds één en ander-

maal met dit onderwerp bezig gehouden, betreffende dat gedeelte, hetwelk de openbaring van JEZUS en twee zijner reeds verheerlijkte dienaren bevat, voorkomende in de drie eerste verzen: thans wenschen wij u te doen opmerken,

vooreerst: hoedanig het gedrag van PETRUS daarbij was. En

dan, wat er verder nopens de toen plaats hebbende verschijning gebeurde, met de gevolgen, die daarmede vergezeld gingen.

De Heer late intusschen zijn licht schijnen in onze duistere harten, opdat JEZUS ons in dit voorstel regt dierbaar worde!

*

Omtrent het eerste schrijft MATTHEUS: *en* PETRUS *antwoordende zeide tot* JEZUS... LUKAS drukt zich dus uit: PETRUS *nu, en die met hem waren, waren met slaap bezwaard, en ontwaakt zijnde, zagen zij zijne heerlijkheid en de twee mannen, die bij Hem stonden. En het geschiedde, als zij van Hem afscheidden, zoo zeide* PETRUS *tot* JEZUS: *Meester, het is goed, dat wij hier zijn*... (*d*) dit heeft men een-

(*d*) *Luk.* IX: 32, 33.

eenvoudig zoo te verſtaan: „ JEZUS, met zij-
„ ne drie discipelen op den berg gekomen,
„ had zich op eenen zekeren afſtand van hun
„ afgezonderd om te bidden; terwijl Hij daar-
„ mede bezig was, vielen zij in ſlaap; onder
„ het bidden begon JEZUS van gedaante te
„ veranderen; waarop zij ontwaakten;" en toen gebeurde alles, wat hier bij MATTHEUS vermeld wordt aangaande PETRUS; immers die Evangelist zegt uitdrukkelijk, dat JEZUS *voor hun* veranderd werd van gedaante; dat vervolgens van hen gezien werden MOZES en ELIAS met Hem zamenſprekende, (*e*) van welk geſprek de inhoud, ten bewijze, dat zij het duidelijk verſtaan hebben, bij LUKAS naauwkeurig wordt opgegeven. Hieruit is het allerklaarst, dat die ſlaap is voorafgegaan; anders konden zij toch van de verheerlijking, die er toen plaats had, niets gezien hebben. En is het niet zeer vermoedelijk, dat het ſterk licht, hetwelk zich daarbij vertoonde, hier tot dat ontwaken krachtig heeft medegewerkt? Ten minſte, hoe dikwijls zien wij niet, dat een ſterk licht, bij eenen ſlapenden kort onder het gezigt gebragt, den gerusten ſlaap hinderlijk wordt; en zou het ons dan bevreemden, dat een glans, als die

(*e*) vs. 2, 3.

die der zon, hoedanig er bij die gelegenheid van JEZUS afstraalde, een minder vermogen zou gehad hebben? — Hoe het zij, *zij ontwaakten*, en wel, gelijk het woord hier met nadruk beteekent, *geheel en al*; zoo dat er geen slaap, geene loomheid zelfs, overbleef: en daarop *zagen zij zijne heerlijkheid en de twee mannen, die bij* JEZUS *stonden*, gelijk LUKAS zegt. Dat was geen gemeen, geen oppervlakkig zien, of gadeslaan van iets; JOHANNES spreekt daarom van een *zien* en *aanschouwen*, (*f*) zeggende: *hetgeen wij gezien hebben met onze oogen, hetgeen wij aanschouwd hebben:* en PETRUS, de andere getuige, verklarende, *wij zijn aanschouwers geweest van zijne majesteit*, bezigt daarbij nog zelfs een nadrukkelijker woord, hetwelk aanduidt, eene zaak of eenen persoon met de uiterste naauwkeurigheid op het scherpste, in het binnenste, en als door en door, zien. (*g*) Een *zien* derhalve, hetwelk geene plaats kon hebben, wanneer men half wakende en half slapende is, maar hetwelk een volkomen, een geheel onbeneveld gezigt vooronderstelt, en te kennen geeft.

Zulk een gezigt nu kon niet dan allertreffendst

(*f*) 1 *Joh.* I: 1. (*g*) 2 *Petr.* I: 16.

fendst zijn voor deze discipelen! Onverwacht door eenen helder schitterenden glans wakker gemaakt, en hunnen Meester, en twee zijner voornaamste dienaren met hemelschen luister, daar zij nimmer buiten dit geval iets van vernamen, oogenblikkelijk omschenen te zien, moest hun oog zoo sterk aandoen, dat het hun niet mogelijk was, het gezigt daarvan af te trekken! Dan naauwelijks ontdekten zij bij bedaarde beschouwing, waarop dit tooneel doelde, of zij waren daarmede geheel ingenomen: PETRUS althans toonde zich daarbij geheel verrukt, en kon niet nalaten zijnen Meester daarover zijne gedachten mede te deelen.

PETRUS *antwoordende*, lezen wij; dat is, naar eene Hebreeuwsche manier van uitdrukking, *sprekende*, *zeide tot* JEZUS: *Heer*, *het is goed*, *dat wij hier zijn*, *zoo Gij wilt*, *laat ons hier drie tabernakelen maken*, *voor U eenen*, *en voor* MOZES *eenen*, *en eenen voor* ELIAS. (*h*)

PETRUS is hier de spreker, en wat hij voortbrengt, is enkel vuur en leven; de beide andere discipelen zwegen en gevoelden; dit is zeer overeenstemmende met het karakter van de-

(*h*) Teksth. vs. 4.

dezen Apostel. Naauwelijks ontdekt hij bij het opslaan van het oog, dat het JEZUS is, die daar in glans uitschittert; dat zich naast Hem nog twee andere personen vertoonen, doch in veel slaauwer licht; van welke hij naderhand vernam, dat zij MOZES en ELIAS waren; of hij geraakte dadelijk vol gevoel. — Welk een heerlijk gezigt! welk eene rede, die er bij die gelegenheid gewisseld werd! Zoo iets had zijn oog nimmer gezien, zijn oor nooit gehoord! ach! mogt het een en ander wat langer duren! dit is zijne eerste gedachte; het is daarom, dat wij hem tot JEZUS hooren zeggen: *Heer, het is goed, dat wij hier zijn:* „ wat zou het niet een verlies „ voor ons geweest zijn," wil hij zeggen, „ zoo wij bij het gezelschap van onze andere „ medediscipelen gebleven waren! — Zoo „ iets, als het tegenwoordige, ziet en hoort „ men toch niet dagelijks! — Waarlijk hier „ is als een hemel op aarde! — Kon het „ zijn, Heer! ik zou hier wel willen wo- „ nen! — Het een en ander verrukt mij zoo- „ danig, dat ik daarbij gemakkelijk alles zou „ kunnen vergeten! — en daarom, zoo Gij „ wilt, zoo Gij er niets tegen hebt, laat ons „ hier drie tabernakelen maken, drie ligt op- „ geslagene hutten, die met groene takken

van

„ van boomen, die hier bij de hand ſtaan,
„ ſchielijk gevlochten en gedekt zijn; voor
„ U eenen; voor MOZES eenen; en eenen
„ voor ELIAS, op dat er ten minſte voor U,
„ en dit gezelſchap van zoo waardige man-
„ nen, vooreerst eene lijfberging zij."

Daarmede ontlast zich in eens alles, wat het hart van PETRUS op dezen oogenblik, dat hij dit verrukkend tooneel voor zich zag, gevoelde. — Ondertusſchen mag men hier billijk vragen: hoe kwam zulk eene gedachte hier in het hart van PETRUS op, om zoodanige hutten te willen ſtichten?

Indien het kan bewezen worden, dat deze verheerlijking voorviel in de maand Tisri, (in het laatst van onze maand September) ten tijde, dat het loofhuttenfeest inviel, wanneer Israël, ter gedachtenis van zijn veertigjarig omzwerven in de woestijn, volgens jaarlijksch gebruik, in tenten voor zekeren tijd in de opene lucht zijn verblijf moest houden, dan is de rede hiervan niet zeer ver te zoeken: dit feest zweefde PETRUS dan natuurlijk voor den geest; daarop denkende, dat men zich thans daartoe moest ſchikken, wil hij zeggen: „ Heer, „ jammer is het in der daad, dat wij nu daar- „ om den berg zullen moeten verlaten: zou- „ den wij hier, met dit aangenaam gezel-

„ ſchap,

„ ſchap, het blijde tabernakelfeest niet mo-
„ gen houden, en daartoe bij voorraad drie
„ hutten maken, voor U eene, voor MOZES
„ eene, en eene voor ELIAS?"

Dan men zou het ook eenigzins anders kunnen begrijpen: — PETRUS, die het hoofd vol had van een aardsch koningrijk, hetwelk men dacht, dat de Mesſias ſtond op te rigten, ziende JEZUS op dezen oogenblik zoo luisterrijk verheerlijkt, en hoorende, dat een van die twee mannen, welke zich nevens Hem openbaarden, ELIAS was, dien men vooronderſtelde, dat eerst ſtond te komen, (*i*) dacht welligt, toen hij dit zag, niets anders, dan dat dit koningrijk nu daar was, en zoo zoo zou worden opgerigt. In die geestvervoering zijnde, kwam het hem gevoegelijk voor, dat er terſtond gezorgd wierd, dat men den nieuwen Vorst, en zijne twee dienaren van woningen verzorgde; al was het dan ook vooreerst van geringen opſlag; hutten of tenten, in het veld; op eenen berg kon men nu niet beter: bedoelende welligt, om deze zoo lang hun verblijf daarin te doen nemen, tot dat zij der menigte, welke zij in de vlakte hadden achtergelaten, van deze openbaring kennis

(*i*) Vergelijk vs. 10.

nis hadden gegeven, om er naderhand iets beters, meer overeenkomende met hunnen ſtaat, voor in de plaats te ſtellen.

Hoe het zij, zijn voorſtel was vol gevoel, maar van weinig overleg; LUKAS ſchrijft daarom, dat PETRUS niet wist, wat hij zeide. (*k*) Naar MARKUS verhaal, was hij en de andere discipelen zeer bevreesd: (*l*) door den onverwachten grooten luister, waarin hij JEZUS en de twee mannen zag, als buiten zich zelve verrukt, zoo dat hij niet regt bedacht, wat hij ſprak: of dit met het oogmerk van JEZUS zending ſtrookte; of de verheerlijkten noodig hadden in hutten te verblijven; wat nu het lot van de andere leerlingen zoude zijn; daarvan komt hem niets in de gedachten. — Hier is hij zoo nabij CHRISTUS en zijne voornaamſte heiligen; zoo half reeds in den hemel onder de gezaligden, dat hij niet gaarn wil terug keeren naar eene wereld van zoo veel ondankbaarheid en zonden. — De wensch mag hartelijk zijn, verſtandig was die nooit! Wie denkt er immer aan, om de Zon der geregtigheid en twee zulke luisterrijke ſterren, als zich nevens haar laten zien, in drie tabernakelen te beſluiten? wie, om zulke heiligen,

(*k*) Hoofdſt. IX: 33 in het ſlot. (*l*) Hoofdſt. IX: 6.

gen, welke in den hemel te huis behooren, tegen de ongemakken van de lucht daarin te willen dekken? — en dat behelst zijn voorslag!

Intusschen was die inval nog te meer af te keuren, daar dezelve door PETRUS werd voorgedragen in een tijdstip, toen hij zag, dat het oogmerk van deze mannen geenszins was om hier te vertoeven; dit doet LUKAS opmerken, als hij schrijft: *en het geschiedde, als zij van Hem afscheidden, zoo zeide* PETRUS... (*m*) Hij wilde dus iets ondernemen, waarbij dit bewerkstelligd vertrek kon verhinderd worden; welk eene voorbarigheid!

Dan, eindigt hiermede nu dit grootsch tooneel? neen! naauwelijks was JEZUS heerlijkheid zoo luisterrijk geopenbaard, of het behaagde der Godheid een zigtbaar blijk te geven, hoe Zij in alles, wat tot hiertoe door oog en oor vernomen was, de hand gehad had; althans de Tekst vervolgt dus: *terwijl hij nog sprak, ziet, eene luchtige wolk heeft hen overschaduwd: en ziet, eene stem uit de wolk, zeggende: deze is mijn geliefde Zoon, in welken ik mijn welbehagen heb, hoort Hem.* (*n*)

Ter-

(*m*) Hoofdst. IX: 33. (*n*) vs. 5.

* *

Terwijl hij nog ſprak; op den oogenblik, dat PETRUS dit voorſtel deed; ten bewijze, dat de Godheid daar in geen behagen nam; zijnde dit als een wenk van boven, welke aan JEZUS de moeite benam om op PETRUS rede te antwoorden; terwijl hij nog ſprak, *ziet*, *eene luchtige wolk heeft hen overſchaduwd.*

Onverwacht openbaarde zich eene *luchtige wolk*, naar de letter van den grondtekst, eene helder lichtende, eene glansrijke, eene vurige, niet eene dikke, eene opeengepakte wolk, als bij de wetgeving, gelijk wij elders vermeld vinden, (*o*) dat de Heer daarvan zeide: *ziet*, *ik zal tot U komen in eene dikke wolk*; eene wolk, die duister was, zoo als die beſchreven wordt, (*p*) waaruit naderhand vuur, als dat van het onweder, ſchitterde; maar welke zich, en luchtig, en als blinkende, gelijk het licht, vertoonde. — Als men zich nu herinnert, dat het thans nacht was; zoo is het klaar, dat dit geene natuurlijke wolk kan geweest zijn, door de zon verlicht; maar een bovennatuurlijk verſchijnſel; mogelijk niet ongelijk aan het vurig teeken der Godheid, in vo-

(*o*) *Exod.* XIX: 9. (*p*) *Exod.* XX: 21.

vorigen tijd bij de Joden onder den naam van Schechina bekend, ten betoge van Gods hooge tegenwoordigheid aan die plaats; waarvoor men het in der daad schijnt te moeten houden, omdat PETRUS, van dit geval sprekende, deze wolk noemt *de hoogwaardige heerlijkheid*. (*q*) welke zich toen openbaarde. — Hoe kon men nu niet hier uit zien, met hoe grooter klaarheid de genade zich thans zou ontdekken, dan oudtijds? Of zou deze verandering niet te beduiden gehad hebben, dat Hij, die eertijds woonde in eene dikke wolk, en in donkerheid, en duisternis, dit teeken van zijne aanwezigheid met een gunstrijker, en voor het oog en hart meer bekoorend teeken, wilde verwisselen? — Een ieder denke dat zelve na!

Nu, *deze wolk* nedergedaald zijnde, zegt de Tekst, *overschaduwde hen*. Wie? Ik meen JEZUS, MOZES en ELIAS; niet de drie discipelen, gelijk eenigen het verstaan, want er staat duidelijk: *toen* PETRUS *nog sprak*, namelijk van het oprigten der drie tabernakelen, *toen overschaduwde hen eene wolk*; en nog klaarder wordt dit bij LUKAS uitgedrukt: *als hij nu dit zeide, kwam eene wolk, en overschaduwde hen: en zij werden bevreesd als die* (let wel)

(*q*) 2 *Petr.* I: 17.

wel) *in de wolk ingingen:* wie anders dan CHRISTUS, MOZES en ELIAS? Deze laatſte uitdrukking verklaart te gelijk, in welken zin men dit *overſchaduwen* moet nemen, te weten, voor een *inſluiten;* zoo dat die wolk nedergedaald, en tot dit merkwaardig gezelſchap genaderd zijnde, hetzelve van alle kanten omgaf, waardoor het aan het oog der drie discipelen onttrokken werd, welligt door den helderen glans, welke hen belette daarop ſterk te zien: dit ſchijnt het natuurlijk denkbeeld, hetwelk men zich hier van de zaak moet vormen; eigenlijk licht kan geene ſchaduw op iets werpen, ten zij er een duister ligchaam tusſchen beide kome, maar het kan iets wel onzigtbaar maken door zijnen ſterken glans.

Intusſchen, *zoodra dit gebeurde*, zegt LUKAS, *werden zij*, namelijk de discipelen, *bevreesd:* het buitengewone van dit verſchijnſel kan daartoe het zijne hebben bijgedragen; het kan ook wel zijn, dat zij zich ontſtelden, omdat zij dit aanmerkten als eene voorbeduidenis, dat van hunne verwachting, dat JEZUS nu zijn koningrijk zoude oprigten, niets ſtond te worden; want waartoe werden deze mannen anders zoo ſpoedig aan hun gezigt onttrokken?

In die verlegenheid en ontſteltenis behaagde

 het

het GOD zich hunner te ontfermen: *en ziet*, vervolgt MATTHEUS, merkt er wel op, hier is weder iets bijzonders, hetwelk uwe aandacht verdient, *eene ſtem uit de wolk.* Het is uit het vervolg (*r*) kennelijk, dat wij ons van dit nieuw tooneel dit denkbeeld moeten vormen, dat, toen de luchtige wolk eerst JEZUS, MOZES en ELIAS had overſchaduwd, — ingeſloten, de afſcheiding of het vertrek der beide laatſten daarop plaats vond, welke met de wolk naar boven ſtegen, even gelijk wij elders aangeteekend vinden, dat JEZUS naderhand in eene wolk opvoer, of dat de wolk Hem wegnam voor de oogen der discipelen. (*s*)

Deze wolk op eenen zekeren afſtand van JEZUS te rug geweken zijnde, liet zich een geluid uit dezelve hooren; — een geluid, hetwelk helklinkend was, en deze verſtaanbare woorden bevatte: *deze is mijn geliefde Zoon, in welken ik mijn welbehagen heb, hoort Hem.*

De bloote klank gaf alreeds te kennen, dat de ſpreker hier niemand kon zijn, dan GOD de Vader; en daar zich noch MOZES, noch ELIAS thans meer lieten zien, was het te gelijk allerduidelijkst, dat de toepasſing van het-

(*r*) Zie vs. 8. (*s*) *Hand.* 1: 9.

hetgene deze rede voorſtelde, op niemand anders kon gemaakt worden, dan op JEZUS alleen.

Dezen verklaarde GOD thans voor *zijnen Zoon*, *voor zijnen Geliefden.* — Nadrukkelijke betuiging, die hoofdzakelijk nog eens vernomen was bij JEZUS doop, toen Hij als Middelaar werd ingehuldigd, en nu herhaald, nadat Hij al eenigen tijd in dat gewigtig werk was bezig geweest! — Wat is iedere lettergreep; elk woord daarin niet van bijzonder gewigt!

Deze is mijn Zoon, niet mijn knecht, gelijk MOZES en ELIAS, maar *mijn eigen Zoon; het afſchijnſel mijner heerlijkheid, het uitgedrukte beeld mijner zelfſtandigheid.* (*t*) *Die Hem ziet; die ziet den Vader.* (*u*)

Mijn *geliefde* Zoon, het dierbaarſte pand, hetwelk ik bezit; dat mij liever is, dan duizend werelden; *mijn voedſterling, die in mijnen ſchoot, en mijn vermaak is.* (*v*)

In Hem heb ik mijn welbehagen: al wat Hij gedaan heeft in het werk, waartoe ik Hem gezonden heb, draagt mijne hoogſte goedkeuring weg, en daarom

Hoort Hem: men bediene zich van zijnen arbeid; late zich daardoor toch toebrengen.

Ziet

(*t*) *Hebr.* I: 3. (*u*) *Joh.* XIV: 9. (*v*) *Spr.* VIII: 30.

Ziet daar JEZUS openlijk uitgeroepen voor den waren Messias, met duidelijke woorden verklaard voor den grooten Opvolger van MOZES, naar wien het volk tot dus ver verpligt was te hooren! Immers, welk een weêrslag is hier niet op hetgeen wij elders daaromtrent lezen: *eenen Profeet*, zoo spreekt JEHOVAH, *zal ik hun* (Israël) *verwekken uit het midden zijner broederen als U* (MOZES), *en ik zal mijne woorden in zijnen mond leggen*, *en Hij zal tot hen spreken alles*, *wat ik hem gebieden zal: en het zal geschieden; de man*, *die niet zal hooren naar mijne woorden*, *die Hij in mijnen naam zal spreken*, *van dien zal ik het zoeken.* (*w*)

Woorden, te gelijk vol troost en bemoediging! Immers bij zulk eene verklaring waren er nu volstrekt geene redenen om bedroefd te zijn over het vertrek van MOZES en ELIAS; die waren toch alleen dienstknechten; JEZUS daarentegen de geliefde Zoon, en daarom de Heer des huizes (*x*); deze hadden alleen tot op dezen tijd moeten spreken; nu zou GOD door dezen Zoon zijnen ganschen raad verklaren; wat kon men redelijker wijze meer begeeren?

Maar hoe waren de drie discipelen toch ge-

(*w*) *Deut.* XVIII: 18, 19. (*x*) *Joh.* VIII: 35.

gesteld op den oogenblik, wanneer zich deze stem uit de wolk liet hooren? MATTHEUS schrijft: *en de discipelen, dit hoorende, vielen op hun aangezigt, en werden zeer bevreesd* (*y*): een zeer diepe eerbied doordrong hun gemoed; zij werden vervuld met ontzag ten opzigte van hetgeen er gebeurd was: dit deed hen, toen zij het teeken van de goddelijke tegenwoordigheid, die luchtige wolk, zagen, de oogen niet alleen naar de aarde slaan, maar zelfs waren zij niet in staat, het ligchaam op te houden; zij vielen voorover. En zeker! kunnen de Engelen, die zuivere geesten, naauwelijks den glans van GODS majesteit verdragen, maar moeten zij hunne aangezigten bedekken; hoe zouden stofbewoners, met een ligchaam der zonden bekleed, het hoofd en aangezigt dan vrijmoedig hebben kunnen ophouden? Zoo ging het DANIËL ook eens in een soortgelijk geval. (*z*)

Dan, ziet ook hier weder een bewijs van JEZUS goedertierenheid in deze hunne verlegenheid. De Tekst zegt: *en* JEZUS, *bij hen komende, raakte hen aan, en zeide: staat op, en vreest niet.* (*a*) Gedurende den tijd der verheerlijking was JEZUS op zekeren afstand van

(*y*) vs. 6. (*z*) *Dan.* VIII: 17. (*a*) vs. 7.

van de discipelen: zoo lang alles voor hun liefelijk en aangenaam was, bleef Hij alleen, maar naauwelijks komen zij in eenen ſtaat van ontroering, of Hij is dadelijk, als een getrouwe herder, bij de hand, om deze verſlagenen van geest op te beuren: daartoe raakte Hij hen niet alleen aan, zijne hand, als het ware, op hen leggende; als bood Hij hun die aan, om hen niet ſlechts op te wekken, maar ook op te helpen; maar Hij ſprak hun ook moed in: *ſtaat op*, zeide Hij, *en vreest niet;* als of hij wilde zeggen: „ het is geen „ tijd van gevaar, mijne kinderen! neen! Zoo „ even immers hebt gij gehoord, hoe genegen „ mijn Vader is tot het behoud van menſchen; „ hoe Hij mij geheiligd, en in de wereld ge„ zonden heeft om eene blijde boodſchap te „ brengen den zachtmoedigen, om te verbinden „ de gebrokenen van harten; om alle treurigen „ te vertroosten;" (*b*) welk eene ſtof van blijdſchap, meer dan van vrees!

Dit woord was van kracht; zij rezen op: en wat had er toen plaats? MATTHEUS vervolgt: (*c*) *en hunne oogen opheffende zagen zij niemand, dan* JEZUS *alleen.* Van al het vorige was nu niets meer te zien; alle ſchitte-

(*b*) *Jeſ.* LXI: 1. (*c*) vs. 8.

terende glans was verdwenen; alles vertoonde zich gelijk voorheen, toen zij eerst den berg beklommen: JEZUS had zijne vorige gedaante aangenomen; die beide hemelgezanten waren vertrokken; wat men nu zag, was alles natuurlijk, niets meer!

Hiermede nu werd dit tooneel besloten: alleen vond JEZUS goed daarbij zijne drie leerlingen, die daar ooggetuigen van mogten zijn, daaromtrent nog iets te herinneren; en dit bestond in hetgeen wij vermeld vinden in het slot van den Tekst. (*d*)

En als zij van den berg afkwamen, gebood hun JEZUS, *zeggende: zegt niemand dit gezigt, tot dat de Zoon des menschen zal opgestaan zijn uit de dooden.* JEZUS liep hiermede, zoo het schijnt, deze discipelen vooruit: hoe veel toch zullen zij Hem natuurlijker wijze te vragen gehad hebben nopens dit gezigt, waarmede zij thans verwaardigd werden? Welke ophelderingen verlangden zij niet waarschijnelijk daaromtrent? Intusschen liet de Heiland het daartoe niet komen: vreezende, dat zij, zoodra zij bij hunne mededisciplen zouden gekomen zijn, aan dezen alles zouden verhalen, wat zij gezien en gehoord hadden, ge-

(*d*) vs. 9.

gelastte JEZUS, in het afgaan van den berg, wel ernstig, om *voor als nog* met niemand, hoegenaamd ook, daarvan te spreken.

Vraagt iemand naar de rede van zulk een verbod; wij hebben in onze vorige Leerrede daar al iets over aangemerkt, en voegen er nu nog maar bij, dat JEZUS welligt voorzag, hoe weinig dit getuigenis, dit verhaal, voor als nog bij een groot deel der Joden, hetwelk ongeloovig was, zou hebben uitgewerkt. Immers deze zouden er dadelijk aan getwijfeld hebben, of het wel wezenlijk zoo gebeurd ware, als men voorgaf. Konden JEZUS wonderen toch, welke onder hun oog gebeurden, hen van zijne goddelijkheid niet overtuigen, daar zij zelve die konden onderzoeken; hoe veel minder dan iets, dat zij op het getuigenis van drie menschen, en dat nog wel vrienden van JEZUS, ten wiens voordeele zij hetzelve gaven, moesten aannemen? — Ja maar, nu JEZUS vrienden, zijne andere leerlingen? Ook voor deze schijnt zulk eene ontdekking niet zeer voordeelig geweest te zijn in de omstandigheden, waarin zij zich bevonden. Zij hadden het hoofd vol van eenen aardschen Messias, en zagen JEZUS voor zoodanigen aan; indien zij nu van deze verheerlijking iets geweten hadden, hoe ligt zou hen dat niet in

dit

dit denkbeeld hebben kunnen verſterken; en hoe gemakkelijk zou dat aanleiding hebben kunnen geven, om het een en ander ten voordeele van JEZUS, in de hitte van hunne verbeelding, te ondernemen? Immers zien wij uit het evangeliesch verhaal, hoe men zwanger ging met het voornemen, om JEZUS met geweld Koning te maken. (*e*) Dit ſchijnt ons toe de rede te zijn, waarom JEZUS in het voorgaand Hoofdſtuk den discipelen verbood, dat zij niemand zeggen zouden, dat Hij was de CHRISTUS, de ware Mesſias, (*f*) gelijk Hij toen uitdrukkelijk verklaard had: waarom anders, dan om het misbruik, hetwelk Hij begreep, dat men, tot nadeel van de goede zaak, daarvan al ligt zou hebben kunnen maken? Immers was er dat gevaar niet, dan verhinderde Hij niemand, om Hem voor zulk eenen te erkennen, gelijk wij zien kunnen in de voorbeelden van ANDREAS, FILIPPUS, NATHANAËL, MARTHA, de Samaritaanſche vrouw en ſoortgelijke. (*g*)

Maar nu, *als Hij zou zijn opgeſtaan van de dooden*, mogten zij dan van dit gezigt vrijelijk ſpreken? Zeker: want dan vervielen de-

(*e*) *Joh.* VI: 15. (*f*) vs. 20.
(*g*) Vergel. *Joh.* I: 35—52. IV: 19—26. XI: 25—27.

deze redenen; dan waren die waarheden, welke dit gezigt bedoelde, (zijn lijden, zijn dood en zijne opſtanding) door de daad bevestigd; niemand kon dus aan de mogelijkheid daarvan twijfelen; en had dat plaats, dan zouden de Apostelen, die, na JEZUS verhooging, bijzonder de gaven der wonderen ontvingen, hun getuigenis ook daardoor hebben kunnen bekrachtigen; — nu, nu moest JEZUS tevens allerwegen voor den Mesſias worden uitgeroepen; indien door iets, was het volk door dezen weg van lijden, en de daarop gevolgde verheerlijking, genezen van de denkbeelden van een aardsch koningrijk van den Mesſias, ten minſte het werkte daar krachtig tegen: men had dan van die zijde ook niets van het Roomsch of eenig ander rijk te vreezen.

Zoo wijs en voorzigtig wilde de Heiland dan hier te werk gaan. Wie, die dit zoo begrijpt, aanbidt ook daarin niet zijne goedheid!

En zoo hebben wij dan de beſchouwing van deze merkwaardige gebeurtenis afgehandeld: hetgeen er verder op volgt, (*h*) is een bijkomend geſprek, hetwelk in zeker opzigt op zich zelve ſtaat.

Men

(*h*) vs. 10—13.

Men zou hier intusſchen nog kunnen vragen, wat het groot oogmerk van dit zonderling geval, waarvan wij tot dus ver gehandeld hebben, wel mag geweest zijn; en dan, — of de zaak wezenlijk zoo gebeurd is, als zij hier te boek geſteld wordt? — In het beantwoorden van beide voorſtellen kunnen wij kort zijn; immers, wat het eerſte betreft,

1. zoo hebben wij in onze laatſte Leerrede uit het verband van zaken aangetoond, hoe het oogmerk van dit tooneel niet wel een ander kan geweest zijn, dan de bevestiging van JEZUS goddelijke zending; een bewijs, dat Hij in de daad de ware Mesſias, GODS Zoon was, en dat Hij in die betrekking veel moest lijden, en daarna verhoogd worden; verder: dat ook zijne discipelen dan mede in zijne lotgevallen zouden deelen; iets, hetwelk (gelijk wij toen hoorden), de verſchijning van MOZES en ELIAS, en het geſprek, hetwelk zij toen hadden, bewees; daar wij nu niets van herhalen.

2. Belangende het andere, de waarheid dezer gebeurtenis; hoe duidelijk ligt die niet in het verhaal? Worden ons daarin niet tijd, plaats, en zoo vele andere bijzonderheden vermeld, dat wij met geene redelijkheid eene nettere en naauwkeurigere opgave kunnen ver-

verlangen? Hoe eenvoudig is ook niet het voorſtel daaromtrent? — Een ander kenmerk der waarheid: de zaak, hoe zonderling ook, wordt blootelijk voorgedragen; de ſchrijver doet geene poging ter wereld, om den lezer met zijn verhaal in te nemen: zoo ſchrijft geen bedrieger: — maar, daarenboven; aan wien is het onbekend, welke verzekeringen de drie getuigen, die daarbij tegenwoordig waren, in vervolg van tijd, daarvan gegeven hebben? PETRUS doet er verſlag van in zijnen tweeden Brief. (*i*) JOHANNES gewaagt er van in zijn Evangelie, (*k*) ſchrijvende: *wij hebben zijne heerlijkheid aanſchouwd:* hier ſluit hij anderen met zich in, die er mede het gezigt van hadden; *eene heerlijkheid als des Eenig-geborenen van den Vader.* JAKOBUS alleen ſchijnt er niets van te melden, ten zij men aanneme, dat hij op deze verheerlijking doele, als hij in zijnen Brief ſpreekt, van *het geloof van onzen Heer* JEZUS CHRISTUS *der heerlijkheid*, of van het geloof der heerlijkheid van onzen Heer JEZUS CHRISTUS. (*l*) Wat daarvan de rede zij, is niet wel te bepalen; maar wat zwarigheid? Beſtaat dan niet in den mond van twee getuigen reeds de waarheid van eene zaak?

(*i*) Hoofdſt. I: 16—18. (*k*) I: 14. (*l*) II: 1.

zaak? En hebben wij daarenboven dan ook niet nog in zeker opzigt de geloofwaardigdigheid der Evangelisten in dit geval tot eenen waarborg, die er immers geen berigt van zouden gegeven hebben, zoo zij voor zich zelven geene bewijzen van echtheid daaromtrent gehad hadden?

Zoo hebben wij dan getracht U ook dit gedeelte van het geſchiedverhaal eenigermate toe te lichten: vergunt mij, dat ik nu kortelijk nog eenige aanmerkingen, bij wijze van toeëigening, uit het verhandelde ontleene! en daarvan zij deze

1. de eerſte. Wij weten van de eeuwige heerlijkheid, welke hier namaals voor GODS volk is weggelegd, juist zoo veel als ons noodig en nuttig is; meerdere kennis daarvan te hebben, zou in vele opzigten welligt ſchadelijk zijn. Dit zien wij in het geval van PETRUS; naauwelijks zag hij de heerlijkheid, waarin JEZUS en zijne dienaren, MOZES en ELIAS, zich openbaarden, of hij vergat genoegzaam alles, wat hij in de wereld had; zelfs zijne vrienden; zijne mededisciepelen; zijne bezigheden; wat meer is, ook zijne bediening als Apostel: hier van zijn uitroep:

Heer,

Heer, het is goed, dat wij hier zijn, zoo gij wilt, laat ons hier drie tabernakelen maken. (*m*) Dit zou ook het geval zijn van anderen; werden GODS kinderen in hunne geestverrukkingen gevoerd tot aan de poorten des hemels; vernamen zij daar de vreugd der gezaligden; klonk hun het maatgezang der hemellingen in de ooren; de wereld zou hun ſpoedig onverſchillig worden; alle aardsch bedrijf zou niets, dat aantrekkelijk was, meer aan zich hebben; men zou de gewigtigſte pligten beginnen te verwaarloozen; wenſchen in het bezit van den hemel te zijn, terwijl men nog naar GODS raad moest uitwonen van den Heer. O aanbiddelijke wijsheid, die het zoo beſchikt heeft, dat men hier niet kan wandelen door gezigt, maar door het geloof! Men beruste dan daarin; men danke er GOD voor; niet *ziende*, maar *geloovende*, vergenoege men zich met zijn woord, waarin men de aanſtaande heerlijkheid, als in eenen ſpiegel, kan gade ſlaan; zich verzekerd houdende, dat, als het volmaakte zal gekomen zijn, men dan alles zal kennen, zoo als het is. (*n*)

2. Eene tweede leering is deze. De kennis, die ons zoo hoog noodig is, is zeker en on-

(*m*) vs. 4. (*n*) 1 *Kor.* XIII: 12.

ontwijfelbaar voorgeſteld; wat er de Schrift van berigt, is een getrouw, en alleraannemenswaardigst woord. Immers door wien is aan de wereld het leven en de onverderſelijkheid gepredikt; is het door iemand anders gedaan, in den eigenlijken zin zelfs genomen, dan door Hem, die van eeuwigheid in den ſchoot des Vaders was, en die deze heilwaarheden van boven uit den hemel gebragt heeft? (*o*) Of wordt dit niet bevestigd door den GOD der waarheid zelve, in de verklaring, welke de Heer deed uit de wolk, die bij deze zoo merkwaardige gebeurtenis de drie verheerlijkten overſchaduwde? Was het daar niet: *deze is mijn Zoon, mijn geliefde Zoon, in welken ik mijn welbehagen heb, hoort Hem.* (*p*) Immers is JEZUS GODS eigen Zoon; betuigde de Vader hier openlijk Hem te beminnen; en, als zijnen Voedſterling, en, als zijnen Gezant, in hetgeen Hij in die betrekking reeds gedaan had, en nog ſtond te doen; dan blijft er immers geen twijfel ter wereld over, of zijne leer moet de waarheid zelve zijn, daar derzelver ontdekking bijzonder door Hem geſchiedde: immers, *die van boven komt*, om hier met JOHANNES den Dooper te ſpreken, *is bo-*

(*o*) *Joh.* I: 18. 2 *Tim.* I: 10. (*p*) Teksth. vs. 5.

boven allen; die uit de aarde is voortgekomen, is uit de aarde, en ſpreekt uit de aarde; die uit den hemel komt, is boven allen, en hetgeen Hij gezien heeft, en gehoord, dat getuigt Hij. (*q*)

Ach! welk een voorregt dan, om onder zulk een ontdekt Evangelie te leven! Wat legt dat niet eene verpligting op ieder, dien dit mag te beurt vallen, om hart en ooren te neigen tot zulk een hemelsch voorſtel! Trouwens, heeft de Heer het nimmer onbezocht gelaten, dat het voorſtel zijner knechten verſmaad werd; hoe kan men dan denken, dat de Heer ooit met onverſchillige oogen zal aanzien de verachting, in dezen, zijnen eigenen en geliefden Zoon aangedaan? Neen: hier komt de nadrukkelijke vermaning van den Apostel PAULUS aan de Hebreën gedaan, te pas, die ik wensch, dat GOD ons allen op het hart mag binden: *ziet toe, dat gij dien, die ſpreekt, niet verwerpt: want indien deze niet zijn ontvloden, die dengenen verwierpen, welke op aarde goddelijke antwoorden gaf, veel meer zullen wij niet ontvlieden, zoo wij ons van dien afkeeren, die van de hemelen is!* (*r*)

3. Ver-

(*q*) *Joh.* III: 31, 32. (*r*) Hoofdſt. XII: 25.

3. Verder, beſchouwen wij het overige van den Tekst, (s) daaruit behooren wij dit op te merken: wanneer wij door de hemelſtem getroffen worden; ter nedergeſlagen; het zij uit eerbied of ſchrik, dan is JEZUS almagtige hand alleen bekwaam, om door aanraking ons heil te kunnen beſchikken: en gebeurt dat, dan zien wij Hem ook alleen, dat is te zeggen, dan leeren wij daaruit kennen, dat Hij in alle onze nooden en bekommernisſen, in alles, alles, onze eenige Heelmeester, onze kracht en onze ſterkte is. — Ach! hoe weinig wordt dit in het oog gehouden! Hoe velen, die bij de ontroeringen hunner harten, wanneer GODS ſtem voor hun wel eens met kracht is, zich van den Heer verwijderen; zich met hunnen eerſten ſtamvader voor Hem trachten te verbergen; die plaatſen ontvlieden, waar zij aan zich zelve mogten ontdekt worden; zich veel liever ſteken in de beſlommeringen en vermaken des levens, om die gedachte te verzetten, en daardoor, ware het mogelijk, het gemoed tot kalmte en bedaardheid te brengen! lijnregt tegen de vriendelijke uitnoodiging van JEZUS: *komt herwaarts tot mij alle, die vermoeid en belast zijt, en ik zal U rust*

(s) vs. 6, 7 en 8.

rust geven. (*t*) — Zulke zielen dwalen voor eeuwig van den regten weg, zoo genade hen niet tot ſtaan brengt; zoo JEZUS hen niet door zijnen magtigen arm aanraakt. Onthoudt dat, bid ik U! en mag uw gemoed, het zij hier in GODS huis, of bij het lezen, of bij deze en gene toevallen, onverwacht worden getroffen, acht deze oogenblikken dan toch dierbaar; merkt ze aan als de ſtem GODS, welke dan in uwe harten ſpreekt; tracht U daaraan dadelijk over te geven; laat het dan zijn: *ſpreek, Heer, uw dienstknecht hoort.* Zeker in zulk een geval zult gij bij bevinding kennen, hoe liefelijk zijne werkingen zijn; ja, dan zult gij het dierbare van die belofte ontwaren: *ziet, ik ſta aan de deur, en ik klop: indien iemand mijne ſtem zal hooren, en de deur open doen, ik zal tot hem inkomen, en ik zal met hem Avondmaal houden, en hij met mij.* (*u*)

Waarlijk gelukkig allen, welke JEZUS zoo mogen zien; zoo mogen kennen! Welgelukzalig allen, die zoo naar Hem, de opperſte Wijsheid, hooren, dagelijks wakende aan zijne poorten; die Hem vinden, vinden het leven. (*v*) Be-

(*t*) *Matth.* XI: 28. (*u*) *Openb.* III: 20. (*v*) *Spr.* VIII: 34, 35.

Begeert gij nog eene leering, laat het ſlot van den Tekst (*w*) U dan

4. ook dit herinneren, dat er een tijd is om te ſpreken, en een tijd om voorzigtig te zwijgen. Hoe nuttig het is om over goddelijke waarheden anderen te onderhouden, zoo moet een verſtandige daarin echter altijd tijd en wijze kennen. Gij kent, hoop ik, allen, M. T., de les van onzen Heiland: *geeft het heilige den honden niet, noch werpt uwe paarlen niet voor de zwijnen, opdat zij niet te eeniger tijd dezelve met hunne voeten vertreden, en zich omkeerende U verſcheuren.* (*x*) Het verzuim van deze vermaning heeft aan de goede zaak dikwijls veel kwaad gedaan: leert hieruit, hoe zeer wij het bijzonder beſtier van GOD, ook zelfs in onzen godsdienſtigen ijver, noodig hebben: menigmalen willen wij te veel doen, en even daardoor maakt men anderen dikwijls afkeerig van hetgeen hen behoorde in te nemen: menigmalen begint men ook met leeringen, daar men veel eer mede moest zoeken te eindigen. In het geheel, T., het is altijd te bejammeren, indien wij ondernemen het licht van kennis onder anderen te verſpreiden, wanneer ons eigen oog nog zelf niet

(*w*) vs. 9. (*x*) *Matth.* VII:6.

niet genoegzaam verlicht is. Die in de kerkgeſchiedenisſen niet geheel onbedreven zijn, zullen zich ligtelijk herinneren, welke droevige gevolgen dat niet menigmaal voor de waarheid gehad heeft; hoe de meeste dwalingen daaruit ontſtaan zijn, en hoe dat doorgaans te gevaarlijker werd, wanneer bij onkunde zich hoogmoed voegde, hetgeen, helaas! maar te veel het geval is.

Dat wij ieder voor ons zelve dan toch toezien! Eens zullen wij rekenſchap geven, zoo wel van hetgeen, daar wij verkeerd in geijverd hebben, hoe goed onze bedoelingen ook geweest zijn; als van hetgene wezenlijk kwaad was. Dit make eenen ieder altijd bedachtzaam, om op den wil des Heeren ten zijnen opzigte te letten; om het talent, hetwelk hem toevertrouwd is, tot dat einde, waartoe hij het ontving, en tot niets anders, aan te leggen!

Davids bede zij daartoe de onze: *houd uwen knecht ook te rug van trotschheden, laat ze niet over mij heerſchen; dan zal ik opregt zijn, en rein van groote overtredingen.*

Laat de redenen mijns monds, en de overdenkingen mijns harten welbehagelijk zijn voor uw aangezigt; o Heer, mijn Rotsſteen, en mijn Verlosſer. (y) Amen!

I V.

(y) *Pſ.* XIX: 14, 15.

IV.

JEZUS MINZAME UITNOODIGING

AAN

ONTDEKTE ZONDAARS.

TEKST

Matth. XI: *vs.* 28.

Daar is mogelijk nimmer iemand geweest, welke met meerder hartelijkheid de zaak van den Heer JEZUS, en de toebrenging van zielen tot het geestelijk koningrijk, langs den welverordenden weg van zaligheid, heeft zoeken te bevorderen, dan de Apostel PAULUS na zijnen overgang van den dwaalweg der vooroordeelen tot den evangeliedienst. — Wilt gij daarvan een bewijs, leest, hetgeen hij daaromtrent schrijft, 2 *Korinth.* XI: vs. 1—3: *Och of gij mij een weinig verdroegt in de onwijsheid: ja ook verdraagt mij, want ik ben ijverig over U met eenen ijver* GODS, *want ik heb U toebereid om U, als eene reine maagd, eenen man voor te stellen, namelijk* CHRISTUS. *Doch ik vrees, dat eenigzins, gelijk de slang* EVA *door hare argelistigheid bedrogen heeft, alzoo uwe zinnen bedorven worden, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in*

CHRISTUS *is.* — PAULUS had het Evangelie zuiver gepredikt onder de Korinthers, en getracht, om deze gemeente daardoor over te halen, om haar heil alleen in CHRISTUS te zoeken; in CHRISTUS, die alles is in allen, bij wien men volledig alles, alles aantreft, wat ieder zondaar, wie hij ook zij, benoodigd heeft. Intusschen hadden sommigen deze lieden van dien eenvoudigen weg zoeken af te trekken, door hen daar henen te leiden, dat zij ook nog wel iets tot hunne zaligheid konden en behoorden toe te brengen; — dit, zegt hij rondborstig, was eene list van den satan, die behendig daardoor den hoogmoed van den zondaar wist te vleijen, gelijk hij zoo tot onze voorouders zeide: *ten dage, als gij van de vrucht dezes booms eet, zullen uwe oogen geopend worden, en gij zult als* GOD *wezen, kennende het goed en het kwaad.* (*a*) Dit smertte hem ten uiterste, en deed hem wenschen, zij mogten zich toch alleen aan CHRISTUS houden; zich bij zich zelven niet bepalen, om dit of dat te willen medebrengen; maar in eene gestalte, zoo als zij zich bevonden, zich aan Hem overgeven, en verwachten, dat hun dan alles zou worden toe-

ge-

(*a*) *Gen.* III: 5.

gevoegd, wat zij tot het leven, de godzaligheid, en de eeuwige gelukzaligheid noodig hadden: — kwam hun dit te eenvoudig voor, hij wenschte, dat zij hem in deze zwakheid wilden verdragen.

Ook ik ben heden voor uw aangezigt opgetreden, en wenschte U het Evangelie, zoo als ik het van PAULUS, wat zeg ik? van CHRISTUS, uit zijn beſchreven onderwijs, geleerd heb, te prediken: — intusſchen vrees ik, dat dit aan velen niet zal behagen; dat er onder deze zulken zullen zijn, die liever een zedekundig voorſtel, of eene verhandeling over deze of gene van Gods werken of volmaaktheden zouden willen hooren; zulken moet ik vooraf ook verzoeken: *och of gij mij een weinig verdroegt in deze onwijsheid*, gelijk U dat toeſchijnt: *ja ook verdraagt mij:* — denkt, dat bij eenen leeraar van het Evangelie het zwaarſte altijd het zwaarst moet wegen; dat wij niet ons zelve mogen prediken, maar CHRISTUS onzen Heer; hoewel ook ons zelve, om dienaars te zijn der gemeente; (*b*) ons echter, zoo veel, behoudens een goed geweten kan beſtaan, tevens ſchikkende naar den ſmaak van zulken, die waarlijk eenen geeste-

lij-

(*b*) 2 *Kor.* IV: 5.

lijken ſmaak en een geeſtelijk oordeel bezitten; en dat doel hoop ik ook niet geheel uit het oog te verliezen; immers, welk verſtandig mensch zal het meer bekooren, eenen eenvoudigen weg, die naar zijnen zwakken toeſtand ter zijner behoudenis geſchikt is, te hooren voorſtellen, dan zulk eenen, dien hij niet dan met de grootſte vermoeijenis kan betreden, en dan nog met zoo weinig gegrond vooruitzigt, om in het einde zijne behoudenis te vinden? — Maar, waartoe ook dit beding, dit verzoek? — Ik wensch U toch niet *mijn* woord te laten hooren, maar veeleer JEZUS zelve te laten ſpreken; *wel ziet dan toe, dat gij dien, die ſpreekt, niet verwerpt; want indien deze niet zijn ontvloden, die dengenen verwierpen, welke op aarde goddelijke antwoorden gaf, veel meer zullen wij niet ontvlieden, zoo wij ons van dien afkeeren, die van de hemelen is.* (*c*)

TEKST.

(*c*) *Hebr* XII: 25.

TEKST.

Matth. XI: *vs.* 28.

KOMT HERWAARTS TOT MIJ ALLE, DIE VERMOEID EN BELAST ZIJT, EN IK ZAL U RUST GEVEN.

Daar is genoegzaam niets, waarover gemoedelijke Christenen doorgaans zich meer bekommeren bij en onder het vlijtig gebruik maken van de middelen der genade, dan over die gedachte, of zij wel eenen vasten grond hebben om te kunnen verwachten, dat zij, ſtervende, zich niet zullen beſchaamd zien in hun uitzigt op een beter leven hier namaals; of hun uitgang GODE heerlijk, en voor hunne zielen zalig zijn zal. — De zaak, (wie zal dit ontkennen?) verdient zeker allen ernst, want, zoo ergens, behoort men zekerlijk zijn belang te ſtellen in zijn eeuwig wel of kwalijk zijn: dan, de vraag is, van waar die ongerustheid? van waar zoodanig eene angstvallige bekommernis? Ligt deze kennis dan zoo geheel in het duister? Valt het den Christen zoo moeijelijk, een vast kenmerk van genade te vinden? Laat GODS woord, hetwelk ons den weg tot het ware leven aanwijst, hem daaromtrent onkundig, on-

onzeker? — Wie zal dit durven beweeren? — Wordt hem daartoe niet het *geloof* als een veilige weg; als een beproefd middel opgegeven? Is het niet: *die geloofd zal hebben, zal zalig worden:* (*d*) *indien gij met uwen mond zult belijden den Heer* JEZUS, *en met uw hart gelooven, dat* GOD *Hem uit de dooden heeft opgewekt, zult gij zalig worden?* (*e*) Ligt daar nu niet een duidelijk merkteeken, een onfeilbaar bewijs van genade in? daar JEZUS onze goddelijke Verlosser zelve het als zoodanig heeft opgegeven? — of is het somtijds zoo moeijelijk, zoo bezwaarlijk, om te weten, of men wel in het geloof is? — Dit kan ook niet zijn: immers, hoe zou PAULUS dan aan de geloovige Korinthers hebben kunnen schrijven: *onderzoekt U zelve, of gij in het geloof zijt, beproeft U zelve, of kent gij U zelve niet, dat* JEZUS CHRISTUS *in U is?* (*f*) Dit is nog minder aan te nemen, indien wij in aanmerking nemen de bepaling, die JEZUS zelve ons van dit geloof gegeven heeft, verklarende met ronde woorden: *die tot mij komt, zal geenszins hongeren, en die in mij gelooft, zal nimmermeer dor-*

(*d*) *Mark.* XVI: 16. (*e*) *Rom.* X: 9.
(*f*) 2 *Kor.* XIII: 5.

dorſten. (g) Daar zien wij, dat, *tot* JEZUS *komen*, hetzelfde is, als *in Hem gelooven;* kan er, bid ik U, iets duidelijker zijn?

De vraag blijft dan nog dezelfde; van waar die ongerustheid? — Indien ik mij bij dit kenmerk nederleg, dan kan ik immers toch weten, of ik ooit heilbegeerig tot JEZUS ben uitgegaan; of ik, in overtuiging, dat mijne zaligheid noch in mij zelve, noch ergens elders, te vinden zij, tot Hem de toevlugt genomen heb ter mijner behoudenis, als dien eenigen Naam, daartoe onder den hemel geopenbaard, dat is met andere woorden, of ik waarlijk in JEZUS geloofd heb, dan niet? — Wat maakt het hier dan zoo onzeker? — Ik zal het U met korte woorden zeggen: het hapert aan den mensch zelve; in plaats van zich te houden aan het duidelijk voorſtel, hieromtrent gedaan in het Evangelie, wendt men het al gedurig op iets anders; of men zoekt zwarigheden, daar dezelve niet behooren plaats te hebben: zoo vindt men, bij voorbeeld, vele gemoedelijke Christenen, die op onmiddelijke openbaringen geſteld zijn, die door bijzondere invloeden des hemels deze bewustheid wenſchen te ontvangen; die begeeren, dat

(g) *Joh.* VI: 35.

dat GOD door zijnen Geest tot hen zal zeggen: gij zijt een kind van GOD; *zijt welgemoed: uwe zonden zijn u vergeven.* Anderen willen in dien zelfden weg geleid zijn, als deze of die van GODS kinderen, welker bekeeringsweg hun bekend is: — hooren zij iemand ſpreken van de wijs, waarop deze is te regt gebragt; meenen zij grond te hebben, om vast te ſtellen, dat zulk een waarlijk in de genade is; en bevinden zij ongelukkig, dat het zich met hen niet zoo heeft toegedragen; dan worden zij wankelbaar, twijfelmoedig, uitroepende: *mijne ſterkte is vergaan, en mijne hoop van den Heer.* (*h*) — Nog anderen, die zich zoeken te houden aan de merkteekenen, die hun van de genade zijn opgegeven, twijfelen dikwijls, waar het geheel onnoodig is: bij voorbeeld, hooren zij JEZUS zalig roemen de *armen van geest*, (*i*) dan is het wel eens bij hen; „is mijne geestelijke armoede wel zoo groot, als dezelve moet zijn? Kan, behoor ik mij mijnen toeſtand in het geestelijke niet nog veel gebrekkiger voor te ſtellen, als ik wezenlijk doe? En zou ik mij dus wel onder zulken kunnen rekenen, aan welke JEZUS be-

„looft,

(*h*) *Klaagl.* III: 18. (*i*) *Matth.* V: 3.

„ looft, dat, zoo zij tot Hem komen, hun
„ rust voor hunne ziel zal gegeven worden?

Is dit zoo, M. G., en ligt er ons aan de ware kalmte des gemoeds zoo veel gelegen, zoo zal het niet ondienſtig zijn, onze aandacht daarbij eens met opzet een weinig nader te bepalen; en daartoe zal, zoo ik hoop, de afgelezen Tekst ons eene zeer bekwame gelegenheid verſchaffen, voor zoo ver de voornaamſte kenmerken van echte genade zich daarin genoegzaam vereenigen; en wij hier ook het bewijs aantreffen, waaruit men onfeilbaar kan afnemen, of ons geloof en onze werkzaamheid omtrent den Heer JEZUS wel van den waren en regten aard, dan veeleer ingebeeld zijn.

De Heer verleene intusſchen tot het een en ander zijnen zegen en zijne genade!

Ik zal U, eerſtelijk, den Tekst kortelijk toelichten, en de groote zaak, die daarin voorkomt, nader bepalen.

Dan, aantoonen, wie al, en wie geenen grond hebben, om, naar de aanwijzing hier gedaan, zich met de hoop des eeuwigen levens te vertroosten.

Be-

*

Belangende het eerste: hier dienen wij eenen oogenblik te rug te zien op den zamenhang van onzen Tekst met het voorgaande; daar had de Evangelist aangeteekend het verwijt, door JEZUS aan de steden gedaan, in welke Hij zijn Evangelie gepredikt had, vs. 20—24: — hoe de Heiland, in plaats van moedeloos te worden over dezen vruchteloozen arbeid, zijnen Vader veeleer hartelijk dankte voor den zegen, welken zijne uitgezondene dienstknechten, die nu met de voordeeligste berigten waren wedergekeerd, op hunnen nieuwen evangeliedienst hadden mogen wegdragen, in andere gedeelten van het land, vs. 25 en 26, — zich daarmede vertroostende, dat, daar alles door den Vader Hem gegeven was, de reuk der kennis zich eens alom zou openbaren; welke tegenkantingen zijn woord ook anders zou mogen ontmoeten, naar vs. 27.

Op dien grond nu, dat alles Hem was overgeleverd van zijnen Vader, met oogmerk, om de ware verlichting onder de menschen te bevorderen, en daardoor te gelijk hun wezenlijk heil aan te brengen, stelt JEZUS die uitnoodiging voor, die gij in den Tekst ontmoet, aan allen, die genegen zijn daarvan gebruik

bruik te maken, betuigende: *komt herwaarts tot mij alle, die vermoeid en belast zijt, en ik zal u rust geven.*

Wie zijn de genen, die hier voorkomen als *vermoeiden* en *belasten*, aan welke de uitnoodiging geſchiedt om tot JEZUS te komen? — Als wij in het oog houden, dat de Heer JEZUS deze woorden in zijnen tijd ſprak tot de toenmalige Joden, zoo zal men hier moeten denken aan het beste gedeelte van het oude Israël, welke, onder het gevoel van hunne zonden, hunne geregtigheid zochten in de betrachting der ſchaduwachtige wet; dan, dezelve daar in niet kunnende vinden, de verlosſing Israëls verbeidden, (*k*) naar den Messias uitzagen, van wien zij verwachtten, dat Hij hen van dat lastig juk zou bevrijden, en, door het aanbrengen van eene eeuwige geregtigheid, (*l*) den waren vrede des gemoeds met GOD beſchikken; gelijk zoo bij zijne geboorte een SIMEON, eene ANNA de Profetesſe beſtonden, en er toen, behalve deze, nog anderen waren, die hoe langer hoe meer begonnen te zien, dat in Hem iets buitengemeens doorſtraalde, zoo dat men alle reden had om Hem te erkennen voor dien Profeet, dien GOD Israël

(*k*) *Pſ.* XIV: 7. (*l*) *Dan.* IX: 24.

raël uit het midden zijner broederen zou verwekken, naar wien men dus verpligt was te hooren. (*m*)

Roept JEZUS dezen zijnen tijdgenooten nu hier toe: *komt herwaarts tot mij alle, die vermoeid en belast zijt:* zoo kunnen wij den zin dezer betuiging niet beter openleggen, dan met de woorden, die de Messias zelve voormaals in den geest der voorzegging tot de oude Kerk ten dezen aanzien sprak; dan is het met andere woorden even zoo, als wij Hem bij JESAIA dus hooren noodigen: *o! alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk: waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgene, dat geen brood is? en uwen arbeid voor hetgene, dat niet verzadigen kan? Hoort aandachtiglijk naar mij, en eet het goede; en laat uwe ziel in vettigheid zich verlustigen. Neigt uwe ooren, en komt tot mij, hoort en uwe ziel zal leven: want ik zal een eeuwig verbond met u maken, en u geven de gewisse weldadigheden* DAVIDS. (*n*)

Dan het zijn de Joden niet alleen, tot welke deze taal gezegd wordt; neen: daar JEZUS na-

(*m*) *Deut.* XVIII: 15. (*n*) *Jes.* LV: 1—3.

naderhand gelastte, dat zijne discipelen zouden uitgaan in de geheele wereld, en daar onder alle volken dit zelfde Evangelie, dat Hij had voorgesteld, prediken; verklarende, dat Hij met hen zou zijn tot de voleindiging der wereld: (o) dat is te zeggen, „ ook dan nog aan „ dat woord zegen en kracht zou schenken;" zoo mag men op dien grond stellen, dat deze betuiging allen en eenen ieder raakt, die immer onder de verkondiging van het Evangelie zou leven; en neemt men het zoo, wie moet men dan door deze *vermoeiden* en *belasten* verstaan? Ik vermoede eenvoudig, de zoodanigen, die aanvankelijk de grootheid van hunne schulden en verdoemelijkheid voor GOD hebben leeren zien; die door een beangstigd geweten, bij de voorstelling van den dreigenden vloek, al meer en meer gedrukt en ter nedergeslagen worden; zich steeds benaarstigende, om zich te beteren; maar die, daar bij hunne onmagt gevoelende, daaronder hopeloos en radeloos worden; zich niet anders voorstellende, dan dat zij, zoo blijvende, de hel en het verderf voor eeuwig tot hun deel zullen erlangen.

In der daad een allerdeerniswaardigste toestand,

(o) *Matth.* XXVIII: 19, 20.

ſtand: — trouwens, hoe moet iemand wel te moede zijn, die bij de overtuiging, dat hij zich aan eene lijfſtraffelijke misdaad heeft ſchuldig gemaakt, de aankondiging ontvangt van den wereldlijken regter, dat hij moet ſterven, dat er op geene genade voor hem te hopen is? — Hoe ontzettend is het niet zich eenen oogenblik in deszelfs geval te plaatſen? — Maar wat kan dat halen bij het beſef, hetwelk zulk een overtuigd zondaar heeft, dat voor hem niets anders overblijft, dan eene verſchrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs, dat hem en alle tegenſtanders zal verſlinden? (*p*) O! zulk een mensch kent geen ander gekerm, dan die nare en akelige zuchten, welke bij dag en nacht zich onophoudelijk laten hooren: *wee mijner! want ik verga:* (*q*) *wie kan wonen bij een verterend vuur? bij eenen eeuwigen gloed?* (*r*)

Dan, ziet hier den rijkdom van ontfermende genade! — hoor het, zondaar! en verbeeld u eens, welk een aangenaam woord het niet voor zulk eenen moet zijn, als hij in onzen Tekst mag lezen; zich in zulk eenen akeligen toeſtand mag hooren toeroepen: *komt herwaarts*

(*p*) *Hebr.* X: 26, 27. (*q*) *Jes* VI: 5.
(*r*) *Jes.* XXXIII: 14.

waarts tot mij alle, die vermoeid en belast zijt. — Wie ſpreekt hier; wie laat zich dus hooren? Het is geen Apostel; geen PETRUS, die geacht werd als eene rots in de Kerk, op wiens belijdenis GODS Zoon verklaarde zijne gemeente te zullen bouwen: (*s*) geen JOHANNES, de boezemvriend van JEZUS, aan wien Hij de verborgenheden zijnes Koningrijks meer dan aan eenigen anderen van zijne discipelen openbaarde. Zeker! in zulk een geval zou men alreeds eenige opbeuring gevonden hebben, bij het hooren van zulk eene uitnoodiging, in het bemoedigend vooruitzigt van hier, uit den mond van deze Godsgezanten, den raad GODS omtrent de behoudenis zijner ziel te zullen hooren. (*t*) — Neen! merkt dit toch wel op, mijne medezondaars! het is GODS Zoon, de eeuwige Wijsheid zelve, Hij, wien wij, in het begin van het 27 vs., hooren zeggen: *alle dingen zijn mij overgeleverd van mijnen Vader, en niemand kent den Zoon, dan de Vader*, die hier ſpreekt. — Is daar ook iets bijzonders in? Zeer zeker: daarin ligt de hoogſte gerustſtelling, die de berouwhebbende Adamszoon, de zich zelve veroordeelende misdadiger immer kan erlangen: had

GOD

(*s*) *Matth.* XVI: 18. (*t*) *Hand.* XX: 27.

GOD eenen Engel gezonden met eene boodſchap van genade voor den tot inkeer komenden zondaar, men zou dikwijls nog twijfel gevoed hebben, of hij wel waarlijk uit naam van den hoogſten Regter kwam; daar, bij het regt gezigt der zonden, de onkreukbare regtvaardigheid van het Opperwezen zich doorgaans in zulk een vreesſelijk licht vertoont, dat de ſnoode overtreder zich niet kan verbeelden, hoe hem genade in plaats van regt kan wedervaren. Maar daar de eeuwige Wijsheid hier zelve verſchijnt; de eigen Zoon des eeuwigen Vaders, GOD zelve; wie zou dan de minſte bedenking omtrent zijne verklaring durven opperen; beſeffende, welk eene allerverſchrikkelijkſte zonde het zou zijn, den Amen, den waarachtigen GOD tot eenen leugenaar te maken, of denzelven in eenig opzigt van ontrouw te verdenken?

Hoort dan des Heeren woord, merkt op zijne rede. Iedere lettergreep is genoegzaam even dierbaar; elke uitdrukking, die het bevat, een druppel van vertroostenden balſem voor het gewond gemoed! — *Komt herwaarts*, is het, *tot mij*. — „ Zijt gij verlegen," wil de opperſte Wijsheid zeggen, „ in uwen toe-
„ ſtand; vindt gij nergens raad, noch bij u
„ zelve, daar gij beſpeurt geene geregtig-
„ heid

„ heid te bezitten, die in GODS vierſchaar kan
„ beſtaan; noch bij eenig ſchepſel; daar nie-
„ mand zijnen broeder immermeer kan ver-
„ losſen, noch GOD den geëischten losprijs
„ kan opbrengen. (*u*) — Ziet van dat alles
„ af; hier ben ik, in wien alle uwe behoef-
„ ten kunnen worden voldaan, volkomen vol-
„ daan; nadert tot mij, legt alle uwe bezwa-
„ ren aan mij bloot: ik, ik ben het, die
„ uwe overtredingen voor mijne rekening neem,
„ die uwe ſchulden zal uitdelgen om mij-
„ nent wil, in en om wien uwe zonden, hoe
„ velen zij zijn, al waren die ook nog zoo
„ ſnood, nimmermeer zullen gedacht wor-
„ den. Wel! wendt het dan naar mij toe, en
„ zijt verzekerd, dat gij, zoo ergens, bij
„ mij uitkomst zult vinden; dat gij zult be-
„ houden worden!"

Welk eene hoogheid van ziel ſtraalt er niet in deze uitnoodiging door! hoe veel ware wijsheid! De welwillende en goedertierene JEZUS dringt zich niet in de paleizen der rijken en grooten, uit welke Hij aardſche belooningen voor zijnen arbeid te gemoet ziet; maar Hij plaatst zich als in eenen kring van ellendige, arme en hulp noodig hebbende men-

(*u*) *Pſ.* XLIX: 8.

menſchen, van welke Hij geene vergelding te wachten had; deze wenscht Hij te redden, betuigende, dat Hem niets aangenamer zal zijn, dan dat zij de ſterkte, die in Hem is, aangrijpen, om daardoor vrede, vrede met hunnen GOD te maken. (*v*) — En wat hebben deze vermoeiden en belasten te doen? niets anders, o wonder van genade! dan eenig en alleen te *komen:* — en wat is dat voor een *komen?* — Geen komen naar het ligchaam; immers de lieden, tot welke deze aanſpraak gerigt werd, toen JEZUS dezelve in perſoon deed, bevonden zich reeds bij Hem; en op welke wijs zouden zondaren in lateren tijd even dat zelfde kunnen doen; daar de hemelen Hem nu omvangen tot den tijd der wederoprigting aller dingen? (*w*) — Neen! men denke veel eer aan een *geestelijk* komen; aan een naderen tot Hem met het hart; aan een toevlugt nemen van het verlegen gemoed tot CHRISTUS; dat zelfde, hetgeen de Schrift anders gewoon is te noemen het *geloof in Hem*, gelijk JEZUS het zoo zelve verklaart, zeggende: *Ik ben het brood des levens, die tot mij komt, zal geenszins hongeren, die in mij gelooft, zal nimmermeer dorsten.* (*x*)

In-

(*v*) *Jes.* XXVII: 5. (*w*) *Hand.* III: 21. (*x*) *Joh.* VI: 35.

Intusſchen, merkt wel op, hoe dat *een komen*, een *gelooven* moet zijn, ontſtaande uit overtuiging van zijne zonden, en het gevaar, waarin men deswege verkeert; en zeker, kan het met mogelijkheid ook wel anders begrepen worden? Wie toch zal zich zoo zeer vernederen, om hulp bij eenen anderen te gaan zoeken, die zijn eigen gebrek in zich zelve niet overtuigend ontwaard heeft? — Zou de verloren zoon wel immer tot het beſluit gekomen zijn, om te zeggen: *ik zal opſtaan, en tot mijnen vader gaan*, indien hij dat gevoel niet had gehad: *hoe vele huurlingen mijnes vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger*? (*y*) — Wat was de reden, dat JEZUS den Joden een ſteen des aanſtoots was, en eene rots der ergernis? was het iets anders, dan de waan, dat zij eene geregtigheid bezaten, waardoor zij meenden voor GOD te kunnen beſtaan, en derhalve geenen borg noodig te hebben? (*z*)

Nu, zoo noodig hier het gezigt is van zijne ellende, en een levendig gevoel van dezelve, zal men tot JEZUS gaan, zoo noodig is ook het *geloof:* — het Evangelie, bij voorbeeld, zegt ons dat heugelijk nieuws: *dat*

(*y*) *Luk.* XV: 17—19. (*z*) *Rom.* X: 3.

dat JEZUS CHRISTUS *in de wereld gekomen is, om zondaars zalig te maken:* (*a*) dat *Hij is gekomen, om te zoeken, dat verloren was:* (*b*) dat *zijn bloed reinigt van alle zonden.* (*c*) Die dat woord niet gelooft, niet ten volle overreed is van de algenoegzaamheid en de gewilligheid van dezen Borg, om te kunnen en te willen helpen, hoe zal die er ooit toe besluiten, om te zeggen: *tot wien zou ik henen gaan*, anders dan tot JEZUS? immers *bij Hem alleen zijn de woorden des eeuwigen levens:* (*d*) daar integendeel hij, die hiervan overtuigd is, nergens anders in zal trachten te roemen, dan in het kruis van CHRISTUS, betuigende: *het leven is mij* CHRISTUS, *en* daarom *het sterven mij ook tot gewin:* (*e*) mag ik Hem hebben tot mijn deel, zoo vraag ik ook voorts naar niets meer.

Ja, wie ziet niet, hoe in de opgave van dat gemoedsbestaan, aangemerkt als een vereischte, om tot JEZUS te komen, ook eene bijzondere bemoediging ligt? De Heiland had in het algemeen zijne uitnoodiging in diervoege kunnen doen, gelijk eens bij eene ande-

(*a*) 1 *Tim.* I: 15. (*b*) *Matth.* XVIII: 11. (*c*) 1 *Joh.* 1: 7.
(*d*) *Joh.* VI: 68. (*e*) *Filipp.* I: 21.

dere gelegenheid geſchiedde: (*f*) *die dorst heeft, kome; die wil, neme het water des levens om niet.* — Maar denkt gij niet, dat dit menig eenen zou hebben te rug gehouden, om te komen; dat er velen zouden geweest zijn, bij welke die gedachten zouden hebben kunnen ontſtaan: „ O ja! aan dorst hapert het „ mij niet; wie toch zou niet verlangen naar „ het water des levens? Maar ik ben reeds „ zoo ſchuldig, ik heb het bloed des Testa- „ ments zoo lang onrein geacht!" — Om deze nu niet terug te houden; om hen vooral te winnen voor zijn koningrijk, wilde JEZUS van *hun eigen* gemoedsbeſtaan, daar zij zich nu bijzonder in bevonden, met opzet gewagen; welk eene wijsheid! welk eene goedheid! wie ziet daar niet uit, dat het waarlijk zijn lust en welbehagen is, om tot behoud van onſterfelijke zielen te arbeiden?

Maar in welke betrekking moet men nu tot JEZUS komen? Dit vereischt ook eene nadere oplettendheid. — JEZUS, weet gij, komt in de Schrift voor onder verſcheidene ambtsbetrekkingen, onder die van *Profeet*, *Priester*, en *Koning*; nu is de vraag: moeten wij bij ons gaan tot Hem, als belasten met onze ſchul-

(*f*) *Openb.* XXII: 17.

ſchulden, Hem trachten tot ons deel te erlangen in deze of in die ambtsverrigting? — Het is zoo, als iemand gedrukt wordt door het beſef van den vloek, waaronder hij ligt, dat hij dan JEZUS zich meest zal voorſtellen als den waren Hoogepriester, en dat hij uit dien hoofde tot Hem zal gaan, om in die betrekking door zijne zoenofferande van den toorn GODS, die op hem rust, bevrijd, en zoo verzoend te worden met den Regter in zijn bloed. — Maar wie zou nu in zulk een *uitgaan* en *komen* tot JEZUS kunnen berusten? Wie, vraag ik, die zijne nooden wel kent, en zijn geluk behoorlijk waardeert? — Of is het dan genoeg, van de hel en de verdoemenis verlost te worden? brengt het waar geluk van den mensch dan ook niet mede, dat hij weder in GODS gunst herſteld, en toegelaten worde tot zijne volzalige gemeenſchap? Maar is daartoe nu wel hoop, ten zij JEZUS ons als *Profeet* verlichte, en door zijn onderwijs bekeere van de duisternis tot het licht; ten zij Hij als *Koning* den zondaar verlosſe uit de magt des ſatans, en bij de verworvene zaligheid door het geloof beware tot de zaligheid, die hier namaals aan GODS kinderen zal geopenbaard worden? Immers, hoe zal men anders wandelen in het licht van

GODS

GODS vriendelijk aangezigt; zich in zijn heil verblijden, waarin het waar genoegen en de zaligheid hier aanvankelijk gelegen is; vreugde ſmaken in het hart, meer dan ten tijde, wanneer der wereldlingen deel vermenigvuldigd wordt?

O! gelukkig hij, die bij zijn komen tot JEZUS dit altoos in het oog houdt; die bij de toevlugt, die hij genomen heeft tot JEZUS bloed, ook die hartelijke betuiging kan voegen: „ mijn Heiland! ik bied U tevens een „ verduisterd gemoed aan, ſchenk mij de ver- „ lichting door de zaligmakende kennis van „ genade; Gij hebt de woorden des eeuwi- „ gen levens; in U zijn alle de ſchatten van „ wijsheid verborgen; niemand toch kent den „ Vader, dan de Zoon, en hij, dien de Zoon „ het gelieft te openbaren. (g) — Gun mij te „ gelijk U te omhelzen als *mijnen Heer* en „ *Koning;* U in die betrekking hulde te bie- „ den! Gij hebt mij verlost van den vloek. „ Intusſchen, daar wonen nog zoo vele vij- „ anden in mijn hart, die niemand kan be- „ ſchamen, dan Gij; zoo vele verdorvenhe- „ den, die uwe genade alleen in ſtaat is „ te onder te brengen; och! rigt dan uwen „ troon

(g) vs. 27.

„ troon in mij op, en verdrijf alles, wat
„ zich tegen uwe wet zou kunnen of willen
„ verheffen. — Gij hebt mijn hart reeds ge-
„ kocht; maak het dan ook waarlijk vrij,
„ en levendig naar uw woord."

Ziet daar eene ziel, die zich in haren vermoeiden en belasten ſtaat aan JEZUS, op zijne gedane uitnoodiging, overgeeft. Welk voordeel heeft men nu daarbij te wachten? De Heer JEZUS hecht er die heerlijke belofte aan, *en ik zal u rust geven.* — Rust, M. W., ontheffing van drukkende zorgen, van angstvallige bekommering, heeft de mensch noodig, zal hij vergenoegd leven, en die zaligheid ſmaken, welke ten grooten deele daarin gelegen is; rust, bij het gevoel van zijne zwakheid; rust, bij de hevigheid en onſtuimigheid zijner begeerten; rust, bij de bewustheid zijner vergrijpingen en zonden; rust, bij het gezigt van den verward ſchijnenden loop der dingen en der menſchelijke ellende; rust, bij de grootſte onzekerheid en onbeſtendigheid van alles, wat aardsch en zinnelijk is: welke behoeften, welke dringende behoeften zijn dat niet? — Wie zal ons dezelve beſchikken? Waar zal de mensch deze rust zoeken en vinden? — in welke ſchool der wijsheid; in welke rangen; onder welke klas-

klasſen van menſchen? Ach! hoe angstvallig hijgt de wijze en onwijze, de verhevene en geringe, de rijke en arme, de eenzame en de gezellige naar dezelve? — Hoe vol verwachting ſlaan niet alle, nu deze, dan gene, den weg daartoe in, maar hoe worden zij in hunne verwachtingen niet vaak te leur geſteld? — Tot wien zullen wij ons dan begeven? Hoort hier naar JEZUS, Hij zal het U leeren: „ ik, zegt Hij, die U den weg des „ vredes niet alleen bekend maak, maar, „ die denzelven door mijne verdienſten ſta te „ openen, en nu reeds open gezet heb voor „ alle bekommerde zielen; ik, die daartoe „ magt bekomen heb van mijnen Vader, om „ heilbegeerigen op dezen weg te leiden, „ en in het bezit van den vrede GODS te „ ſtellen, die alle kennis te boven gaat; ik, „ die de Amen, de getrouwe en waarachti- „ ge getuige ben, aan wien het vermogen „ geſchonken is in hemel en op aarde; ik „ zal U rust geven."

Welk een hartverkwikkend woord! wiens gemoed verheft zich hier niet van blijdſchap; wie beroemt zich daarover niet in zijnen GOD?

Liet het de ruimte des tijds toe, wat zou ik hier geene ſchoone gelegenheid vinden,

om

om U in een veld van beſpiegelingen te brengen, waardoor JEZUS U in zijne alles overklimmende dierbaarheid nader kennelijk zou worden, en te gelijk ſtof verſchaffen, om U in Hem als den GOD uwer vertroosting te kunnen verheugen! Intusſchen zullen deze weinige trekken, zoo ik meen, ter uwer gerustſtelling genoeg zijn; en deze zal ik ontleenen uit de meest drukkende nooden en bezwaren, waaronder *vermoeiden* en *belasten* kunnen gebragt worden.

Weegt dikwijls de vloek der wet zwaar op het hart; welk een troost, als wij gewezen worden op CHRISTUS, als het Lam GODS, hetwelk de zonden der wereld wegdraagt; dat wij de verzekering mogen ontvangen: CHRISTUS *heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons!* (*h*)

Vindt de vermoeide van geest eene wet in zijne leden, die ſtrijd voert tegen de wet zijnes gemoeds; ontrust hem dat zoo geweldig, dat hij hier over zoo vele tranen van boetvaardigheid moet ſtorten, dat hij zoo weinig leven kan naar de genade, die hem in zijne verlosſing van den vloek door CHRISTUS bewezen is; het oog vestigende op JEZUS, die den

(*h*) *Gal.* III: 13.

den Geest verwierf, door welks kracht men alle zwarigheid kan te boven komen, krijgt zijn gemoed dadelijk opbeuring; opmerkende, hoe hij te veel in eigen kracht zoekt te werken, wendt hij het dadelijk tot den Geest; en hoe ondervindt hij dan niet dikwijls, dat hij, in den Geest ſtrijdende, meer dan overwinnaar mag worden door Hem (namelijk JEZUS) die hem krachten geeft. (*i*)

Ontrust den aanvankelijk wedergekeerden tot JEZUS zeer dikwijls die kommervolle gedachte: „ hoe kom ik alle zwarigheden ooit „ te boven, die mij op den weg naar den „ hemel zoo hinderlijk zijn?" — welk een troost! als JEZUS hem dat woord doet hooren: *Ik ben de goede Herder; mijne ſchapen hooren mijne ſtem, ik geef hun het eeuwige leven, zij zullen niet verloren gaan!* (*k*)

In één woord; welke bezwaren immer in het hart mogen oprijzen; van welken aard of van welke natuur die ook zijn; in deze herinnering wordt alles volkomen opgelost: *het is des Vaders welbehagen geweest, dat in Hem* (in CHRISTUS) *alle de volheid wonen zou:* (*l*) *alle volheid*, dus een voorraad voor

(*i*) *Rom.* VIII: 37. (*k*) *Joh.* X: 27, 28.
(*l*) *Coloſſ.* I: 19.

voor alle gebrek; voldoende geneesmiddelen voor allerlei ongesteldheid; genade voor genade bij iedere nieuw begane schuld. —— Waar is een trooster als deze? — Zoo ergens, vindt men in JEZUS den waren Schilo, den beloofden Vredevorst.

Zalig, die dat gelooft, en van JEZUS als zoodanig gebruik maakt: en wie mogen dat nu doen? Alle vermoeiden en belasten, die tot JEZUS verkiezen te komen: immers zoo is het zonder eenige bepaling: *komt herwaarts tot mij alle, die vermoeid en belast zijt, en ik zal u rust geven.*

* *

Merk dit op, zondaar, die daar bedrukt heengaat, die zoo vaak in bekommering uwes harten uitroept: hoe zal ik zalig worden! — Hoor, hoe U hier de volle vergeving van uwe schuld wordt aangeboden; geheel uit genade wordt toegewezen! — het komt dan niet te pas, om te vragen: „ word ik wel „ geroepen; maken mijne groote vergrijpin- „ gen, waaraan ik schuldig sta, mij niet ten „ eenemaal onwaardig, dat JEZUS mijner zou „ willen aannemen? —— Waar zijn de ken- „ teekenen van genade? waar die hartelijke „ hon-

„ honger en dorst naar JEZUS en zijne gereg-
„ tigheid, die men dient te hebben, zal men
„ uit zijne algenoegzaamheid, naar zijne ge-
„ dane belofte, genade ontvangen voor gena-
„ de?" — Trouwens, ik bid U, waartoe zulk eene bekommering? De vraag is hier voornamelijk „ kent gij waarlijk uwe ongeregtig-
„ heid? ziet gij levendig in, hoe gij daardoor
„ grootelijks tegen uwen GOD overtreden hebt?
„ veroorzaakt dat waarlijk bij U eene angst-
„ vallige verlegenheid? is het uwe begeerte en
„ uw opregt verlangen, om door JEZUS alleen
„ uit uwen akeligen toestand gered te wor-
„ den?" — Zegt gij hier op ja; wel waartoe zoudt gij dan langer van verre staan, en de vrijmoedigheid van U wegwerpen, om tot JEZUS te komen, alleen om dat gij gevoelt zoo vele zonden te hebben gepleegd? — Zegt JEZUS dan: ulieden noodig ik, die wel
„ zondaars zijt, maar die, zoo veel in uw
„ vermogen was, uwen zondigen aard hebt
„ zoeken te onderdrukken; die, zoo veel mo-
„ gelijk was, getracht hebt uiterlijk heilig
„ en godsdienstig te leven?" — Is het niet integendeel in die ruimte, waarin de roeping van JEZUS gedaan wordt, dat ieder zondaar, groot en klein, oud en jong, die zich zelve maar als zoodanig eenen kent, zich onder

het getal van deze genoodigden mag rekenen? — En ik bid U, waarom zoudt gij het hier dan anders nemen? waartoe onnoodige zwarigheden maken? ——

Weet gij mij dan één voorbeeld bij te brengen, waardoor JEZUS getoond heeft, dat Hem geene andere zondaars welkom waren, dan zulken, die ten minste betoond hadden nog eenige liefde tot de deugd te bezitten? Herinner U hier de boetvaardige zondares, — (*m*) ZACHEUS den tollenaar, — (*n*) den gekruisten moordenaar. (*o*) Waren deze, om van geene anderen te gewagen, dan ook zulke onergerlijke zondaren? — Wordt de eerste niet bij uitnemendheid eene *zondares* geheten, ten bewijze, dat zij hoogst schuldig stond voor GOD? — Was ZACHEUS geen knevelaar, geen onderdrukker van zijn geslacht van de eerste soort? Immers, welke schatten moet hij zich niet al, door allerleije slinksche wegen, hebben weten magtig te maken, als men bedenkt, hoe hij, bij zijne bekeering, de helft van zijn goed aan de armen kon geven, aan welke hij, door bedrog het hunne ontvreemd hebbende, naderhand vierdubbeld het geroofde kon

(*m*) *Luk.* VII: 37—50. (*n*) *Luk.* XIX: 1—10.
(*o*) *Luk.* XXIII: 42, 43.

kon vergoeden, en evenwel nog zoo veel overhouden, dat hij naar zijnen ſtaat daarvan kon blijven leven? — en wat den laatstgemelden betreft; indien deze geene uitgieting van goddeloosheid gepleegd had, zou hij dan wel tot de kruisſtraf zijn veroordeeld geworden? — Deze allen nu waren echter niet te ſnood in hun beſtaan; zij ontvingen eene gunſtige aanneming, toen zij zich in hunnen vermoeiden en belasten toeſtand tot JEZUS wendden; en waarom zou men dan zwarigheid maken, om deze aanbieding van JEZUS aan te nemen, eenig en alleen, omdat men zijne zonden in zulk een afſchuwelijk licht beziet?

Dan, behalve deze aanmerking, moet ik U ook herinneren, dat, gelijk hier in den Tekst, zoo allerwegen, de uitnoodiging, om tot CHRISTUS te komen, en van zijn heil gebruik te maken, geheel onbepaald geſchiedt: immers zoo lezen wij, dat JEZUS op den laatſten dag, den grooten dag van het loofhuttenfeest, ſtond en riep, te weten in de tegenwoordigheid van eene zeer groote menigte: *indien iemand dorst, hij kome tot mij en drinke.* (*p*) Zoo hooren wij dien zelfden Heiland tot de geeſtelooze Laodiceenſen zeggen:

(*p*) *Joh.* VII: 37.

gen: *ziet, ik sta aan de deur, en klop, zoo iemand mijne stem hoort, en de deur open doet; ik zal tot hem inkomen, en avondmaal met hem houden.* (q) — En is het niet weder in het slot van die zelfde openbaringen, dat wij lezen: *en de Geest en de bruid zeggen, komt, en die het hoort, zegge, komt. En die dorst heeft, kome: en die wil, neme het water des levens om niet.* (r) — Waar vindt gij hier iets van andere gestalten dan van heilbegeerig te moeten zijn naar genade? worden daar nu eenige voorwaarden bij genoemd? wordt er gezegd: „ maar onder die „ voorwaarde, dat er zulk een berouw over, „ zoodanig een inzien is in de zonden, dat het „ hart dermate doorwond is, dat men niet „ weet, waar zich van angst en schrik voor „ GODS toorn te bergen; of dat de dorst, „ het verlangen naar JEZUS zoodanig de over- „ hand gekregen heeft, dat men in dat ver- „ langen bijna bezwijkt, zoo dat men aan „ de wereld niets heeft, en zich door geen „ vermaak hoegenaamd kan laten opbeu- „ ren?" — Wie leest daarvan iets het minste? en sluit men zich zelven dan de deur niet, om tot JEZUS te komen, indien men be-

(q) *Openb.* III: 20. (r) *Openb.* XXII: 17.

bevreesd is, om te gaan, voor dat men zich zoo en zoo, naar zijne verbeelding, gesteld vindt?

Verlegene zielen, die bij deze herinnering ook nog niet durft toetreden, laat mij U bij dit alles nog dit voorhouden, dat het JEZUS alleen niet is, die U onder zulke ruime voorwaarden noodigt, en vrijheid geeft, om tot Hem te komen, als schuldigen, als onwaardigen, al waart gij zelfs de grootste en ergerlijkste zondaren, zoo gij maar daarvan een vernederend gevoel hebt; — maar, dat het daarenboven GODS stellig gebod is, dat gij daarvan gebruik zult maken, waarin stilzwijgend ligt, dat, zoo gij onder diergelijke bekommeringen van JEZUS afblijft, de Heer U daarvoor als hoogst misdadig zal rekenen; immers, zoo zegt de Apostel JOHANNES: *en dit is zijn gebod, dat wij gelooven in den naam zijnes Zoons*, JEZUS CHRISTUS, (*s*) dat is, dat wij bij het gevoel onzer schulden ons aan Hem overgeven; in Hem ons heil, onze opbeuring, ons leven zoeken, verzekerd zijnde, dat in Hem, in zijne verdiensten, alles zal worden gevonden, wat men tot het leven en de gelukzaligheid noodig heeft. —

Wat

(*s*) 1 *Joh.* III: 23.

Wat kan men ſterker begeeren? Legt dat niet een volkomen beſlag op duizende vragen, die uit een beklemd gemoed oprijzen, als wij de aanbiedingen van het Evangelie vernemen? Moet men het niet daardoor aan den Heer gewonnen geven, zeggende: *Gij, o Heer, hebt mij overreed, en ik ben overreed geworden, Gij zijt mij te ſterk geweest, en hebt overmogt!*

O! gelukkigen, die het op dit woord wagen, om JEZUS uitnoodiging gereedelijk op te volgen! — Hier is het niet noodig, in angst en vrees, met beving en verſchrikkingen, dit beſluit te nemen, en met even zoo veel kommer de uitvoering te bewerkſtelligen, zeggende: *wanneer ik dan omkom, zoo kom ik om.* (*t*) O neen! gij zult zeker welkom zijn. Immers, het is JEZUS eigene betuiging: *die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen.* (*u*) „ Ik zal hem ontvangen," wil JEZUS zeggen, „ met uitgebreide armen, Ik zal hem „ teederlijk omhelzen, mij zoo naauw met „ hem vereenigen, dat noch dood, noch leven, „ noch eenig ſchepſel dezen band immer zal „ kunnen verbreken."

Zalig, die dit hoort, en met den Apostel daar-

(*t*) *Esth.* IV: 16. (*u*) *Joh.* VI: 37.

daarop antwoordt: *tot wien zou ik heen gaan, anders dan tot* JEZUS, *daar bij Hem alleen zijn de woorden des eeuwigen levens;* bij Hem, bij Hem alleen, kan men leeren, wat daartoe bevorderlijk is!

Ongelukkigen intusschen, die nog nimmer de afschuwelijkheid hunner zonden hebben leeren kennen, en welken dezelve daardoor ook nooit tot eenen last werden; die in tegendeel wanen, dat het met hen nog wel gesteld is, meenende rijk, verrijkt te zijn, en geens dings gebrek te hebben! Hoe, bid ik U, zult gij eens den toekomenden toorn ontvlieden? — O! denkt er aan, dat GOD is een verteerend vuur, een eeuwige gloed voor elken en eenen iegelijken zondaar, die buiten den weg der verzoening komt te sterven; aan hen zal de Heer zich betoonen eenen wreker, en zeer grimmig, eenen GOD, die den toorn behoudt aan zijne tegenpartijen.

Dan, welligt zegt hier de een of ander: „ zeker der zoodanigen toestand, die weige-
„ ren tot JEZUS te gaan, is allerrampzaligst!
„ dit gevoelen wij levendig; maar hoe komt
„ men tot JEZUS anders als een vermoeide
„ en belaste door zijne zonden? Maar dit
„ gezigt, dat gevoel hebben wij nog niet, en
„ daarover bekommeren wij ons wel het meest;

„ en hoe zouden wij dat verkrijgen kunnen,
„ daar wij waarlijk dood zijn in zonden."

Maar laat mij, zonder veel omwegen te maken, U hier deze ééne vraag doen; en beantwoordt dezelve voor GOD en uw geweten: „ Is
„ hetgeen wij daar zoo even voorstelden, waar-
„ lijk de taal van uw hart; zoudt gij tot JEZUS
„ willen komen, indien gij maar kondet ko-
„ men?" — Ik vraag niet; is het uwe begeerte om zalig te worden? want wie is zoo vijandig tegen zich zelve, dat hij dat niet zou wenschen? Maar ik vraag U, zoudt gij wel tot JEZUS willen komen, niet als den Zaligmaker van zondaren, maar in alle zijne andere betrekkingen te gelijk; zoo als Hij den zijnen geworden is tot wijsheid, regtvaardigheid en heiligmaking, dat is, met andere woorden,
„ zoudt gij genegen zijn, om zijn leerling, zijn
„ onderdaan te worden; zou het uw lust zijn,
„ om voortaan ook naar zijne wetten te leven?"
Meent gij daarop te kunnen zeggen: „ ja,
„ dat is de wensch mijnes harten," wel waarin zou uwe onmagt U dan hinderlijk zijn? — Is het niet klaarblijkelijk, dat JEZUS daarom in zijn Evangelie tot U komt, omdat gij tot Hem niet kunt komen? Ligt daar niet in, dat JEZUS U wil helpen, zoo gij maar de minste toegenegenheid betoont, om de aanbieding,

die

die Hij U laat doen, aan te nemen? — Hoe dood gij zijt van natuur, hoe magteloos in uwe zonden, gij hoort het woord der zaligheid, de uitnoodiging, die U daarin gedaan wordt; zijt gij verlangende om aan JEZUS deel te hebben, zoo als Hij U daar wordt aangeboden, *in zijn geheel*, *in alle zijne betrekkingen*, dit, mijne waardſten, is reeds een beginſel van genade, anders zoudt gij eeuwig kommer- en zorgeloos gebleven zijn. — Is dat uw toeſtand, ik bid U bij de ontfermingen GODS, breekt door; kunt gij niet voort door eigen kracht, geenen ſtap doen, om tot JEZUS te naderen, roept met de bruid uit: *trek mij*, *Heer*, *en ik zal U naloopen.* (*v*) Daar JEZUS aanklopt, doet Hem ſpoedig de deur open, (*w*) geeft Hem toegang tot uw hart, en, hetgeen er aan ontbreekt, zal Hij meer dan overvloediglijk vervullen.

Zegt gij: ik wenschte mijne zonden meer te kennen. Wel, neemt de wet daartoe dagelijks in uwe hand; beziet U in ieder gedeelte derzelve, als in eenen helderen ſpiegel; uit deze wet is de kennis der zonden: paart daarbij beſtendig een hartgrondig gebed: *ontdek mijne oogen*, *Heer! dat ik aanſchouwe de wonderen van uwe wet*, (*x*) en maakt er dan

(*v*) *Hoogl.* I: 4. (*w*) *Openb.* III: 20. (*x*) *Pſ.* CXIX: 18.

dan ſtaat op, dat door zijne genade meer en meer het licht uit de duisternis zal rijzen, dat het hier zal zijn: *die zoekt, die vindt, en die klopt, dien zal open gedaan worden.* (y)

Intusſchen moet datgene, hetwelk men hier als eene zwarigheid oppert, geen bloot voorgeven zijn; daarmede toch zoudt gij niemand dan U zelve jammerlijk bedriegen, en gevaar loopen, om met eene leugen in uwe regter hand verloren te gaan. — Rampzaligen! aan welke JEZUS dat verwijt moet doen, als eertijds aan de Joden: *gij wilt tot mij niet komen:* (z) uwe onmagt zal U niet verſchoonen, maar uwe onwilligheid zal de oorzaak zijn van uw verderf! JEZUS is bereid om U te helpen, maar gij vindt er geen behagen in, om U door Hem te laten te regt brengen; gij zult het dan aan U zelve te wijten hebben, zoo gij verloren gaat; en hoe verſchrikkelijk zal het dan niet zijn te moeten ondervinden, hoe het oordeel GODS zulke tegenſtanders zal verſlinden!

Och! dat de Heer ons allen een oor gave, om te hooren, en een hart om verſtandig op te merken; dat Hij het woord, in dit uur tot U geſproken, wilde levendig en krachtig maken, opdat heden door dit voorſtel vele zielen voor CHRISTUS mogten gewonnen worden! Amen.

J E-

(y) *Matth.* VII: 8. (z) *Joh.* V: 40.

V.

JEZUS EISCH EN TOEZEGGING

AAN

ZONDAARS, DIE TOT HEM KOMEN.

TEKST

Matth. XI: *vs.* 29, 30.

Zoo aangenaam het voor JEZUS is, dat zondaars op zijne gedane uitnoodiging zich aan Hem overgeven, zoo begeert Hij echter niemand door ſchoonſchijnende beloften daartoe over te halen, zonder hem vooraf wel bekend te maken, zoo met het onaangename, als met het aangename, hetwelk men onder zijn beſtuur te wachten heeft: immers zoo zegt Hij: *die achter mij wil komen, die verloochene zich zelve, en neme zijn kruis op, en volge mij.* (*a*) Waar ſprak immer een volksleeraar zoo, die eene leer onder zijne natuurgenooten zocht uit te breiden, en zich daardoor eenen aanhang poogde te verwerven? Hoe oordeelde men het niet altoos het veiligſte, om de zwarigheden, die men voorzag, zorgvuldig te verbergen? — Waar lokte ooit de

(*c*) *Matth.* XVI: 24.

de ſtichter van een rijk of gemeenebest dezen of genen uit, om zich onder zijn beſtuur te ſtellen, door eene ſoortgelijke aanſpraak of bekendmaking, als wij U zoo even mededeelden? — Neen! EZUS onderſcheidt zich hierin van alle wereldwijzen; Hij komt met zijne zaak aanſtonds regt uit; en daardoor verdient Hij ons volkomen vertrouwen en onze hartelijke toeſtemming in alles, wat Hij ons voorlegt; in die verzekering, dat wij in onze verwachting niet te leur zullen geſteld worden.

Wij wenſchen U dit nader te doen zien, en daartoe op te ſporen.

TEKST.

Matth. XI: *vs.* 29, 30.

NEEMT MIJN JOK OP U, EN LEERT VAN MIJ, DAT IK ZACHTMOEDIG BEN, EN NEDERIG VAN HART, EN GIJ ZULT RUST VINDEN VOOR UWE ZIELEN.

WANT MIJN JOK IS ZACHT, EN MIJN LAST IS LIGT.

JEZUS wordt met regt genoemd een volkomen Zaligmaker; immers zoo omſchrijft Hem

PAU-

PAULUS als dien, *welke volkomen kan zalig maken de genen, die door Hem tot* GOD *gaan.* (*b*) Daarin liggen twee zaken, — eerst, dat men, tot JEZUS komende, tot den Vader gaat; en ten anderen, dat men door zulk komen hoogst gelukkig, — gezaligd wordt.

Dit kan ons leeren, waarin de ware zaligheid gelegen is; niet bloot in verlost te zijn van het verderf, maar ook te gelijk in gemeenschappelijk met GOD te leven: — en zeker! dat beseffen allen, die GOD hartelijk beminnen, ook zeer wel; zoo achtte ASAF *het voor zich goed, nabij* GOD *te leven,* (*c*) en zoo lezen wij elders, dat *in het licht van des konings aangezigt het leven is.* (*d*)

Maar hoe, en wanneer leeft men nu in de gemeenschap met GOD? Als wij zijne bevelen volbrengen; dan immers toonen wij GOD lief te hebben, en dan is de belofte: *Ik en mijn Vader zullen tot hem komen, en woningen bij hem maken.* (*e*)

Dan, zullen wij deze bevelen volbrengen, wij behooren die dan te kennen; dit is onteegenzeggelijk; het is hierom ook, dat JEZUS diegenen, welke Hij te voren (*f*) genoodigd had,

(*b*) *Hebr.* VII: 25. (*c*) *Ps.* LXXIII: 28. (*d*) *Spr.* XVI: 15. (*e*) *Joh.* XIV: 23. (*f*) vs. 28.

had, om tot Hem te komen, vooraf het noodig onderrigt meende te moeten geven, gelijk gij vernomen hebt uit den afgelezenen Tekst.

Woorden, die ons zullen leeren, welke de eenige en GODE welbehagelijke weg is, om gelukkig te leven, en daarbij zijne ware zielsrust te bevorderen.

Komt, bepalen wij er onze aandacht, in opzien tot genade van boven, bij, en ſtellen wij ons in de overweging daarvan voor, om

eerst, den Tekst zelve toe te lichten, daar dezelve eenige opheldering behoeft;

om dan nader, bij het een en ander, daarin voorkomende, meer bijzonder ſtil te ſtaan.

*

Had JEZUS in het naast voorgaande alle vermoeiden en belasten genoodigd om tot Hem te komen, met belofte, dat Hij hun rust zou geven; hier wijst Hij hun aan, waardoor zij deze zielskalmte zouden kunnen erlangen, zeggende: *neemt mijn jok op U, en leert van mij.* — Dit moet in der daad in den eerſten opſlag vreemd voorkomen; immers wie zal zijne vrijheid, zoo het aan hem ſtaat, ligte-

telijk verwisselen met eenen staat van dienstbaarheid? wie zich onder eenig jok begeven, zoo lang hij naar zijnen eigenen zin kan leven? Wat strijdt meer met 's menschen geaardheid, dan allerlei soort van bedwang? — Gij hebt in zeker opzigt (wij willen dat niet ontkennen) gelijk; wanneer zulk eene heerschappij strijdig is met iemands wezenlijk belang, dan zou het in der daad verkeerdelijk gedacht en gehandeld zijn, zoo iets van hem te vergen; maar als iemand te dwaas is, om zich zelve te kunnen beheeren; als hij gevaar loopt, om, zijnen eigenen zin volgende, zich in een onvermijdelijk verderf te storten; dan is het voorzigtig, hoe eer hoe liever op te houden zijn eigen meester te zijn. — En zegt mij, is hier het geval wel anders? Hoe verblind is niet de mensch in zijn waar geluk te kennen? hoe ongeschikt zijn de wegen en middelen, die hij bij de hand neemt, om het genoegen, dat hij zich voorstelt, te bevorderen? Ziet men niet doorgaans, dat *er een weg is, die den mensch goed schijnt in zijne oogen; maar die in het einde een weg des doods wordt bevonden te zijn*? (g) — Verder: waar wordt hier iemand gedwongen? Ligt dat in de woorden:

(g) *Spr.* XVI: 25.

den: *neemt mijn jok op U?* Daarin ligt juist het tegendeel; immers JEZUS wil, door deze uitdrukking te gebruiken, niet, dat hij, die tot Hem komt, zijnen hals zal bukken, op dat Hij zijn jok daarop werpe, maar dat hij het zelf zal *opnemen;* beproeven, of het wel te dragen is; om, als men dat heeft ondernomen, het dan nog altijd in zijne magt te hebben, om er, al of niet, gebruik van te maken: — ook is het vrij duidelijk, dat dit jok, naar het gewoon gebruik van deze benaming onder de Joden, (men vergelijke hier thans flechts mede de taal van PETRUS, *Hand.* XV: 10) niets anders beteekent, dan de leer, die CHRISTUS toen voordroeg, en die wij nu in het Evangelie geboekt vinden; behelzende het voorftel van den weg tot zaligheid, hoofdzakelijk begrepen in de betrachting van geloof en bekeering; een voorfchrift, zoo redelijk, en, uit deszelfs aard, zoo bemoedigend in de wijs, waarop het den zondaar wordt aangeboden, dat iemand, die zich daarbij bezwaard zou achten, in der daad zou toonen, of JEZUS leer in het geheel niet te verftaan, of, door een overgegeven boos hart, derzelve hoogst vijandig te zijn. — Trouwens; dat de Heiland dit wil verftaan hebben van dit onderwijs, en van niets anders;

voor-

vooral van geen ligchamelijk jok, waardoor men van zijne vrijheid geheel beroofd wordt, blijkt duidelijk daaruit, omdat Hij er dadelijk op laat volgen:

En leert van mij, dat ik zachtmoedig ben en nederig van hart. — Hoe moet men deze woorden verstaan? Moeten wij die nemen, zoo als dezelve in onze overzetting voorkomen, en er dan dien zin aan geven, dat JEZUS hier vordert, dat men zich bijzonder naar zijn voorbeeld zachtmoedig en nederig zal betoonen? — of moet men de uitdrukking: *leert van mij*, op zich zelve laten, en het overige aanmerken als eene drangreden, om zich in JEZUS school te begeven, om van Hem te leeren? — Het laatste schijnt ons het meest gepast; immers JEZUS zegt niet: „ leert van „ mij zachtmoedig te zijn en nederig van hart, „ gelijk ik ben," maar leert van mij, *dat* (eigenlijk volgens het Grieksch, *dewijl*, *omdat*) *ik zachtmoedig ben*, *en nederig van hart.* Men moet den nadruk hier op het woord *mij* laten vallen; dan zal het voorstel duidelijker worden. „ Ik," wil JEZUS zeggen, „ die U genoodigd heb, om tot mij te ko- „ men als vermoeiden en belasten, bied *mij* „ ook tevens aan als uwen Leeraar; en ver- „ zeker U, dat gij nergens eenen onderwij-

„ zer zult aantreffen, die U met meer zacht-
„ heid en liefde zal behandelen: begeeft gij U
„ in de school der Joden, tot de Leeraars der
„ wet, daar zult gij hardere voorschriften ont-
„ moeten, die uw bekommerd gemoed, bij
„ het gezigt uwer zonden, eerder zullen doen
„ ontstellen, dan die zielskalmte verschaffen,
„ die U zoo noodig is, en daar gij zoo zeer
„ naar snakt: — omdat ik zachtmoedig en ne-
„ derig ben, is het mijne gewoonte, mij
„ te schikken naar den toestand mijner leer-
„ lingen; ik weet met hunne zwakheid ge-
„ duld te oefenen; het is mij niet te doen,
„ om kinderen van vermogenden, of van de
„ zulken, die eenen hoogen rang in de we-
„ reld bekleden, tot mij te trekken; armen
„ zijn mij zoo lief als rijken; die maar een
„ leergierig hart medebrengt, hij moge uiter-
„ lijk een voorkomen hebben, welk het ook
„ zij, die kan verzekerd wezen, welkom te
„ zullen zijn." — Behalve de uitdrukking in
het Grieksch, zijn er nog andere redenen, welke
voor deze opvatting pleiten; neemt, bij voor-
beeld, dat er geene reden is, waarom de Heer
JEZUS hier aan zijne nieuwe leerlingen bloo-
telijk de zachtmoedigheid en nederigheid zou
hebben aangeprezen; waren er dan ook geene
andere deugden, behalve deze, te betrach-
ten?

ten? — Waar blijven geloof, hoop, bekeering, liefde en dergelijke? vinden wij die elders niet mede als even noodzakelijk den Christen aanbevolen? — Doet hier bij, dat er, langs dezen weg van voorſtel, een hecht verband is tusſchen deze en de volgende woorden vs. 30, hetwelk, naar de andere opvatting, moeijelijk is aan te wijzen: — immers, hoe volgt daaruit, dat, als men van JEZUS leert zachtmoedig te zijn en nederig, zijn jok als dan zacht moet zijn; zijn last ligt? Of ſchikt men zich door *zachtmoedigheid* dan ook niet altoos het beste, als ons harde voorwaarden in iemands dienst voorgeſchreven worden? Is het zware bij een weerbarſtig gemoed niet doorgaans nog ondragelijker? — Maar moest, in het tegengeſtelde, juist de zachtheid van JEZUS leer niet een gevolg zijn van zijn innemend vriendelijk beſtaan? Het harde toch valt zoo weinig in zulk een karakter, als het liefderijke, het teedere in een ſtug en norsch gemoed.

JEZUS wil dan, dat men van Hem zal leeren, — dat men dat bij voorkeur van Hem zal doen, liever dan van iemand anders, om dat Hij een zachtmoedig en nederig Leeraar is, — met verzekering, dat men het zoo vinden; het zich nimmer beklagen zal, dat men zijn

jok op zich genomen heeft. — Beſchouwen wij ieder dezer onderſcheidene ſtukken een weinig nader op zich zelve.

Leert van mij is dan de voorname eisch, of, zoo gij liever wilt, de uitnoodiging der opperſte Wijsheid. — Wat men moet leeren, wordt niet genoemd; dit is een bewijs, dat wij er alles onder kunnen en mogen begrijpen, wat den zondaar te kennen, en te betrachten, wordt voorgeſteld in het Evangelie. — Dit nu hier in zijne bijzonderheden op te noemen, begrijpt ieder ligtelijk, dat eigenlijk tot onze taak thans niet behoort; en zeker! waar zouden wij hier ook beginnen, waar eindigen? Dan dienden wij U genoegzaam het geheele Evangelie te ontvouwen; en zoo wij U, hetgene daarin voorkomt, duidelijk wilden maken, zouden wij er de verklaringen moeten bijvoegen, die er ons de Apostelen naderhand in hunne brieven van gegeven hebben. — In het algemeen moeten wij er dus van zeggen, (en dit zal naar het tegenwoordig oogmerk genoeg zijn) dat wij nu voornamelijk ons oog te vestigen hebben op dat gedeelte van JEZUS leer, waarin ons de weg der verzoening wordt aangetoond; immers, wil men als een vermoeide en belaste rust hebben voor zijne ziel, waar kan men die ooit

er-

erlangen, dan in de kennis en geloovige omhelzing van dien waren levensweg? — Men moet dan van JEZUS leeren, wie Hij is; de Gezant des Vaders, de Zoon des levendigen GODS, *geboren uit eene vrouw, geworden onder de wet, op dat Hij degenen, die onder de wet waren, verlossen zou.* (*h*) — Althans, zonder Hem in die betrekking te kennen, zou men zich nimmer met volle gerustheid aan Hem ter zaliging kunnen overgeven; immers, dit is het eeuwige leven; de weg niet alleen, daartoe leidende, maar ons hier reeds op aarde den hemel gevende; dat men JEZUS in die betrekking kenne, als zijnde daartoe door den Vader gezonden. (*i*) — Die leer moet men kennen, van harte aannemen; in JEZUS als zoodanig eenen gelooven, zal men zalig worden; trouwens, weet men niet, dat Hij de verordende Middelaar is tusschen GOD en menschen; omhelst men Hem niet als zoodanig, waar zal men dan toch het ware leven vinden, *daar de zaligheid niet is in eenen anderen, en er geen andere naam geopenbaard is, waardoor een zondaar kan zalig worden, dan zijn naam.* (*k*) — Hier ziet men, dat kennis en geloof in den verzoeningsweg hand aan

(*h*) *Gal.* IV: 4, 5. (*i*) *Joh.* XVII: 3. (*k*) *Hand.* IV: 12.

aan hand gepaard gaan. — En wat volgt nu hieruit? wat moet men daarbij nog weten? Dit; dat, wanneer men JEZUS zoo heeft leeren kennen, en Hem als zulk eenen aangenomen heeft; dat men dan ook waardig dit geloof moet trachten te wandelen, gelijk JEZUS ons heeft lief gehad, *zich zelven overgevende tot eene offerande*, GODE *tot eenen welriekenden reuk.* (*l*) Immers, *die zegt*, *dat* JEZUS *zijn Heer is*, *die moet alzoo wandelen*, *gelijk Hij gewandeld heeft.* (*m*)

Dit is het korte voorstel van hetgene men van JEZUS leeren moet; behelzende de voorname waarheden, die men moet kennen; de pligten van godzaligheid, welke men als een waardig leerling van denzelven moet volbrengen; immers, ten dezen opzigte geldt het: *zalig zijt gij*, *zoo gij deze dingen weet*, *en dezelve doet.* (*n*)

Wie zou zich nu niet gaarn in deze school begeven, het zij men lette op het liefderijk bestaan van den Leeraar, welke ons dit onderwijs aanbiedt; het zij op het voordeel, dat men daarbij vindt? — Immers om den leergragen daartoe te trekken, voegt JEZUS er bij:

Ik

(*l*) *Eph.* V: 2. (*m*) 1 *Joh.* II: 6. (*n*) *Joh.* XIII: 17.

Ik ben zachtmoedig en nederig van hart, en gij zult rust vinden voor uwe zielen.

„ Ik ben niet," wil JEZUS zeggen, „ gelijk „ voormaals een uwer vorsten, die uw jok „ zwaarder maakte, dan het voorheen was; „ ik zal boven uw jok geenszins toedoen. (*o*) „ Ik zal U, gelijk uwe Schriftgeleerden, gee- „ ne lasten opleggen, die zij zelve niet dra- „ gen kunnen; (*p*) in tegendeel zal ik pogen „ het U zoo gemakkelijk te maken, als maar „ immer zijn kan; gij zult het bevinden, „ dat mijn dienst in nadruk een liefdedienst „ is." — En zeker! wie was ten dezen opzichte een leeraar, als JEZUS! hoe toegevend, hoe vriendelijk, hoe beminnelijk was zijn gedrag ten dezen aanzien, in alle deelen! — Hij moet de levensgeschiedenis van den Heiland nooit met aandacht gelezen hebben, die zulks niet heeft opgemerkt. Immers, hoe verwonderenswaardig was zijne toegeefelijkheid en inschikkelijkheid niet, aangemerkt als Leeraar, jegens zijne discipelen, zoo wel als jegens de Joden van zijnen tijd? Met welke schadelijke en lage vooroordeelen waren zij niet beide dikwijls bezet; welke grove bevattingen benevelden niet doorgaans hunnen geest,

zoo

(*o*) 1 *Kon.* XII: 14. (*p*) *Luk.* XI: 46.

zoo dat het maar al te veel gebeurde, dat zij zijne duidelijkste voorstellingen en gelijkenissen niet verstonden? — Maar werd Hij echter deswegens wel moede, om hen te onderrigten en te leeren? Neen! Hij had veel eer geduld met hunne zwakheden en gebreken; in zulk een geval verdubbelde Hij veel meer zijnen ijver en zijn onderwijs; dan was Hij gewoon zijne leeringen te herhalen, dezelve nu op deze, dan weder op eene andere wijs, voor te dragen, om die bevattelijk te maken; en wanneer ook dat niet hielp, dan liet Hij zelfs nog meer medelijden met hun onverstand, dan hevigen toorn over hunne onachtzaamheid, in zijn gedrag blijken; dan was het meestal: *gij kleingeloovigen*, niet, *gij* onwetenden, *gij* onverstandigen, *wat overlegt gij bij U zelve, verstaat gij nog niet?* (q)

Zoo zachtmoedig als JEZUS zich betoonde, zoo nederig was Hij ook van hart: *Hij hield het niet voor eenen roof*, zegt PAULUS, dat is, Hij beroemde er zich niet op, *dat Hij* GODE *gelijk was*, dat Hij GODS Zoon, GODS Geliefde was, en in de naauwste betrekking met Hem stond; in tegendeel *Hij vernederde zich, en nam de gedaante van eenen dienst-*

knecht

(q) *Matth.* XVI: 8, 9.

knecht aan; (*r*) Hij verbergde zijne voorregten, en bediende zich van dezelve niet, wanneer zulks door zijn ambt en het oogmerk zijner zending niet gevorderd werd; Hij zocht zijne eer niet, maar des genen, die Hem gezonden had. Hier van daan, dat Hij zijne wonderen, en zijne leer, die Hij predikte, aan zijnen Vader toeſchreef; de eer, die men Hem daarvoor zou willen toezwaaijen, aan denzelven afſtond: *de Zoon*, zegt Hij, *kan niets van zich zelve doen, dan het geen Hij den Vader ziet doen.* (*s*) *De leer, die ik verkondig, is niet de mijne, maar van mijnen Vader.* (*t*) *De Vader, die in mij is, doet deze werken.* (*u*) Wederom: *ik zoek mijne eer niet, maar den wil des Vaders, die mij gezonden heeft.* (*v*) — Wilt gij meer bewijs? denkt, wat JEZUS deed, toen men Hem Koning wilde maken; Hij ontweek het, zegt het geſchiedverhaal. (*w*) — Herinnert U daar bij de voetwasſching zijner discipelen, kort voor zijn lijden, hoe Hij zich daar door tot zulke dienstbewijzen vernederde, die anders door de geringſte bedienden verrigt werden; (*x*) hoe duidelijk lag daar niet

(*r*) *Filipp.* II: 6, 7. (*s*) *Joh.* V: 19. (*t*) *Joh.* VII: 16. (*u*) *Joh.* XIV: 10. (*v*) *Joh.* VIII: 50. (*w*) *Joh.* VI: 15. (*x*) *Joh.* XIII: 4, 5.

niet in, gelijk dat trouwens in zijn gansch gedrag doorstraalde, dat *de Zoon des menschen niet gekomen was, om gediend te worden, maar om te dienen, en zijne ziel te stellen tot een rantsoen?* (y)

Van zulk eenen Leeraar nu kon men niets, dan hetgeen ten hoogste zacht en billijk was, verwachten. Wie zou dan zijn onderwijs schuwen; weigeren van Hem te leeren? — Dan, dat niet alleen; maar zijn onderwijs zou daarenboven ook den grootsten zegen aanbrengen; het is daarom:

En gij zult rust vinden voor uwe zielen. Deze rust is hier dezelfde, waarvan in de uitnoodiging vs. 28. gesproken was; wij zien er uit, van welk eene aangelegenheid die voor den zondaar gerekend wordt, daar deze belofte hier weder als van nieuws herhaald wordt. — En zeker! waar ligt den armen sterveling, die onder het schrikbarend gezigt van zijne menigvuldige zonden en hoogklimmende schulden verkeert, die daaronder gebukt gaat, meer aan gelegen, dan aan den vrede met God door JEZUS CHRISTUS onzen Heer? dien vrede, die alle kennis te boven gaat; bij welks genot men eerst regt de geeste-

(y) *Matth.* XX: 28.

telijke blijdſchap ſmaakt, en zich kan verheugen in zijnen GOD? immers, deze is de vrede, de ware rust, die de ziel bedaard doet blijven, hoe ongunſtig het ſomtijds in de wereld ook toegaat: die haar bezit, kan dan, wat gevaar hem ook dreige, die blijde juichtaal doen hooren:

Ruwe ſtormen mogen woeden,
Alles om mij heen zij nacht,
GOD, mijn GOD zal mij behoeden,
GOD houdt voor mijn heil de wacht.
Moet ik lang zijn hulp verbeiden,
Zijne liefde blijft mij leiden.
Door een' nacht, hoe zwart, hoe digt,
Voert Hij mij in 't eeuwig licht. (z).

Nu, zulk eene rust belooft JEZUS, dat zijne leerlingen zouden *vinden voor hunne zielen*, voor hun hart en gemoed; derhalve niet voor het ligchaam; dit dient men wel op te merken, zal men JEZUS niet van ontrouw verdenken, als men het den waren Christen zoo menigmalen kwalijk ziet gaan in de wereld: trouwens, was het, vooral in dien tijd, niet waar: *in de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goeden moed:* (*a*) *die godza-*

(z) Evang. Gez. 58: vs. 7. (*a*) *Joh.* XVI: 33.

zalig willen leven, zullen vervolgd worden? (*b*) en is het in vervolg van tijd ook wel anders geweest, dan dat men door menigerleije verdrukkingen heeft moeten ingaan in het koningrijk GODS? (*c*) — Zeker! al is het, *dat de godzaligheid met vergenoegen een groot gewin is*, (*d*) zoo blijft het nogtans door alle tijden waar, dat de poort, die naar den hemel leidt, is eene enge poort; de weg, dien de Christen te bewandelen heeft, een smalle weg; (*e*) dat het niet dan met smerten kan geschieden, het vleesch te kruisigen met alle deszelfs bewegingen en begeerlijkheid, (*f*) zich zelve te verloochenen, (*g*) en welke pligten daar meer zijn, die in JEZUS school geleerd worden. — Intusschen kan daarom de rust der ziel in vele opzigten ongestoord blijven, als men daarbij in het geloof met den godsdienst regt weet werkzaam te zijn: hebben wij dat niet gezien in PAULUS? hoe zou hij zich anders in de grootste verdrukkingen hebben kunnen beroemen in GOD? hoe die sterkte naar den inwendigen mensch, in zulke gevallen, ontwaren, die hem van zich zel-

(*b*) 2 *Tim.* III: 12. (*c*) *Hand.* XIV: 22. (*d*) 1 *Tim.* VI: 6.
(*e*) *Matth.* VII: 13, 14. (*f*) *Gal.* V: 24.
(*g*) *Matth.* XVI: 24.

zelve en zijne medearbeiders in zoodanigen druk kon doen schrijven: *wij worden in alles verdrukt, doch niet benaauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig; vervolgd, doch niet verlaten: nedergeworpen, doch niet verdorven; altijd de dooding des Heeren* JEZUS *in het ligchaam omdragende, op dat het leven van* JEZUS *ook in ons ligchaam zou geopenbaard worden!* (*h*) En zegt mij: ondervinden GODS kinderen zulks ook niet dikwijls, als zij maar opmerkzaam zijn op GODS wegen en vaderlijke leidingen, hoe Hij in zulke kommervolle omstandigheden hun weet te geven, kruis naar kracht, en kracht naar kruis; waarbij zij in staat gesteld worden, om GODE psalmen te kunnen zingen in den nacht, om te juichen: *de Heer is eene schaduw aan onze regter hand*, (*i*) daarom zullen wij niet vreezen, offschoon tien duizenden zich rondom ons stellen: immers *het is ons goed, dat wij verdrukt worden:* (*k*) *die met tranen zaaijen, zullen daarna met gejuich maaijen:* (*l*) *dit wetende, dat de verdrukking lijdzaamheid werkt, de lijdzaamheid bevinding, de bevinding hoop, en dat de hoop niet beschaamt, daar*

(*h*) 2 *Kor.* IV: 8, 9, 10. (*i*) *Ps.* CXXI: 5.
(*k*) *Ps.* CXIX: 71. (*l*) *Ps.* CXXVI: 5

daar de liefde Gods is uitgeſtort in het hart. (*m*) Men denke hier, ter meerdere bevestiging van hetgeen wij thans opmerken, aan zoo vele bloedgetuigen, die de waarheid van het Evangelie met hunnen dood verzegeld hebben; wat deed hen zelfs in de vlammen lofzangen, vrolijke liederen van bevrijding zingen? was het anders dan deze rust des gemoeds, die verzekering, dat zij ſtierven ter eere van dien GOD, met wien zij verzoend waren door den dood zijnes Zoons; die hun nu zeker zou doen ondervinden, dat *noch dood*, *noch leven*, *noch engel*, *noch overheid*, *noch magten*, *noch tegenwoordige*, *noch toekomſtige dingen*, *hen immer zouden kunnen ſcheiden van de liefde* GODS, *die daar is in* CHRISTUS *hunnen Heer.* (*n*)

O zalige en dierbare rust! wie zou dezelve niet ſchatten boven alle genoegens, die de wereld heeft en geeft? wie derwaarts niet al zijn verlangen uitſtrekken? — Dan, welligt denkt hier iemand: o ja! al wat den mensch gelust, is zeker hier bij niet te vergelijken! maar welke kostbare opofferingen moeten daaraan niet al gedaan, tegen welke genoegens dezelve niet verwisſeld worden? — Dan, laat dit nu eens zoo zijn, wat zwarigheid? Wat geeft men

(*m*) *Rom.* V: 3—5. (*n*) *Rom.* VIII: 38, 39.

men zelfs ook niet dikwijls al vrij veel voor hetgeen ons op zijn best een kortstondig vermaak aanbrengt? neemt wereldsch goed en vermaak: en wat behoort men dan niet wel over te hebben voor iets, waarbij de ziel op den duur genoegelijk kan leven? — En zegt mij, welke kostbare offeranden meent gij dan, dat hier moeten gedaan worden? Gij zult zeggen: er wordt niets minder van mij gevorderd, dan dat ik mij geheel naar JEZUS onderwijs schikke; de wereld met hare begeerlijkheden verlate; matiglijk, regtvaardiglijk leve: welk een harde eisch voor vleesch en bloed! — Dan, laat ons hier ons niet overhaasten in ons oordeel; met er zoo over te denken, zou men zich verraden, het liefelijke, het zalige van JEZUS dienst nog in het minste niet te kennen; dan zou het wezen, als of de leer van JEZUS eenen moeijelijken, eenen prangenden last op ons legde; — dan, weg met die gedachte; kunnen wij het tegendeel niet dadelijk begrijpen, laat ons het bij voorraad op JEZUS getuigenis aannemen.

Mijn jok is zacht, en mijn last is ligt, gelijk de uitspraak luidt vs. 30. —— Deze verklaring, welke JEZUS hier doet, zal veleen uwer, vrees ik, dadelijk vreemd schijnen. — Hoe, zal men denken, kunnen de pligten,

die CHRISTUS zijnen leerlingen, die in zijne ſchool overgaan, oplegt, als gemakkelijk voorkomen? — Loopen die niet lijnregt aan tegen de eiſchen van ons hart, tegen hetgene, waarin de mensch doorgaans zijn genoegen ſtelt? — Bij voorbeeld, hoe aangenaam is het niet, wanneer wij onze begeerte, ons zoo natuurlijk eigen, langs den eenen of anderen weg kunnen bevredigen; wat ſmert ons integendeel doorgaans meer, dan dat wij ons daarin te leur geſteld zien? Wie zal het dan voor een zacht juk houden, voor een ligt gebod, als hij in JEZUS ſchool die les hoort voorſtellen: *indien uw regter oog U ergert, trekt het uit, en werpt het van U. — En indien uwe regter hand U ergert, houwt ze af en werpt ze van U: want het is U nut, dat een uwer leden verga, en niet uw geheel ligchaam in de hel geworpen worde.* (*o*) — Wat wil dat anders, dan dat men zijne geliefkoosde neigingen zal onderdrukken, zich daarvan zal trachten te ontdoen? — Wat is gevoeliger, dan onverdiende beledigingen te verdragen? welk mensch is er, die van den genen, die hem dezelve aandeed, geenen afkeer zou voeden? dan ziet, ook dat verbiedt JEZUS; wat nog meer is;

Hij

(*o*) *Matth.* V: 29, 30.

Hij vordert zelfs, dat men eene hartelijke genegenheid omtrent dezulken zal uitoefenen, verklarende tegen die oude wet: *gij zult uwen naasten lief hebben, en uwen vijand haten: hebt uwe vijanden lief, zegent ze, die U vervloeken, doet wel dengenen, die U haten, en bidt voor degenen, die U geweld doen, en die U vervolgen.* (*p*). — Verder, wat is de eer, de achting der wereld geen sterke prikkel, om den mensch aan te sporen, om uit te munten in loffelijke daden? Maar ook daarop mogen wij niet zien, want het is al weder naar de leer van het Christendom: *hebt acht, dat gij uwe aalmoezen niet doet voor de menschen, om van hen gezien te worden: anders zoo hebt gij geenen loon bij uwen Vader, die in de hemelen is.* (*q*) — Die zulke leerstellingen, naar 's menschen aard, als zacht, als gemakkelijk en bekoorlijk voor denzelven kan rekenen, die moet zeer met het Christendom vooringenomen zijn; die dient zijne rede wel eerst te verzaken, en zoo ver te komen, om maar alles voor goed te keuren, wat hem als eene Christelijke leer wordt opgedrongen: — dan zacht! dit is meer de taal van drift, van ongeloof, van onverstand, dan van

(*p*) *Matth.* V: 43, 44. (*q*) *Matth.* VI: 1.

van bedaard onderzoek en overleg: trouwens behoort de eerbied voor JEZUS persoon U niet reeds bedachtzamer te maken in zoodanige beoordeeling van zijne leer? Zou het niet een openbaar tegenspreken zijn van zich zelve, hier zijnen onderdanen zijn onderwijs als zacht en liefderijk aan te prijzen; en op andere plaatsen of in vroegere tijden zulke harde eischen te doen, als gij daar voortbragt; voorondersteld, dat men die in zoodanigen zin had te nemen, als gij U verbeeldt, dan zou het der eeuwige wijsheid (het zij met eerbied gezegd) aan gezond menschenverstand hebben moeten mangelen; moet U dat alleen niet reeds doen zien, dat gij hier geweldig mistast? — Maar verder: is het van U verstandig gedacht, terwijl U de leer van JEZUS als zwaar en moeijelijk voorkomt, daaruit te besluiten, dat zij wezenlijk voor zoodanig te houden is? Is uw oordeel daarin onfeilbaar? hebt gij in de zaak, waarvan gij spreekt, inzien genoeg, en dus de bevoegdheid, om er een beslissend vonnis over te vellen? — Laat ons liever vragen: hebben zulken, die voor verstandige en godvreezende lieden geacht zijn, bijzonder het ook zoo bevonden? Zoo neen, dan verdient uwe uitspraak hier immers ook niet als zoo onwedersprekelijk aangenomen

men te worden. — Vraagt gij, welke getuigenisſen wij hier hebben ten onzen voordeele? — Ik beroep mij hier op Koning DAVID, die in zijne gewijde ſnarenliederen getoond heeft, zulk een verheven inzien te hebben in den geestelijken zin van GODS wet; welk een genoegen vond hij voor zich daar niet in? Leest den geheelen CXIXden Pſalm, dien hij dichtte, om de wet als zoo voortreffelijk aan te prijzen; en herinnert U nu bijzonder dien uitroep, daarin voorkomende: *hoe lief heb ik uwe wet, o Heer! zij is mijne betrachting den ganſchen dag.* (*r*) — *Indien uwe wet niet ware geweest al mijne vermaking, ik ware in mijnen druk al lang vergaan.* (*s*) — wederom: *ik heb uwe getuigenisſen genomen tot eene eeuwige erve: want zij zijn mijnes harten vrolijkheid.* (*t*) — Kunt gij ſterker, hartelijker taal begeeren dan deze? — Of wilt gij het liever uit den mond van anderen? Wij zullen U er nog eenen geven, en, ware het mogelijk, U daardoor te vrede te ſtellen, juist dien voortbrengen, die in zijnen tijd zoo vermaard geacht werd om zijne uitnemende wijsheid, en door geheel het Oosten als de verſtandigſte onder de ſtervelingen is aan-

(*r*) vs. 97. (*s*) vs. 92 (*t*) vs. 111.

aangemerkt; ik meen Koning SALOMO; en wat zegt deze van de leer der opperſte Wijsheid, van den Mesſias, op wien de Geest bij uitnemendheid rustte? *hare wegen*, dus hooren wij hem ſpreken, *zijn wegen van liefelijkheid, en alle hare paden vrede: zij is de boom des levens dengenen, die haar aangrijpen; en elk een, die haar vasthoudt, wordt welgelukzalig.* (*u*) Hiervan daan, dat het dan ook *den regtvaardigen blijdſchap is regt te doen*, naar de betuiging van dien zelfden man. (*v*) — Men zegge hier niet; deze getuigenisſen raken de oude wet; — welke oude wet? — de wet van MOZES; den omſlag van den ouden ſchaduwdienst? Dit kan niet zijn; want behalve, dat die om des volks hardnekkigheid werd ingevoerd, zoo hebben alle verſtandigen van den ouden dag die wet beſchouwd als een zwaar juk, hetwelk de vaderen niet konden dragen, zoo als PETRUS dezelve uitdrukkelijk noemt. (*w*) Neen! het was de geestelijke wet, waarvan de hoofdpligten in de wet der tien woorden begrepen zijn; die zelfde wet, welke JEZUS naderhand van de valſche begrippen der Farizeën en

(*u*) *Spr.* III: 17, 18. (*v*) *Spr.* XXI: 15.
(*w*) *Hand.* XV: 10.

en Schriftgeleerden zuiverde, en tot eenen regel der dankbaarheid in den evangelischen godsdienst, doch meer uitgebreid en opgehelderd, overnam en voorstelde: en denkt gij, dat van deze leer een minder loffelijk getuigenis zou behooren te worden afgelegd? Vraagt het aan JOHANNES, dien boezemvriend van JEZUS, bij Hem zoo hoog geschat om zijn opregt bestaan en ware liefde tot de deugd; die zal het U leeren, schrijvende met zoo vele woorden: *en zijne geboden zijn niet zwaar.* (x)

Acht men nu in zaken van gewigt het oordeel van verstandigen zoo veel, laat ons het dan ook als een bewijs, uit de ondervinding ontleend, dat men billijk voor voldoende rekent, daar voor houden, dat het wezenlijk zoo met de zaak gelegen is, al is het, dat wij zulks nog niet bij eigene bevinding mogten kennen; immers, hoe vele dingen nemen wij niet op het getuigenis van brave en verlichte lieden aan, en waarom zouden wij daartoe in dit geval onwillig zijn?

Dan, het onderwerp, waarvan wij spreken, is evenwel van zoo veel belang, dat wij hier op de sterkste overreding moeten zoeken te wer-

(x) 1 *Joh.* V: 3.

werken: wij zullen ons dan ook zeer gaarn de moeite geven, om, naar ons gemaakt beſtek, de zaak in den Tekst tot hiertoe beſchouwd, nader te betogen; en wat zouden wij ons niet gelukkig achten, indien wij bij dit ons laatſte ſtuk een geopend oor, en een opmerkzaam hart mogten vinden!

* *

Jezus leer, in het Evangelie voorkomende, is eene wijze, eene billijke, eene voorzigtige leer; en even daardoor voor den bedachtzamen ook te gelijk eene leer, waarin zijn hart een bijzonder genoegen vindt, en welke hij daarom ook met den grootſten lust volbrengt. — Ziet daar twee ſtellingen, welke in den Tekst zoo duidelijk liggen, en bij welker beknopte opheldering ik U nog kortelijk wenschte te bepalen.

Leert van mij, want ik ben zachtmoedig en nederig van hart, zoo ſpreekt jezus, en daaruit beſluiten wij, en, zoo wij meenen, met regt, dat zijne leer in het Evangelie voorkomende, moet zijn *eene wijze*, *billijke* en *voorzigtige leer*, ſtrekkende, om den mensch uit allerleije verleidende en zorgelijke omſtandigheden te redden, zoo hij daar wel op let

let, en er altijd een behoorelijk gebruik van maakt. — Dit in zijne volle uitgebreidheid aan te toonen, laat de tijd niet toe; genoeg zal het daarenboven ook zijn, dit flechts in eenige bijzonderheden te doen opmerken, en hierin zullen wij ons nu ook alleen bepalen bij die bezwaren, welke wij zoo even tegen de leer van JEZUS hoorden inbrengen. Hoe hard kwam de eisch in den eerften opflag voor, om oogen uit te trekken, handen en voeten af te houwen, zijnen belediger ongewroken zijn misdrijf te vergeven? maar wat is billijker, wat noodzakelijker, dan deze pligtsbetrachting, indien men zijn leven in rust wil flijten, zijne zedelijke volmaaktheid bevorderen; waarin onze gelukzaligheid gelegen is? — JEZUS wil daarmede toch niet anders zeggen, dan dat wij onze *booze* neigingen moeten tegenwerken, al kostte ons dat nog zoo vele moeite, al veroorzaakte ons dat nog zoo vele fmerten; dat wij ons daarvan moeten ontdoen, liever dan ons daardoor ongelukkig maken, al zouden wij daarbij ook alle zinnelijk en aardsch genoegen misfen: hoe wijs, hoe goed, hoe voorzigtig is deze raad niet? trouwens, weet men zijne begeerte niet te matigen, *zondige* neigingen niet bij tijds paal en perk te ftellen; waarin zal ons aardsch

aardsch leven dan anders eindigen, dan in jammer, ellende en verdriet? Men bezoeke de gast-, de tucht- en gevangenhuizen, daar zal men de uitwerkſelen hiervan met zijne eigene oogen kunnen aanſchouwen, welke de blinde opvolging der begeerte naar zich ſleepte; daar kunnen wij opmerken, hoe *de begeerlijkheid ontvangen hebbende zonde baart, en de zonde voleindigd zijnde den dood voortbrengt.* (y) — Zoo is het ook met de wraakzucht meer in het bijzonder: hoe menig een wordt daardoor niet vervoerd tot ongeregtigheid? — waar is de wraakgierige, die gerust en te vrede leeſt? die tot GOD met een geloovig hart kan naderen, bidden om vergeving van zonden? zien wij niet, hoe de nijdigaard zich gemeenlijk voedt met zijn eigen vleesch? en zullen wij dan die les wraken, die ons in JEZUS ſchool gegeven wordt: *wreekt u zelve niet, beminde: maar geeſt de toorn plaats, want daar is geſchreven, Mij komt de wraak toe, ik zal het vergelden, zegt de Heer.* (z) — Eindelijk verbeeldt gij U, dat, zoo de mensch de deugd niet mag beoefenen met een uitzigt op eer, aanzien en andere voordeelen in de wereld, zoo als het Evan-

(y) *Jac.* I: 15. (z) *Rom.* XII: 19.

Evangelie van JEZUS gebiedt, dat er dan geene drangredenen zijn, om den Christen aan te zetten tot de betrachting van het goede? — Maar merkt gij niet, dat daardoor de hoogmoed, die ons van natuur reeds genoeg aankleeft, zoo geweldig geprikkeld wordt, waarbij zoo menig een tot zulk eene diepte van ellende vervallen is? ziet gij niet, hoe de mensch daardoor in gevaar is, bij de betrachting zijner pligten, meer zich zelven, dan GOD, te dienen? Ja, ontgaat het u, hoe daaruit als eene gedurige onrust en onvergenoegdheid zou ontstaan, zoo dikwijls de eergierige zijn doel miste, hetwelk meer dan te veel het geval is? onaahgenaamheden, waarvan men bevrijd blijft, als men te vrede is, GOD tot eenen onbedriegelijken getuige van alle zijne bedrijven te hebben, en zich verzekerd houdt, dat ons onder 's Heeren wijs bestuur nimmer iets goeds, zelfs geene goede gedachte, zal onbeloond blijven.

Wie, die zijn eigen belang kent, zal dan op zoo een onderwijs, als JEZUS geeft, laag vallen? moet men zoodanig eene leer integendeel niet begeerlijker schatten, dan goud, dan fijn goud; zoeter dan honig en honigzeem, en daarom

O ſtervling! wat u ooit ontzink'
Dat deze leer nog voor u blink',
Waar gij uw' jongſten ſnik zult geven;
Zij is het licht voor uwen voet,
De ſtaf, die u voor wanklen hoedt,
Uw zeekre gids tot beter leven;
Met haar zijt gij in elken kring,
In elken ſtand Gods kweekeling. (*a*)

JEZUS leer is dan eene wijze, eene billijke leer, en daaruit volgt nu ook, dat dezelve dan ook te gelijk moet zijn eene genoegelijke leer, welke de Christen met lust en gemak volbrengt.

Mijn jok, zegt JEZUS, *is zacht*, *mijn last is ligt.* Hier vrees ik weder de toeſtemming niet te zullen vinden van het meerder deel der zoodanigen, die gewoon zijn de wereld te dienen: voor u, beken ik, moet de leer van het Christendom eene harde leer zijn, om dat zij lijnregt overſtaat tegen uwe bedoelingen en uwen zondigen wandel; maar aan wien ligt dan de ſchuld? is het anders, dan aan uwe verkeerdheid? — immers houdt een geneesmiddel niet op goed en heilzaam te zijn, om dat het te bitter, te wrang is naar den ſmaak van den kranken, en hij hetzelve uit dien

(*a*) Evang. Gez. 89: vs. 11.

dien hoofde verwerpt; liet deze er zich toe overhalen, om het naar het voorſchrift van zijnen arts te gebruiken, hij zou er meer dan waarſchijnelijk de waarde van leeren kennen: en is uw geval wel anders? Gij kunt dit in der daad niet loochenen, als gij maar verſtandig op U zelve acht geeft; omdat gij een verdorven hart hebt, en geenen lust om U door het zielzaligend Evangelie te laten leiden, en verbeteren, zoo hapert het daarbij gedurig aan iets; dan hebt gij het tegen de leer van JEZUS zelve; dan komt gij met uwe zwakheid voor den dag; dan ligt U de moeijelijkheid, om GOD naar het voorſchrift van het Evangelie te kunnen dienen, in den weg, en ik weet niet wat al meer. — Maar welke ijdele uitvlugten! immers toont mij ergens een onderwijs, hetwelk U GOD uit reinere bronnen leert dienen; hetwelk meerdere gerustheid aan het beklemd gemoed verſchaft, dan dit, dat zulk een vertrouwen op GOD voor tijd en eeuwigheid veroorzaakt! —— Zoekt dat in den godsdienst der rede, bij het nieuw wijsgerig Christendom, daar men in deze zoogenaamde verlichte eeuw zoo veel mede op heeft; arm mensch! men zal U daar eene reeks van pligten opleggen, U wijs maken, dat, zoo gij maar eenige moeite wilt

doen,

doen, gij die wel zult kunnen volbrengen: men zal U uwe doodelijke krankheid, als eene zwakheid, voorſtellen; U zoogenoemd eenen weg aanwijzen, waardoor dezelve kan geheeld worden; doch beproef dien, zie, of uw hart er in zal kunnen berusten? — In dagen van voorſpoed, waarin men gewoon is, om veelal over alles luchtig heen te ſtappen, mag U dat zoo toeſchijnen; maar bij ernſtige oogenblikken, waarin men genoodzaakt wordt aan zijne op handen zijnde verſchijning voor den alwetenden en regtvaardigen GOD te denken, ondervindt men, gelijk de ervarenis dat zoo dikwijls in treffende voorbeelden geleerd heeft, hoe zulke voorſtellen niet anders te achten zijn, dan als gebrokene bakken, die geen water kunnen houden. — Vergelijkt hierbij nu het Evangelie; hetzelve is eene regt hemelſche leer, die op eene zekere en GODE betamelijke wijs, die de rede zelve moet goedkeuren, den ſchuldigſten zondaar tot de zaligheid leidt; hetzelve doet ons GOD eeren als eenen verzoenden Vader; ſtelt den berouwhebbenden afgedwaalden in zijne terugkeering gerust, als nu in CHRISTUS geregtigheid en heilig leven veilig geborgen, dat er voor hem nu geene verdoemenis meer te vreezen is; leert hem, hoe hij uit dankbaarheid zij-

zijne pligten moet betrachten, om daaruit te gelijk dagelijks bewijzen te erlangen van zijne verandering ten goede, tot meerdere gerustheid van zijn hart.

Kom, toon m' een' God, zoo groot; zoo goed;
Als JEZUS leer aanbidden doet!

Zegt gij: ik bevind mij zoo zwak: dit, ik beken het; maakt zeker de volbrenging der pligten; die het Evangelie U voorschrijft, zwaar; maar zou het niet anders gesteld zijn, zoo gij eenen opregten lust hadt, om JEZUS jok op U te nemen? in welk opzigt toch laat GOD het U in dezen aan de noodige hulp ontbreken? vindt gij dezen bijstand niet eenigzins zelfs bij menschen; — bij GOD, — en in velerleije uiterlijke omstandigheden en gepaste hulpmiddelen? — Ik zeg, bijstand bij menschen: immers, ontmoet gij niet wijze, goede, deugdzame Christenen, die in kennis en godzaligheid meer gevorderd zijn, dan gij; die hunnen zwakken broederen gaarn hulp bewijzen, hen gaarn aanmoedigen, en hen in het streven naar de christelijke volmaaktheid op menigerleije wijzen willen ondersteunen? Waarom verkiest gij niet hunne verkeering en

hun gezelſchap boven dat der ondeugenden of ligtvaardigen? — Welk eenen bijſtand van GOD! immers, hoe uitdrukkelijk heeft CHRISTUS ons denzelven niet toegezegd! — is het niet zijn bevel: *bidt, en gij zult ontvangen, zoekt, en gij zult vinden, klopt, en U zal open gedaan worden; indien gij, die boos zijt, weet uwen kinderen goede gaven te geven, hoe veel te meer zal uw Vader, die in de hemelen is, den Heiligen Geest geven dengenen, die Hem daarom bidden.* (*b*) — Zoo lezen wij elders: *indien iemand wijsheid ontbreekt, dat hij er* GOD *om bidde, die gaarn geeft, en niemand van zich wijst.* (*c*) En hoe magtig is niet deze bijſtand! zoo GOD toch voor, en met ons is, wie kan dan tegen ons zijn? Zijne kracht is den zwakken magtig; wij overwinnen alles door Hem, die ons krachten geeft, JEZUS CHRISTUS. (*d*) — Nog eens, welk eenen bijſtand bieden ons eindelijk ook niet menigmalen uiterlijke omſtandigheden en hulpmiddelen ter deugd en godzaligheid aan? Hiertoe kan men brengen, het lezen van ſtichtelijke boeken; de verwijdering van zekere gezelſchappen, perſonen en bezigheden; de

(*b*) *Matth.* VII: 7—11. (*c*) *Jac.* I: 5.
(*d*) *Filipp.* IV: 13.

de eenzaamheid en ingetogenheid: hoe veel kan dit alles toch toebrengen, om het hart voor den invloed der lesſen van de waarheid en van den godsdienst te ontſluiten, ons meer ſmaak in redelijke godsdienstoefeningen in te boezemen, en ons derhalve het bewandelen van den weg van pligt en deugd gemakkelijker te maken? — Indien wij nu deze middelen moedwillig verzuimen, weigeren, om die bij de hand te nemen; dan is het even onredelijk, te klagen over de zwaarheid van JEZUS jok, als over allen aardſchen arbeid, welke zich zonder vlijt nimmer behoorlijk laat bewerkſtelligen!

Nog eens; is het geene krachtige aanmoediging, als men bij den overgang in JEZUS ſchool mag hooren, dat de groote Leeraar, die daarin onderwijst, *zachtmoedig* en *nederig van hart is*, dat Hij met de zwakheden zijner leerlingen geduld wil oefenen? O ja! die gedachte: *Hij weet, wat maakſel wij zijn; gelijk een vader zich ontfermt over zijne kinderen, ontfermt de Heer zich ook over de zijnen*, (*e*) moet ieder opregt gemoed, hoe zwak ook, door het geloofsvertrouwen krachtig maken, om, in uitzigt op den invloed van boven,

(*e*) *Pſ.* CIII: 13, 14.

ven, zijn werk te beginnen, in de mogendheid des Heeren voort te zetten, en te vertrouwen, dat genade het ons zal doen welgelukken!

Waardige Christenen! wacht gij U bijzonder voor dergelijke klagten: — ik weet, voor U is JEZUS jok somtijds hard; zijn gebod wel eens zwaar; maar van waar komt dit? is het niet gemeenlijk, omdat gij uwen eigenen wil doorgaans niet weet te verloochenen? trouwens, zoo lang men anders wil als JEZUS, moet dit noodwendig zoo zijn. — Leert daar uit, om meer en meer uwe eigene wijsheid te verzaken; om in het geestelijke eene regte kindsgestalte te krijgen; om het nooit beter te willen weten, dan uw hemelsche Vader U dat door zijnen Zoon, uwen goddelijken Leeraar, heeft bekend gemaakt in het Evangelie; om bestendig in alles van zijn onderwijs af te hangen, en daarin genoegen te nemen; dan zal zich alles bijzonder wel schikken; dan zult gij met den dichter kunnen roemen: *ik ben verstandiger dan alle mijne leeraars, omdat uwe getuigenissen mijne betrachtingen zijn, ik ben voorzigtiger dan de ouden, omdat ik uwe bevelen bewaard heb.* (*f*)

Ik

(*f*) *Ps.* CXIX: 99, 100.

Ik eindig thans met de regt evangelifche taal, ontleend uit zeker gezang, bij de Hervormde Gemeenten in *Duitschland* zeer bekend, en hier niet kwalijk voegende. (g)

Het is geen moeijelijke zaak,
Om, als een Christen, naar des Geestes zin te leven,
't Is waar, het vleesch kan nimmer met vermaak
In CHRISTUS dood zich ganschlijk overgeven,
Maar GODS gemâ voert in hem t'allen tijd'
Dien zwaren ftrijd.

* * *

Niets hoeft gij, dan een kind te zijn,
Niets, dan door liefde uw hart te laten winnen.
Zie, bange ziel! hoe gunftig GOD verfchijn';
Het kleinfte kind kan toch de moeder minnen.
God meent het goed: vrees dan voor geen gevaar:
Dat is niet zwaar.

* * *

Uw Vader eischt alleen uw hart,
Hij wil het zelf vervullen met genade,
De goede GOD veroorzaakt u geen fmart,
Uw eigen wil berokkent u al 't kwade;
Geeft dan dien wil gewillig in den dood:
Dan is 't geen nood.

Wees

(g) Es ift nicht fchwer ein Christ zu feyn. u. f. f.
Volgens de vertaling van M. VAN WERKHOVEN.

Wees, ziel! voor zorg en kommer doof;
Werp weg uwe angst, die u vergeefs zou plagen.
Wek hart en zin alleenlijk tot geloof,
Wanneer g' u voelt van vrees en smert doorknagen.
Zeg: „ Vader! zie mijn nooden gunstig aan!"
Dan is 't gedaan.

* * *

Op, op, mijn geest! waarom gezuimd,
U kinderlijk aan uwen GOD te geven?
Ga in de rust, geniet die nu verruimd;
Gij zult in vreê voor dezen Vader leven.
Werp onbeschroomd uw zorg, en last, en lot
Alleen op GOD.

Amen!

VI.

VI.

DES VADERS TREKKING TOT JEZUS.

TEKST

Joh. VI: *vs.* 44.

De mensch hangt in alles volkomen van GOD en zijne invloeden af; zoo is het in het natuurlijke, zoo in het geestelijke; immers in Hem leven wij, bewegen wij ons, en zijn wij: (*a*) door zijnen wil toch ontstaan wij; door dien wil zijn wij werkzaam, zoo lang het zijner Voorzienigheid behaagt, dat wij zullen leven; en, nadat wij hier, ingevolge van zijnen eeuwigen raad, onze taak hebben afgewerkt, is het ook die zelfde wil, die ons gebiedt te rug te keeren tot den schoot der aarde. Zeker! zoo min de beek ooit hare bron, het zwak onmondig kind zijne moeder kan ontbeeren, moet ook Hij, die ons beval te zijn en te worden, steeds willen, dat wij voortduren, indien wij niet tot onze eerste nietigheid zullen wederkeeren; te regt zegt daar-

(*a*) *Hand.* XVII: 28.

daarom de Schrift: *alle oogen wachten op U, neemt Gij hunnen adem weg, zij ſterven; zendt Gij uwen Geest uit, zoo worden zij geſchapen, doet Gij uwe hand open, zij worden met goed verzadigd.* (*b*)

Even dat zelfde is ook waar ten aanzien van het geestelijke; immers *niet, dat wij bekwaam zijn iets goeds te kunnen denken als uit ons zelve, maar alle onze bekwaamheden zijn uit* GOD. (*c*) *Hij zelve moet in ons werken, en het willen, en het werken naar zijn welbehagen,* (*d*) — en in der daad! neemt welk werk gij wilt; tracht gij het door eigene kracht te verrigten, het zal u zeer zeker mislukken; onderneemt gij het daarentegen met een oog, gekeerd tot de invloeden der genade van boven, zoo zult gij er de gewenschte vruchten van ſmaken. — Waarom bidt gij, bij voorbeeld, zonder te ontvangen? is het anders dan, om dat gij kwalijk bidt? (*e*) Waarom blijft gij met al uw zoeken, onder de vlijtige waarneming der middelen, al gedurig dezelfde? is er eene andere oorzaak voor te vinden, dan deze, dat gij namelijk te veel (ik zal niet zeggen, dikwijls geheel) met

(*b*) *Pſ.* CIV: 27, 28. (*c*) 2 *Kor.* III: 5.
(*d*) *Filipp.* II: 13. (*e*) *Jac.* IV: 3.

met u zelve zijt ingenomen? — Neen! willen wij bidden, gelijk het betaamt, het moet zijn: *Heer, leer ons bidden!* (*f*) Zoeken wij ons inwendig beſtaan te verbeteren, zoo moeten wij zeggen: *ſchep in ons een rein hart, en vernieuw in ons binnenſte eenen vasten geest!* (*g*) Hooren wij, dat JEZUS de eenige en algenoegzame Borg is, door wien alleen wij kunnen behouden worden; wenſchen wij in Hem gevonden te worden, hebbende zijne geregtigheid, welke is door het geloof; wij moeten dat geloof aanmerken als eene gave GODS, en dat bij aanhoudendheid bij Hem zoeken; genade toch is alleen in ſtaat, *om alle hoogten ter neder te werpen, welke zich verheffen tegen de kennis* GODS; *om alle gedachten gevangen te leiden tot de gehoorzaamheid van* CHRISTUS. (*h*)

Deze gewigtige herinnering hopen wij U nader voor te houden.

TEKST.

(*f*) *Luk.* XI: 1. (*g*) *Pſ.* LI: 12.
(*h*) 2 *Kor.* X: 5.

TEKST.

Joh. VI: *vs.* 44.

NIEMAND KAN TOT MIJ KOMEN, TEN ZIJ DAT DE VADER, DIE MIJ GEZONDEN HEEFT, HEM TREKKE.

De leer van 'smenſchen onmagt tot het geestelijk goed, waartoe geloof, bekeering en ſoortgelijke werkzaamheden meer behooren, is genoegzaam van alle tijden gebruikt als een bezwaar, ja nog meer als een voorwendſel, waarom men meende het niet op de verbetering van hart en wandel te kunnen toeleggen. Zeker! de zaak is niet te ontkennen; onze natuur is na den droevigen jammerval niet alleen verzwakt; geestelijk krank; maar de Schrift zegt met nadruk, dat *wij dood zijn door de zonden en misdaden*, (*i*) dat, *zoo min een moorman zijne huid kan veranderen, of een luipaard zijne vlekken, de mensch*, in den ſtaat der natuur, *even min goed kan doen, daar hij geneigd is om kwaad te doen:* (*k*) nog meer, dat *wij zelfs niet bekwaam zijn, om iets*

(*i*) *Eph.* II: 1. (*k*) *Jer.* XIII: 23.

iets goeds te denken, als uit ons zelve. (*l*) Nu vraagt men: hoe kan zoodanig een mensch gelast worden om tot JEZUS te gaan, om zijne geregtigheid als GODS sterkte aan te grijpen, en daardoor vrede met den Heer te maken? — Dit, meent men, moet vooronderstellen, of dat de zondaar nog krachten genoeg hebbe om zich tot deugd te kunnen schikken; of dat GOD zulke voorstellingen late doen, om den armen sterveling, bij het gevoel van deze zijne onmagt, geheel troost- en hopeloos te stellen. — Het is zoo, niets kan akeliger zijn, dan in een groot gevaar te verkeeren; de bewustheid daarvan te hebben; hartelijk te wenschen, om pogingen in het werk te kunnen stellen, om zich daaruit te redden, en dat echter niet te kunnen doen! hoe menige bange zucht heeft dat in de wereld niet al veroorzaakt; en wat hoort men het niet nog dikwijls: wat is de mensch niet ongelukkig, dat het willen wel bij hem is, maar dat hij het volbrengen niet vindt? (*m*) — Klaagt gij zoo uit het hart, of is dat eenig en alleen, om uwe boosheid en onwilligheid te bedekken? om U van de betrachting der pligten van den godsdienst te ontslaan? zoo het

(*l*) 2 *Kor.* III: 5. (*m*) *Rom.* VII: 18.

het laatſte uw geval is, dient gij wel te weten, dat zulks aan den alwetenden Hartenkenner niet onbekend is, en dat deze uw onwil juist de oorzaak zal zijn van, en ſtrekken tot verzwaring van uw gewis verderf; immers, zoo iets zult gij bij menſchen ligtelijk kunnen voorwenden, maar zult gij zoo durven ſpreken in den dag der algemeene verantwoording? Zult gij daar ter uwer regtvaardiging durven zeggen: „ Heer, Gij weet het, hoe genegen „ ik was, om mij naar uw welgevallen te „ ſchikken, maar de krachten hebben mij ont- „ broken?" Neen! dan zal de vrees voor GOD te zwaar op uw hart wegen; uw eigen mond zal U dan verdoemen. — Is deze klagt, aan den anderen kant, waarlijk de taal van uw hart; treft U het gezigt van uw onvermogen; denkt dan ter uwer bemoediging, dat GOD U eene reeks van pligten, in weerwil van uwe doodelijke onmagt, voorſchrijft; niet, om U moedeloos te maken, maar om U in eene ſoort van verlegenheid te brengen, om, bij het gezigt van uwe ellende, uwen nood aan Hem te klagen, verwachtende, dat zijne kracht in zwakheid zal worden volbragt. Trouwens, hoort het hier uit den mond van JEZUS zelve, ter uwer vertroosting: daar is eene goddelijke trekking van 's Vaders zijde, en deze trekking, de-

deze alvermogende hulp heeft de Vader gereed voor allen, die wenſchen door JEZUS gezaligd te worden, gelijk alle GODS gaven ten beste zijn van hun, die ze van Hem begeeren.

Bij deze krachtdadige trekking wenschte ik U thans nader te bepalen; en dit onderwijs acht ik volſtrekt te moeten laten volgen op onze verhandeling, rakende JEZUS uitnoodiging aan zondaren gedaan: *komt herwaarts tot mij, alle die vermoeid en belast zijt, en ik zal U rust geven: neemt mijn jok op U, en leert van mij, dat ik zachtmoedig ben, en nederig van hart: en gij zult rust vinden voor uwe zielen, want mijn jok is zacht, en mijn last is ligt.* (*n*) Immers, hoe zeer ik U heb trachten aan te moedigen, om van deze uitnoodiging gebruik te maken, zoo zou het mij in der daad ſmerten, indien men zich van dat gaan tot JEZUS een verkeerd begrip vormde; indien iemand zich hetzelve voorſtelde als iets, hetwelk zoo gemakkelijk te volbrengen was; neen! zoo genoegelijk en vaardig als dat toegaat, wanneer genade van boven den zondaar daartoe bekwaam maakt, zoo bezwaarlijk en onmogelijk is het zulks te bewerkſtelligen, indien wij met onze natuurkrachten alleen

(*n*) *Matth.* XI: 28—30.

leen hier willen werkzaam zijn. — Dit, dit dient men vooral te weten, zal men in zulk een aangelegen ſtuk, waarvan onze zaligheid geheel afhangt, zich niet jammerlijk misleiden.

De Heer zelve make ons dan daar opmerkzaam op, en geve, dat ik, onder het ſpreken, en gijlieden, onder het hooren, iets van deze trekking in de genade mogen ondervinden!

Wij willen U daartoe
kortelijk den Tekst toelichten,
daarna U bij het een en ander, daarin voorkomende, tot uw onderrigt nader bepalen.

*

Vooraf komt hier in aanmerking, wat JEZUS thans eigenlijk aanleiding gaf tot de herinnering van deze waarheid, welke wij in den Tekst ontmoeten?

In het voorgaande had Hij zich voorgeſteld, als het tegenbeeldig manna; als het brood des levens, hetwelk de Vader aan de wereld gegeven had, waarvan men geeſtelijker wijze moest eten, om in eeuwigheid verzadigd te worden, en niet te hongeren; immers zoo vindt gij het in dat gedeelte

van

van het gesprek, hetwelk ons voorkomt vs. 28 tot 40. — Dit zijn voorstel nu was in het geheel niet naar den smaak van zeer velen zijner toehoorders; wij lezen toch vs. 41, 42: *de Joden dan murmureerden over Hem, om dat Hij gezegd had: ik ben het brood, dat uit den hemel nedergedaald is; en zij zeiden: is deze niet* JEZUS *de Zoon van* JOZEF, *wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt deze dan: ik ben uit den hemel nedergedaald?* — Intusschen, hoe veel reden JEZUS ook gehad zou hebben, om hen daarover ernstig te bestraffen, zoo wilde Hij liever op eene zachte wijs aantoonen, waardoor het veroorzaakt werd, dat zij zijn onderwijs zoo verkeerd verstonden; dat zij er geen beter gebruik van maakten; het was, om dat de trekkende genade van GODS zijde aan hen niet verheerlijkt was; JEZUS *antwoordde*, staat er vs. 43, 44, *en zeide tot hen: murmureert niet onder elkander: niemand kan tot mij komen, ten zij de Vader, die mij gezonden heeft, hem trekke.* Immers dat deze trekking daartoe noodig was, zou men zijn onderwijs verstaan, bewijst de Heiland vs. 45, zeggende: *daar is geschreven in de Profeten: en zij zullen alle van den Heer geleerd zijn; een iege-*

lijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot mij.

Betreffende nu meer in het bijzonder de zaak, in den Tekst voorkomende; wij hooren JEZUS daar ſpreken van een komen tot Hem: — deze daad vervolgens opgeven als eene werkzaamheid, welke door de trekking des Vaders veroorzaakt wordt — en dan beweeren, dat, zoo de Vader deze trekking niet uitoefent, niemand tot JEZUS kan komen: laat ons ieder dezer ſtukken wat nader inzien, en volgens de orde, daarin voorkomende, beſchouwen.

Wat wil het hier zeggen: *tot* JEZUS *komen*? Zeker niet, ligchamelijk zich tot Hem vervoegen; immers deze daad, zoo als zij in dien tijd, toen JEZUS op aarde verkeerde, kon worden uitgeoefend, kon niemand het ware leven geven; de rijke jongeling toch, van wien wij lezen in het Evangelie, (*o*) kwam ook tot JEZUS, maar ging naderhand bedroefd weg; en dat was thans ook het geval; hoe velen bevonden zich tegenwoordig toch niet bij JEZUS, die gekomen waren om Hem te zien, te hooren, met Hem te ſpreken, maar met hoe weinig vrucht ging dat vergezeld? Som-

(*o*) *Matth.* XIX: 16—22.

Sommigen kwamen uit nieuwsgierigheid, anderen uit een beginsel van eigenbelang; anderen weder om Hem te bespieden; men mag derhalve vooronderstellen, dat zij er hoegenaamd geen nut van zullen gehad hebben: — daarenboven, hoe zouden volgende geslachten het dan hebben aangelegd, toen JEZUS deze aarde verliet, en hen buiten de gelegenheid stelde, om zoo tot Hem te komen? — Dit doet ons zien, dat wij hier aan een ander komen moeten denken; aan een *geestelijk*, aan een *geloovig* komen, en wat is dat voor een komen? Zulk een, waarbij men zijn eigen gebrek en zijnen ongelukkigen toestand naar de ziel levendig heeft leeren kennen; zijn onvermogen, om zich daaruit te kunnen redden, en daartegen den vollen overvloed, welke bij JEZUS is, om in dezen geholpen te kunnen worden; waarbij men het op dien grond waagt, om tot Hem te gaan, zijne belangen Hem hartelijk aanbeveelt, verlangende alleen in Hem gevonden te worden, niet hebbende zijne geregtigheid, welke uit de wet is, maar die, welke is uit het geloof in Hem, in CHRISTUS, (*p*) die, daar Hij geene zonden gekend heeft, een zondoffer werd, *op dat* schul-

(*p*) *Filipp.* III: 9.

ſchuldige overtreders *zouden worden regtvaardigheid* GODS *in Hem.* (*q*)

Dit komen nu tot JEZUS kan geene plaats hebben zonder een goddelijk alvermogen.

Ten zij de Vader, zoo luidt de verklaring van den Heiland, *die mij gezonden heeft*, *hem trekke.* Waarom zegt JEZUS hier niet eenvoudig, ten zij er eene trekking van boven geſchiede, van GOD? waarom van *den Vader?* Om de Joden ſtilzwijgend te wederleggen in hunne genomene ergernis, of ten minſte, om hen te doen zien, dat Hij meerder was, dan de Zoon JOZEFS, wiens vader en moeder zij meenden te kennen; (*r*) dat Hij geene zwarigheid maakte zijnen oorſprong van de Godheid zelve te ontleenen, den Allerhoogſten als zijnen *Vader* te erkennen. — Waarom omſchrijft de Heiland dezen zijnen Vader met nadruk *als dengenen*, *die Hem gezonden had?* Om daarmede bloot te leggen, dat zijne vijanden zich mede geheel te onregt aan Hem geſtoten hadden, als Hij er in zijne vorige rede bijvoegde, *dat Hij uit den hemel was nedergedaald:* daaruit konden zij toch leeren, hoe Hij zich niet maar als een leeraar opgeworpen, op eigen gezag ondernomen had, hen te

(*q*) 2 *Kor.* V: 21. (*r*) vs: 42.

te onderwijzen; integendeel, hoe Hij daartoe gevolmagtigd was van den Vader, die Hem een gebod gegeven had, hoe, en wat Hij zou ſpreken; (*s*) terwijl er ook dit nog in lag, dat men dan ook ſtaat kon maken, dat, als iemand verkoos naar den wil des Vaders te doen, zoo als Hij dit in zijn onderwijs voordroeg, deze daarvan ook zou moeten bekennen, dat deze leer van GOD zelve was, (*t*) en daaruit dien zegen trekken, welke aan de betrachting daarvan was vastgemaakt, daar GOD toch nimmer kon nalaten te doen naar zijne eigene woorden.

Deze Vader dan, die JEZUS gezonden had, zou bij dit voorſtel, hetwelk Hij door zijnen Zoon had laten geſchieden, insgelijks zijn vermogen voegen; Hij zou den zondaar *trekken*. Wat voor een trekken wordt hier bedoeld? Ik denk aan dat genadewerk, waardoor des zondaars verſtand wordt verlicht, om de dierbaarheid van den verzoeningsweg in te zien, duidelijk en overtuigend op te merken; en zijn wil krachtdadig overgebogen om daar in te treden; om zijn heil en zijne zaligheid nergens anders in te zoeken, dan in hetgeen hem in dien welverordineerden weg is voor-

(*s*) *Joh.* XIV: 10, 24. (*t*) *Joh.* VII: 17.

voorgesteld, verkiezende geen ander fondament te leggen, dan dat, hetwelk daarin gelegd is, zijnde JEZUS CHRISTUS en zijne aangebragte heilverdiensten. (*u*) —— Deze beschrijving geloof ik de eenvoudigste te zijn, welke van dit goddelijk werk kan worden gegeven; strekkende om zich daarvan een klaar denkbeeld te vormen, en behoed te blijven, om niet in die bijstere wanbegrippen te vallen, welke velen zich daaromtrent in het hoofd hebben gehaald, en waarover dikwijls zulke, zoo duistere, als ongerijmde voorstellingen gedaan zijn.

Men ziet er uit

1. dat het een trekken is, hetwelk den geest, de ziel betreft; een werk derhalve van eenen geheel geestelijken aard, bestaande in de overreding des gemoeds, gegrond op duidelijke voorstellingen, welke het verstand zich van zekere voorwerpen maakt, waarhenen de begeerte zich vervolgens uitstrekt, en waarin de wil ook zoekt te berusten; zoo dat hier geene denkbeelden van *ligchamelijk* trekken, daar iemand zich tegen verzet, als het tegen zijnen zin is, te pas komen; immers er wordt niet gezegd, dat de Vader *drijft*, maar *trekt*, niet

(*u*) 1 *Kor.* III: 11.

niet door geweldige, onredelijke, dwingende middelen, maar door klare overreding; des Heeren volk blijft bij deze trekking toch een zeer gewillig volk. (*v*) — En ook zouden deze dan bij die geweldige trekking niet verstaan kunnen worden tot JEZUS te *komen*, zelve, door het ontvangen vermogen van boven, tot JEZUS te *gaan*, gelijk dit denkbeeld hier zoo klaar in den Tekst ligt, maar veeleer tot Hem gehaald te worden. (*w*) — Gij zult mij beter verstaan, als ik U zeg, dat, volgens onze gegevene bepaling, men zich

2. deze trekking, eigenlijk gesproken, niet anders heeft voor te stellen, dan als een goddelijk onderwijs van de zijde des Vaders; immers wij noemden die *eene verlichting des verstands:* daar nu het verstand verlicht wordt, krijgt de mensch gelegenheid, om *redelijk* te denken, om *redelijk* te handelen; en daar dit plaats vindt, werkt men met een *redelijk* welbehagen, uit ware overtuiging; dus niet uit *dwang*; dan laat men zich niet als een levenloos ding, als een steen of hout, gebruiken; dan is men geen bloot werktuig, hetwelk door eene veer of door een gewigt gedreven wordt:

(*v*) *Ps.* CX: 3.

(*w*) HERVEY, *Theron en Aspasio.* III D. bl. 45. (*a*)

wordt: en mogen wij ons van dit genadewerk des Vaders ook wel een ander begrip maken? Is dat niet juist overeenkomstig de verklaring, die JEZUS er zelve van geeft, zeggende: (x) *daar is geschreven in de Profeten: en zij zullen alle van* GOD *geleerd zijn; een iegelijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot mij?* Daar ziet men, dat, zal men tot JEZUS komen, er een onderwijs van den Vader moet vooraf gaan, en dat hij, die daarmede verwaardigd wordt, dan ook dien weg bewandelt, welke derwaarts leidt. — De mensch is dan bij deze trekking des Vaders

3. (ik moet het nogmaals herhalen), niet volkomen, geheel en al, lijdelijk: de eerste opening van het verstand is zeker van dien aard, dat daartoe een volstrekt wonderwerk gevorderd wordt; immers, zullen wij erlangen verlichte oogen des verstands, om te weten, welke de hoop zij van de goddelijke roeping, en de rijkdom der heerlijkheid van zijne erfenis in de heiligen, zoo wordt daartoe niet minder gevorderd, dan de uitnemende grootheid van GODS kracht, naar de werking der sterkte zijner magt, die Hij gewrocht heeft

(x) vs. 45.

heeft in CHRISTUS, als Hij Hem uit de dooden heeft opgewekt, en Hem gezet tot zijne regterhand in den hemel, naar de aanmerking van den grooten kenner der genade, PAULUS. (*y*) — Intusschen werkt de mensch van dien oogenblik zelve door en in afhangen van genade, gelijk wij zoo, en in het natuurlijke, en in het geestelijke kunnen gezegd worden: *in* GOD *te leven, ons in Hem te bewegen, en te zijn.* (*z*) Immers, *het is* GOD, *die in ons werkt*, zegt PAULUS, *beide het willen, en het werken naar zijn welbehagen.* (*a*) Wij mogen dus aannemen, dat de mensch, na die eerste werking en trekking, zelve begint te willen, en te werken: hoe zou hij anders kunnen worden opgewekt, om zijne eigene zaligheid te werken met vreezen en beven? (*b*) Zeker! in alles, alles, wat wij tot bevordering van ons eeuwig heil willen verrigten, zijn wij geheel van GODS genade afhankelijk; trouwens; *niet, dat wij bekwaam zijn iets goeds te kunnen denken, als uit ons zelve, maar alle onze bekwaamheden zijn uit* GOD. (*c*) Evenwel *moeten wij naar de genade, die ons geschonken is, trachten op te wassen, en toe te nemen*

(*y*) *Eph.* I: 18, 19, 20. (*z*) *Hand.* XVII: 28.
(*a*) *Filipp.* II: 13. (*b*) vs. 12. (*c*) 2 *Kor.* III: 5.

men in de genade en kennis van onzen Heer JEZUS CHRISTUS. (*d*)

4. Deze trekking, op die wijs aangemerkt, kan dan in een zeker opzigt in de ziel plaats hebben, zonder dat de zondaar op denzelfden oogenblik, dat zij te werk gesteld wordt, daarvan het gevoel heeft; hoe onbemerkbaar toch zijn dikwijls de stralen van genade, als zij zich den weg openen in het verduisterd gemoed? Of is er in het natuurlijke in de eerste schemering des morgens niet alreeds licht, eer hetzelve klaar gezien, of eigenlijk gezegd opgemerkt wordt? Hier van daan, dat men, als het licht der genade doorbreekt, in de eerste verrukking, welke dit aanbrengt, bijna niet weet, van waar ons dit aankomt: deze aanmerking, welke op Schrift en ondervinding steunt, kan tot troost strekken in zeer vele gevallen, gelijk tot onderrigt bij verscheidene ontrustende gedachten.

5. Nog eens: wordt de zondaar getrokken, wanneer zijn verstand bovennatuurlijk verlicht wordt, zoo ligt daar ook in, dat deze trekking onophoudelijk voortgaat; althans zoo lang men in den staat der onvolkomenheid verkeert; immers, waar is de Christen, die

GOD

(*d*) 2 *Petr.* III: 18.

GOD aanſtonds zoo kent, als Hij kan gekend worden? *Is onze kennis hier niet maar ten deele?* (*e*) *Is niet het pad der regtvaardigen als een ſchijnend licht, voortgaande en lichtende tot den vollen dag?* (*f*)

6. Intusſchen heeft er bij deze trekking niet alleen eene bovennatuurlijke verlichting des verſtands plaats, maar, gelijk wij zeiden, ook te gelijk eene overbuiging van den wil, om toeſtemming te geven aan den weg der verzoening, en dien te bewandelen: daaruit volgt dan ook, dat het is eene *allerkrachtigſte* trekking; juist geene *onwederſtaanbare*, gelijk velen haar genoemd hebben, maar eene *onoverwinnelijke*; immers daar de verlichting voorgaat, daar moet de overbuiging van den wil ook vroeg of laat volgen, (deze toch is de gewone werking onzer ziel, welke door de genade niet veranderd wordt) daar moet men ten laatſte kiezen, wat het verſtand ons als goed en nuttig voorſtelt: bij gevolg, de zondaar mag zoo lang met verkeerde bedenkingen zich wederſtrevig betoonen, ten aanzien van het geen de genade hem voorhoudt; ten laatſte moet hij het aan den Heer gewonnen geven, zeggende: *Gij, o Heer, hebt mij overreed, en ik ben over-*

(*e*) 1 *Kor.* XIII: 9. (*f*) *Spr.* IV: 18.

overreed geworden, Gij zijt mij te sterk geweest, en hebt overmogt. (*g*) Immers *de genadegift* GODS *en de roeping zijn onberouwelijk.* (*h*) Daar de Heer zijn werk in genade begint, zet Hij hetzelve ook voort, en voleindigt dat op den dag van CHRISTUS, (*i*) en zoo wordt het ook door JEZUS opgegeven in het slot van ons Tekstvers: *en ik zal hem opwekken ten uitersten dage;* en op het einde van het volgende vers, *een iegelijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot mij.*

Ziet daar hebt gij, naar ons inzien, den waren aard van deze trekking des Vaders, en, zoo ik vertrouw, in die klaarheid voorgesteld, dat zij voor ieder, die maar eene middelmatige oplettendheid daarbij gebruikt heeft, zal verstaanbaar zijn. — Ondertusschen zal het welligt niet geheel onnoodig zijn, hierbij nog aan te merken:

1. dat de gewone weg, welken GOD de Vader daartoe gebruikt, is de prediking of het lezen van het Evangelie; immers *het geloof is uit het gehoor; en het gehoor door het woord* GODS; (*k*) *het behaagt* GOD, *door de dwaas-*

(*g*) *Jer.* XX: 7. (*h*) *Rom.* XI: 29.
(*i*) *Filipp.* I: 6. (*k*) *Rom.* X: 17.

dwaasheid der prediking zalig te maken degenen, die gelooven. (*l*) — Niemand mag derhalve deze trekking van elders, of door eenig buitengewoon middel, verwachten, althans van geene verſchijningen en bijzondere openbaringen: trouwens, dit gaat JEZUS zelve tegen, als Hij in het 45ſte vs. van het onderwijs geſproken hebbende, waardoor deze trekking des Vaders geſchiedt, er in het 46ſte vs. bijvoegt: *niet, dat iemand den Vader gezien heeft, dan die van* GOD *is* (bedoelende zich zelve) *deze heeft den Vader gezien;* dit goddelijk onderwijs moest dan door de ontdekking van JEZUS in het gemoed dalen, door zijne leer, welke Hij van den Vader gehoord en van den hemel gebragt had; door zijn Evangelie, en door geenen anderen weg. (*m*)

2. Uit het een en ander, dat wij tot dus ver aangemerkt hebben, zal men ook kunnen ontwaren, dat deze trekking des Vaders mede zeer veel verſchilt van de uitwendige roeping, die er wel het middel toe is, maar dezelve eigenlijk niet kan werken of veroorzaken; immers, daarvan hebt gij een allerovertuigendst bewijs in de toehoorders, welke JEZUS thans

(*l*) 1 *Kor.* I: 21.

(*m*) Vergelijk hiermede J. DE LEEUW, *Het geloof in deszelfs aard en vrucht verklaard.* IIde Druk, bladz. 198.

thans voor zich had: van hoe weinig gevolg was de aanbieding van genade, die Hij hun deed? Onder degenen, die Hem navolgden, waren ongeloovigen, die ſpoedig van Hem afgingen, en niet meer met Hem wandelden; (*n*) om niet te ſpreken van die Joden, welke over Hem murmureerden, om dat Hij gezegd had: *Ik ben het brood, dat uit den hemel is nedergedaald:* (*o*) en zoo zijn er door alle tijden nog zeer velen, aan welke de prediking van het Evangelie geen nut doet, omdat het niet gemengd is met het geloof. (*p*)

Voor het overige komt hier nu nog maar in aanmerking, wat toch de reden mag zijn, dat deze werking, waarvan wij ſpreken, hier aan den Vader wordt toegeſchreven, daar het de Heilige Geest is, die den zondaar wederbaart, (*q*) en JEZUS den zijnen belooft heeft, dat Hij hen, na zijne verhooging, allen tot zich zou trekken. (*r*) De reden hier van zal men moeten zoeken in de zending van den Zoon door den Vader in de wereld; trouwens, geſchiedde dat, om den luister zijner deugden in den verzoeningsweg te ontdekken, wat wonder, dat de Vader daardoor wilde bloot-

(*n*) vs. 64,66. (*o*) vs. 41. (*p*) *Hebr.* IV: 2.
(*q*) 1 *Petr.* I: 22. (*r*) *Joh.* XII: 32.

blootleggen, hoe Hij van zijne zijde daarin een bijzonder genoegen nam, en mede alles wilde toebrengen, om dit groote werk te bevorderen. Althans, in dit opzigt kon JEZUS zeggen: *die mij gezonden heeft, is met mij, de Vader heeft mij niet alleen gelaten, want ik doe altijd, dat Hem behagelijk is* (*s*). — Hier komt bij, dat deze trekking, hoewel die niet buiten den Geest en den Zoon geschiedt, echter aangemerkt kan worden eigenlijk haren oorsprong te hebben in GODS eeuwige wilsbepaling om zondaren te zaligen, en dus als door den Vader te worden bewerkstelligd; waarom PAULUS wil, dat men den Vader zal danken, *die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht; die ons getrokken heeft uit de magt der duisternis, en overgezet heeft in het koningrijk des Zoons zijner liefde.* (*t*) — Dan welke reden er ook moge zijn voor deze bijzondere toeëigening van dit werk aan zich, zeker was het, dat het bij de te regt brenging des zondaars niet kon gemist worden, immers, uit dit oogpunt is het, dat JEZUS wil, dat wij dit trekken zullen beschouwen, zeggende:

Nie-

(*s*) *Joh.* VIII: 29. (*t*) *Kolosf.* I: 12, 13.

Niemand kan tot mij komen, ten zij dat de Vader, die mij gezonden heeft, hem trekke. — De uitdrukking is algemeen, daar dient men wel op te letten; JEZUS betrekt er eenen iegelijken mensch onder: *niemand*, zegt Hij, *kan tot mij komen;* het hapert in nadruk allen daartoe aan krachten en vermogens, niet flechts den wilden en onbefchaafden, of zulken, die in het heidendom leven, maar ook den zoodanigen, die in eene geregelde maatfchappij geboren zijn, eene befchaafde opvoeding genoten hebben, en daarenboven nog met het licht van het Evangelie bevoorregt werden; van die allen kan niemand, zelf niet de beste onder hen, bij alle die gunftige omftandigheden, hoe voordeelig wij die ook willen ftellen, aan JEZUS uitnoodiging: *wendt u naar mij toe, en wordt behouden* (*u*) voldoen, zoo de trekking des Vaders, gelijk wij die te voren befchreven, er niet bijkome. Treurige waarheid! hoe moeijelijk valt het den mensch dit te gelooven! hoe hard zulks te erkennen! Zoo verblind is ons verftand van natuur, zoo verkeerd en trotsch ons gemoed, dat, al zegt JEZUS, de mond der waarheid, de eeuwige Wijsheid, het ons zelve, wij toch nog

(*u*) *Jef.* XLV: 22.

nog wanen het leven in onze handen te hebben, en ons heil voor de eeuwigheid te kunnen bevorderen, hoewel wij nog wel willen erkennen, dat het vrij wat moeite kost; eene erkentenis, die voor het hart vrij ſtreelende is, om dat het de deugd naderhand des te verdienſtelijker maakt, ſtrekkende dus om te offeren aan zijn eigen garen, en te rooken aan zijn net, (v) en daardoor zijnen natuurlijken hoogmoed te kunnen koesteren. — Deze gedachte, welke wij ons verbeelden, dat alleen door de drijvers van den vrijen wil des menſchen in het geestelijke worde voorgeſtaan, vindt genoegzaam algemeen plaats; in de beſchouwing mag men het als niet op de Schrift gegrond erkennen, maar in de beoefening hebben alle menſchen er iets van, de een meer, de ander minder: het moet ons dan nooit verdrieten, als men ons van het tegendeel zoekt te overtuigen; immers, gelooft mij, door eene dwaling als deze, blijven wij middellijker wijs verſtoken van de genade, die ons tot bekeering kan en moet leiden; want niemand zal immers ligt hulp gaan zoeken bij eenen anderen, die van zich zelve nog meent krachten te bezitten, om zijn

(v) *Habak.* I: 16.

zijn geluk in perſoon te kunnen bevorderen. Ondertusſchen wenſchen wij hier niet te veel om te halen; het betoog van deze gewichtige ſtelling, welke JEZUS hier voordraagt, moet van zelve volgen, indien wij *de trekking des Vaders* te voren wel geſchetst hebben: wij zeiden, dat zij beſtond in eene bovennatuurlijke verlichting des verſtands, om zich zelve, JEZUS, en zijn eeuwig belang wel te kennen; vraagt U nu eenvoudig af: kan de mensch uit zich zelve tot die kennis komen? PAULUS zegt: *de natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen, die des Geestes* GODS *zijn, zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verſtaan, om dat ze geestelijk onderſcheiden worden;* (*w*) wat wil PAULUS daarmede zeggen? Begrijpen wij in onzen natuurſtaat volſtrekt niets van geestelijke dingen? Weten wij, bij voorbeeld, niets van geloof en bekeering? Dien zin wenſchen wij niet aan deze woorden te geven. Immers, men behoeft zulk eene groote kennis aan de waarheden van den Godsdienst niet te hebben, om ſchriftmatig over het toevlugt nemen tot JEZUS, en de beoefening der heiligmaking te kunnen ſpreken, om daardoor te laten blijken, dat men

(*w*) 1 *Kor.* II: 14.

men verſtaat, wat letterlijk daarmede gemeend wordt; maar de Apostel wil zeggen, dat wij het dierbare, het nuttige en volſtrekt onontbeerlijke van deze hemelſche en geestelijke gaven niet kennen, zoo de Geest ons verſtand daartoe niet bovennatuurlijk verlicht, — en is dat wel anders? Van waar komt het dan toch, dat de meeste menſchen, die van het Christendom nog al werk maken, niet meer zijn dan op zijn best beſpiegelende Christenen; dat het bij deze bij eene uiterlijke belijdenis blijft, zonder dat zij zeggen kunnen, immer iets van die waarheid aan het gemoed te hebben ondervonden: *U, die gij gelooft, is Hij*, namelijk CHRISTUS, *dierbaar.* (*x*) De reden hiervan, moet gij niet zeggen, is daarin te zoeken, dat er zoo weinige zijn, die genoegzame vorderingen maken in de waarheid; had dit plaats, men zou met de waarheid meer werkzaam zijn, en dus daarmede ook vrij verder komen; maar ik bid U, antwoordt mij eens op deze vraag: waarbij komt het dan toe, dat men onder zulken, die minder onderlegd zijn in de waarheden, dat men onder de eenvoudigſte Christenen dikwijls zoodanige aantreft, die, met ongelijk minder letter-

(*x*) 1 *Petr.* II: 7.

terkennis, met JEZUS en zijne volheid hartelijk ingenomen, en tot hun wezenlijk heil werkzaam zijn? — Indien ik niet mag aannemen, dat deze laatste naar Gods belofte door den Heer zelve geleerd zijn; dat de trekking des Vaders, *die bij de eerstgemelde nog nimmer krachtdadig en onoverwinnelijk werd, hen daartoe gebragt heeft*, dan moet ik openhartig betuigen, geen onderscheid te kennen tusschen een natuurlijk licht, en het licht der genade; tusschen het zien met zijne eigene oogen, of dat, hetwelk met een ontdekt gezigt plaats vindt; niet te weten, waarom DAVID bad: *ontdek mijne oogen*; (*y*) dat PAULUS de wereldwijzen zoo zeer zocht op te wekken, om tot roem van genade te erkennen, dat zij, eertijds duisternis zijnde, nu licht waren geworden in den Heer; (*z*) dat hij elders verklaart, dat GOD, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, door een wonder van genade, (let hier wel op) „ moet schijnen in het „ hart, zal men anders erlangen verlichte „ oogen des verstands." (*a*) — Laat mij er dit nog maar bijvoegen: (want men houde hier

(*y*) *Ps.* CXIX: 18. (*z*) *Eph.* V: 8.
(*a*) 2 *Kor.* IV: 6. *Eph.* I: 16—20.

hier wel in het oog, dat wij niet ondernemen dit ſtuk thans opzettelijk te betoogen) dat het in der daad te verwonderen is, zoo het menschdom zich zelve kan helpen, en men deze trekking des Vaders niet zoo noodig heeft tot zijn behoud, of, dat hetzelfde is, om tot JEZUS te gaan; dat wij dan in het goede nog zoo weinig aanmerkelijke vorderingen beſpeuren, in weerwil van de ongemeene moeiten, die er van tijd tot tijd zijn aangewend en nog worden bewerkſtelligd. — De eeuw, die wij thans beleven, heeft men bij uitſtek de *verlichte*, de *wijsgeerige* eeuw genoemd; ik wil niet ontkennen, dat de eene eeuw verlichter en beſchaafder geweest is, dan de andere; dat onze eeuw in licht het ver wint, niet ſlechts boven de middeleeuwen, daarom de ijzeren eeuwen genoemd, wanneer gewetensdwang en priesterheerschzucht, geſterkt en onderſchraagd door domheid en bijgeloovigheid, hunne rol onder de menſchen ſpeelden, en tot de ſnoodſte gruwelen aanleiding gaven; maar dat vele volgende tijdperken, hoe gelukkig die ook waren, het bij de onze niet kunnen halen: immers, welke verbazende vorderingen zijn er niet gemaakt in goddelijke en menſchelijke wetenſchappen? Welke ontdekkingen in na-

tuur en kunſten? — Daar is ſedert jaren herwaarts zoo veel geſchreven en gearbeid over de opvoeding en over het ſchoolwezen; over zedekunde en zeden; — men heeft den Bijbel vertaald, overgebragt in de gemeene volkstaal, dien omſchreven; aan plaatſen, eertijds genoegzaam onverſtaanbaar, een voldoend licht bijgezet, zoo dat men haast zou mogen zeggen: „ de nacht is voorbijgegaan, en de „ dag niet alleen aangebroken, maar merke„ lijk gerezen?" — Doch, zegt mij, van welk nut is dit geweest, welk voordeel heeft die *wijsgeerige* eeuw ons gegeven? Hebben de wijsgeeren ons meerdere zekerheid geſchonken nopens der menſchen onſterfelijkheid? Is het menschdom er deugdzamer door geworden? Hebben de regtbanken nu minder te doen? Wordt dat woord der opperſte Wijsheid, de taal van den Godsdienst, nu meer geëerbiedigd; *gij ſlechten, verſtaat kloekzinnigheid, en gij zotten, verſtaat met het hart?* (*b*) Wie zal dat durven beweren? Zijn er in eenige eeuw burgeroorlogen met meerder woede en bitterheid gevoerd, dan in de zoogenaamde beſchaafde eeuw; oproer, moord, bloedtooneelen, ontzinde wraak, ja alle bekken-

(*b*) *Spreuk.* VIII: 5.

kende en onbekende goddeloosheden bedreven? Moet men er niet algemeen van zeggen, dat de trouw, de eerlijkheid, de braafheid, nu in der daad schaarscher zijn geworden, dan voorheen? — En wat moet men daaruit besluiten? Ik meen dit, en niets anders; dat wij de ware verbetering niet langer moeten zoeken daar, waar wij die nooit zullen vinden, in pogingen der menschen *op zich zelve*, die, hoe ijverig bij de hand genomen, en met welk eene magt voortgezet, zonder GODS bijzondere hulp en genaderijke verlichting nimmer het gewenscht gevolg zullen hebben: (*c*) dat men moet trachten naar deze trekking van boven, om van den Heer zelve geleerd te worden: zijnde het eene eeuwige waarheid, door GODS Zoon zelve geopenbaard, *zonder mij kunt gij niets doen.* (*d*)

* *

Zoo veel van den Tekst: gebruiken wij nu, hetgeen ons daarin voorkwam, nog kortelijk tot ons onderrigt en onze bemoediging.

Ik

(*c*) Vergelijk VAN HAMELSVELD, *De Ongeveinsde Christen.* I D. 8 Vertoog. III D. bladz. 76—80.

(*d*) *Joh.* XV: 5.

Ik zeg, tot ons onderrigt; en wat ligt dan daar wel in? Ik meen voornamelijk dit, dat wij daaruit moeten leeren, hoe wij zonder genade niets kunnen doen, maar alles moeten trachten te ontleenen—van de alvermogende hulp van boven. Werd dit erkend, M. W., onze godsdienstige verrigtingen zouden niet langer zoo onvruchtbaar, zoo doodsch zijn, als wij die, helaas! gemeenlijk bevinden: integendeel zou alles meer geest, meer leven worden.

Maar, welligt voert mij hier iemand te gemoet: „ indien dit zoo is; zoo wij uit ons „ zelve niets kunnen doen, dan is het best, „ dat wij maar stil blijven wachten, tot ge- „ nade zich aan ons zal gelieven te verheer- „ lijken; alle onze pogingen toch zullen ons „ niets baten, zoo lang het voor ons in dit „ opzigt niet wordt een wel aangename tijd, „ een dag van zaligheid; zoo lang het den „ Vader niet zal behagen, ons tot JEZUS te „ trekken."

Dit zou een schandelijk misbruik zijn van ons voorstel, en een boos opzet verraden, om zich van alle banden van Godsdienst los te maken; immers op dien grond zou men dan ook kunnen beweren: „ waartoe het kerk- „ gaan, het bidden, het lezen van GODS woord,

„ en

„en andere ſtichtelijke oefeningen? Helpt genade „ons daar niet in, dan zullen wij ons er eer „mede bezondigen, dan eenig voordeel doen." Neen! met zoo te willen redeneren, zou men toonen, datgene, hetwelk wij nopens de goddelijke trekking tot JEZUS hebben aangemerkt, in het geheel niet te hebben begrepen, noch te willen verſtaan; trouwens wij deden U opmerken, hoe de Vader in zijne trekking gewoon is zich te bedienen van het woord van CHRISTUS; hoe Hij dezelve doorgaans verrigt door het Evangelie, immers, *het geloof is uit het gehoor, en het gehoor door het woord* GODS. (*e*) Dit nu zoo zijnde, zoo wordt daardoor immers het gebruik van de middelen der genade niet uitgeſloten, maar integendeel op het krachtigſte aanbevolen; dan volgt daaruit, wanneer ik het vlijtig aanhooren van GODS woord, het lezen, en bidden verzuim, dat ik mij dan nimmer zal kunnen beklagen, wanneer ik verſtoken zal blijven van de goddelijke trekking, maar dat die integendeel mijne verantwoording en regtvaardige veroordeeling zal verzwaren.

Zegt niet, „hoe zou GOD dat van iemand „kunnen vergen? Immers; weet Hij, wat „maak-

(*e*) *Rom.* X: 17.

„ maakſel wij zijn; onze onmagt is Hem
„ zelfs beter bekend, dan wij die zelve ge-
„ voelen; pligten vooronderſtellen krachten
„ om die te volbrengen, en daar die ont-
„ breken, kan men kwalijk iets van iemand
„ vorderen; kon het gebruik van deze mid-
„ delen van genade iets helpen, niets zou
„ ons meer ter harte gaan, dan de betrach-
„ ting derzelve; maar terwijl wij dood zijn
„ in zonden en misdaden, is het immers
„ niet tot eenig bezwaar, integendeel veel
„ meer voorzigtig, te wachten, tot dat wij
„ levendig gemaakt worden naar den geest."
— Gij zoekt U hier dan te dekken met uwe onmagt in het geestelijke, en U daardoor te onttrekken aan uwe verpligtingen in dezen; ja U daarmede te verſchoonen: dan, vergunt mij, dat ik hier tegen alleen deze aanmerking mag maken, dat deze onmagt, waarover gij klaagt, niet is iets buiten U, maar binnen in U; dat dezelve niet veroorzaakt wordt door eenige omſtandigheden in den weg der Voorzienigheid, die U buiten ſtaat ſtellen, om die pligten te kunnen doen, maar dat die haren oorſprong neemt uit uw zedelijk bederf; uit eene moedwillige verkwisting van krachten, die GOD van den beginne aan den regt geſchapenen mensch had medegedeeld; nu weet

gij

gij immers zeer wel, dat zulk eene moedwillige onmagt de betrekking, die er is tusschen den Heer en U, nimmer kan vernietigen; dat gij daarom zijn afhankelijk schepsel blijft; onder die verpligting bestendig verkeert, om te moeten doen, wat Hij U gebiedt, en dat gij daarvoor hoogst strafwaardig zijt, zoo gij daaraan niet voldoet. — Om U het buitensporige, dat er in zulk eene redenering ligt, daar de menschen doorgaans zoo veel mede op hebben, duidelijk te maken, beproeft eens, hoe ver gij daarmede zelfs in het burgerlijk leven zoudet komen: stelt, dat gij in dronkenschap eenige lijfstraffelijke misdaad gepleegd haddet, of dat gij daartoe gebragt waart, door eene verwaarloosde opvoeding, als anderszins, zou U dat bij den regter verschoonen? Zou dat integendeel niet veel eer als tot een bezwaar tegen U dienen, dat, daar gij door matig te leven, door wat goeds te leeren, U van het kwaad hadt kunnen terug houden, gij U daardoor veeleer tot de volbrenging van uwe pligten hebt buiten staat gesteld? — Stelt een ander geval, dat gij iemand iets van waarde haddet geleend, en dat die het had doorgebragt, zoudt gij er mede te vrede zijn bij uwe terugvordering, indien het tegenwoordig onvermogen tot verschoo-

ning

ning van uitkeering werd voorgewend? Nu, hetgeen regtvaardig is bij de menſchen, zou men zich daarover tegen den Heer gaan bezwaren, indien Hij zijn regt in dezen wilde laten gelden?

Gij zegt: „ kon ik maar tot JEZUS komen; ach! ik had het reeds lang bewerkſtelligd; het willen is wel bij mij, maar „ zonder de trekking des Vaders kan dat „ niet geſchieden:" — hier ſpreekt gij eene handtastelijke onwaarheid; indien gij tot JEZUS wildet gaan, zoudt gij ook kunnen; immers, indien er eene hartelijke begeerte was naar JEZUS, zou dat een bewijs zijn van een aanvankelijk verlicht verſtand, zonder hetwelk de wil niet kan werken: neen! het hapert U zoo wel aan *onwil* als aan *onmagt*; de onmagt is alleen een dekmantel, waarmede gij aan de boosheid van uw hart eenen glimp zoekt te geven, waar onder gij die tracht te verbergen; ten bewijze daarvan; waarom laat gij het kwaad niet na? — de zonde, waarin gij leeft? Waarom volbrengt gij geene uitwendige pligten, waardoor JEZUS in alle gevallen voor de wereld nog zou kunnen verheerlijkt worden? Daartoe immers zijt gij geenszins onmagtig? is dat geen voldingend betoog, dat gij tot JEZUS niet wilt komen?

En

En, wat de trekking des Vaders betreft, moet men niet zeggen, dat gij U daaraan opzettelijk *onttrekt?* Blijkt dat niet uit uwe ganſche redenering, uit geheel uw gedrag? Met GOD niet vlijtig te zoeken, wilt gij, dat GOD U buiten den weg van middelen zal trekken; is dat GOD niet verzoeken? Is dat niet zijn hart verharden? En hoe zal zulk een in den dag der verantwoording immer durven zeggen: „ Heer! ik had wel tot JEZUS „ willen komen, maar het behaagde U niet „ om mij te trekken, daarom wees mij ge„ nadig!"

Dan, ik keer mij van U af, en bid GOD, dat Hij U zelve het verkeerde, het booze en zondige van uw hart en uwe overleggingen wil leeren kennen, op dat gij bij tijds nog bedachtzaam moogt handelen, bedenkende met ernst, wat tot uwen vrede zou kunnen dienen.

Immers, gelijk ter uwer onderrigting, behooren wij het verhandelde ook nog te gebruiken tot bemoediging van anderen, en wel van zulken, die waarlijk hunne onmagt gevoelen, om tot JEZUS te gaan, en daarom onophoudelijk naar deze trekking des Vaders uitzien. Gelukkig is uw toeſtand, hoe kommerlijk die U ook voorkomt te zijn. Wie toch zal er niet een beginſel van genade in

ont-

ontdekken? Of hebt gij U dan altoos over dezen uwen toeſtand zoo verlegen gemaakt als nu? — Vergunt mij, dat ik U mag zeggen: „ Gij zijt reeds dadelijk onder deze trekking „ des Vaders; vleesch en bloed toch heeft U „ dat niet doen zien, en zoo levendig doen ge- „ voelen, maar uw Vader in den hemel: — „ dat U het Evangelie gepredikt werd, was „ alreeds eene trekking; dat het naderhand „ geſchiedde in betooning van geest en kracht, „ waarbij gij uwe doodelijke onmagt leerdet „ kennen, was een bewijs, dat gij zelve van „ den Heer geleerd werdt!" o! Dankt daar voor den Vader, die U aanvankelijk getrokken heeft uit de magt der duisternis: (*f*) laat dit U aanzetten, om vlijtig gebruik te maken van de genademiddelen, nu meer dan ooit. — Voelt gij uwe onmagt onder dezelve, houdt dit in het oog, dat die GOD, die pligten van U vordert, ook in U wil werken en het willen, en het volbrengen naar zijn goddelijk welbehagen. (*g*)

Voor het overige, ter voorkoming van de angstvallige gedachte: „ ben ik wel waarlijk „ getrokken," zoo bidden wij U, om U zelve toch niet op te houden bij deze en ſoort-

ge-

(*f*) *Kolos.* I: 13. (*g*) *Filipp.* II: 13.

gelijke bekommeringen: „ wanneer mag het „ der genade toch wel behaagd hebben, haar „ heerſchend vermogen aan mij te verheerlij- „ ken? Wanneer heb ik wel het eerſte inzien „ gekregen in mijnen hopeloozen en verlorenen „ toeſtand; in de algenoegzaamheid van JEZUS „ om mij te kunnen; van zijne bereidwillig- „ heid om mij te willen helpen?" Deze en dergelijke onderzoekingen toch kunnen zeer zelden met genoegzame zekerheid geſchieden; de allereerſte genadebewerkingen zijn toch doorgaans zoo gevoelig niet, dat wij ons die naderhand zoo onderſcheiden en naauwkeurig weten te binnen te brengen: het tegendeel heeft gemeenlijk veel eer plaats. *De wind blaast*, zeide JEZUS tot NIKODEMUS, *waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, van waar hij komt .. alzoo is een iegelijk, die uit den Geest geboren is.* (*h*) Wij zien hieruit, zoo ik mij niet bedrieg, dat de wind des Geestes de ziel kan aanblazen, zonder dat wij er aanſtonds gevoel van hebben; even gelijk er verandering in de lucht kan zijn, zonder dat wij dadelijk kunnen zeggen, in wat ſtreek die is overgegaan: verder, de geestelijke geboorte wordt bij de natuurlijke ver-

ge-

(*h*) *Joh.* III: 8.

geleken; maar weten wij nu, wanneer het lig-chamelijk leven eigenlijk begint? Hebben wij er daarom dadelijk de bewustheid van? Nu, zoo is een ieder; wij moeten JEZUS taal hier andermaal overnemen: *die uit den Geest geboren is, is geest.* Neen! met dergelijke navorschingen U te veel inlatende, zoudt gij U in deze trekking te lang blijven ophouden, en het oogmerk, waartoe dezelve eigenlijk geschiedt, daarbij al ligt uit het oog verliezen, hetwelk is, om ons tot JEZUS te brengen; hetgeen immers meer tot uwe schade, dan tot uw voordeel zou zijn. — Genoeg moet het U zijn: gij wordt getrokken; dat heeft de Vader alreeds zoo lang gedaan; door woord; door bondzegelen; gelijk door duizend andere wegen, waarvan wij die van druk en tegenspoeden zelfs niet moeten uitsluiten: wel, dat wij dan toch aan dit groote doel trachten te voldoen; dat wij ons, bij aan- of voortgang, aan JEZUS zoeken over te geven; dat wij die overgaaf dagelijks vernieuwen! daaraan zult gij eenen vasten steun hebben voor uwe hoop, eenen zekeren grond van troost in alle ongevallen des levens, vooral in de aanvechtingen des doods. Trouwens, mag dit geschieden in het geloof, met afzien van alle eigene geregtigheid, dan kan men gerust zij-

zijnen weg voortzetten; hoe het levenspad dan ook kronkelt, dan kan men onder allen druk het hoofd blijmoedig opheffen, en juichen: „ *wie zal ons ſcheiden van de liefde van* CHRISTUS? *Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch Engelen, noch Magten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander ſchepſel ons zal kunnen ſcheiden van de liefde* GODS, *welke is in* JEZUS CHRISTUS *onzen Heer!* Amen.

*

VII.

DE BOETVAARDIGE ZONDARES.

TEKST

Luk. VII: *vs.* 36—47.

Het is een zeer akelige toeſtand, in eenen weg van wettiſche overtuiging te ſtaan ten aanzien van zijne zonden, en daarbij den weg van genade niet te kennen, dien het Evangelie voor den boetvaardigen overtreder heeft open gezet: immers, wat kan treffender zijn, dan zich te kennen als eenen ſchuldenaar aan de ganſche wet; zich in die betrekking te moeten aanmerken als eenen veroordeelden misdadiger in het goddelijk gerigt; nergens uitkomst te weten, noch in hemel, noch op aarde; wat meer is, zich, van wege zijne menigvuldige en godtergende misdaden, zelfs alle aanſpraak en beroep op GODS barmhartigheid en genade te moeten ontzeggen! — Gewisſelijk in zulke oogenblikken kan het voor de ziel niet dan zeer bang zijn! Te vergeefs toch wacht men het in zulk eenen toeſtand van de heuvelen, en van de menigte der ber-

gen. Men zucht; men weent; men kermt; en al wat het hart in het verborgene ontlast, is doorgaans in dien treurgalm begrepen: „ wee mij, dat ik zoo gezondigd heb." —— Dan hoe heugelijk is het niet voor het gemoed, indien het JEZUS behaagt zich dan aan de treurige ziel te openbaren, wanneer zij in den beminnelijken evangelieweg van Hem die uitnoodiging mag vernemen: *wend U naar mij toe, en word behouden.* (*a*) Trouwens, wordt het haar vergund in dat gunstig oogenblik overtuigd te worden nopens de welmeenendheid van deze uitnoodiging, niets wederhoudt zulk eene ziel dan, om JEZUS in de armen te vliegen, om bij Hem hare schuilplaats te zoeken, onder betuiging: *tot wien zal ik henen gaan, Gij, o Heer! hebt alleen de woorden des eeuwigen levens!*

Zoo tot JEZUS komende, worden alle hare bekommeringen, alle verlegenheid van oogenblik tot oogenblik gestild; dan wordt aan het hart rust gegeven; men hoort dan: *ik, ik ben het, die uwe overtredingen uitdelg om mijnent wil, en ik gedenk uwe zonden niet.* (*b*) —— *al waren uwe zonden rood als scharlaken, ik zal ze wit maken als sneeuw.* (*c*)

De

(*a*) *Jes.* XLV: 22. (*b*) *Jes.* XLIII: 25. (*c*) *Jes.* I: 18.

De waarheid van het een en ander zal ons nader blijken.

TEKST.

Luk. VII: *vs.* 36—47.

EN EEN DER FARIZEËN BAD HEM, DAT HIJ MET HEM AT: EN INGEGAAN ZIJNDE IN DES FARIZEËN HUIS, ZAT HIJ AAN.

EN ZIET, EENE VROUW IN DE STAD, WELKE EENE ZONDARES WAS, VERSTAANDE, DAT HIJ IN DES FARIZEËRS HUIS AANZAT, BRAGT EENE ALBASTER FLESCH MET ZALF.

EN STAANDE ACHTER AAN ZIJNE VOETEN, WEENENDE, BEGON ZIJ ZIJNE VOETEN NAT TE MAKEN MET TRANEN, EN ZIJ DROOGDE ZE AF MET HET HAAR VAN HAAR HOOFD: EN KUSTE ZIJNE VOETEN, EN ZALFDE ZE MET DE ZALF.

EN DE FARIZEËR, DIE HEM GENOOD HAD, ZULKS ZIENDE, SPRAK BIJ ZICH ZELVE, ZEGGENDE: DEZE, INDIEN HIJ EEN PROFEET WARE, ZOUDE HIJ WEL WETEN, WAT EN HOEDANIGE VROUW DEZE IS, DIE HEM AANRAAKT: WANT ZIJ IS EENE ZONDARES.

EN JEZUS ANTWOORDENDE ZEIDE TOT HEM: SIMON, IK HEB U WAT TE ZEGGEN. EN HIJ SPRAK, MEESTER, ZEG HET.

JEZUS ZEIDE: EEN ZEKER SCHULDHEER HAD TWEE SCHULDENAARS, DE EEN WAS SCHULDIG VIJF HONDERD PENNINGEN, EN DE ANDERE VIJFTIG.

EN ALS ZIJ NIET HADDEN OM TE BETALEN, SCHOLD HIJ HET HUN BEIDEN KWIJT. ZEG DAN, WIE VAN DEZE ZAL HEM MEER LIEF HEBBEN?

EN SIMON ANTWOORDENDE ZEIDE: IK ACHT, DAT HIJ HET IS, DIEN HIJ HET MEESTE KWIJT GESCHOLDEN HEEFT. EN HIJ ZEIDE TOT HEM: GIJ HEBT REGT GEOORDEELD.

EN HIJ, ZICH OMKEERENDE NAAR DE VROUW, ZEIDE TOT SIMON: ZIET GIJ DEZE VROUW? IK BEN IN UW HUIS GEKOMEN, WATER HEBT GIJ NIET TOT MIJNE VOETEN GEGEVEN, MAAR DEZE HEEFT MIJNE VOETEN MET TRANEN NAT GEMAAKT, EN MET HET HAAR HARES HOOFDS AFGEDROOGD.

GIJ HEBT MIJ GEENEN KUS GEGEVEN, MAAR DEZE, VAN DAT ZIJ INGEKOMEN IS, HEEFT NIET AF-

GE-

GELATEN MIJNE VOETEN TE KUSSEN,
MET OLIE HEBT GIJ MIJN HOOFD NIET GEZALFD: MAAR DEZE HEEFT MIJNE VOETEN MET ZALF GEZALFD.
DAAROM ZEG IK U: HARE ZONDEN ZIJN HAAR VERGEVEN, DIE VELE WAREN, WANT ZIJ HEEFT VEEL LIEF GEHAD: MAAR DIEN WEINIG VERGEVEN WORDT, DIE HEEFT WEINIG LIEF.

De Zoon des menſchen is niet gekomen, om der menſchen zielen te verderven, maar om te behouden: deze was de aanmerking, welke JEZUS eens maakte, wanneer twee zijner leerlingen er op drongen, om de Samaritanen door een onweder te dooden, omdat zij den Heiland en zijn bij zich hebbend gezelſchap herberg geweigerd hadden, zoo als wij lezen *Luk.* IX: 56. — Wij kunnen er uit zien, hoe liefderijk JEZUS is; hoe weinig Hij bedacht is op wraak, als men Hem beleedigt; hoe Hij integendeel veel meer zijn genoegen daarin ſtelt, om nog in de gelegenheid te geraken, om ook voor deze zijne beleedigers zelve eens de barmhartigheid te kunnen laten roemen tegen het oordeel, en het zijne toe te brengen tot hun behoud.

Wie moet zich door zulk eene taal, door zoodanige aanmerking niet laten opwekken, om, als men onder het gevoel is van zijne schuld, nergens verligting te zoeken dan bij zulk eenen menschlievenden Verlosser? Dit weten alle heilbegeerigen, en het is in zulk eenen toestand, dat zij daarom alleen uitzien naar JEZUS, geene rust hebben, voor dat zij in Hem gevonden worden, hebbende zijne geregtigheid, welke is door het geloof: — dit bevestigen vele voorbeelden, die wij opgeteekend vinden in het evangelisch geschiedverhaal, en daartoe behoort ook het geval van de boetvaardige zondares, hetwelk wij U zoo even voorlazen.

In het voorgaande gedeelte van dit Tekshoofdstuk teekent LUKAS het wonder aan, hetwelk de Heer JEZUS eens te *Naïn* verrigtte, bestaande in de opwekking van eenen gestorvenen jongeling, juist wanneer men het lijk ter stadspoort ter begrafenis uitdroeg: hij verhaalt ons, welk een opzien dit veroorzaakte; hoe het gerucht daarvan zich spoedig verspreidde; hoe JOHANNES de Dooper, hetzelve vernomen hebbende, in de gedachte kwam, of men JEZUS niet voor den waren Messias te houden had; waarom hij bij denzelven ook door twee van zijne leerlingen

daar-

daar naar onderzoek liet doen, met dat gevolg, dat het antwoord van JEZUS geenen twijfel overliet, of Hij was in der daad de Profeet, die komen moest. — Hierbij vergeet hij ook niet zijnen lezer te berigten, welken indruk dit maakte op het volk; hoe uit de schaar zeer velen JEZUS als zoodanigen erkenden, terwijl de Farizeën voor het meerder gedeelte ongelukkig genoeg waren, om hunne oogen voor soortgelijke overtuigingen te sluiten, — voornamelijk stilstaande bij het prijswaardig gedrag, hetwelk zekere vrouw omtrent Hem hield, ten bewijze, dat zij ten volle van die heilwaarheid overreed was, en Hem daarom ook al hare liefde waardig achtte.

Bij dit laatste geval is het, dat wij U voor het tegenwoordige wenschten te bepalen.

De Heer leide ons zelve in den regten zin dezer gebeurtenis, en doe ons daarvan voor onze ziel het vereischte nut trekken!

Wij zullen uwer aandacht eerst den Tekst toelichten, en dan, naar gelegenheid des tijds, (*d*) eenige leeringen ter onzer stichting daaruit trachten te ontleenen.

Voor-

(*d*) Deze Leerrede is uitgesproken bij gelegenheid eener voorbereiding tot het H. Nachtmaal.

*

Vooraf berigt ons de geſchiedſchrijver de gelegenheid, bij welke, en de plaats, waar het bewust geval voorviel. *En een der Farizeën bad Hem*, lezen wij vs. 36, *dat Hij met hem at*. De Farizeën, weten wij, maakten eene ſekte of gezindte onder de Joden uit, welke zich door eene ſtrenge levenswijs, en ſtipte onderhouding der wet, zoo der geſchrevene als der mondelinge, van alle andere Joden zochten te onderſcheiden: zij waren over het algemeen geene vrienden van den Heer JEZUS, omdat Hij niet naliet bij alle gelegenheid hun de valschheid van hunne gewaande deugd en vroomheid voor oogen te ſtellen, en daarover te berispen; dan des niet ongeacht gebeurde het ſomtijds, dat deze en gene uit dien aanhang zich wel eens met Hem inliet; wij hebben er hier een voorbeeld van: *een der Farizeën verzocht* JEZUS, en wel op eene zeer dringende en beleefde wijs, gelijk de uitdrukking te kennen geeft, bij zich ter maaltijd; met wat inzigt hij dat deed, laten wij thans daar; genoeg, dat de Heer JEZUS zijn hart en oogmerk kende, en dat Hij, gelijk altoos, zoo ook thans gaarn den mensch te wil was, daar Hij denzelven tot nut kon

zijn;

zijn; *immers, ingegaan zijnde*, zegt de Tekst, *in des Farizeërs huis, zat Hij aan.* Hij vond geene zwarigheid dezen zijn verzoek in te willigen, trad dadelijk in zijne woning, en, de maaltijd bereid zijnde, daar Hij op genoodigd was, zat Hij met hem aan; of liever, Hij legde zich daartoe neder, naar de gewoonte der Oosterlingen, die rondom de tafel, waarop de geregten ſtonden, bedden ſpreidden, daar de gasten op gingen liggen; het hoofd gemeenelijk met de linker hand onderſteunende, terwijl men de voeten dwars over de bedden zijdelings uitſtrekte; hetgeen men wel dient op te merken, omdat het over het vervolg dezer geſchiedenis eenig nader licht zal kunnen verſpreiden.

Men leere hier intusſchen, in het voorbijgaan, uit het voorbeeld van JEZUS, dat niemand vrijheid heeft, om alle verkeer met lieden, die in leer en leven van ons verſchillen, geheel en al te mijden: de Heer JEZUS werd daarover wel eens berispt; men ſtelde Hem deswegen wel eens gelijk met tollenaars en zondaars, omdat Hij met hen eenigen omgang had; maar Hij liet zich daaraan niet gelegen zijn; het was Hem genoeg, dat Hij zijne deugd daarbij ongeſchonden wist te bewaren; en mag men dat doen, dan is

het prijsſelijk, dat men zich zelve aan allen tracht dienstbaar te maken, om daardoor anderen voor GOD te winnen. (*e*)

Bij deze gelegenheid nu gebeurde iets bijzonders; *en ziet*, dus luidt het verhaal; merkt er wel op, want deze zaak is der aandacht dubbel waardig, *ziet eene vrouw in de ſtad, welke eene zondares was*... wie deze vrouw geweest zij, hoe haar naam was, is geheel onbekend: de meeste uitleggeren onder de Roomschgezinden houden haar voor MARIA MAGDALENA, doch zonder bewijs: zij was eene vrouw, *in de ſtad* wonende, niet te *Jeruzalem*, gelijk zeker uitlegger gewild heeft, maar waarſchijnelijk te *Naïn*, van welke ſtad in het voorgaande geſproken was: wijders wordt zij nog omſchreven als eene, welke *eene zondares* was; daar alle menſchen zondaars zijn, begrijpt ieder, dat er dit met voordacht wordt bijgedaan, om ons haar te doen kennen, als eene vrouw van een zeer ſlecht leven: de meesten houden het daarvoor, dat zij ſchuldig was aan zonden van onkuischheid, en zich, als het ware, geheel aan dat ſchandelijk kwaad had overgegeven; was dat haar beſtaan, dan mogt men haar zeker wel aanmer-

(*e*) 1 *Kor.* IX: 19.

merken, als tot de ergſte ſoort van zondaresſen te behooren: trouwens, wat kan er ſchandelijker bedacht worden, dan zijn ligchaam, hetwelk een tempel behoorde te zijn des H. Geestes, in te ruimen tot eene woonſtede voor de vuilſte ſoort van wellust en onreinheid? wat ſnooder, dan zich door den ſatan te laten gebruiken, om zulken te verleiden, die nog te zwak zijn in deugd, om het tegen de liefkoozingen der ontucht te kunnen uithouden? Zeker! eene vrouw, die hare ſnoode bedrijven op prijs ſtelt; die zich in het openbaar als zulk eene doet kennen; wier huis eene ſchool is van affchuwelijkheden, daar men zulke verfoeijelijke regelen voorſtelt en leert, die zielen vergiftigen, en ligchamen verkankeren; bij zulk eene is het zedenbederf tot die hoogte geklommen, dat zij mag worden aangemerkt rijp te zijn geworden tot het oordeel. — Ongelukkig de onbedachtzame jongeling, dien zij in hare ſtrikken vangt.

Gekluisterd in een' hoerenſchoot
Omhelst hij 't ſnoodst gedrocht met pestvuur op de kaken,
En kust den dood.

Zoo ſlecht beſtond deze vrouw eertijds, maar, ge-

genade zij dank, nu niet meer! — Vraagt gij, waaruit wij dit weten? Haar gedrag ſtrekt hiervan ten waarborge: zij had JEZUS lief; en die genegenheid zou zij immers nooit erlangd hebben, was zij nog even onboetvaardig en verhard geweest in de zonden als voorheen; althans als zoodanig laat zij zich kennen in den Tekst. — *Verſtaande*, ſchrijft LUKAS, *dat Hij* (JEZUS) *in des Farizeërs huis aanzat, bragt zij eene albaster flesch met zalf.* Deze vrouw had, ſedert zij bepaald werd bij het ſchandelijke van haar vorig beſtaan, het hart vol van JEZUS: het was haar welligt niet onbekend, hoe menig een tollenaar, en andere zondaren, door Hem op eenen beteren weg gebragt waren; het wonder, in hare ſtad aan den geſtorvenen jongeling uitgeoefend, overtuigde haar, dat Hij met een meer dan menſchelijk, met een goddelijk alvermogen begaafd was: ik vind er zelf niets in, om aan te nemen, dat zij dien goddelijken Leeraar, al was het maar uit nieuwsgierigheid, ook wel nu en dan zal gehoord hebben: en nu tot betere gedachten gekomen zijnde, wat was dan natuurlijker, dan de uitwerking daarvan aan zijn onderwijs, aan de kracht van zijne genade toe te kennen? ten minſte dit zal haar het oog op den Heiland hebben

doen

doen houden, naar gelegenheid doen omzien, om Hem daarvoor de ſchuldige dankerkentenis van haar hart te laten blijken: en ziet, daarnaar zoekende vond zij die ook: op JEZUS gangen lettende, verneemt zij, dat zekere Farizeër thans de eer genoot Hem aan zijnen disch te zien; die gelegenheid was te ſchoon, dan dat zij die zou hebben laten voorbijgaan; zij waagde het, zich derwaarts te ſpoeden, offchoon zij wist, dat zij in dat huis niet zeer welkom zou zijn; want van wie moest een ſchijnheilige Farizeër meer afkeer hebben, dan van zulk eene zondares? — Maar zij zocht alleenlijk den Heer JEZUS, en daarom geeſt zij geen acht op dezen, noch op de andere gasten; die mogten van haar denken, wat zij wilden. ——

Maar hoe verſcheen zij daar? *Zij bragt mede eene albaster flesch met zalf.* — De Oosterlingen zijn van de vroegſte tijden af zeer gezet geweest op kostbare reukzalven en oliën; de hitte van het luchtgeſtel, waarin zij leven, maakt dat eenigzins noodzakelijk; de ligchamen waſemen er, gelijk natuurlijk is, ſterker uit, dan in koudere gewesten; dit veroorzaakt verzwakking; en deze zocht men door de verſterkende kracht der ſpecerijolie, waaruit de zalfoliën doorgaans bereid werden, te-

gen te gaan; daarenboven heeft het zweeten ook nog het onaangename, dat het juist niet altijd den besten reuk van zich geeft; dit nu werd daardoor mede weggenomen, en met eenen meer liefelijken geur verwisseld. — Tot zulk een oogmerk nu werden zoodanige zalven veel in voorraad bereid: bereid zijnde bewaarde men die gemeenlijk in steenen kruiken of flesschen, waartoe men ook wel eens het albast gebruikte, eene soort van wit marmer, hetwelk men door kunst weet uit te hollen, en van buiten zeer glad te polijsten, waarin de zalf digt besloten zijnde geoordeeld werd hare kracht te houden, en van haren geur niets te verliezen; hetgeen plaats vindt, zoodra die aan de buitenlucht is blootgesteld. — Zulk eene flesch met zalf had deze vrouw ook weten magtig te worden: zij werd tot eenen hoogen prijs dikwijls ingekocht; een pond van die zalf bedroeg wel drie honderd penningen, wanneer zij van den onvervalschten nardus was, naar de berekening, die er JUDAS ISKARIOTH van maakte, (*f*) dat is, zoo men meent, omtrent negentig guldens. — Dan, wat zij kostte, voor JEZUS was die thans niet te kostbaar; mogelijk is het eene zalf ge-

(*f*) *Joh:* XII: 5.

geweest, die zij in vroegere dagen van haren ijdelen wandel gekocht had, om daarmede den wellust te dienen; gelijk men zoo leest van eene overspelige vrouw, die haar leger met myrrhe, aloë, en kaneel welriekend gemaakt had. (g) Wat zwarigheid? Die nu aan JEZUS afstaande, doet zij aan de wereld zien, dat men, als het hart door genade mag veranderd worden, niets te lief heeft voor zich zelve, hetwelk men aan zijnen Heiland niet zou willen dienstbaar maken.

Ziet daar dan deze, weleer van JEZUS waarschijnelijk afkeerige, maar nu zijn gezelschap zoo sterk zoekende, vrouw in het huis van den Farizeër, en wel met oogmerk om JEZUS te zalven.

Maar hoe zal zij dat nu aanleggen? LUKAS schrijft: (h) *en staande achter aan zijne voeten, weenende*... binnen gekomen zijnde vond zij JEZUS ter maaltijd aanliggen; met de beenen dwars over het bed liggende; naar het gebruik van dien tijd; zij plaatste zich aan het voeteneind, en wel achter Hem, ter plaatse, waar de dienaars gewoon waren te staan: zich daar als eene nederige dienares gesteld hebbende, begint zij te weenen: zij kan

(g) *Spr.* VII: 17. (h) vs: 38.

kan Hem niet aanzien, of een zilte tranenvloed biggelt haar langs de wangen: „ deze „ is de man," dacht zij welligt bij zich zelve, „ die in de wereld gekomen is, om zondaren „ zalig te maken — Hij heeft mij aanvankelijk de genade bewezen, dat ik mij zelf in „ mijn flecht beftaan heb mogen leeren kennen; door Hem moet ik verder te regt gebragt worden: welk eene goedheid, dat Hij „ zich verwaardigd heeft mij aan te zien! mij „ onwaardige, die zoo weinig aan Hem dacht; „ die Hem zoo dikwijls verachtte; die door „ mijn ontuchtig leven zoo menig eenen, die „ Hem anders nog tot eer had kunnen zijn, „ van het goede heb afgehouden, en in het „ verderf gefleept! — Aanbiddelijke genade, „ wie kan daarbij ftil ftaan, zonder dat zijn „ hart innig getroffen, zijne aandoeningen „ daarbij gevoelig gaande gemaakt worden! — „ Zeker! ik ben befchaamd, ik heb reden om „ fchaamrood te worden van wegen dit mijn „ flecht beftaan; och! dat mijn hoofd water „ ware, en mijne oogleden fpringbronnen „ van tranen, om mijn ontaard gedrag naar „ eisch te befchreijen!"

Zoo denkende, zoo fprekende weende zij; *en* al weenende *begon zij zijne voeten nat te maken met tranen.* — Het water rolde haar

haar al ſchreijende langs de wangen neder, en viel JEZUS op de voeten, waarbij zij zich als zijne dienstmaagd geplaatst had: men houde hier in het oog, dat men in het Oosten, daar het doorgaans zeer warm is, barrevoets gaat; alleen onder aan den voet eene zool vastbindende, welke men in huis komende losmaakt en aflegt; dit opmerkende, kan men begrijpen, hoe JEZUS voeten, die bloot lagen, konden nat worden. — Menig een zou daaronder gemelijk geworden zijn, maar JEZUS, kennende de bron, waaruit dit water opwelde, had er zelfs een zeker behagen in.

Dan het ſchijnt evenwel, of de vrouw, ontdekkende, dat hare tranen dien loop gehouden hadden, zich daarover eenigzins verlegen maakte; immers, *zij droogde ze af met het haar van haar hoofd*: — het haar, daar men doorgaans zijn ſieraad zoo zeer in ſtelt, en welks tooi en opſchik deze vrouw in vroegeren tijd waarſchijnelijk dikwijls veel zorg zal veroorzaakt hebben, hing thans, naar ons vermoeden, los bij haar hoofd in het wilde neder; zoo toch ging men oudtijds gemeenelijk, als het hart door diepen rouw getroffen en doorwond was. — En hoe zal zij het dan nu maken, ziende, dat zij JEZUS voeten al weenende bevochtigd had? — Geenen doek bij

de hand hebbende, om die vochtigheid af te droogen, gebruikt zij er dat hangend haar toe: hoe ongeſchikt tot zulk een einde; zij wil er zijne voeten zoo goed mede afdroogen, als zij kan; ten bewijze, dat zij Hem gaarn in alles zocht te vereeren, en dat zij door genade geleerd had, gelijk zij te voren hare leden geſteld had, om dienstbaar te zijn der onreinheid en der ongeregtigheid tot ongeregtigheid, nu alzoo hare leden te ſtellen, om dienstbaar te zijn der geregtigheid tot heiligmaking. (*i*) — Dit verrigt hebbende

kuste zij zijne voeten: de kus is al vroeg een teeken geweest van vriendſchap, ook van onderwerping; men gaf dien dan wel zeker in het aangezigt; maar ieder begrijpt ligt, dat deze vrouw wegens hare onwaardigheid te verlegen was om dat te doen; neen: rekende men het voor eenen knecht of voor eene dienstmaagd in het Oosten tot eene groote eer, wanneer deze de hand of den voet van eenen voornamen perſoon mogt kusſen, het was haar reeds eene ongemeene gunst zijne voeten dus te omhelzen, en Hem daarmede, als haren Heer en Vriend, hare hulde te bewijzen!

(*i*) *Rom.* VI: 19.

zen! — Dat JEZUS haar dit toeliet, was in der daad voor haar even eens, of Hij haar eenen ſchepter van genade toereikte; een teeken, dat Hij haar onder zijne onderdanen aannam: en wat moest haar dat dan niet verblijden; tot eer, tot verkwikking zijn! — Deze voeten dus afgedroogd en gekust hebbende

zalfde zij die ook nog met zalf. Dit was toch het oogmerk, waartoe zij thans in het huis van den Farizeër den Heiland bezocht had; zij wilde Hem hare gevoelens van achting en liefde betoonen; dat kon zij nu, naar haar inzien, niet beter doen, dan door deze daad; zij ontſloot dan de albaster flesch, die zij had mede gebragt; ledigde die waarſchijnelijk geheel en al, om haren Heer met dien liefelijken geur te verkwikken; zijn hart te verblijden; ten volle overreed, dat zij dat dubbel aan Hem verſchuldigd was, daar Hij niets te dierbaar achtte voor zich zelven, om de uitwerker te zijn van der zondaren blijdſchap!

Welk een bewijs van eer ondertusſchen! — Koningen en andere voorname perſonen leest men, dat ook wel gezalfd zijn: dan, hetgeen voor het hoofd van deze Edelen des volks geſchikt was, achtte deze vrouw naauwelijks voor de voeten van dezen haren Heer waar-

dig genoeg, ten blijke, dat zij Hem voor meerder hield, dan voor eenen aardſchen Vorst, voor den Koning aller Koningen, en den Heer aller Heeren.

Bij alle deze verrigtingen ſprak deze boetvaardige zondares geen enkel woord. — Waar kwam dat van daan? — Zij was enkel gevoel, Toehoorders! maar daarvoor is nog geene taal uitgevonden, of het moesten de tranen, — de gezegende tranen zijn! en in der daad, die zijn het ook: daardoor wilde zij ſpreken, haren geprangden boezem ontlasten: die kwamen hare woorden voor, en alles werd daardoor uitdrukking!

Ziet, zoodanig was het gedrag, hetwelk deze vrouw omtrent JEZUS hield: komt, bezien wij nu het onderſcheiden oordeel, hetwelk daarover geveld werd; en wel wordt ons eerst vermeld, dat van den Farizeër: het is toch: (*k*) *en de Farizeër, die Hem genoodigd had, zulks ziende, ſprak bij zich zelve, zeggende: deze, indien hij een Profeet ware, zou wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is, die Hem aanraakt, want zij is eene zondares.* De Farizeën waren lieden, welke zich bijzonder bevlijtigden op de uiterlijke heilig-

(*k*) vs. 39.

ligheid des levens, verwaarloozende ondertusſchen jammerlijk de inwendige reiniging des harten: eenen mensch, welke maar in het minſte van die naauwgezetheid van leven afweek, welke bij hen plaats vond, konden zij niet wel in hunne tegenwoordigheid dulden; ten opzigte van dezen zeiden zij: *wijk van mij, en raak mij niet aan, want ik ben heiliger dan gij:* — niet, of deze lieden waarlijk lust hadden, om zoo onberispelijk te leven voor GOD, maar het was een louter huichelachtig werk, waarmede zij hunne eer en achting bij de wereld beoogden, zulks doende om van de menſchen gezien te worden; waarom JEZUS hen meer dan eens zoo hevig tegenging, om, ware het mogelijk, zulk een beſtaan, zoo ſtrijdig met de ware verbetering des harten, met wortel en tak uit te roeijen. — Deze vrouw, die bekend was voor eene zondares, kon in het huis van zulk eenen gewaanden heiligen man niet welkom zijn; het hinderde hem geweldig, dat JEZUS zich van haar liet aanraken; dat Hij haar die verrigtingen toeſtond, waarvan zoo even geſproken is: — dit kon zijne aanmerkingen niet ontgaan; hij beſluit er uit, dat JEZUS, in lang na, die man niet moest zijn, voor wien Hij zich uitgaf: *deze, indien hij een*

Profeet ware, zegt hij, *zou wel weten*, *wat en hoedanige vrouw deze is*, *die hem aanraakt*, *want zij is eene zondares.* — Dewijl JEZUS, zoo als hij meende, deze zondares niet ſcheen te kennen, kon Hij geen *Profeet*, geen *Leeraar* zijn van GOD gezonden. — Dit was niet zeer verſtandig gedacht; op welken grond toch bouwde de Farizeër dit oordeel? Zou hij van alle de Profeten, die de Joodſche kerk als zoodanig erkend heeft, kunnen bewijzen, dat zij zulk eene onfeilbare kennis gehad hebben? dat zij altijd wisten, wat er in de menſchen omging, hoe die beſtonden? was hem het geval van ELIZA met de Sunamitiſche vrouw dan niet bekend? (*l*) om thans van MOZES en anderen te zwijgen. —— Ja! maar een Profeet, en wel zoo een als JEZUS, behoorde toch niet van zulk eene onreine vrouw zulke dienſten van voetwasſchen, zalving, en zoo meer te ontvangen; het heilige heeft toch geene gemeenſchap met het onheilige! — Maar is een Profeet dan alleen voor deugdlievenden? Brengt zijn ambt niet mede, dat hij ook zondaars te regt helpe? hetgeen niet wel geſchieden kon, zoo hij allen omgang met dezelve moest mijden. — Wist

(*l*) 2 *Kon.* IV: 27.

Wist de Farizeër vooral niet, waartoe die groote Profeet, welken de Kerk te wachten had, zich zou openbaren, te weten: *niet om te roepen regtvaardigen, maar zondaars tot bekeering?* (*m*) Dan, wij willen het aan den Heer JEZUS overlaten, die zal dezen mensch van zijne verkeerdheid aanstonds overtuigen; immers, dus vervolgt de Tekst,

en JEZUS *antwoordende zeide tot hem:* SIMON! *ik heb U wat te zeggen; en hij sprak: Meester! zeg het.* (*n*) —. Uit deze aanspraak van JEZUS leeren wij, dat de naam van dezen Farizeër SIMON was. — Hij had wel verdiend, dat de Heiland hem met een ander woord had aangesproken; dan JEZUS zoekt hem met zachtheid te regt te helpen; Hij antwoordde hem, staat er. (Let hier op de uitdrukking.) SIMON had JEZUS niets gevraagd, en JEZUS antwoordde hem; wat wil dat zeggen? Het geeft te kennen, dat hier als een antwoord en berigt was op hetgene SIMON bij zich zelve gedacht had; zijne aanmerking op JEZUS had hij niemand medegedeeld; de Heiland zal hem evenwel doen zien, dat dezelve Hem nogtans zeer wel bekend was; en, hoewel dat niet

(*m*) *Matth.* IX: 13. (*n*) vs. 40.

niet altoos in eenen waren Profeet gevorderd werd, zoo kon hij nu daaruit beoordeelen, in hoe ver Hij voor zich het hart der menschen kende, en of Hij dan naar zijn aangenomen begrip, al of niet, voor eenen Profeet kon doorgaan. — Hem door het noemen van zijnen naam opmerkzaam gemaakt hebbende, geeft hem JEZUS te kennen, dat Hij gaarn zag, dat hij zich voor eenen oogenblik wilde verledigen tot een zeker voorstel, hetwelk Hij te doen had: *ik heb*, zeide JEZUS, *U wat te zeggen*, „ zoo het U geene moite aandoet," wil de Heiland zeggen, „ zou ik „ U wel wat willen voorhouden; daar valt „ mij iets bij, daar ik wel uw oordeel over „ wilde hooren." — SIMON, nieuwsgierig, wat dat mogt zijn, sprak: *Meester! zeg het:* hij geeft JEZUS, dien hij hier als eenen Leeraar begroet, vrijheid, om zijn voorstel te doen; het zou hem aangenaam zijn, hetzelve te vernemen; gaarn zou hij er met alle aandacht naar luisteren.

En wat was het nu, waarbij de Heiland zijne aandacht wilde bepaald hebben? —— Dit wordt voorgesteld in het overige van den Tekst, daar wij onderscheidenlijk te letten hebben 1. op zekere gelijkenis, welke JEZUS aan SIMON voorstelt, — 2. op het oordeel,

het-

hetwelk de Heiland hem daarover vroeg, en dan 3. op de toepasſing, welke de Heer JEZUS daar op maakt. ——

1. Betreffende de gelijkenis zelve, JEZUS zeide: *een zeker ſchuldheer had twee ſchuldenaars: de één was ſchuldig vijf honderd penningen, en de andere vijftig, en, als zij niet hadden om te betalen, ſchold hij het hun beiden kwijt.* (o) — De letter van deze gelijkenis heeft niets duisters in zich, dezelve komt hier op uit: „ een vermogend man had „ aan twee menſchen geld opgeſchoten; aan „ den éénen vijfhonderd, en aan den ande- „ ren vijftig penningen:" hoe veel dit nu naar onze munt bedraagt, is niet noodig te onderzoeken; genoeg: „ de één had ſlechts „ een tiende gedeelte ontvangen van hetgene „ aan den anderen geleend was. — Dan ziet! „ toen de tijd van betaling daar was, vond „ de één zich zoo min in ſtaat om te vol- „ doen, als de ander: — en wat deed de ſchuld- „ heer nu? trok hij hen voor het geregt, „ of gaf hij hun nog eenigen tijd uitſtel, „ om nog met zoo te wachten aan het zij- „ ne te komen? Neen! aan beiden vereerde „ hij dat geld; hij ſtond van zijn regt, dat „ hij

(o) vs. 41, 42.

„ hij daarop had, geheel af, ontsloeg hen
„ van de verpligting, om er hem ooit iets
„ van weder te geven:"

2. Hierover nu moest SIMON zijn oordeel vellen. JEZUS vervolgt: *zeg dan, wie van deze zal hem meer lief hebben?* „ Wie van
„ beiden heeft wel de grootste verpligting
„ aan den schuldheer, om hem voortaan zij-
„ ne genegenheid het meest te laten blij-
„ ken? Wie behoort het meeste voor hem
„ over te hebben?" — Hierop antwoordde de Farizeër zonder lang beraad: *ik acht, dat hij het is, dien hij het meest heeft kwijt gescholden.* (*p*) Hij wil zeggen „ die vijf hon-
„ derd penningen ontvangen heeft, en er niets
„ van behoefde weder te geven, behoort ze-
„ ker het meest zijne erkentenis te laten blij-
„ ken; van hem verwacht men billijk in de
„ eerste plaats, dat hij in alle gevallen zal
„ toonen, een dankbaar gemoed ten aanzien
„ van zijnen schuldheer, als zijnen weldoe-
„ ner, te bezitten."

Deze uitspraak keurde JEZUS ten volle goed; *Hij zeide tot hem: gij hebt regt geoordeeld,* — „ dat is billijk, regtmatig gedacht," was het antwoord van den Meester; „ eene andere
„ uit-

(*p*) vs. 43.

„ uitſpraak kan men er niet over doen; ik prijs
„ de juistheid van uw oordeel in dezen; het
„ is mij lief, dat uw begrip hierin met het
„ mijne ten volle inſtemt."

Zoo veel van de gelijkenis. — Maar waarop zal die nu in het geestelijke nederkomen? Welke is de kern, die onder dit bekleedſel, onder deze ſchors, zit? — Dit is niet moeijelijk te raden: JEZUS vergelijkt de hooge Godheid in het gemeen, en zich zelve meer in het bijzonder, hier bij den ſchuldheer; het bloot inzien van vs. 43 maakt dit allerduidelijkst; maar wie zijn de ſchuldenaren? Alle menſchen ongetwijfeld; want van wien hebben deze hun leven, en de goede vermogens, die zij bezitten, ontvangen, anders dan van GOD? Aan wien zijn zij rekenſchap van derzelver goed of kwaad gebruik verſchuldigd dan aan Hem? En hoe ſtaan zij, bid ik U, ten zijnen opzigte; zijn zij niet aan Hem duizende talenten ſchuldig, niets hebbende om te betalen? — Dan, volgens het oogmerk dezer gelijkenis, zullen wij evenwel hier meer bijzonder door die twee ſchuldenaren moeten denken aan de zondares en den Farizeër SIMON; de eerſte was vijfhonderd penningen ſchuldig, de andere vijftig: niet of de Farizeër in der daad een minder groot

en

en snood zondaar was voor GOD, maar JEZUS spreekt hier naar deszelfs verkeerd begrip en gewaande verbeelding, volgens welke hij zich liet voorstaan heiliger te zijn dan deze vrouw; en derhalve minder de vergeving of genade der regtvaardigmaking te behoeven: beide nu waren zij even weinig in staat ter betaling; de één zoo wel, als de andere, had alle reden om te bidden: *Ga niet in het gerigt, Heer! met uwen dienstknecht en uwe dienstmaagd; want wie onzer zoude regtvaardig zijn voor U!* (*q*) -- Dan de Heer was echter genegen om zijne barmhartigheid te laten roemen tegen het oordeel, zoo er maar opregte boetvaardigheid in het hart plaats greep; en bij die kwijtschelding achtte SIMON het zelfs billijk, dat de liefde van dengenen, wien veel vergeven was, zich des te heerlijker ten opzigte van ontfermende genade zou werkzaam betoonen; iets, dat de Godheid ook billijk verwacht, en daar zij ook met regt op mag staan.

Dit is de hoofdzaak van JEZUS voorstel; meerder licht heeft het niet noodig, om er een regt inzien in te krijgen. Zien wij nu nog

3. de

(*q*) *Ps.* CXLIII: 2.

3. de toepasſing, die de Heiland daar op maakt. *Hij zich omkeerende*, zegt het verhaal, *naar de vrouw, zeide tot* SIMON: *ziet gij deze vrouw?* (*r*) Onder het ſpreken tot den Farizeër was het natuurlijk, dat JEZUS zijn aangezigt tot denzelven keerde; de vrouw aan zijne voeten ſtaande ſtond, gedurende het geſprek, achter Hem: ten bewijze nu, dat zij het voornaam onderwerp was van deze gelijkenis, keert JEZUS haar dadelijk het gezigt toe, en verzoekt SIMON voor eenige oogenblikken zijne oplettendheid op haar te willen vestigen. *Ziet gij*, zegt Hij, *deze vrouw*? even als of Hij zeide: „ het belge „ uwe heiligheid en deugd niet, het oog eens „ op deze zondares te ſlaan; zou zij wel zoo „ ſlecht zijn, als gij U verbeeldt? — Dat wij „ er eens de proef van nemen; dat wij eens „ uwe en hare daden zamen vergelijken, en dan „ het beſluit opmaken, wie van beide ten de- „ zen aanzien het zal winnen."

Op dezen voorſlag wacht JEZUS niet naar antwoord van den Farizeër, maar treedt dadelijk tot het gemeld onderzoek; zich voornamelijk bepalende tot drie bijzonderheden, waarvan

1. de

(*r*) vs. 44.

1. de eerſte was: *Ik ben in uw huis gekomen, water hebt gij niet tot mijne voeten gegeven, maar deze heeft mijne voeten met tranen nat gemaakt, en met het haar hares hoofds afgedroogd.* (s) Dit was de gemeenſte dienst, welken men in het Oosten genoegzaam aan elken vreemdeling bewees; voor dat men aan tafel ging zitten, bragt men den gast water, om de voeten van het ſtof te reinigen; om denzelven daarmede te verkwikken, en voor te komen, dat de kusſens, waarop men ter maaltijd aanzat, daardoor niet vuil gemaakt werden. — Dezen geringen dienst had JEZUS, wien de Farizeër als eenen Profeet of Leeraar achtte, van hem niet mogen ontvangen, daar het hem nogtans maar een woord had behoeven te kosten, om iemand uit zijn gezin daartoe last te geven. — Dan wat deze vrouw aangaat: *maar deze heeft mijne voeten met tranen nat gemaakt, en met het haar hares hoofds afgedroogd:* een edeler vocht dan water had zij daartoe gebruikt; het haar, daar zij haar grootſte ſieraad in ſtelde, werd niet te waardig geacht, om, hetgeen tot de voetwasſching vereischt werd, met de grootſte liefde en zorg te bewerkſtelligen: dit was ééne bijzonderheid.

2. Eene

(s) vs. 44.

2. Eene tweede bestond daarin: *gij hebt mij geenen kus gegeven: maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten mijne voeten te kussen:* (*t*) dit was mede naar de gewoonte van dien tijd onder vrienden en bekenden, wanneer men dezelve in huis ontving; zulks na te laten streed geheel tegen de burgerlijke wellevendheid: dan ziet, daar de Farizeër het aangezigt van dezen schoonsten der menschenkinderen niet waardig geacht had met eenen kus te begroeten, staat van deze zondares aangeteekend: *maar deze; van dat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten mijne voeten te kussen:* „ telkens heeft zij „ niet mijn *aangezigt*, maar mijne *voeten* om„ helsd; hare liefde tot mij was zoo groot, „ dat zij, als bij herhaling, mij daardoor de „ betuiging van hare hoogachting en gene„ genheid gaf; waarin zij in der daad meer „ deed, dan ik redelijker wijze van haar zou „ hebben kunnen vergen, als zijnde geheel „ buitengewoon."

3. Nog eene derde: *met olie hebt gij mijn hoofd niet gezalfd: maar deze heeft mijne voeten met zalf gezalfd.* (*u*) Dit deed men aan gasten, welke men ter maaltijd genoodigd had, wanneer

(*t*) vs. 45. (*u*) vs. 46.

neer men dezelve eene bijzondere eer wilde aandoen: het woord beteekent hier ongemengde olie; het wil dan zeggen, „ gemeene olie, die voor eenen geringen prijs „ verkocht wordt, was U nog te edel, dat „ gij mij die zoudt hebben laten aanbieden; „ die hadt gij voor mij niet eens over," — en in wat opzigt had de vrouw weder meerder blijk van achting betoond? *Maar deze heeft mijne voeten met zalf gezalfd*; — niet mijn *hoofd*, maar mijne *voeten*; wie zou dat weder van haar hebben kunnen verwachten, of kwalijk nemen, zoo zij dat niet gedaan had? dat ging inderdaad alle beleefdheid en liefde te boven! — En welke olie had zij daartoe gebruikt? De Tekst noemt het *zalf*, een woord, hetwelk zeer kostbare, wel toebereide, en gemengde olie beteekent; reukzalf, of water naar de kunst toegemaakt, die zeer veel waard was; die achtte zij niet te heerlijk, te voortreffelijk, al was het ook maar voor mijne *voeten*, die gij zelfs geen water ter wasfching liet geven.

Zoo overtrof dan deze vrouw in liefde ver, zeer ver, den ingebeelden Farizeër! en wat besluit trekt JEZUS nu hier uit? hoedanig is zijn oordeel hierover?

Daarom zeg ik U, hare zonden zijn haar ver-

vergeven, lezen wij, *die vele waren*, *want zij heeft veel lief gehad: maar dien weinig vergeven wordt*, *die heeft weinig lief.* (*v*) Deze woorden hebben aan vele uitleggeren groote moeite gegeven, naardien dezelve het gevoelen onzer Kerk niet zeer ſchenen te begunſtigen, ten opzigte van de leer der regtvaardigmaking des zondaars alleen uit genade, niet om eenig verdienſtelijk werk, hetwelk in ons is: — dan noodeloos in der daad! Immers waar zegt JEZUS hier, dat de groote liefde van deze vrouw tot Hem de oorzaak was van de vergeving harer zonden? — Dien zin kunnen deze woorden nooit hebben, als men dezelve beſchouwt in hun verband: SIMON (let daar maar eens op) had te voren gezegd, en JEZUS had zijn oordeel gebillijkt, dat hij, aan wien veel vergeven was, natuurlijker wijze meerdere liefde behoorde te hebben voor zijnen ſchuldheer, dan die, wien deze ſlechts weinig had kwijt geſcholden; houdt men dit nu in het oog, dan kan deze verklaring des Heilands geenen anderen zin hebben dan dezen: „ verwonder U dan niet „ daarover, SIMON, dat deze vrouw zoo veel „ werk van mij maakt, dat zij mij zoo lief „ heeft;

(*v*) vs. 47.

„ heeft; dat komt daar van daan, omdat haar
„ de genade bewezen is, dat hare ſchulden,
„ die zoo groot en vele waren, om niet zijn
„ kwijt geſcholden; zij merkt mij als de oor-
„ zaak daarvan aan; wat is dan natuurlijker,
„ dan dat zij zoo met mij ingenomen is, dat
„ zij niet weet, hoe zij mij dat zal vergel-
„ den? weinig, — geene liefde tot mij is een
„ bewijs, dat men die vergeving nog mist, daar
„ geen deel aan heeft." —— Hier kon SIMON de toepasſing op zich zelve maken.

Men wende niet voor, dat deze verklaring gedrongen is: dat is ze in der daad niet, want deze aanmerking moet op de voorgaande ſlaan, en kan met die, welke in vs. 42 en 43 voorkwam, niet ſtrijden: — nu is eenvoudig de vraag: de liefde tot den ſchuldheer, van welken daar geſproken was, ging die de kwijtſchelding van de geleende penningen voor, of volgde die daarop? Zeker had het laatſte plaats: de meerdere liefde van dien éénen had dan zijnen grond in, en vloeide voort uit die kwijtſchelding; zij was er een gevolg van; bij gevolg ook hier: *want* zij heeft veel lief gehad, is dan geene oorzaak, maar een bewijs daarvan: — of ontbreekt het zelfs in onze taal aan voorbeelden van zoodanige uitdrukkingen, welke

in

in dezen, en in geenen anderen zin kunnen genomen worden? zoo zegt men in de gemeene zamenleving wel eens, „ deze of die boom „ is goed, *want* hij draagt wel," is nu het wel dragen de oorzaak van die goedheid, of is het er een teeken, een bewijs van? — „ De „ zon moet reeds opgegaan zijn," hoort men ook wel zeggen; „ want het is al dag," wil dat zeggen, dat de dag de oorzaak is van den opgang der zon? Neen! hij is er het gevolg van: en zoo zal men het in honderd gevallen vinden, indien men maar oplettend is.

Was dit nu zoo, dan kon SIMON hier leeren, 1. hoe JEZUS wel degelijk deze vrouw kende, hoe haar waar beſtaan voor Hem geheel open lag; 2. dat zij te voren wel eene groote zondares geweest was, maar dat zij door genade zich zelve had leeren kennen, en tot inkeer was gekomen; nu veranderd zijnde in den geest van haar gemoed; 3. dat hij in lang na zoo niet beſtond, welke verhevene gedachte hij zich ook van zich zelve maakte, waarvan het koel onthaal, hetwelk JEZUS bij hem vond, tot zulk een ſprekend bewijs verſtrekt had.

En hiermede denk ik te kunnen volſtaan ter opening van dit gedeelte der gewijde ge-

ſchiedenis; laat ons nu nog kortelijk van het verhandelde tot onze ſtichting gebruik maken.

* *

Wij hebben dan gehoord, dat liefde tot JEZUS de hoofdzaak is, waarop het voornamelijk aankomt, wil men in zijn beſtaan en zijne verrigtingen den Heiland behagen, en zijne genegenheid tot zich uitlokken, om ons deel te geven aan zijne zalige heilverdienſten. — Komt, leggen wij ons daar nu eens bij neder, en laat ons zien, in hoe ver wij ten dezen opzigte aan de zondares zijn gelijk geworden?

—— Ten bewijze van hare hartelijke genegenheid

1. zocht zij JEZUS op; hoorende, dat Hij in des Farizeërs huis was, ging zij derwaarts. (*w*) Doen wij dat ook? laten wij ons beſtendig daar vinden, waar wij weten, dat Hij is? — In zijn huis, daar zijns naams gedachtenis gehouden wordt, is Hij zeer zeker altijd; want zijne belofte verzekert ons, dat, waar maar twee of drie in zijnen naam vergaderd zijn, Hij zich

(*w*) vs. 37.

zich ook daar laat vinden: — maar is men nu altijd even vlijtig in het bezoeken van zijne voorhoven; kan men in waarheid zeggen, dat dit nimmer wordt nagelaten, dan in onvermijdelijke gevallen, welke ons daarin ten eenenmaal tot onoverkomelijke beletselen zijn, en dat volstrekt ondoenelijk maken? — Doet U deze vragen eens in het verborgen, met dien ernst, welken het gewigt der zaak vordert, en beantwoordt dezelve voor GOD, en uw eigen geweten!

2. In het huis van den Farizeër zijnde, plaatste de zondares zich aan JEZUS voeten, als eene nederige dienares. (*x*) Stellen wij daarin ook onze eer? Zeker! Noemde voormaals de Koningin van *Scheba* die knechten gelukkig, die voor het aangezigt van SALOMO stonden; wat voorregt moesten Christenen het zich rekenen, knechten en dienstmaagden te zijn, en zich als zoodanigen te laten gebruiken van dezen Heer? maar wat heeft de wereld, en de driehoofdige afgod dezer eeuw niet integendeel hier bij ver de meesten de voorkeur? Hoe geven velen door hun losbandig gedrag openlijk te kennen, dat zij niet willen, dat deze Heer Koning over hen zal zijn, zeggende

(*x*) vs. 38.

de met ſprekende daden: „ wijk van ons, „ want aan de kennis uwer wegen hebben wij „ geenen lust?"

3. Nog eens, ſtaande achter JEZUS, begon deze vrouw bitter te weenen, en JEZUS voeten met hare tranen nat te maken: kwam dit voort uit een innig gevoel van hare zonden; waar zijn zij, die ooit dergelijke tranen geſtort hebben? Is de droefheid naar GOD en JEZUS den meesten niet geheel onbekend? Men kent de zonden niet voor zoo verfoeijelijk, als die in der daad zijn: — een bewijs daarvan, dat men er zoo weinig zwarigheid in vindt om dezelve zoo onbedachtzaam te bedrijven: — en hoe zou men er dan zulk een leed over kunnen dragen, dat zelfs het oog daarvan zou vlieten van tranen? — Neemt men deze tranen, als tranen van liefde, geſtort op de gedachten, dat JEZUS, ongeacht al haar kwaad, voor haar geworden was de oorzaak van hare zaligheid: ik bid U, hoe vele zulke tranen moesten er niet worden vergoten, als wij dagelijks bedachten, hoe goed JEZUS ook ten onzen opzigte is? Men verſmaadt, men lastert Hem, echter houdt Hij aan in zijne trouw, in zijne uitnoodiging, om tot Hem te komen; wat moest dat niet onze harten breken; ons gevoelig doen zijn

om

om die liefde te vergelden door dankbare wederliefde? Dan, het onverdiende van dien zegen wordt zoo weinig ingezien; men is er even koel en onverschillig onder; waarom? Omdat men zich zoo weinig laat gelegen zijn aan de bevordering van zijn wezenlijk geluk; want had dat plaats, besefte men, wat daartoe vereischt wordt, en hoe men zonder JEZUS voor altoos buiten de hoop op een eeuwig heil zou geleefd hebben, gewisselijk het zou dan niet anders kunnen zijn, of men zou naauwelijks aan Hem kunnen denken, zonder dat de aandoeningen des harten daarbij gaande gemaakt werden, en de liefde tot JEZUS op het sterkst aangevuurd!

4. Eindelijk, na JEZUS door tranen nat gemaakte voeten met haar haar afgedroogd en gekust te hebben, zalfde de zondares dezelve met zalf: hebben wij dat ook wel over voor JEZUS; zouden wij mede iets, dat van waarde is, daar wij eenigzins belang in stellen, zoo gereed wel ten zijnen dienste afstaan? Gij begrijpt ligtelijk, T., JEZUS heeft dit thans in persoon niet noodig; maar zijn wij genegen, om dat te doen aan zijne arme vrienden? Ach! wat zijn er niet velen, die, zoo zij nog wat te missen hebben, dat liever aan den wellust en de zonden opofferen. Hoe velen, aan welke

JE-

JEZUS in der daad ook dat verwijt zou kunnen doen: *Ik ben in uw huis gekomen, water hebt gij niet tot mijne voeten gegeven; gij hebt mij geenen kus gegeven, met olie hebt gij mijn hoofd niet gezalfd.* (y) Trouwens voor zoo ver men dit aan JEZUS vrienden geweigerd heeft, heeft men dat ook niet aan Hem gedaan!

En ziet, met dat alles wil men nu evenwel Christenen heeten, voor zoodanigen doorgaan! maar ik bid U, wat zal zulk een Christendom baten? Wat voordeel zal het U geven, of gij daarvan belijdenis gedaan, van deszelfs inſtelling gebruik gemaakt hebt? Denkt gij dan, dat GOD met het bloot uitwendige gediend is; dat het genoeg is voor het oog der wereld te zeggen: *ik heb* JEZUS *lief*, en ondertusſchen denzelven met het hart te verſmaden? O neen! die zoo beſtaan, zijn geene vrienden van, maar geheel onverſchillig omtrent JEZUS, en, in plaats van zijn heil, hebben zij integendeel veel meer zijn geducht misnoegen te wachten.

Ach! dat men dit toch beſefte, en dat men vooral leerde begrijpen, hoe men in zulk eene geſteldheid in het geheel niet geſchikt is

(y) vs. 44—46.

is om JEZUS welbehagelijk te vereeren! Velen meenen, dat een bloot kerkgaan, en het vieren van het Nachtmaal, de voorname pligten zijn van den Godsdienst, waarop men vrij gerust zijne zaligheid mag te gemoet zien: maar, arme menschen! bedriegt u niet; GOD ziet niet aan, dat voor oogen is, maar het hart; ontbreekt dat; is er geene liefde tot JEZUS; hoort, wat de Heer dan tot de zoodanigen zegt: *wat hebt gij mijne inzettingen te vertellen, en neemt mijn verbond in uwen mond? dewijl gij de kastijding haat, en mijne woorden achter u henen werpt. Deze dingen doet gij, en ik zwijg: gij meent, dat ik ten eenenmaal ben, gelijk gij: ik zal u straffen, en zal het ordentlijk voor uwe oogen stellen. Verstaat dit toch, gij godvergetende, opdat ik niet verscheure, en niemand redde.* (z)

Dan, men versta mij hier wel; ik wil daarmede niet zeggen, dat men zich van alle zonden en tekortkomingen moet vrij kennen, zal men anders aan het Nachtmaal mogen naderen: neen! ik weet, JEZUS neemt zondaars aan, en dat woord zijn wij gelast U allen toe te roepen; maar dat zijn geene zon-

(z) *Ps.* L: 16, 17, 21, 22.

zondaars zonder onderscheid, maar zondaars, welke een gezigt, een gevoel hebben van hunne zonden; die daarover treuren, en zich der genade onwaardig achten; trouwens, zijn het anderen, als vermoeiden en belasten door hunne zonden, welke JEZUS noodigt, om tot Hem te komen? Zijn het geene hongerigen en dorstigen, aan welke de verkwikking door het water des levens is toegezegd?

Menschen derhalve, welke nog nimmer bekommerd werden over hunne ongeregtigheden, hebben geene vrijheid, zoo lang zij in dien toestand volharden, om het Nachtmaal te gebruiken; maar is men aan zich zelven ontdekt, weet men, wat het te zeggen is, „ *aan* JEZUS *voeten te weenen*," al waart gij dan nog zoo groot een zondaar; al overtroffen uwe gruwelen dan de haren uwes hoofds; dan zoudt gij U bezondigen, met van het Avondmaal af te blijven; immers, dan zou het zijn, of gij GODS genade zocht te beperken; of gij een bekrompen denkbeeld hadder van de oneindige waarde van JEZUS verdienste; of gij dat woord wildet tegenspreken: *daar de zonden veel en groot geworden zijn, daar is genade nog overvloediger: zijn uwe schuil-*

schulden tot aan de wolken geklommen, GODS *goedheid reikt tot aan den hemel.* (*a*)

Wel! komt dan met uw bezwaar vrij voor den dag; wat gij ook moogt bedreven hebben; al was het van zulk eenen aard, dat gij dat aan geenen mensch, aan uwen besten vriend niet zoudt durven openbaren; wel, legt het gerustelijk voor JEZUS bloot; toont er uw berouw over; en beproeft dan, of Hij U met de zondares niet zal toelaten, zijne voeten te omhelzen; of Hij U in het Avondmaal zijnen genadeschepter niet zal toereiken.

Gijlieden, welke van deze zielsgestalte reeds kennis draagt, U mogen wij op dien grond dus met vrijmoedigheid noodigen; gij hebt er vrijheid toe, JEZUS dringt er op aan, dat gij U aan zijne Bondtafel zult laten vinden.

Zegt niet: ja! wij hebben JEZUS wel lief; maar het waar bestaan van de zondares durven wij ons nog niet toeëigenen; in hare werkzaamheden, als in het zoeken en aankleven van JEZUS, zijn wij haar nog niet ten volle gelijk; en dat maakt ons voor als nog eenigzins beschroomd. — Maar ik bid U, waartoe zoo angstvallig gedacht? Wie sluit U hier uit van

(*a*) *Rom.* V: 20.

van de geloovige toeëigening van JEZUS en zijne verdienſten, zoo gij het zelve niet doet? Waar zegt JEZUS: „ die juist zich zoo niet „ betoonen omtrent mij gezind te zijn als de- „ ze vrouw; in dien zelfden trap en die maat van „ droefheid over de zonden; van vurige en „ hartelijke genegenheid tot mij, die begeer „ ik tot mijne gemeenſchap niet toe te la- „ ten?" — Neen! daar de wortel der zaak is, geloof in JEZUS; liefde tot Hem en zijnen dienst; al is het met vele zwakheid bezet; wanneer dat tegen onzen wil in ons plaats vindt, en wij daarover treuren; zoo wil JEZUS ons daarom van het genot van zijn heil niet uitſluiten; het is toch algemeen: *Ik heb lief, die mij lief hebben, en die mij vroeg zoeken, zullen mij vinden.* (*b*) Denkt daarbij, waartoe het Avondmaal is ingeſteld; daar wil JEZUS ons overtuigen van zijne genegenheid te onswaarts; waarom? om onze liefde tot Hem op te wekken. Hoe krachtig is dan dit ingeſteld middel niet, om de zwakheid van tijd tot tijd te heelen, en zoudt gij dan niet grootelijks tegen U zelve handelen, indien gij verzuimdet, daarvan gebruik te maken?

Alleen, ziet maar voor U zelve toe, dat JE-

(*b*) *Spr.* VIII: 17.

VIII.

DE ZONDARES BEMOEDIGD.

TEKST

Luk. VII: *vs.* 48—50.

Zalig zijn, die treuren, want zij zullen vertroost worden: dus luidt de verzekering van den Heiland, *Matth.* V. vs. 4. — Het treuren, waarvan hier gesproken wordt, is een treuren over de zonden; een bedroefd zijn, dat men GODS wet met gedachten, woorden en werken geschonden, en daardoor het hoogste Wezen, dat waarlijk de liefde zelve is, zoo stout beleedigd heeft; die zoo bestaan noemt JEZUS *zalig*. Dit is in der daad eene wonderspreuk in de ooren van eenen wereldling! mag dat, denkt welligt iemand, die zijn deel in dit leven heeft, mag dat geluk, heil en zegen heeten, daar gebukt henen te gaan onder den last zijner zonden? Wat heeft zulk een mensch aan het ondermaansche? Alles is hem genoegzaam tot last; wat anderen tot blijdschap en vergenoegen dient, is den zoodanigen tot verdriet. — Dan, niemand

---

Zalig zijn, die treuren, want zij zullen vertroost worden: dus luidt de verzekering van den Heiland, *Matth.* V. vs. 4. — Het treuren, waarvan hier gesproken wordt, is een treuren over de zonden; een bedroefd zijn, dat men GODS wet met gedachten, woorden en werken geschonden, en daardoor het hoogste Wezen, dat waarlijk de liefde zelve is, zoo stout beleedigd heeft; die zoo bestaan noemt JEZUS *zalig*. Dit is in der daad eene wondersprenk in de ooren van eenen wereldling! mag dat; denkt welligt iemand, die zijn deel in dit leven heeft, mag dat geluk, heil en zegen heeten, daar gebukt henen te gaan onder den last zijner zonden? Wat heeft zulk een mensch aan het ondermaansche? Alles is hem genoegzaam tot last; wat anderen tot blijdschap en vergenoegen dient, is den zoodanigen tot verdriet. — Dan, niemand

late zich immer door zulk een verkeerd oordeel misleiden; juist het tegendeel is waar; een zondaar heeft niets aan de wereld, de ware Christen alles. Vraagt gij, hoe is dit te begrijpen? Zeer gemakkelijk; trouwens, ſtelt U eenen mensch voor, die zich baadt in alles, wat het oog en hart begeert; wat heeft die aan het leven, als hij aan eenen toekomenden ſtaat, aan eene op handen zijnde eeuwigheid denkt; moet de gedachte: „ indien ik zoo ſterf, als ik thans ben, dan „ ben ik eeuwig verloren, " niet al het zoet, dat hij nu ſmaakt, vergallen, in bitterheid verkeeren? en wie is er, die dergelijke gedachten altijd verbannen, die beletten kan, dat dezelve nimmer in de ziel ontſtaan? Beſchouwt daarentegen eenen Christen, die zijne ongeregtigheid heeft leeren kennen, en die dat mag aanmerken als een beginſel der droefenis naar GOD, werkende eene onberouwelijke bekeering tot zaligheid; met welk eene gelatenheid kan hij de goederen dezer eeuw niet ſmaken! Hij mag onder derzelver genot denken: dezen zegen geeft mij mijn hemelſche Vader te genieten; JEZUS mijn borg heeft denzelven voor mij verdiend; en mag ik hier reeds deze liefde van mijnen Verloſſer ondervinden, wat zal het niet zijn, als

het

het mij eenmaal zal vergund worden, eenen nieuwen hemel en eene nieuwe aarde te beërven, waarin geregtigheid zal wonen! — Ja maar, dat *treuren*, zal iemand denken! — Ook dat duurt niet altijd, dat wordt mede eens, en somtijds zeer schielijk, verwisseld in een heugelijk aanschouwen en verblijden. Zij zullen, zegt JEZUS, *vertroost worden.* Zulke bekommerden krijgen naderhand vreugd in het hart, meer dan ter tijd, wanneer koorn en most vermenigvuldigd wordt; immers het licht is voor den regtvaardigen gezaaid, vrolijkheid voor den opregten van hart; die met tranen zaaijen, zullen ook eens met gejuich maaijen!

Dit wenschen wij U nader te toonen in een zeer duidelijk voorbeeld.

TEKST.

Luk. VII: *vs.* 48—50.

EN HIJ ZEIDE TOT HAAR, UWE ZONDEN ZIJN U VERGEVEN.
EN DIE MEDE AANZATEN, BEGONNEN TE ZEGGEN BIJ ZICH ZELVE: WIE IS DEZE, DIE OOK DE ZONDEN VERGEEFT?
MAAR HIJ ZEIDE TOT DE VROUW: UW GELOOF HEEFT U BEHOUDEN, GA HENEN IN VREDE.

Wij hebben uwe aandacht in onze voorbereidingsrede het vorige gedeelte dezer geschiedenis verklaard, en daarin getoond, hoe hartelijk de genegenheid van zekere boetvaardige zondares, welke het onderwerp is van het evangelisch verhaal, dat wij hier aantreffen, was tot JEZUS, en in wat opzigt zij zulks liet blijken, bij gelegenheid, dat de Heiland in het huis van eenen Farizeër, SIMON genaamd, ter maaltijd aanzat: wij hoorden, hoe aanstootelijk dit haar gedrag dezen voorkwam, doch hoe de goedertierene en menschlievende JEZUS haar in dezen regtvaardigde, met dezen SIMON te doen begrijpen, uit welk een hart die teederheid ontsproot; hoe dit een bewijs was van reeds ontvangene genade, waarop hij zich vrij minder kon beroemen; als wiens werken van liefde, aan Hem betoond, daarvan het beste getuigenis niet gaven.

Laat ons, om den draad der geschiedenis te volgen, heden tot de boetvaardige zondares wederkeeren, en thans voornamelijk gadeslaan het woord der vertroosting, hetwelk de groote Ontfermer haar toevoegde, tot opbeuring van haar door schuldbezef nog doorwond gemoed.

De Heer zegene de overdenking daarvan, en doe er ons allen ook iets van ontwaren

aan

aan onze zielen in dezen dag, onder de prediking des woords, en bij de bediening van het H. Nachtmaal, waartoe wij ons wenschen te schikken.

Twee zaken komen ons hier ter korte beschouwing voor,

vooreerst: de heugelijke verzekering van het aandeel aan de genade van regtvaardigmaking door JEZUS aan deze overtuigde zondares gedaan, vs. 48 — en

dan: de nadere bevestiging daarvan tot hare geruststelling, zoo als JEZUS daar toe gelegenheid kreeg uit eene vrij ongunstige aanmerking, die sommigen maakten over deze vrijspraak, vs. 49, 50.

*

Had de Heer JEZUS, gedurende zijn gesprek met den Farizeër, de zondares in hare aandoeningen en werkzaamheden laten geworden, zonder regtstreeks te laten blijken, dat Hij zich haren toestand aantrok; zoo dra had Hij zijne rede niet geëindigd, of Hij keerde zich tot haar; het was Hem onmogelijk om haar in dien bedrukten toestand te laten; en op

wat wijze beſchikte Hij aan deze bedroefde van geest vertroosting? *Hij zeide tot haar*, lezen wij, (*a*) *uwe zonden zijn u vergeven.* Hij bepaalde haar dus bij hare *zonden*, bij alle die gruwelen, waaraan zij zich ſchuldig kende, welke het haar thans zoo bang, zoo bitter maakten: niet, Toehoorders! om het hart, het welk reeds zoo ontroerd was, nog meer te folteren, door van nieuws de wond op te rijten, welke de erkentenis en het gevoel derzelve bereids veroorzaakt had; als wel om, bij de zachte opening van dezelve, eenen ſtreelenden balſem daarin te doen druppen, en dan dat gebroken hart te verbinden; immers het was hier niet: „ hoe hebt gij „ toch u zelve zoo zeer kunnen vergeten; „ om u zoo te bezondigen tegen den Heer „ uwen GOD; hoe zult gij dat voor den Al„ wetenden verantwoorden? Wat zal het „ voor u te zeggen zijn, indien Hij, wiens „ oordeel naar waarheid is, u daarover zal „ roepen voor het gerigt?" — daardoor zou zeker de beroering van haar hart nog grooter geworden zijn: neen! was Hij gezonden, om den zachtmoedigen eene blijde boodſchap te brengen, Hij wilde dan ook hier veel meer met

(*a*) vs. 48.

met de moede een woord ter regter tijd ſpreken: en waarin beſtond dat? Het is met nadruk: *uwe zonden zijn u vergeven.* —— Men zou hier kunnen vragen; waartoe diende deze betuiging? Dat aan de vrouw deze genade reeds ten deele gevallen was, werd immers al vrij duidelijk in de gelijkenis, die JEZUS nopens de beide ſchuldenaars gebruikt had, (*b*) aangewezen, en daarvan gaf de Heiland bijzonder de ſterkſte verzekering, als wij Hem hoorden zeggen: *hare zonden zijn haar vergeven, die vele waren, want zij heeft veel lief gehad.* (*c*) Waarom dit dan van nieuws herhaald? Hiertoe kan JEZUS bijzondere redenen gehad hebben; welligt, om daardoor bloot te leggen, wie Hij was, en wat vermogen er in Hem huisvestte: in de verklaring, te voren afgelegd, had Hij, ja wel, de heilweldaad geroemd, welke haar was te beurt gevallen, maar daarin lag niet duidelijk genoeg, dat zij dezelve aan Hem had dank te wijten; daar kwam dezelve voor als iets, dat haar was geſchonken uit de ongehoudene goedheid en genade van GOD in het gemeen, maar hier doet Hij zien, hoe die vrijſpraak van Hem, den Zoon des menſchen,

(*b*) vs. 41—46. (*c*) vs. 47.

ſchen, afkomſtig was; om den Farizeër en zijn gezelſchap te overtuigen, dat Hij en de Vader, één was, (*d*) gelijk wij uit het vervolg zullen hooren, dat zij het ook in dien zin opvatteden. — Dan dat niet alleen; maar ten anderen, zoo ſtrekte dit ook niet weinig tot bemoediging, en gerustſtelling van de vrouw zelve, om hier namelijk uit zijnen mond die verklaring in eigen perſoon te mogen hooren; immers met hoe veel twijfel is de toeëigening niet dikwijls bezet, die wij maken van de belofte van genade, als wij de geſtalte in ons meenen te ontdekken der zulken, aan welke GODS heil is toegezegd? Hoe beſchroomd is het teeder geweten niet menigmalen, om te durven vastſtellen: zeker! dit is mijn toeſtand, voor mij is die genaderijke belofte? — Welke gemoedsverruiming geeft het niet, als het GOD behaagt door zijnen Geest in zulk een geval tot onzen geest te zeggen: dit betreft u; gij zijt een kind van GOD? (*e*) — Maar kan er iets heugelijker zijn, dan, wanneer iemand deze verzekering onmiddellijk mag ontvangen van Hem, die de oorzaak is van onze regtvaardigmaking? Wat bedenking, bid ik

(*d*) *Joh.* X: 30. (*e*) *Rom.* VIII: 16.

ik U, zou daar bij nog kunnen plaats vinden? Immers hier is het de vrijspraak des regters, de regtvaardigmaking in de vierschaar van GOD, en van het geweten te gelijker tijd, die geene beschuldiging, of zwarigheid, hoegenaamd ook, meer overlaat. —

Gij verwacht, hoop ik, intusschen niet, dat ik thans over den aard en de natuur van de vergeving der zonden zal handelen; dat geschiedt bij andere gelegenheden meer opzettelijk: genoeg zal het zijn, daaromtrent voor het tegenwoordige alleen te hebben opgemerkt, dat daardoor wordt te kennen gegeven: „ die weldaad van het genadeverbond, waardoor GOD den in zich zelve doemschuldigen, doch tot nadenken gebragten zondaar, op zijne betoonde boete en zijn hartelijk berouw, vrijspreekt van de schuld, en het regt geeft tot het eeuwig leven, om de genoegdoening van den eenigen Middelaar, van denzelven door een opregt geloof aangenomen." — Zegt JEZUS dan tot de zondares: *uwe zonden zijn u vergeven*, zoo zal er voornamelijk dit in liggen: „ o vrouw! groot zeker zijn uwe misdaden, waaraan gij u, dan eens uit onbedachtzaamheid, dan tegen beter weten aan, en bij gedurige herhaling hebt schuldig gemaakt!

„ Hoe

„ Hoe regtvaardig zou de Godheid niet ge-
„ weest zijn, zoo zij daarvan wraak had wil-
„ len nemen, u deswegen aan een onherroe-
„ pelijk verderf overgeven? dan ziet! in den
„ welverdienden toorn is de Heer der ontfer-
„ ming gedachtig geweest! Gij zijt door zijne
„ genade tot inkeer gekomen; gij hebt uwe
„ ongeregtigheden leeren kennen; gij hebt
„ hulp daartegen gezocht in dien weg, welken
„ gij van mij hebt hooren voorstellen: dit
„ schijnt gij met dankzegging te erkennen:
„ gij acht mij daarvoor uwe liefde waardig: —
„ wel kom, treur dan nu niet langer over uwe
„ zonden; uw verslagen hart heeft de Heer
„ niet willen verachten: ik verklaar u thans
„ stellig, dat de zonden uwer jongheid niet
„ zullen worden gedacht, noch uwe overtre-
„ ding; dat al dat booze, dat gruwelijke,
„ hetwelk zijne goedheid zoo menigmaal be-
„ leedigd, zijne wraak zoo dikwijls getergd,
„ de oogen zijner heiligheid zoo vaak verbit-
„ terd heeft, voor eeuwig uit het boek der
„ alwetendheid zal uitgedelgd, in eene altoos-
„ durende vergetelheid zal gesteld zijn; dat
„ gij integendeel van nieuws in genade zult
„ worden aangenomen; met GODS heil voor
„ tijd en eeuwigheid bevoorregt, zoo gij maar
„ voortaan verkiest in zijne wegen te wande-

„ len,

JEZUS daar het begin, het midden, en het einde zij van uwe bepeinzingen: weent daar met de zondares bij de herinnering, hoe veel lijden uwe ongeregtigheden uwen Heiland veroorzaakt hebben; bewondert daar JEZUS liefde, als eene liefde, die waarlijk alle kennis te boven gaat: laat ze U aanzetten, om uit kracht derzelve van nieuws U aan Hem en zijnen dienst te verbinden, om de zonden, die niet anders kunnen, dan de oogen van JEZUS heiligheid verbitteren, meer en meer af te ſterven, en voortaan der geregtigheid te leven.

Waarlijk, zoo doende zult gij JEZUS genegenheid tot U uitlokken, gij zult daardoor de verzekering erlangen van uw aandeel aan het heil, dat Hij voor de zijnen verworven heeft, en ondervinden, dat hem, *die veel heeft lief gehad, ook vele zonden vergeven zijn.* Amen.

„ len, zijne regten te bewaren, en die te
„ doen! — Droog dan uwe tranen; ſtaak
„ uwe droefheid; al waren uwe zonden rood
„ als ſcharlaken, in mijn bloed zullen zij
„ witter worden dan ſneeuw, al waren zij als
„ karmozijn, zij zullen witter worden dan
„ witte wol."

Wat dunkt U, H.! wat moet het hart van deze bedrukte zondares op dit woord niet op eene aangename wijs zijn verruimd geworden? Zeker! het heugelijke, dat zij op dezen oogenblik ondervond, laat zich noch door de vlugſte veder beſchrijven, noch door den welbeſpraaktſten mond naar waarde ſchetſen: het eigen gevoel daarvan te hebben, is alleen in ſtaat om iemand het regte van zoodanig eene gemoedsaandoening te leeren kennen! Hoe het zij, buiten twijfel zal het hier geweest zijn: *wie is een* GOD, *als onze Heer, die de ongeregtigheid vergeeft? Hij behoudt den toorn niet in eeuwigheid: Hij wilde zich mijner ontfermen; mijne ongeregtigheid dempen, en alle mijne zonden achter zijnen rug werpen in de diepte der zee.* (*f*)

Zoo deed JEZUS hier dan met nadruk genade van zijne lippen afvloeijen, en betoonde zich

(*f*) *Mich.* VII: 18, 19.

zich daardoor in waarheid te zijn de vertroosting Israëls!

Och! wat moest dat geen indruk gemaakt hebben op allen, die daarbij tegenwoordig waren; wat behoorde het deze niet te hebben opgewekt om te bidden: „ *wees ook ons ge-* „ *nadig, Heer! naar de grootheid uwer goe-* „ *dertierenheid; delg uit onze overtreding* „ *naar de grootheid uwer barmhartighe-* „ *den.*" (g) Dan ziet, in plaats van deze gunstige gelegenheid te baat te nemen, om daar in te bedenken, wat tot vrede kon strekken, zoo gaf zulks integendeel aanleiding tot eene vrij hatelijke aanmerking.

* *

En die mede aanzaten (vervolgt LUKAS) *begonnen te zeggen bij zich zelve, wie is deze, die ook de zonden vergeeft?* (h)

Door *die mede aanzaten* worden wij zeker gewezen op de overige gasten, die SIMON op dezen dag insgelijks bij zich ter maaltijd genoodigd had: de uitdrukking is vrij algemeen, en leert ons, dat, zoo niet alle, ten minste ver het grootste gedeelte dezer vrienden daar

(g) *Ps.* LI: 3. (h) Teksth. vs. 49.

daar toe kunnen betrokken worden; deze, vernemende de vrijspraak, die JEZUS ten opzigte van deze vrouw deed, waren daar in het geheel niet over te vreden; het wekte hun nadenken op; zij begrepen zeer wel, wat die al in had, en dat deed hen bij zich zelve zeggen:

„ *Wie is deze, die ook de zonden ver-*
„ *geeft?*" — Deze lieden zagen de kwijtschelding der zonden aan als iets, hetwelk aan de hooge Godheid alleen toekwam; en daar hadden zij zeker geen ongelijk in; trouwens, daar GOD door de zonden beleedigd wordt, zoo kunnen dezelve ook niet anders dan door Hem vergeven worden; daarvan daan, dat de Heer zich dat ook met nadruk toeëigent: *Ik, Ik ben het, die uwe overtredingen uitdelg om mijnent wil, en Ik gedenk uwe zonden niet.* (*i*) — Op dien grond dan kwam het hun vreemd voor, dat JEZUS zich dit regt dorst aanmatigen: men ziet duidelijk uit dit oordeel, dat zij JEZUS voor niet meer hielden dan voor een bloot mensch; op zijn best voor eenen Profeet; als zulk een mogt Hij zeker zoo onbepaald niet spreken: het zou minder hunne oplettendheid hebben gaande gemaakt, zoo

(*i*) *Jes.* XLIII: 25.

zoo Hij, bij voorbeeld, gezegd had: „ uit „ naam van GOD kondig ik u aan, dat u „ uwe zonden vergeven zijn." — Dan, gij bedillers, heeft deze uw mede aanzittende gast dan nog niet genoeg gedaan, om ulieden ten aanzien van zijnen persoon in andere gedachten te brengen? Zijt gij onkundig van de wonderen, die Hij allerwege verrigt heeft? hebt gij niet opgemerkt, hoe die de eindige krachten van stervelingen ver overtreffen? — Zeker, indien gij deze gave GODS behoorlijk wistet te waarderen; indien gij uwe oogen niet moedwillig voor de waarheid haddet toegesloten, gij zoudt niet lasteren hetgeen gij niet verstaat, maar het leven veel eer van Hem begeerd hebben, en dit zou ook uw deel geworden zijn.

Dan, schoon JEZUS dit overleg, die gedachten, welke zij bij zich zelve vormden, zeer wel kende, wilde Hij zich voor het tegenwoordige daarover niet uitlaten; dat had Hij bij andere gelegenheden reeds gedaan. (*k*) Neen; liever wilde Hij verder zijne hand in genade aan de zondares te koste leggen; haar meer en meer bevestigen in haar aandeel aan het eeuwig heil; het is daarom:

„ *Maar*

(*k*) *Luk.* V: 20—24.

„ *Maar Hij zeide tot de vrouw: uw geloof heeft u behouden, ga henen in vrede.* " (*l*) — Het ſchijnt, dat deze zondares, na dat JEZUS haar zoo bemoedigend had toegeſproken, nog al bij Hem bleef ſtaan, en voortging met tranen te ſtorten, hoewel thans niet zoo zeer tranen van droefheid, als wel van vreugd: om haar echter van alle bekommering, zoo die nog bij haar mogt plaats vinden, ten eenemaal te ontheffen, zoo voegt de Heiland haar toe: *uw geloof heeft u behouden.* „ Gij zult," zal JEZUS willen zeggen, „ u „ naauwelijks kunnen voorſtellen, hoe zoo vele „ ſchulden, waarmede gij u misgrepen hebt, „ zonder daarop ſtraf te ontvangen, hebben „ kunnen vergeven worden; zijt gij daarover „ nog eenigzins verlegen; wel, luister naar „ mij, ik zal u dat verklaren: wat er ge- „ ſchied is, is volgens den verordenden weg „ des heils toegegaan; het middel, welk de „ Godheid daartoe geſteld heeft, heeft daar- „ toe medegewerkt: gij hebt in mij geloofd; „ de toevlugt tot mij genomen; uwe ge- „ regtigheid nergens anders in gezocht, dan „ in den weg, dien gij door mij hebt hooren „ voorſtellen: nu heb ik u niets voorgehou- „ den,

(*l*) vs. 50.

„ den, dan hetgeen ik van den Vader ge-
„ hoord heb: (*m*) gevolgelijk kunt gij ge-
„ rust zijn, dat de Heer op eene Hem be-
„ tamende wijs u de kwijtſchelding uwer
„ overtredingen heeft doen erlangen, en dat
„ er geene verdoemenis meer zijn zal voor
„ u, en allen, die in mij eene verberging
„ zoeken, die niet naar het vleesch wande-
„ len, maar naar den Geest."

Het zoo opvattende, ziet ieder van zelf, dat het geloof de oorzaak niet was, waarom, maar alleen het middel, waardoor deze behoudenis aan de vrouw was ten deele gevallen: immers het blijſt eene eeuwige waarheid: *uit genade worden wij zalig door het geloof: en dat niet uit ons; het is* GODS *gaaf*; *niet uit de werken, op dat niemand roeme!* (*n*)

Was dit nu zoo, dan kon de zondares het overige van haar leven in geestelijke blijdſchap doorbrengen; het is daarom:

ga henen in vrede, „ leef nu gelukkig;
„ hebt gij met tranen gezaaid, ondervind
„ thans, dat gij nu met gejuich kunt maai-
„ jen: de Heer is het deel uwer erve, waar-
„ om zoudt gij voortaan vreezen? Neen! nu
„ moet

(*m*) *Joh.* XV: 15. (*n*) *Eph.* II: 8, 9.

„ moet de blijdſchap des Heeren groot zijn;
„ allerwege moet men weten, welke genade
„ aan u geſchied zij: en daarom vertoon u
„ aan de wereld; houd u hier niet langer
„ op; laat ieder uit uw gedrag zien, dat de
„ Heer is een eeuwige Ontfermer! Dat is het
„ al, wat gij uwen Weldoener voor zijne on-
„ verdiende trouw kunt toebrengen, en daar-
„ om verheerlijk Hem in ziel en ligchaam,
„ welke beide de zijne zijn; laat uw licht daar-
„ toe voortaan ſchijnen voor de menſchen,
„ opdat die uwe goede werken zien, en de
„ Vader in den hemel daardoor verheerlijkt
„ worde."

En hiermede loopt nu deze geſchiedenis af. — Eene gebeurtenis, daartoe aangeteekend, om ons te leeren, dat JEZUS van *Nazareth* waarlijk is de langbeloofde Mesſias; immers was van dezen voorſpeld, dat Hij de treurigen zou vertroosten, het zwakke verſterken: (*o*) men zag dat hier in Hem bewaarheid, daar Hij eene waarlijk vermoeide van geest rust deed vinden voor hare ziel, wordende voor deze zondares in haren toeſtand waarlijk alles in allen.

Hier-

(*o*) *Jeſ.* LXI: 1—3.

Hiermede meenen wij te kunnen volſtaan ter beknopte opening dezer woorden.

Welk een geluk, zult gij zeggen, dat aan deze vrouw hier te beurt viel, om zoo regtſtreeks de verzekering te mogen ontvangen van haar aandeel aan de genade van de vergeving harer zonden! Mogt dat ook onzer allen voorregt zijn! wat zouden wij ons dan niet kunnen verheugen in onzen GOD; van vreugd opſpringen over zijn heil!

Maar in wat opzigt is uw geluk toch minder? Zoudt gij denken, omdat U deze verzekering niet zoo onmiddellijk door JEZUS zelve gegeven wordt? — Wij verbeelden ons wel eens, dat zulken, die ten tijde van JEZUS omwandeling op aarde leefden, Hem in perſoon mogten hooren, zoo veel boven latere geſlachten vooruit hadden, die van alles, wat JEZUS deed en ſprak, nu blootelijk het voorſtel in geſchrift vinden nagelaten, maar wij vergeten in der daad, hoe hun geloof wezenlijk eene veel ſterkere kracht had uit te oefenen dan het onze; immers, wat JEZUS hun voorſtelde van den weg der verzoening, moest naderhand door de daad bevestigd worden; zij moesten aannemen op gronden, die hun

zoo

zoo overtuigend niet konden voorkomen, dat zijn aanſtaand lijden zou ſtrekken tot bevrediging van den zondaar met GOD; doch hoe moeijelijk dit viel, kunnen wij ons bezwarelijk verbeelden; (*) maar welk eene verzekering hebben wij daar niet van, nu alles met de daad volbragt is; nu wij zoo duidelijk zien, dat JEZUS waarlijk is overgeleverd om onze zonden, en opgewekt ter onzer regtvaardigmaking?

Verder: hoorden wij JEZUS tot de vrouw zeggen: „ uwe zonden zijn u vergeven," ſtellen wij daarin zoo bijzonder veel, omdat dit uit JEZUS mond zelve voortkwam; ik bid U, ſpreekt dat woord nu niet zelfs vrij ſterker, als wij het Evangelie met de bondzegelen zamenvoegen, en derzelver kracht op onze harten laten oefenen? Zien wij niet in het gebruik der bondzegelen op het levendigst bekrachtigd, met de daad bevestigd, wat het Woord ons predikt? Is bij voorbeeld ieder Avondmaal wel anders, dan eene nadrukkelijke verklaring van JEZUS zijde, bewezen door zijnen zoendood: *zoo is er dan nu geene verdoemenis meer voor de genen, die mijne leer aanne-*

(*) Vergelijk hier mede *Matth.* XVI: 22. in het verband.

nemen, die niet wandelen naar het vleesch, maar door den Geest.

Welk een geluk, mijne Waardſten! Immers kunnen wij nu wel anders, dan tot eer van vrije genade hier roemen? Zalig zijn onze oogen, omdat zij zien, en onze ooren, omdat zij hooren: *want vele Profeten, en regtvaardigen hebben begeerd te zien de dingen, die wij zien, en hebben ze niet gezien; en te hooren de dingen, die wij hooren, en hebben ze niet gehoord.* (*p*)

Wat ware het intusſchen niet te wenſchen, dat wij de regte zielsgeſtalte hadden, om van dit voorregt behoorlijk gebruik te kunnen maken, om aan het Nachtmaal zoo te verſchijnen, dat wij daar de verzekering mogten erlangen. En wat wordt daar toe nu al vereischt; welk eene maat van geloof en van heiligmaking dienen wij wel tot dat einde mede te brengen? — Zoo gij eenen nederigen en verbrijzelden geest bezit, een gemoed, hetwelk regt getroffen is door, en leed draagt over uwe zonden, dan hebben wij grond om U te verzekeren, dat de Heer in die geſtalte genoegen nemen, en zulk een hart niet zal verachten.

En

(*p*) *Matth.* XIII: 16, 17.

En wie uwer is er, die daarvan niet iets zal bezitten? — Immers maken wij, gelijk onze pligt is, er dagelijks ons werk van, om onze menigvuldige afwijkingen van den Heer te leeren kennen; was dit bijzonder onze toeleg in onze godsdienstige afzonderingen ter voorbereiding tot deze gewijde plegtigheid; hoe kan, bid ik U, een Christen bij zijne zonden regt bepaald worden; een inzien krijgen in de snoodheid, in het zielverdervende, dat er in elke ongeregtigheid is, zonder daarover innig aangedaan te worden, te treuren, en hartelijk te wenschen, dat hij daarover in het bloed van den eenigen Middelaar verzoening mag vinden? Zeker, Geliefden! indien wij ernstig nadenken, wie GOD is; wie wij zijn; wat Hij al aan ons zoo onverdiend geschonken heeft, en dagelijks bewijst, en hoe wij dat alles vergelden; in der daad, dan hebben wij alle reden, om ons innig te schamen, om ons zelve te verfoeijen in stof en asch; om uit te roepen: *och! dat ons hoofd water ware, en onze oogleden springbronnen van tranen! want wee onzer, dat wij zoo gezondigd hebben!*

Ach! werd daar wat meer op gewerkt! onze Avondmaalstijden zouden over het algemeen van vrij meer zegen zijn; men zou dan minder hooren klagen, dat men JEZUS daar te

vergeefs gezocht heeft; dat men niets van dat vertroostende mogt ondervinden. Trouwens, ik bid U, hoe kan JEZUS zich aan zulk een gemoed in gunst en genade verheerlijken, daar men dat gezigt niet heeft van zijne onwaardigheid, en menigvuldige tekortkomingen? Denkt hetzelve na; zoo de zondares, daar de Tekst van spreekt, hare zonden niet regt gekend had, zou zij zich dan aan JEZUS wel zoo veel hebben laten gelegen liggen? en zoo zij geen meerder inzien in haar snood bestaan gehad had, dan de meeste menschen doorgaans gelooven, dat zij zondaars zijn; zou dan die vertroosting, welke JEZUS haar gaf, haar wel zoo zoet geweest zijn? — Ik vermoede, neen: en zou JEZUS dan daar, waar zijne genade niet begeerd werd; waar die niet aangenaam zou geweest zijn, dezelve hebben gaan aanbieden? Wie zal dat durven stellen, zich daarmede kunnen vleijen? Neen! Zalig zijn, die treuren, zij alleen zullen vertroost worden! O tracht dan daar naar, en gij zult ook zeker ondervinden, dat JEZUS met zijne genade U heden, en bestendig, zal nabij zijn.

Die zegen is vooral voor U weggelegd, bekommerde zielen, die naauwelijks uwe oogen durft opslaan naar den hemel; die

om

om uwe walgelijkheid er niet eens aan durft denken, om tot den Koning te naderen in zijne binnenkameren; die nog van verre ſtaat, telkens roepende: O GOD! *wees mij armen zondaar genadig!* Immers, zoo gij maar het oog wilt vestigen op onze boetvaardige zondares, zoo kan U ten dezen aanzien geen voorbeeld tot meerdere bevestiging en bemoediging verſtrekken: ook verzekert U de GOD der waarheid en des verbonds daaromtrent ten ſterkſte in zijn Woord; het is toch: *op deze zal ik zien, op de armen en verſlagenen van geest, en die voor mijn woord beeft.* (q)

Wel, ſtaat dan niet langer van verre; komt, zoo als gij zijt: hier is gelegenheid, om alle uwe ſchulden te kunnen werpen op het kostelijk Offerlam, hetwelk voor de grondlegging der wereld geſlagt is, en te zijner tijd onze zonden in zijn ligchaam gedragen heeft op het hout! Heden, heden zal JEZUS welligt uwen druk veranderen in eenen rei, U vrolijke lofzangen van bevrijding doen zingen. Mogelijk is het uur geboren, dat het licht der genade op dezen dag in het hart zal doorbreken; dat U dat troostrijke woord zal worden toegevoegd: *Uw geloof heeft u behouden.* Al-

(q) *Jes.* LXVI: 2.

Alleen houdt U in het Avondmaal veel bezig met den Heer JEZUS: legt daarin uwe geestelijke werkzaamheden bloot, dat gij door Hem, door zijne heilverdienſten, en door niets anders, zoekt behouden te worden; dat gij nergens in wilt roemen dan in zijn kruis. Zeker! dan zal uw geloof eerst regt deszelfs kracht kunnen uitoefenen, en gij het heerlijk nut daarvan ontwaren!

Mag U dit gebeuren; gaat gij dan ook henen in vrede, laat het leven U zijn CHRISTUS, het ſterven tot gewin: weest dan hier ſteeds tot roem van de genade, die in de vergeving der zonden aan U verheerlijkt is; en, als de tijd zal daar zijn, om uwe aardſche met de hemelſche woningen te verwisſelen, dan zij dit uw blijde ſlotzang: „ Zoo laat gij, „ Heer! uwen knecht, uwe dienstmaagd, gaan „ in vrede naar uw woord, want mijne oogen „ hebben uwe zaligheid gezien." Amen!

IX.

IX.

DE BOETVAARDIGE ZONDARES EEN TOONBEELD VAN VRIJE GENADE.

T E K S T.

Luk. VII: *vs.* 47.

Het is eene troostvolle en bemoedigende betuiging van den Apostel JOHANNES, wanneer hij in zijnen eerſten brief, in het IVde Hoofdſtuk het 19de vs. ſchrijft: *Wij hebben Hem (namelijk* GOD) *lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.* — Wij zien hieruit, dat GOD de geloovigen niet bemint, omdat er iets in hen is, dat zijne genegenheid zou opwekken; maar dat al het goede van Hem komt, eenig uit zijn vrij welbehagen, dus om zijns zelfs wil, om daardoor zijnen Naam te verheerlijken, — daarin, zeg ik, ligt een bijzondere troost: immers, indien wij GODS liefde moesten opwekken door eene goede geſtalte des harten, hoe ledig zouden wij dan niet blijven van zijne goedgunſtigheid? Ik weet, zegt PAULUS, dat in mij, dat is, in mijn vleesch, niets goeds woont, (*a*) en in-

(*a*) *Rom.* VII: 18.

indien zulk een man zoo moest ſpreken, wat roem zou er dan voor anderen overblijven? Neen! *niet, dat wij van ons zelve bekwaam zijn iets goeds te denken, als uit ons zelve, maar alle onze bekwaamheid is uit* GOD; (*b*) hoe ledig moeten wij dan niet zijn van iets te kunnen doen, dat in de oogen van eenen heiligen GOD waarlijk welbehagelijk zou kunnen wezen? — Hoe opbeurende is dat ook niet, als wij onze onwaardigheid zien; tot welk eene dankbaarheid moet ons dat niet aanſporen bij de geringſte zegeningen, die wij van GOD ontvangen? Kan het dan wel minder zijn: *Wie ben ik, en wat is het huis onzer vaderen, dat* JEHOVAH *onzer zoo goedgunſtiglijk gedenkt? Niet ons, o Heer! niet ons, maar uwen Naam zij de eer: om uwer goedertierenheid en uwer waarheid wil!*

TEKST.

(*b*) 2 *Kor.* III: 5.

TEKST.

Luk. VII: *vs.* 47.

DAAROM ZEG IK U, HARE ZONDEN ZIJN (HAAR) VERGEVEN, DIE VELE WAREN, WANT ZIJ HEEFT VEEL LIEF GEHAD: MAAR DIEN WEINIG VERGEVEN WORDT, DIE HEEFT WEINIG LIEF.

De leer der regtvaardigmaking eens zondaars voor GOD uit vrije genade is ongelijk troostrijker dan die, waardoor men zijne zaligheid uit de verdienstelijkheid der werken tracht te erlangen. — Immers verbeeldt U iemand, die onder de ontdekking is van zijne zonden, die de groote menigte daarvan berekent, en duidelijk ziet, hoe derzelver getal dat der haren zijnes hoofds, en het zand aan den oever der zee, overtreft; die te gelijk de verzwarende omstandigheden, waarin die gepleegd werden, met derzelver snoodheid en afschuwelijkheid opmerkt; hoe opbeurend, hoe zielverkwikkend moet het voor dien niet zijn, als hij in GODS woord leest: *al waren uwe zonden rood als scharlaken, Ik zal ze wit maken als sneeuw; al waren zij als karmo-*

zijn, Ik zal ze wit maken als witte wol. (*c*) *Ik, Ik ben het, die uwe overtredingen uitdelg om mijnen wil, en Ik gedenk uwer zonden niet.* (*d*) Wederom: *bekeert u, zoo zal Ik mijnen toorn op u niet doen vallen, want Ik, Ik ben goedertieren, ſpreekt de Heer, Ik zal den toorn niet in eeuwigheid behouden, alleen kent uwe ongeregtigheid, dat gij tegen den Heer uwen* GOD *overtreden hebt.* (*e*) — Wat moeten deze en ſoortgelijke betuigingen het hart niet innemen met het gadelooze van GODS liefde, om er over uit te roepen: *wie is een* GOD, *als onze Heer, die de ongeregtigheid vergeeft, en de overtredingen van het overblijffel zijner erfenis voorbij gaat? Hij houdt zijnen toorn niet in eeuwigheid, want Hij heeft lust aan goedertierenheid. Hij zal zich onzer weder ontfermen; Hij zal onze ongeregtigheden dempen: ja alle onze zonden in de diepte der zee werpen.* (*f*) — Stelt daar tegen over eenen, die insgelijks onder het beroerend gezigt is van zijne zonden, doch die zich verbeeldt, dat hij door zijne goede werken de uitdelging van zijne ſchulden moet trachten te erlangen, hoe kommerlijk

(*c*) *Jeſ.* I: 18. (*d*) *Jeſ.* XLIII: 25.
(*e*) *Jerem.* III: 12, 13. (*f*) *Mich.* VII: 18, 19.

lijk zal zijn toeſtand in die oogenblikken niet zijn? — Moeten die goede werken nog gedaan worden, van waar zullen de krachten, de lust komen, om die te bedrijven, daar men door het langdurig zondigen zich de hebbelijkheid heeft aangewend, om eer het kwade, dan het goede te verrigten? — Ik ſpreek hier naar de inbeelding van zoodanige menſchen, die doorgaans van geene doodelijke onmagt tot het goede, maar van eene verzwakking der menſchelijke natuur, veroorzaakt door een dagelijksch zondigen, alleen willen weten. — Zijn die goede werken reeds gedaan, moet uit de herinnering derzelve die gerustheid geboren worden, kan men zich verbeelden, dat iemand in goeden ernst zich daarmede zou kunnen vertroosten; op goede gronden zich opbeuren, en daarop een eeuwig leven te gemoet zien? Moet zulk een mensch, indien hij in een ſtuk van zulk eene groote aangelegenheid niet roekeloos en onbedachtzaam te werk wil gaan, zich niet met bedaardheid ſomtijds afvragen: zijn die bedrijven, waarop ik hoop het leven te zullen ontvangen, wel wezenlijk goede werken? Zouden die in de oogen van eenen alwetenden en heiligen GOD, die alles naar het hart beoordeelt, wel die zelfde waarde heb-

ben, welke ik daaraan hecht? Hebben die niet mogelijk meerderen ſchijn dan wezen van ware deugdzaamheid? Heb ik die verrigt ter eere van GOD, of had ik er andere bijeinden mede voor, waardoor zij dadelijk zouden ophouden zoo uitſtekende te zijn, als ik mij verbeeld? Ja, ſtelt zelfs, dat, ten opzigte van dit laatſte, geene bedenkingen te pas kwamen, zou men dan nogtans zich dit onderzoek niet moeten getroosten, en daarbij behooren ſtil te ſtaan: zullen die weinige goede werken, waarop ik meen mij te mogen beroemen, wel voldoende zijn, om daarvoor den hemel te koopen? Zullen daardoor die tallooze te kort komingen, die voor mijne rekening liggen, kunnen vereffend worden? Immers leert mij de rede zelve, dat alle kwaad zijne geduchte gevolgen heeft, en GODS woord ſpreekt den vloek uit over hem, die niet in alles blijft, wat er in de wet geſchreven ſtaat! (g) — o Neen! Zoodanig een bed, waarop men zich tracht neder te leggen, zal in het einde zeker te kort bevonden worden; het dekſel te klein, waarmede men zich poogt te dekken! Die bij zoodanig eene regtvaardigmaking hunnen troost zoeken, moe-

(g) *Gal.* III: 10.

moeten zekerlijk ondervinden, dat zij leunen op eenen rietſtaf, die, in ſtede van hen ſtaande te houden, hun of ontvallen, of de hand doorbooren zal! (*h*)

En dit zoo zijnde, is er niets, gelijk gij dat van zelve begrijpt, waarbij wij meer belang hebben, dan bij het onderzoek, welke van beide begrippen eigenlijk hunnen meesten grond in GODS geopenbaarde woord hebben, waaruit wij ten dezen aanzien alleen de echte verzekering kunnen erlangen, te weten, eene zaligheid in den verordenden weg des heils, dat is, uit vrije genade, om de verdienſten van CHRISTUS door het geloof; dan wel zoodanig eene, waarbij de deugd, de heiligheid des levens, als de voorname oorzaak moet beſchouwd worden: immers daarvan hangt alles af; de zekerheid onzer hoop, gelijk de ware rust des gemoeds.

Het is daarom, dat ik U thans andermaal bij den voorgelezenen Tekst wenschte te bepalen, welke ons daartoe eene zeer geſchikte aanleiding zal kunnen geven. — Velen uwer, die van ons laatst gehouden Nachtmaal gebruik gemaakt hebben, weten, hoe ik bij de voorbereiding, en de daarop gevolgde Bedie-

(*h*) *Jes.* XXVIII: 20. XXXVI: 6.

diening, dat gedeelte van het geſchiedverhaal, hetwelk van vs. 36 tot aan het einde van ons Teksthoofdd. voorkomt, heb trachten toe te lichten: ik heb daarover toen het een en ander aangemerkt, maar te gelijk veel moeten achterlaten, en om de ruimte der ſtof, en om de bepaaldheid des tijds, waarin ik tot U kon ſpreken. — Ik zal derhalve van het reeds gezegde weinig of niets herhalen, maar mij voornamelijk tot het volgend onderzoek bepalen,

voorcerst: of deze Tekst al of niet aanleiding geeft, om eene verdienstelijkheid uit de werken te stellen. — Zoo neen, of er dan evenwel,

ten anderen, niets in ligt, dat ons moet bevreemden uit JEZUS mond te moeten hooren; te weten, dat, als iemand weinige zonden vergeven zijn, deze ook met weinig liefde volstaan kan in zijne dankerkentenis. — En, zoo ook die gedachte geenen grond heeft, wat wij er dan,

ten derden, nogtans uit mogen besluiten, en tot welke gewigtige bedenkingen ons dat kan opleiden.

Drie ſtukken, waarbij ik wensch, dat noodig licht en genade ons moge beſtralen, om

zoo

zoo te ſpreken en te hooren, dat het voor ulieden en mij tot eenen bijzonderen zegen moge zijn!

*

Betreffende het eerſte, zoo dienen wij ons vooraf eenigzins bekend te maken met het geval, waarop de betuiging, in den Tekst voorkomende, betrekkelijk is; hetzelve is kortelijk dit: bij gelegenheid, dat JEZUS eens bij eenen Farizeër, SIMON genaamd, zich ter maaltijd bevond, had eene zekere vrouw, die te voren eene groote zondares, doch waarſchijnelijk onder deze of gene leerrede van JEZUS tot inkeer gebragt was, zich derwaarts begeven, om den Heiland daarvoor hare dankbare liefde te betoonen; — zij verſcheen er met eene albaster flesch, gevuld met kostbare reukzalf, om die, naar een oostersch gebruik, ter zijner eer en verkwikking te ledigen: daar zij niet onbekend was in dat huis, kreeg zij onbelemmerd den toegang in de eetzaal; daar binnen getreden, plaatſte zij zich bij de tafel, en wel achter JEZUS aan dat gedeelte, daar zijne voeten uitſtaken (want wij moeten ons den Heiland hier verbeelden, naar het gebruik van dien tijd, niet aan de maaltijd

aan te zitten, maar te liggen) — daar ſtaande, ziet zij JEZUS bedaardelijk aan; herinnert zich welligt, hoe Hij haar door zijne rede had te regt gebragt, en begint hartelijk te weenen; onder het weenen rollen haar de tranen van de wangen, en bevochtigen, zonder dat zij daarop bedacht is, JEZUS voeten, die ongedekt lagen; dit naderhand bemerkende, werd zij, zoo het ſchijnt, eenigzins verlegen: — geenen doek bij de hand hebbende, droogde zij die af met haar haar, dat waarſchijnelijk, als van eene boetvaardige zondares, los om het hoofd hing; — daarop, hare liefde niet langer kunnende inhouden, omhelsde zij JEZUS voeten, kuste die bij herhaling, even of zij zich daaraan niet verzadigen kon; — terwijl JEZUS zich het een en ander liet welgevallen, gaat zij tot de zalving zelve over, en ontledigt de albaster flesch, — dit alles werd door den gastheer opgemerkt: ſchoon hij er nog niets op zeide, dacht hij er echter niet gunſtig over, dat JEZUS dit alles toeſtond aan eene vrouw, die hij voor het allerſlechtſte mensch, dat er zijn kon, hield; deze zeide nu bij zich zelve: *indien hij een Profeet ware, zou hij wel weten, wie en hoedanig deze vrouw is, die Hem aan-*

raakt.

raakt. (*i*) — JEZUS, zijne eigene eer willende handhaven, en deze liefderijke vrouw te gelijk verdedigen, ſtelde hem daarop deze gelijkenis voor: „ twee menſchen waren eens geld „ ſchuldig aan eenen zekeren vermogenden „ man, de een vijfhonderd, en de ander vijf„ tig penningen: toen de tijd van betaling „ verſchenen was, hadden zij beiden niets „ om te voldoen; in plaats van wegen van „ regten in te ſlaan om zijn uitgeſchoten geld „ terug te krijgen, ſchonk hij aan den eenen zoo „ wel, als aan den anderen, alles kwijt." (*k*) — Daarop vroeg JEZUS aan SIMON, hij mogt Hem toch zeggen, wie van beiden, naar zijn inzien, nu wel de grootſte verpligting had, de grootſte liefde aan den ſchuldheer verſchuldigd was? (*l*) — Daarop zeide de Farizeër: „ hij, dien het meeste was kwijt ge„ ſcholden." (*m*) — Nu maakte JEZUS daarop de toepasſing, hem, SIMON, latende treden in de plaats van hem, wien vijftig penningen, en de vrouw in die van hem, aan wien vijfhonderd penningen waren opgeſchoten en vereerd; haar bedrijf omtrent Hem daarmede bepleitende, dat zij daarom zoo veel liefde aan

(*i*) vs. 39. (*k*) vs. 40—42.
(*l*) vs. 42. laatſte lid. (*m*) vs. 43.

aan Hem bewezen had, omdat haar zoo veel vergeven, kwijt gefcholden, was; terwijl hij, bij zijn onthaal, Hem zoo koel ontvangen had, daar hij in het begrip verkeerde, dat hem, in vergelijking van de vrouw, flechts zoo weinig, maar vijftig penningen, vereerd waren; (*n*) immers daarop komt het hier neder, wat wij in den Tekst lezen: *daarom zeg ik u, hare zonden zijn haar vergeven, die vele waren, want zij heeft veel liefgehad, maar dien weinig vergeven wordt, die heeft weinig lief.*

Indien wij nu het geval zoo begrijpen, als wij hetzelve hebben opgegeven, dan is de vraag, of hieruit niet volgt, dat de liefde, de meerdere liefde, welke deze zondares aan JEZUS bewezen had, niet als de aanleidende oorzaak moet worden befchouwd van de vergeving der zonden, aan haar gefchied, omdat JEZUS uitdrukkelijk verklaart, nadat Hij deze liefdebewijzen had ontvangen: *daarom zeg ik u, hare zonden zijn haar vergeven, die vele waren, want zij heeft veel liefgehad;* en derhalve, of dan de leer der regtvaardigmaking uit de werken in deze uitfpraak van JEZUS, den mond der waarheid zelve, gee-

(*n*) vs. 44—46.

geene ongemeene kracht en ſterkte vindt? — Dit beſluit hebben de ijverige voorſtanders van de leer der verdienſtelijkheid van 's menſchen goede werken er geredelijk uit getrokken; zoo toch ſchreef van overlang reeds een der grootſte twistgeleerden van die gezindte: (*o*) „ in deze plaats (hij bedoelde onzen Tekst) wordt liefde, of verbrijzeling uit „ liefde, waarvan de tranen getuigen, duidelijk gezegd de oorzaak te zijn van de vergeving der zonden, omdat het koppelwoord „ *want*, (*want zij heeft veel liefgehad*) redegevend is. — Dan, daar deze verklaring niet alleen bevonden wordt zigtbaar te ſtrijden tegen de leer van CHRISTUS zelve, en van zijne Apostelen, in andere plaatſen voorkomende; daar dezelve de middelaarsbediening van JEZUS niet weinig benadeelt; en zulk een gevoelen niet minder de ware zielsrust van menigen gemoedelijken Christen pleegt te verſtooren, is het niet te verwonderen, dat vele oude leeraars der Lutherſche, en ook van onze Kerk, welke in vroegere dagen over dit aangelegen leerſtuk zoo eenſtemmig dachten, zich als om ſtrijd beijverden, om den waren zin van dezen Tekst te handhaven, en te doen

(*o*) BELLARMIN, II. B. over de Boete, XII Hoofdſt.

doen zien, hoe de hier voorkomende verklaring van den Heiland JEZUS, in plaats van met de leer der zaligheid uit vrije genade, zonder de werken, te ſtrijden, daardoor veel eer bevestigd, en als in een helder licht geſteld wordt. — Ik zal hier niet in het breede optellen, wat er ten dien einde niet al door dezen en genen van die godgeleerden is bijgebragt en aangemerkt; dit is zeker, dat, al moesten de woorden van den Tekst zoo letterlijk blijven ſtaan, als wij die in onze overzetting lezen, het nogtans geheel ſtrijdig zou zijn, daaraan dien zin te geven, als men daaraan verkeerdelijk zou willen hechten: trouwens, wie is de beste verklaarder dezer woorden? Is het niet de Heer JEZUS, die dezelve heeft geſproken? en kon het immer zijne meening zijn, met deze uitdrukking te beweren, dat de liefde van deze vrouw Hem bewogen had, of de oorzaak geweest was, haar de zonden kwijt te ſchelden, daar Hij haar in het ſlot zijner rede verzekert: „ UW GELOOF *heeft u behouden.*" (*p*) Zou Hij dan daar ook niet hebben moeten zeggen, om zich zelve gelijk te blijven: „ die ge-
„ nade, dat u zoo vele zonden vergeven
„ zijn,

(*p*) vs. 50.

„ zijn, hebt gij aan uwe liefde te wijten?" daar de reden hiervan veel meer wordt voorgesteld geweest te zijn zijne aangebragte heilverdiensten, door haar geloovig omhelsd, als het eenig voorgesteld middel ter verzoening, naar de eenstemmige leer van het Evangelie: *gelooft in den Heer* JEZUS CHRISTUS, *en gij zult zalig worden, gij en uw huis.* (*q*) Of, gelijk JEZUS zelve spreekt: *voorwaar, voorwaar zeg ik u, die mijn woord hoort, en gelooft Hem, die mij gezonden heeft, die heeft het leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit den dood in het leven overgegaan.* (*r*) — Hoe veel verschilt het nu niet, zelve de oorzaak te zijn van zijne zaligheid, of die aan de verdiensten van eenen anderen, als eenen algenoegzamen Borg, eeniglijk te hebben dank te wijten? Mag ik hier met PAULUS niet aanmerken: *gij, die door de werken wilt geregtvaardigd worden,* CHRISTUS *is u niet nut, gij zijt van de genade vervallen.* (*s*) — Dan, de zaak zal nog duidelijker worden, wanneer wij opmerken, dat de woorden in den Tekst zeer gevoegelijk dus kunnen gelezen en vertaald worden: *Ik zeg u: hare zonden zijn vergeven, die vele wa-*

(*q*) *Hand.* XVI: 31. (*r*) *Joh.* V: 24. (*s*) *Gal.* V: 4.

waren, daarom (of deswegen) heeft zij veel liefgehad; trouwens, dat het voegwoord *want* zeer dikwijls dien zin heeft, blijkt allerklaarst uit vele andere plaatsen; neemt, bij voorbeeld, die, daar JEZUS zegt tot de Farizeën: *als het avond geworden is, zegt gij: schoon weder;* WANT *de hemel is rood, en des morgens: heden onweder,* WANT *de hemel is droevig rood:* (*t*) hoe vleit daar de beteekenis niet van *deswegen? daarom* is de hemel, de lucht rood, droevig rood: want, was het rood zijn van den hemel de oorzaak van het onweder? Neen: maar een bewijs, een voorteeken daarvan: daarom is het toch, dat JEZUS er dadelijk op laat volgen: *gij geveinsden, het aangezigt des hemels weet gij wel te onderscheiden, kunt gij de teekenen der tijden niet onderscheiden?* Wilt gij nog een voorbeeld? neemt het zeggen van den Apostel JOHANNES: *wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben:* (*u*) daar hebben wij dat zelfde woord in den grondtekst, *want* wij de broeders liefhebben: was nu de liefde tot de broeders de oorzaak van het overgaan uit den dood in het leven? Neen; zij was er alleen het

(*t*) *Matth.* XVI: 2, 3. (*u*) 1 *Joh.* III: 14.

het gevolg, een bewijs van: zoo dan ook immers hier, *daarom*, *dewijl aan deze vrouw hare zonden vergeven waren*, *die vele zijn*, *heeft zij ook veel liefgehad.* — Doet er nu nog dit maar bij, dat, als men de uitdrukking, hier voorkomende, in eene andere beteekenis zou willen nemen, er dan geen ſlot of zin in de verdediging zou zijn, welke JEZUS hier ten voordeele van de verrigtingen dezer boetvaardige zondares omtrent Hem doet, en in de toepasſing, die Hij op de voorgeſtelde gelijkenis maakt; daar was immers de *meerdere* liefde van den eenen ſchuldenaar omtrent zijnen ſchuldheer zoo zeer geroemd boven die des anderen, *omdat* hem vijfhonderd penningen, en dus tienmaal zoo veel, als aan den anderen, was kwijt geſcholden? Wie merkt niet, hoe daar de kwijtſchelding ging voor de liefde, en daarvan dus niet de oorzaak, maar het gevolg was? Hoe zou het dan nu ſtrooken om de toepasſing, de liefde, *voor* de vergeving der zonden te ſtellen? Dan zou immers in de ſluitrede dezer gelijkenis de orde geheel worden omgekeerd, en daarmede in het geheel niet zijn bewezen, wat JEZUS er door wilde aantoonen? — Die mij hier begrijpt, (en duidelijker zien wij geen kans, om u de zaak voor te ſtel-

len)

len) zal ons dan gaarn toeſtaan, dat deze woorden geenen anderen zin kunnen hebben dan dezen: „ deze vrouw heeft mij daarom „ eene zoo buitengewone liefde betoond, „ omdat zij is verzekerd geworden, dat haar „ hare zware en groote misdaden om mij- „ nent wil en door mij vergeven zijn: de „ groote liefde, die ik haar heb betoond, „ heeft zulk eene ſterke en hevige weder- „ liefde bij haar verwekt, dat zij alle ge- „ wone regelen, daarbij anders gebruikelijk, „ voor onvoldoende rekende, om mij hare „ erkentelijkheid aan den dag te leggen."

Ik beſluit dan, en, zoo ik meen, met grond; in den Tekst ligt geen bewijs hoegenaamd, om te ſtellen, dat eenige goede daad bij God verdienſtelijk kan worden gerekend, om daarop de vergeving zijner zonden te verwachten. — Dan hier is eene andere bedenking.

* *

Jezus zegt, dat deze vrouw *veel* had lief gehad, dewijl haar de zonden, die vele waren, vergeven werden, en dat hij, dien maar vijftig penningen waren kwijt geſcholden, *weinig* liefde aan zijnen ſchuldheer had betoond, omdat hem *weinig* vergeven werd. —

Volgt

Volgt niet hieruit, vraagt men, dat die maar weinig zonden heeft begaan, waarop hij vergeving ontvangt, ook met weinig liefdebetooning aan zijnen genadigen Bondgod kan beſtaan; terwijl hij daarentegen, wiens misdaden zwaarder en menigvuldiger waren, oneindig grootere verpligting heeft, om zijnen weldoener in alles, alles, te beminnen en te verheerlijken? — Met deze vraag ſtaat eene andere in verband, welke vooraf kortelijk dient te worden overwogen, te weten deze; of SIMON de Farizeër, bij welken JEZUS nu aan tafel zat, moet worden aangemerkt als iemand, die reeds in de genade was, *ja* dan *neen?* — Zoo bij eenige vraag, moet men altoos bedachtzaam zijn omtrent ſoortgelijke als deze: immers hier geldt het: *oordeelt niet!* (*v*) *wie van de menſchen weet, hetgeen des menſchen is, dan de geest des menſchen, die in hem is? alzoo weet ook niemand hetgene* GODS *is, dan de Geest* GODS. (*w*) — Intusſchen, daar men zich minder zal bezondigen met eer het beste van iemand te denken, dan wel het ergſte, zoo hebben ſommigen geoordeeld, dat men geene reden had, om dezen SIMON als geheel vervreemd

van

(*v*) *Matth.* VII: 1. (*w*) 1 *Cor.* II: 11.

van het geestelijk leven aan te merken; integendeel, dat er grond was, om hem te plaatsen onder zulken, aan welke GOD zijne genade aanvankelijk reeds verheerlijkt had: — den grond voor deze gedachte zoekt men in de gelijkenis zelve; immers daarin komen, zegt men, slechts twee personen voor, aan welke de schulden vergeven waren; is de eene de vrouw, de andere kan dan wel niemand anders zijn dan de Farizeër, ten minste, als de toepassing, die JEZUS hier als op den man aan maakt, zal gelden, en de rede bloot leggen, waarom hij weinig liefgehad had, te weten, omdat hem naar zijn begrip weinig vergeven was, en de vrouw meerdere liefde aan den anderen kant aan Hem betoond had, omdat de zonden, aan haar vergeven, vele geweest waren; — ook meent men, dat de bewijzen daarvan mede in het verhaal zelve te vinden zijn; waartoe, zegt men, zou de Farizeër JEZUS anders bij zich ter maaltijd genoodigd hebben? Ligt daar niet in, dat hij hoogachting voor zijnen persoon had opgevat? en zoo ja, dan kan men de oorzaak voor deze achting nergens gevoegelijker in stellen, dan dat hij door JEZUS leer aanvankelijk was te regt gebragt, en dat hij den Heiland ook bij deze gelegenheid de blijken

van

van zijne liefde wilde betoonen: — althans hoe het zij, deze aanmerkingen verdienen ten minste onze overweging; en daarmede strijdt niet, dat immers deze SIMON een Farizeër was; trouwens alle Farizeërs dachten niet even ongunstig over JEZUS; velen derzelve geloofden ook in Hem, als bij voorbeeld NIKODEMUS, en anderen meer; men moet er ook niet op blijven staan, dat onze Farizeër, ziende hetgeen de vrouw aan JEZUS deed, bij zich zelve sprak: *deze, indien hij een Profeet ware, zou wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is, die Hem aanraakt, want zij is eene zondares*, (*x*) dat was eene zondige gedachte, een bewijs, dat hij JEZUS nog zoo niet kende, als Hij in zijne voortreffelijkheid bij verder gevorderden in genade gekend wordt; maar zal dat de rede zijn, om iemand van de genade uit te sluiten? hoe velen van GODS kinderen zouden zich dan niet als daarvan verstoken moeten aanmerken? Trouwens wie zou alle zijne gedachten durven openleggen, welke er wel eens in zijn gemoed oprijzen, ten opzigte van de gewigtigste stukken der leer van den Godsdienst, bij voorbeeld, van GODS bestaan, zijne alwetendheid; van JEZUS algenoeg-

(*x*) vs. 39.

noegzaamheid; de welmeenendheid van zijne noodiging, om van andere waarheden niet te ſpreken? — Is het vreemd, GODS kinderen wel eens te hooren klagen, dat zij zoo veel ſtof vinden, om zich menigmaal te moeten verootmoedigen over godonteerende gedachten, dat zij vreezen zich zelve aan zonden tegen den H. Geest te hebben ſchuldig gemaakt? — Maar nog iets: ſchijnt de Evangelist, na den lezer herinnerd te hebben, wat tot nadeel van het karakter van SIMON in dezen kon ſtrekken, dat niet weder eenigzins te hebben willen vergoeden, wanneer hij ſchrijft: *en die mede aanzaten begonnen te zeggen bij zich zelve: wie is deze, die ook de zonden vergeeft?* (y) Daar ſchijnt hij SIMON uit te zonderen, en die vrij aanſtotelijke woorden eeniglijk in den mond zijner gasten te leggen; zou men, naar den aard der liefde oordeelende, niet daardoor op die gedachten gebragt worden, dat SIMON door de reden, die JEZUS onderwijlen gehouden had, tot betere gevoelens ten zijnen opzigte overgehaald was? — Ziet daar de redenen voor en tegen opgegeven: nemen wij dezelve nu over als ten zijnen voordeele opgegeven, dan moe-

(y) vs. 49.

moeten wij ons den Farizeër voorſtellen, op zijn best, als eenen eerſteling in kennis en genade; als iemand, die wel wat begon te zien van de voortreffelijkheid van JEZUS, maar bij wien deze kennis nog met ongemeen veel duisterheid bezet was; als eenen man, die naar de ſekte, welke hij was toegedaan, veel van den ouden zuurdeeſem der Farizeërs had overgehouden; zich verbeeldende in vele opzigten regtvaardig te zijn voor GOD, omdat hij zich voor grove gruwelen gewacht, en benaarſtigd had, om naar de letter van de wet te leven; en derhalve, dat, naar zijn begrip, de genade in de vergeving der zonden zich minder had verheerlijkt in zijne teregtbrenging, dan aan deze vrouw, die als eene bij uitſtek zware overtreedſter van 's Heeren wet ſchuldig ſtond.

Nu, indien men het dan daarvoor houdt; (hetgeen wij voor ons geheel in het midden laten) zoo is de vraag, of, naar JEZUS betuiging, SIMON dan ook wel noodig had, Hem zoo veel liefde te bewijzen, omdat hem minder vergeven was, dan aan de vrouw, aan welke zoo veel was kwijt geſcholden? — Een ieder begrijpt, hoop ik, wel, dat wij hier ſpreken naar de vooronderſtelling van den Farizeër. — En of dat dan ook niet

mede geldt ten opzigte van iederen begenadigden, naar dat die *meer* of *minder* zondig geleefd heeft, zal deze aanmerking van JEZUS hare kracht behouden: *omdat haar veie zonden vergeven zijn, heeft zij veel liefgehad, maar dien weinig vergeven wordt, die heeft weinig lief?* — Deze vraag kan tweeledig opgevat, en dus ook onderscheiden beantwoord worden. Vraagt men

1. of zij, aan welke veel vergeven wordt, doorgaans niet meerder liefhebben dan die, aan welke, zoo als het hun ten minste voorkomt, minder is kwijtgescholden? dan antwoorden wij daarop, ja: want men zal gemeenlijk zien, dat, wanneer iemand, een groot zondaar geweest zijnde, te regt gebragt wordt, zijne bewondering, aanbidding, liefde en dankbaarheid, veel levendiger en driftiger zullen zijn, vooral, wanneer hij vooraf onder zware beroeringen en overtuigingen over zijne zonden geweest is, dan bij iemand, die meer in eenen evangelischen weg tot de omhelzing van den Heer JEZUS geraakt, nadat hij, bij een burgerlijk godsdienstig leven, zoo veel mogelijk, GOD gezet gediend, en zich voor in het oog loopende zonden gewacht heeft; bij dezen is de verandering, de overgang uit den natuurstaat in dien der genade,

naar

naar het uitwendige minder groot; dikwijls het gevoel van Gods liefde zoo sterk niet, en uit dien hoofde daarom ook de dankbaarheid niet zoo levendig, zoo aandoenlijk; in dit opzigt is het waar, *dat hij, aan wien weinig vergeven wordt, ook weinig liefheeft:* — maar vraagt men

2. of dit wel gedacht en gedaan is, dan moeten wij zeggen: neen; omdat de minste zonde den mensch eenen schuldenaar maakt, om de geheele wet te houden, en de straf te dragen, op alle geboden bedreigd: immers *vervloekt is hij, die niet blijft in alles, wat geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.* (z) Bij gevolg, worden hem deze zonden vergeven, welk eene oneindige verpligting ligt er dan niet op hem, om, daar hij uit zoo groot eenen nood, en zoo groot een gevaar; uit zulk eene diepte van ellende en jammeren, gered is, geheel te leven tot eer van Hem, die zich zijner wilde erbarmen uit eeuwige liefde, die hij zoo min waardig was, als de grootste der zondaren; zijne genadehanden hem toereiken, om hem te verlossen uit de magt der duisternis? — Immers zoodanig een vrage zich maar bedaardelijk af: wat

(z) *Gal.* III: 10.

wat er van hem zou geworden zijn, indien genade hem niet de kwijtſchelding bezorgd had van deze, in zijne oogen als gering voorkomende, zonden; of hij dan niet even ongelukkig zou geweest zijn, als die genen, welke zwaardere overtredingen begaan hebben. Zeker zal men voor zijn leven alles geven; wie zou dan voor het geſchenk van eene gelukzaligheid, welke in nadruk een leven zal mogen heeten, en welke uit zulk eene verpligting ontſtaat, zich niet gehouden achten, om alles, wat hij heeft en vermag, aan zijnen genadigen weldoener af te ſtaan, onder betuiging: „ het zij wij leven, wij willen den Heere le-„ len, ſtervende Hem ſterven, om levende of „ ſtervende zijns te zijn! — Laat mij hier, ter nadere opheldering van het gezegde, er nog dit bijvoegen, dat het voorgeven van mindere zonden begaan te hebben, dan anderen, in der daad veelal denkbeeldig is, en niets meer: trouwens iemand zal zeggen: ik ben geen afgodendienaar; ik vereer geene beelden; ik ben geen vloeker; ik ben een gezet waarnemer van 's Heeren openbaren dienst. Zeer goed! maar zijt gij daarom in alles rein, van wegen de overtredingen van deze en andere geboden? Zijn er geene dingen in de wereld, waaraan gij uw hart meer hecht, dan het betaamt;

waar-

waarmede gij dus in eenen geestelijken zin afgodendienst pleegt? Maakt gij U in alles een betamelijk begrip van GOD...? — Nu, die in één struikelt, is reeds een schuldenaar aan de gansche wet. (*a*) — Doet hierbij, dat immers het gedrag van SIMON, die minder liefhad, omdat het hem voorkwam, dat hem minder, of weinig, vergeven was, ook in geenen deele door JEZUS wordt goedgekeurd, maar veeleer ten hoogste misprezen; immers waartoe anders de gelijkenis? waartoe in de toepassing dat zachte verwijt: *ziet deze vrouw; ik ben in uw huis gekomen, water hebt gij niet tot mijne voeten gegeven, maar deze heeft mijne voeten met tranen nat gemaakt, en met het haar hares hoofds afgedroogd. Gij hebt mij geenen kus gegeven: maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten mijne voeten te kussen; met olie hebt gij mijn hoofd niet gezalfd: maar deze heeft mijne voeten met zalf gezalfd.* (*b*) Kwamen deze vergelijkingen wel te pas, indien hij, door zoo veel liefde aan JEZUS te bewijzen, als hij gedaan had, de hoofdsom zijner verpligting behoorlijk volbragt had? Immers neen! — daar ligt derhalve in, dat JEZUS

(*a*) *Jac.* II: 10. (*b*) *Luk.* VII: 44—46.

zus meer van hem verwacht had, en even dit moest niet weinig tot zijne beſchaming en diepe verootmoediging verſtrekken.

En hiermede oordeelen wij dan ook deze tweede bedenking te zijn opgelost. -- Laat ons nu, naar ons gemaakt beſtek, verder voortgaan, en zien, wat wij uit het een en ander met grond mogen beſluiten, en wat ons hier ter leering wordt aangeboden.

* *

A. Vooreerst ligt er zeker dit in, dat de vergeving der zonden eene bij uitſtek groote en uitnemende weldaad is: en daaraan twijfelt, hoop ik, niemand, noch vergt ten dien opzigt eenig opzettelijk betoog. Immers als men alleen dit in aanmerking neemt, dat men door deze genadeweldaad verlost wordt van den eeuwigen vloek, 's menſchen hoogſte rampzaligheid, en aan den anderen kant daardoor in de gelegenheid geraakt, om eeuwig het genot te hebben van 's Heeren gunſtige nabijheid, 's menſchen hoogſte gelukzaligheid; als men daarbij overweegt, hoe het een en ander den zondaar te beurt valt boven en tegen zijne verdienſten; wat dunkt U? moet dat den zondaar niet in diepe verwondering doen weg-

zin-

zinken, in verrukking uitroepende: *wie is een* GOD, *gelijk onze Heer, die de ongeregtigheid vergeeft? Hij houdt den toorn niet in eeuwigheid, want Hij heeft lust aan goedertierenheid; Hij zal onze ongeregtigheden dempen: ja alle onze zonden in de diepte der zee werpen.* (c) —

Is dit zoo, dan volgt daaruit,

B. ten tweede, dat, die zich daarmede bevoorregt vindt, GOD er hartelijk voor behoort te danken; zich oneindig aan den Heer moet verpligt rekenen. — Immers daarover anders te denken, zou een bewijs zijn, dat men nog geen regt inzien had in de afschuwelijkheid van het kwaad, hetwelk in iedere zondige daad steekt; dat men niet wist, hoe hoog schuldig men daarover staat in het oordeel van den alwetenden GOD, en wat het is, uit dien akeligen toestand gered te zijn. — Immers stelt eens, dat de hemel te koop was, zou er wel eenig schepsel zijn, die, als de angsten des doods hem begonnen aan te grijpen, niet alles, wat hij bezat, daarvoor gereedelijk zoude afstaan? Trouwens, *wat baat het toch eenen mensch, dat hij de geheele wereld won, en dat hij intusschen schade zou moeten lijden*

(c) *Mich.* VII: 18, 19.

den aan zijne ziel? (*d*) — Of geldt het hier niet: *huid voor huid, en al wat de mensch heeft, zal hij geven voor zijn leven!* (*e*) — En zal men dan nalaten, daar GOD ons dat heil ſchenkt, — zoo geheel onverdiend doet te beurt vallen, — geheel om niet, zonder daarvoor iets het minſte van onze zijde te vorderen; om Hem deswegen te verheerlijken in ziel en ligchaam, die de zijne zijn? Zeker, dit te ontvangen, zonder daarvoor iets te geven, in den volſtrektſten zin, iets hoegenaamd, dit is genade; — genade,

Waaraan men nimmer denken kan, dan ſteeds tot blijdſchapsſtof;
Waarvan men niet gewagen kan, dan met gejuich van lof.

Intusſchen is hier ook bijzonder,

C. ten derde, dit te leeren, dat men niet twijfelmoedig moet worden, als de bewijzen voor de echtheid van onze bekeering niet zoo treffend zijn, als die van de vrouw, waarvan het evangelisch geſchiedverhaal in het Teksthoofdſtuk ſpreekt; het gebeurt dikwijls, dat ſommigen van GODS kinderen, wanneer zij zich bij ſoortgelijke gevallen nederleg-

(*d*) *Matth.* XVI: 26. (*e*) *Job.* II: 4.

leggen, bevindende, dat hunne liefde tot JEZUS zoo groot niet ſchijnt te zijn, dan daaronder treurig worden, en denken: „ zou mijn „ werk wel echt zijn? Waar ſtortte ik immer „ zulke tranen, als deze vrouw? Waar liet ik „ immer blijken, zoo veel voor JEZUS over te „ hebben?" — Dan laat mij U vragen: is GODS weg in de teregtbrenging van zondaren dan altoos dezelfde? Is het hart van den eenen mensch niet veel aandoenlijker, dan dat van eenen anderen, en moeten wij het daaraan niet wijten, dat, bij het ontvangen van zegeningen, onder GODS ware kinderen zulk een merkelijk verſchil dikwijls plaats vindt in hunne erkentenis; dat die bij den eenen menigmaal veel vuriger is, dan bij eenen anderen. —— Nu verandert immers genade ons natuurgeſtel zelve niet dadelijk, zoodra er een nieuw levensbeginſel ontſtaat? —— Daarenboven maakt de trap der aandoenlijkheid, zoo van berouw, als van dankbaarheid, ook het wezen der zaligmakende genade niet uit. — Neen! bevindt gij droefheid in uw hart over de zonden; ſtelt gij pogingen in het werk, om die, uit dankbare liefde tot GOD en JEZUS, zoo veel mogelijk voortaan te vlieden; ſchrijft die verandering gerustelijk toe aan ge-

na-

nade: immers vleesch en bloed kon U dat nimmer ontdekken of doen gevoelen: — denkt daarbij, al vielt gij nimmer in groote en in het oog loopende zonden, dat daarom oneindig veel aan U vergeven is; o! U dat dikwijls voor te ſtellen, zal U menigmaal tranen van dankbaarheid en liefde in het verborgen voor GOD doen ſtorten, terwijl het gebrek van zoodanige werkzaamheden veelal de oorzaak is van koelheid en onaandoenlijkheid: — hoe het zij; acht' zulken van GODS kinderen, die, als onze boetvaardige zondares, hunnen bekeeringsweg weten voor te ſtellen, niet gelukkiger dan hen, die in eene meer bedaarde gemoedsgeſtalte omtrent het heil, aan hen geſchonken, werkzaam verkeeren. O! De ondervinding heeft niet zelden voorbeelden opgeleverd, dat die grootere zondaars, na het afnemen van die ſterkere aandoeningen, wel eens in eenen ſtaat van onbedenkelijke laauwheid vervallen zijn, zoodat het ſcheen, of zij hunne eerſte liefde geheel verlaten hadden. Zelden toch ziet men, dat de aandoeningen, als zij buitengewoon ſterk zijn, dien trap van levendigheid lang behouden; integendeel, dat zij dikwijls zoo ſpoedig dalen, als zij opkwamen: wel! is het dan niet dikwijls beter, met eenen ſtillen en zachten geest be-

bezield te zijn, en zoo zijne hartelijke erkentenis aan GOD te laten blijken, dan door dergelijke ſterkere aandoeningen gevaar te loopen, menigmaal in andere uiterſten te vallen, die vaak nieuwe ſtof tot treurigheid, dikwijls tot nieuwe bekommeringen, aanleiding geven? — Och! dat ieder begenadigde GOD zoo hartelijk, als hem mogelijk is, liefhebbe, danke, en verheerlijke *in zijnen weg*, zonder ongeloovige verdrietigheid jegens GODS leiding, en zonder verhindering van elkander wegens onderſcheid van aandoening!

Ongelukkig ondertusſchen gijlieden, die van deze vergevende genade nog niets weet: gij verkeert in een groot gevaar. — Immers, indien de regtvaardige naauwelijks zalig wordt, waar zal de goddelooze en de zondaar verſchijnen? — Mijne arme evenmenſchen! zoo ſtervende, geen deel hebbende aan de genade, zijt gij eeuwig onherroepelijk verloren! — Och! mogt gij dit begrijpen, mogt dit zwaar op uw hart wegen, en U nu nog tot eenige ernſtige nagedachten brengen! Hoe kunt gij toch, bid ik U, langer onverſchillig zijn omtrent uw eeuwig heil; uw wel of kwalijk zijn! — denkt gij dan niet, dat, zoo er een leven is na dit leven; waaromtrent U de rede zelve onderrigt, en de Bijbel geenen twij-

twijfel overlaat; dat het U zwaar zal zijn, te vallen in de handen van eenen levendigen GOD; dat gij het U dan eeuwig te laat zult beklagen, zoo zinneloos te zijn te werk gegaan, door geen acht te slaan op hetgeen tot uwen vrede kon dienen? — Zegt niet: wij zijn zoo groote zondaars. Zijt gij dan grooter, erger zondaars dan MANASSE, PAULUS (de Apostel naderhand) voor zijne bekeering; dan de Joden, die JEZUS gekruisigd hebben; onze boetvaardige zondares in den Tekst; de moordenaar aan het kruis en anderen waren? Hebben deze genade gevonden, waarom zou GODS ontfermende liefde zich dan ook niet aan U willen verheerlijken; indien gij uwe schulden hartelijk voor GOD belijdt, en in het bloed van den eenigen Middelaar daarvoor verzoening zoekt bij GOD?

Althans dit zij U bekend, mannen broeders! — en o! welk een zegen, dat gij dit woord nog moogt hooren! — dat U door JEZUS vergeving der zonden verkondigd wordt, en dat een iegelijk, die gelooft, van alle zonden, waarvan gij niet kondet geregtvaardigd worden door de wet van MOZES, door dezen geregtvaardigd wordt. (*f*) Weigert gij dit aanbod

(*f*) *Hand.* XIII: 38, 39.

bod aan te nemen, het zal ſtrekken tot verzwaring van uw aanſtaand oordeel; maakt gij er integendeel nog heden gebruik van, zoo kunt gij nog vrede hebben met GOD, door onzen Heer JEZUS CHRISTUS; — vrede met GOD! wie zou daarnaar niet verlangen! —— Dan zoudt gij den overigen tijd van uw leven op aarde gerustelijk kunnen ſlijten; onder alle wisſelvalligheden van het ondermaanſche een opbeurend gemoed hebben; niet behoeven te vreezen, al veranderde de aarde eens hare gedaante, immers deze GOD zou dan zijn uw GOD, uw deel, voor tijd en eeuwigheid!

O GOD! druk deze ernſtige gedachte op onzer aller harten, en geef, dat daardoor vele zielen in dezen dag des heils nog voor CHRISTUS onzen Heer gewonnen worden. Amen!

X.

DE AANGEKLAAGDE, DOCH NIET VEROORDEELDE OVERSPEELSTER.

T E K S T.

Joh. VIII: *vs.* 1—11.

Onder alle namen, welke aan GODS Zoon worden toegevoegd in de rol des boeks, is ook deze, dat Hij genoemd wordt — een barmhartig en mededoogend Hoogepriester; zoo toch teekent Hem PAULUS uit, als hij schrijft: *want wij hebben geenen Hoogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonden.* (*a*) Hierin ligt een groote troost voor den armen zondaar. Trouwens wilde JEZUS in alles naar het stiptste regt met ons handelen; even naauwlettend zien op de ware gesteldheid van hart en wandel; wie, wie zou dan in eenigen nood of verlegenheid de toevlugt tot Hem durven nemen, zonder angstvallige vrees of bekommering om afgewezen te

(*a*) *Hebr.* IV: 15.

te worden? Helaas! wie, wie zal toch de afdwalingen verſtaan? Wie, wie moet zich bij iedere daad niet veroordeelen, en bij, en onder zijne beste verrigtingen uitroepen: onrein, onrein?

Neen! JEZUS neemt zondaars aan. Voor zulke afgedwaalden, die om GOD naauwelijks dachten, en die, als zij dat deden, het dan nog doorgaans tot oneer van hunnen Maker verrigteden, kwam Hij in de wereld; deze zocht Hij gemeenlijk op; en nooit was Hem iets tot meerder genoegen, dan, wanneer Hij zijne goedheid aan dezelve kon verheerlijken; hen voor den hemel gewinnen.

Welk eene bemoediging! wie, die dit hoort, vindt zich niet opgewekt, om tot Hem te gaan, hoe zeer ook belast, en overtuigd van tallooze ſchulden? Zeker in Hem, in Hem alleen zijn geregtigheden en ſterkte, daarom moet men tot Hem komen, wil men behouden worden.

Als zoodanig wilden wij den Heiland thans meer bijzonder gadeſlaan.

TEKST.

TEKST.

Joh. VIII: *vs.* I—II.

MAAR JEZUS GING NAAR DEN OLIJFBERG.

EN DES MORGENS VROEG KWAM HIJ WEDEROM IN DEN TEMPEL, EN AL HET VOLK KWAM TOT HEM: EN NEDERGEZETEN ZIJNDE LEERDE HIJ HEN.

EN DE SCHRIFTGELEERDEN EN DE FARIZEËN BRAGTEN TOT HEM EENE VROUW IN OVERSPEL GEGREPEN,

EN HAAR GESTELD HEBBENDE IN HET MIDDEN, ZEIDEN ZIJ TOT HEM: MEESTER, DEZE VROUW IS OP DE DAAD ZELVE GEGREPEN, OVERSPEL BEGAANDE,

EN MOZES HEEFT ONS IN DE WET GEBODEN, DAT ZULKE GESTEENIGD ZULLEN WORDEN: GIJ DAN, WAT ZEGT GIJ?

EN DIT ZEIDEN ZIJ, HEM VERZOEKENDE, OPDAT ZIJ (IETS) HADDEN OM HEM TE BESCHULDIGEN. MAAR JEZUS NEDERBUKKENDE SCHREEF MET DEN VINGER IN DE AARDE.

EN ALS ZIJ HEM BLEVEN VRAGEN, RIGTEDE HIJ ZICH OP, EN ZEIDE TOT HEN: DIE VAN U LIEDEN ZONDER ZONDE IS, WERPE EERST DEN STEEN OP HAAR.

EN WEDEROM NEDERBUKKENDE SCHREEF HIJ IN DE AARDE.

MAAR ZIJ (DIT) HOORENDE, EN VAN (HUNNE) CONSCIENTIE OVERTUIGD ZIJNDE, GINGEN UIT, DE EEN NA DEN ANDEREN, BEGINNENDE VAN DE OUDSTE TOT DE LAATSTE: EN JEZUS WERD ALLEEN GELATEN, EN DE VROUW IN HET MIDDEN STAANDE.

EN JEZUS ZICH OPRIGTENDE, EN NIEMAND ZIENDE DAN DE VROUW, ZEIDE TOT HAAR: VROUW, WAAR ZIJN DEZE UWE BESCHULDIGERS? HEEFT U NIEMAND VEROORDEELD?

EN ZIJ ZEIDE, NIEMAND, HEER. EN JEZUS ZEIDE TOT HAAR: ZOO VEROORDEEL IK U OOK NIET: GA HENEN, EN ZONDIG NIET MEER.

Wanneer wij de levensgeschiedenis van onzen Verlosser met oplettendheid doorlezen, zullen wij niet kunnen nalaten op te merken, hoe JEZUS genoegzaam nooit gewoon

was

was van zich zelve te ſpreken; hoe Hij integendeel het oordeel over zijnen perſoon en zijn bedrijf aan zijne tijdgenooten overliet, en van niets afkeeriger was, dan, om op de eene of andere wijs den lof van iemand af te bedelen: en hierover moeten wij ons niet verwonderen; immers Hij was niet gekomen, om zijne eigene eer te zoeken, maar die van zijnen hemelſchen Vader. (*b*) En waartoe zou Hij van zich zelve getuigen, daar de werken, die Hij verrigtte, en de leer, die Hij voorſtelde, overvloedig genoeg bewezen, dat de Heer met Hem was, en in alles zijn genoegen, ten aanzien van hetgeen zijnen dienst betrof, liet blijken? (*c*) Intusſchen waren er echter deze en gene deugden, waarin Hij zich ter naarvolging voorſtelde; niet, om zich daardoor eenen naam te maken, als wel, om het volk, zoo wel met zijn voorbeeld, als door zijn onderwijs tot ſtichting te zijn; immers in dit opzigt was het, dat Hij begeerde, dat men van Hem mogt leeren, *te zijn zachtmoedig en nederig van hart*, verzekerende, dat dit de veilige weg was, om *rust te vinden voor zijne ziel.* (*d*) En dat mogt

(*b*) *Joh.* VIII: 50. (*c*) *Joh.* V: 36—38.
(*d*) *Matth.* XI: 29.

mogt Hij in der daad ook wel doen. Trouwens, was er ooit iemand, welke deze deugden in zulk eenen trap van volkomenheid bezat, als Hij? was Hij niet in waarheid de zachtheid, de nederigheid zelve? Als zulk een was Hij reeds geschetst in het oude orakelblad: *ziet mijnen knecht*, hooren wij JEHOVA daarom van Hem bij den Profeet JESAIA zeggen, *dien ik ondersteun, mijnen uitverkorenen, in denwelken mijne ziel een welbehagen heeft: ik heb mijnen Geest op Hem gegeven; Hij zal het regt den Heidenen voortbrengen. Hij zal niet schreeuwen, noch zijne stem verheffen: noch zijne stem op de straten hooren laten*: dat is: Hij zal niet door geweld, of vooroordeelen van gezag, maar door overtuiging en kracht van waarheid, zijne leer zoeken voort te planten: *het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en de rookende vlaswiek zal Hij niet uitblusschen; met waarheid zal Hij het regt voortbrengen.* (*e*) — En gelijk men Hem, ingevolge van deze voorspelling, als zulk eenen kon verwachten, heeft Hij ook werkelijk zich als zoodanig betoond in den loop zijner bediening op aarde: wilt gij daarvan een bewijs? wij behoeven niet ver te gaan,

(*e*) *Jes.* XLII: 1—3.

gaan, om U daar de ſchoonſte proeven van te leveren; onze Tekst toch zal er U, zoo ik denk, genoegzaam van overtuigen. Immers, welke trekken komen daar niet in voor van JEZUS *zachtmoedigheid* ten opzigte van den kwaden toeleg, welken de Farizeën en Schriftgeleerden hadden, met zijn oordeel te vragen over zeker misdrijf? Wat bleef JEZUS daarbij niet volkomen meester van zich zelve? Met welk eene *zachtheid* en *nederigheid* tevens behandelde Hij niet de overſpeelſter, die men voor Hem ſtelde? Was het anders dan met een woord van vermaning, waarmede Hij haar wegzond? en hoe zacht was ook dat woord, die vermaning niet?

Komt, bepalen wij ons bij het geval zelve: mogten wij JEZUS hier in zijn edelaardig beſtaan; — ons zelve in den zedelijk bedorvenen toeſtand, waarin ieder mensch zijn aandeel heeft, regt leeren kennen! om aan den eenen kant met JEZUS perſoon en onderwijs geheel ingenomen te worden, en ons daaraan over te geven; gelijk ook aan den anderen kant, daarin opmerkzaam te zijn, om voortaan met meer toegenegenheid en toegevendheid omtrent elkander bezield te zijn, daar wij waarlijk alle dagelijks in velen ſtruikelen!

Wij

Wij zullen ten dien einde,
eerst, kortelijk den Tekst verklaren;
daarop dan, daarvan zulk een gebruik maken, als tot onzer aller meeste stichting zal kunnen verstrekken.

*

Vooraf wordt ons aangeteekend *de tijd*, wanneer hetgeen hier vermeld staat voorviel: *maar* JEZUS, zegt de Tekst, *ging naar den olijfberg, en des morgens vroeg kwam Hij weder . . .*

Indien de verdeeling van den Bijbel in Hoofdstukken en Versen, welke niet van de schrijvers der onderscheidene geschriften, die wij daar ontmoeten, maar van eene latere hand, gemakshalve, gemaakt zijn, om teksten of bijzondere gedeelten daaruit te kunnen aanhalen, aan het strengst oordeel getoetst wordt, valt het niet moeijelijk op te merken, dat het mogelijk beter zou gevleid hebben, om het eerste vs. van dit Hoofdstuk nog tot het slot des vorigen te brengen, en daar het 53ste vs. in zijn geheel te lezen: *en een iegelijk ging henen naar zijn huis, maar* JEZUS *ging naar den olijfberg.* — De Schrijver wil er

er toch dit mede zeggen: nadat het te voren vermelde had plaats gevonden; nadat men getwist had, waarvoor men JEZUS van *Nazareth* had te houden; voor den CHRISTUS, den Messias, of voor eenen leeraar uit de menschen; en dit geschil veel misnoegen had veroorzaakt; partijschappen gebaard, waaruit nadeelige gevolgen, zelfs voor JEZUS, ontstaan waren; was men, terwijl men het niet eens kon worden, met het vallen van den avond uitéén gegaan, ieder zich naar zijne woning begevende; terwijl JEZUS, die als een vreemdeling in *Jeruzalem* verkeerde, en daar geen vast verblijf had, naar zijne oude gewoonte *naar den olijfberg* ging, welke even buiten de stad lag, om zich in het vlek *Bethaniën*, of in *Gethzemane*, dan wel elders daar in de nabuurschap, gedurende den nacht op te houden; hetgeen Hij thans te meer noodig zal geacht hebben, omdat het Hem niet onbekend was, hoe men het openlijk op zijn leven begon toe te leggen, en Hij zich ook daar ongelijk veiliger achtte in den schoot van een klein getal vrienden, die Hij daar had, dan wel in de stad, daar men zoo ligt in het holle van den nacht, zonder veel opschudding te veroorzaken, iets tegen Hem zou hebben kunnen ondernemen; daar de

po-

pogingen, om Hem in handen te krijgen, waarvan in het voorgaande reeds gewaagd was, mislukt waren.

Intusschen was de nacht naauwelijks voorbij, of JEZUS zocht de gelegenheid weder op, om zulken, die genegen waren zijn onderwijs aan te hooren, van nut te kunnen zijn: *en des morgens vroeg kwam Hij wederom in den tempel, en al het volk kwam tot Hem: en nedergezeten zijnde leerde Hij hen.* vs. 2. Daar het thans het loofhuttenfeest was, werden de voorhoven van den tempel nu meer bezocht, dan wel op andere tijden: welk eene schoone gelegenheid bood dit den Heer niet aan, om aan eene groote menigte te gelijk de blijde boodschap te kunnen verkondigen, waartoe Hij gezonden was! Immers niets was Hem aangenamer, dan om daarin aan te houden, tijdig, ja zelfs nu en dan ontijdig. Met dit oogmerk zat Hij neder, schikkende zich dadelijk tot het onderwijs, zoodra er een genoegzaam aantal hoorders bijeen waren, tot welke Hij spreken kon.

Welk eene vrijmoedigheid in onzen Heer! Hij wist, wat er met Hem omging; hoe gaarn zijne vijanden Hem in hunne magt zagen; hoe men reeds geregtsdienaars had afgevaardigd om Hem gevangen te nemen; evenwel durft

durft Hij zich hier in het openbaar laten zien; zich zijner goede zaak bewust, en vertrouwende op de beſcherming van zijnen Vader, die zeker alle listen en lagen zijner tegenpartijën zou beſchamen, tot dat het uur zou zijn aangekomen, dat de magt der duisternis zich tegen Hem zou ſtellen.

Inmiddels had de Heiland zich naauwelijks nedergezet, of Hij werd al ſpoedig door een zeker voorval verhinderd, zijn oogmerk te volvoeren; vraagt gij, wat er dan gebeurde? JOHANNES verhaalt het ons in dezer voegen: *en de Schriftgeleerden en de Farizeën bragten tot Hem eene vrouw in overſpel gegrepen. En haar geſteld hebbende in het midden, zeiden zij tot Hem: Meester, deze vrouw is op de daad zelve gegrepen, overſpel begaande, en* MOZES *heeft ons in de wet geboden, dat zulke geſteenigd zullen worden: Gij nu, wat zegt Gij?* vs. 3, 4, 5.

Onder de Schriftgeleerden en Farizeën, weten wij, had JEZUS zeer bittere vijanden; dat deze, welke zich thans hier voordeden, van dien zelfden ſtempel waren, zal de Evangelist ſtraks onbewimpeld zeggen: deze kregen zoodra geene tijding, dat JEZUS weder in de ſtad was, en zich in den tempel bevond, of zij begaven zich derwaarts, drongen door

de

de menigte, die eenen kleinen kring om Hem in eenen der voorhoven gesloten had, henen, en stelden daar eene overspelige vrouw voor Hem, welker wanbedrijf zij bloot legden; verzoekende van JEZUS te mogen weten, welke straf Hij oordeelde, dat haar deswege behoorde te worden aangedaan.

De uitleggers vragen hier, of deze vrouw gehuwd of ongehuwd; of liever, of zij in eenen staat van verlooving, eene verloofde bruid, of reeds werkelijk in den echt verbonden was? Deze vraag moet ons niet geheel bevreemden, omdat daaruit de bepaling van straf moest geschieden; daar men wil, dat op eigenlijk overspel in het gemeen de dood, en op ontucht buiten den echt de straf van steeniging stond, zoo als men oordeelt dit te moeten besluiten uit de Mozaïsche instelling. (*f*) — Sommigen pleiten voor het een, anderen voor het tegengesteld gevoelen: intusschen is dit zeer bezwarelijk met eenige voldoende zekerheid te beslissen, om dat overspel bedrijven bij de Joden van beiden gebruikt wordt, zoo dat deze benaming, indien deze aanmerking doorgaat, hier niets zou afdoen: behalve, dat er in deze onderscheiding der

(*f*) *Deuter.* XXII: 22. en volg.

der ſtraffen ook zelfs nog iets duisters overblijft, omdat men elders vindt, dat, zoo in het een als in het ander geval, *de ſteeniging* bedreigd wordt, (g) waaruit men zou kunnen afnemen, of, dat de wetten bij MOZES aan verſchillende uitleggingen gerekend werden onderhevig te zijn; of in lateren tijd, om redenen, die ons onbekend zijn, veranderd werden. — Wij laten de zaak daarom het liefst geheel in het midden, en merken alleen aan, dat, al ſtelt men, dat deze vrouw zich nog maar in eenen ſtaat van ondertrouw bevond, men echter daaruit kan zien, voor welk een zwaar misdrijf het gerekend werd, de beloofde trouw in zulk een geval te ſchenden.

Maar hoe kwamen deze lieden hier op den inval, om JEZUS met dit wangedrag te moeijen? Wat had Hij voor zich daarmede noodig? Het waarſchijnelijkſte ſchijnt te zijn, dat deze Schriftgeleerden en Farizeën leden waren van den Joodſchen Raad; die, voor dat zij over deze vrouw vonnis ſtreken, het gevoelen van JEZUS, die zich voor eenen wetgeleerden uitgaf, wilden innemen, hoe zij zich het gevoegelijkſte in het bepalen van ſtraf van hunnen pligt hadden te kwijten: immers het is bekend,

(g) *Ezech.* XVI: 38—40.

kend, dat de raad beſtond uit lieden van deze orde; en indien men dit aanneemt, behoeft men niet te vragen, wie aan dezen het regt gaf om deze overſpeelſter te vatten. Dan immers waren zij als regters verpligt, zich dit wanbedrijf aan te trekken, en dan kan men het zoo verſtaan, dat deze vrouw, of aan den raad was overgeleverd, of op deszelfs last was in verzekering genomen; —— kunnende het ook wel zijn, dat hare zaak voor het Sanhedrin reeds gediend had, maar dat men het niet eens kon worden, welke ſtraf zij bijzonder verdiend had, en het daarom best oordeelde JEZUS gedachte daarover te vragen, als welke zich liet voorſtaan den geest van MOZES wetten zoo wel te kennen.

Zich dan zoo aanſtellende (want wij zullen ſtraks hooren, dat zij geheel iets anders bedoelden) vervoegen zij zich bij JEZUS, en de overſpeelſter voor Hem geplaatst hebbende, ſpreken zij den Heiland in dier voege aan: *Meester! deze vrouw is op de daad gegrepen, overſpel begaande.*

De aanſpraak is zeer vleijende; kunſtig weten zij hunnen haat door uiterlijke achting te bedekken, en laten daarbij terſtond zien, welke ſnoode huichelaars zij waren: „ *Meester*, Rabbi! willen zij zeggen, „ Gij,

„ die

„ die er U op toelegt, om de Natie te ver-
„ lichten; die U ook heden daartoe verledi-
„ gen wilt; Gij zult ons, hopen wij, niet
„ kwalijk nemen, dat wij U eenen oogenblik
„ ophouden, U over eene zaak, daar wij voor
„ ons zelve, zoo wel als de gansche bur-
„ gerstaat, belang bij hebben, komen spre-
„ ken; om uw oordeel daarover te hooren,
„ om er gemoedelijk in te werk te kunnen
„ gaan.

„ Ziedaar een droevig bewijs van het diep
„ verval van zeden in onzen tijd. Dit wan-
„ schepsel, dat wij hier voor U brengen, is
„ de onbeschaamdheid zelve; daar andere
„ deugenieten hunne ongeregtigheden nog zoo
„ veel mogelijk bedekt zullen trachten te
„ bedrijven, heeft zij zich niet ontzien, om
„ genoegzaam openlijk der vuile ontucht ten
„ dienste te staan; zij werd op de daad zel-
„ ve betrapt; en dit veroorzaakt zulk eene
„ opspraak, dat men niet wel kon afzijn,
„ het geregt daarmede te moeijen! ——

„ Nu wenschten wij wel te weten, welk
„ een voorbeeld men wel het best aan haar
„ zou kunnen stellen; want dat zulk een
„ kwaad niet tot afschrik van anderen in
„ deze booze dagen op het strengst zou ge-
„ straft worden, zou nimmer voor het hoog-

„ ſte geregt der Godheid kunnen verant-
„ woord worden, en eenen vloek op het land
„ brengen! —

„ Nu hebben wij wel een voorſchrift,
„ waarnaar wij ons in het vonnisſen zouden
„ kunnen rigten," zoo vervolgen zij hunne
rede: „ *immers* MOZES *heeft ons in de wet ge-*
„ *boden, dat dezulke zullen geſteenigd worden:*
„ *Gij dan, wat zegt Gij?* vs. 5. Dit, dunkt
„ ons, ſchijnt wel de zwaarſte ſtraf te zijn,
„ die men haar zou kunnen aandoen; maar
„ evenwel wilden wij daartoe liefst niet be-
„ ſluiten, voor dat wij U daaromtrent geraad-
„ pleegd hebben: wij hebben toch in vele
„ gevallen gezien, hoe Gij het op U neemt,
„ om vele van MOZES wetten aan eene zijde
„ te ſtellen, of die op eene bijzondere wijs
„ te verklaren, en daarom zou het ons aan-
„ genaam zijn, uwe meening hierover te hoo-
„ ren!"

Deze vraag, in dien zin genomen, had eene
regt Farizeeuwſche en bedriegelijke gedaante;
daarmede ſchenen zij aan JEZUS een gezag
zelfs boven MOZES toe te ſtaan; of ten minſte
te beloven, dat, zoo zij Hem in zijne uit-
ſpraak niet dadelijk volgden, ten minſten zij-
ne aanmerking der ernſtigſte overweging zou
worden aanbevolen, om die wel te wik-
ken

ken en te wegen, voor dat men tot een volledig besluit kwam.

Ondertusschen kan men aan dit voorstel ook eenen anderen schijn geven; indien men namelijk aanneemt, dat de wet van MOZES omtrent de straf van overspel, wegens de groote zedeloosheid van dien tijd, genoegzaam geheel buiten gebruik geraakt was, zoo hebben de Schriftgeleerden en Farizeën daardoor welligt hunne gemoedelijkheid willen aan den dag leggen; gelijk ook hunne verlegenheid, hoe zich in dezen te gedragen, even als of zij zeggen wilden: „ zoo staat er zeker in de wet van „ MOZES, *dat de overspeelsters zullen gesteenigd worden;* deze letter van het gebod is „ zeer klaar; maar zal het geen al te groot „ opzien baren, indien wij ons thans nog „ aan deze uitspraak willen houden? Zou de „ voorzigtigheid ons niet raden, nu deze „ zonde zoo algemeen is geworden, ons wat „ naar den tijd te schikken, en eene ligtere „ straf daarvoor in de plaats te stellen? Wij „ kunnen toch niet verbergen, dat overspel „ in onzen tijd zoo heerschende geworden „ is, dat men duizenden zou moeten steenigen, indien men die wet in hare volle „ kracht nog wilde laten gelden. — Dit, „ dunkt ons, is eene gewigtige bedenking; —

„ maar aan den anderen kant is het ook
„ waar, dat het bewijs voor overſpel zeer
„ moeijelijk is, en dat men in honderd ge-
„ vallen van dien aard nog al eenige beden-
„ kingen zou kunnen maken, om er niet al te
„ ſtreng over te oordeelen; maar dit valt hier
„ ongelukkig geheel weg; de daad is onloo-
„ chenbaar; er zijn voldoende getuigen voor-
„ handen; dit brengt ons in geene geringe
„ verlegenheid, hoe wij het zullen aanleggen,
„ en om onze waardigheid als regters aan
„ geene opſpraak bloot te ſtellen, en het ge-
„ zag der wetten niet met voeten te laten
„ vertreden. Gij dan, wat zegt Gij? Deel
„ ons uwe meening daarover mede, en dan
„ twijfelen wij niet, of wij zullen in de zaak
„ zelve het noodig licht erlangen."

Indien wij het zoo nemen, gevoelt ieder, hoe hagchelijk het oordeel van JEZUS over dit geval werd. Uitzonderingen waren er tot voordeel van de vrouw niet te vinden: het geval bewezen zijnde, moest of de wet krachteloos geſteld, of de bedreigde ſtraf naar de letter volvoerd worden. Doch het eene had naar de toenmalige geſteldheid van tijden, zoo wel als het andere, zeer gewigtige bedenkingen.

Zou men niet zeggen, Toch! als wij de-

ze

ze Schriftgeleerden en Farizeën zoo hooren ſpreken, dat de bedachtzaamheid der heiligen over hen de wacht hield; dat de vreeze GODS hen behoedde? Dan, ziet hier de dooode vlieg, die de zalf des apothekers doet ſtinken; ik wil zeggen, merkt hier het boos hart op, dat alles bederft, en ſtinkende maakt.

Dit zeiden zij, Hem verzoekende, ſchrijft JOHANNES, *op dat zij iets hadden, om Hem te beſchuldigen.* Hunne hoofdbedoeling met deze vraag aan JEZUS te doen, was, om Hem in ongelegenheid te brengen; om Hem te bederven: immers hier was naar hun oordeel niets anders op, of JEZUS moest de ſtraf van ſteenigen goed- of afkeuren: deed Hij het eerſte, dan hadden zij gelegenheid, om Hem bij den Stadhouder of den Roomſchen Keizer te verklagen als iemand, die de Mozaïſche ſtraffen wilde laten gelden in een gebied, dat ſoortgelijke misdaden met veel gematigder ſtraf gewoon was te laten boeten, en die zich daardoor ook toonde niet zeer te vrede te zijn met deze ſtaatsinrigting. — Was Hij er aan den anderen kant voor geweest, haar met eene ligtere ſtraf vrij te laten, dan zou men dat hebben opgenomen, als eene verachting van MOZES wet; als een bewijs,

dat Hij zich gezag aanmatigde boven dezen grooten wetgever en insteller van Israëls burgerstaat; en daarover zou men Hem dan voor het Joodsche geregtshof hebben kunnen trekken, en zoo iets tegen Hem krijgen, om zijne veroordeeling daarop te gronden.

In zoo ver blijkt duidelijk, welk eenen helschen toeleg dit boos rot had: evenwel is het kwalijk te denken, dat deze Schriftgeleerden en Farizeën zullen verwacht hebben, dat JEZUS zoo onvoorzigtig zou zijn, om zich hier zoo stellig over de wet uit te laten; immers het kon hun niet onbewust zijn, hoe ijverig Hij bestendig op de betrachting der wet had aangedrongen; hoe het onder anderen eens zijne uitdrukkelijke verklaring was: *meent niet, dat ik gekomen ben, om de wet of de Profeeten te ontbinden; ik ben niet gekomen, om die te ontbinden, maar te vervullen. Want voorwaar zeg ik u, tot dat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal daar niet een jota, noch een tittel van de wet voorbijgaan, tot dat het alles zal zijn geschied.* (*h*) Het is daarom niet geheel zonder grond, te stellen, dat zij veeleer vermoedden, dat JEZUS hier het een of ander tot verschooning van de vrouw-

(*h*) *Matth.* V: 17, 18.

vrouw zou hebben voortgebragt; bij voorbeeld: hare verwaarloosde opvoeding; het gevaar der verleiding; de zwakheid der menschelijke natuur, en zoo iets meer: en indien dat nu gebeurd was, wat nadeel, denkt gij dan, dat daaruit voor JEZUS zou ontstaan zijn? Dan zouden zij hier, naar hunne meening, een nieuw bewijs gehad hebben, dat JEZUS een vriend was van tollenaars en zondaars; dat Hij slecht volk voorstond; dat Hij dus die heilige man niet was, daar sommigen Hem voor hielden; men herinnere zich toch hier maar, hoe de Farizeën zich geërgerd hadden, wanneer JEZUS aan de boetvaardige zondares toeliet zijne voeten te zalven, en met het haar van haar hoofd af te droogen, nadat zij die met hare tranen bevochtigd had; hoe zulks aanleiding gaf tot die vrij hatelijke aanmerking: *deze, indien hij een Profeet ware, zou wel weten, wat, en hoedanige vrouw deze is, die hem aanraakt: want zij is eene zondares;* (*i*) hoe kwalijk zij het Hem namen, dat Hij in het huis van MATTHEUS met tollenaars en zondaars at, en dat Hij, daarover berispt zijnde, tot antwoord had gegeven: *gaat henen en leert, wat het zij; ik wil*

(*i*) *Luk.* VII: 39.

wil barmhartigheid, en niet offerande, want ik ben niet gekomen om te roepen regtvaardigen, maar zondaars tot bekeering. (*k*) Sprak Hij dan hier de vrouw op de eene of andere wijs voor, dan hadden zij, zoo zij dachten, wel degelijk iets gehad, om *Hem te beschuldigen.*

Dan, wat hun toeleg ook mag geweest zijn, JEZUS, de boosheid van hun hart kennende, wist hen in hunne arglistigheid te vangen, en op eene allertreffelijkste wijs te beschamen. De Tekst vervolgt dus: *maar* JEZUS *nederbukkende schreef met den vinger in de aarde.*

Toen de Schriftgeleerden en Farizeën hun voorstel gedaan hadden, bukte JEZUS voorover, even of zijne aandacht viel op iets, dat voor Hem lag; daar Hij *nedergezeten* was om te leeren, toen deze bij Hem kwamen, had Hij niet noodig, om dat zeer laag te doen, om den marmeren vloer van het voorhof met den vinger te bereiken, en daaraan het aanzien te geven, of Hij iets in het stof, dat daarop lag, schreef.

Hierin lees ik eenvoudig, hoe JEZUS daarmede te kennen gaf, dat Hij geen acht ter wereld sloeg op de gedane vraag; dat Hij die niet

(*k*) *Matth.* IX: 13.

niet hoorde; en niet van meening was zich daarover uit te laten; gelijk men wel eens gewoon is, om eenen anderen weg henen te zien, of wel zich om te keeren, als ons iets verhaald wordt, daar wij geene kennis aan verlangen te hebben. — Te willen vragen en weten, wat JEZUS toen geſchreven hebbe, zou inderdaad eenigzins in het beſpottelijke vallen. De bijstere gevoelens van vele uitleggers daar latende, houden wij het met eenen grooten oordeelkundigen daarvoor: „dat „ het wel de geleerdſte onwetendheid is, on„ kundig te zijn, nopens hetgeen onze beste „ Meester, de Heer JEZUS, gewild heeft, dat „ wij niet zouden weten."

Dat JEZUS, met in het ſtof op den vloer van het voorhof te ſchrijven, heeft willen bloot leggen, hoe verachtelijk de Farizeën en Schriftgeleerden in dezen tijd met de wet omſprongen; hoe zij die aanmerkten als op den vloer van het voorhof geſchreven, welke zij met hunnen wandel, met daar gedurig over te gaan, telkens uitwischten, gelijk een latere uitlegger gewild heeft, laten wij ook daar.

Intusſchen zoo ſchenen deze lieden dit niet te begrijpen, of te willen verſtaan, en dit gaf aan JEZUS gelegenheid, om in nadere onderhande-

ling

ling met hen te komen: *en als zij Hem bleven vragen*, ſtaat er vs. 7., *rigtte Hij zich op, en zeide tot hen: die van ulieden zonder zonden is, werpe eerst den ſteen op haar.*

Jezus zou de zaak voor afgedaan gehouden hebben, en het bij het gedaan voorſtel hebben laten berusten; maar nu zij al weder met de beſchuldiging voor den dag komen, en hunne vraag vernieuwen, om zijn oordeel daarover te weten; kon Hij er niet van af, om hen, ware het mogelijk, zelve tot eenige nagedachte en verootmoediging te brengen; Hij zeide dan tot hen: *die van ulieden zonder zonden is, werpe eerst den ſteen op haar.* „ Daar „ gij dan," wil Hij zeggen, „ zoo zeer voor „ de wet ſchijnt te ijveren; wel beproeft dan „ eerst uw eigen hart, en vraagt u af, of „ gij de hand kunt leenen om de ſtraf, daar „ gij van ſpreekt, aan deze vrouw te helpen „ uitoefenen? Staat gij voor u zelve hier „ ſchuldig, dan dienen er wel andere regters „ te zijn, die de uitſpraak der wet geſtand „ doen; kent gij u intusſchen vrij, dan hebt „ gij mijn onderrigt in dezen niet noodig, dan „ weet gij, wat u te doen ſtaat."

Een ongemeen wijs antwoord! Zij dachten: Jezus zou gezegd hebben: *de wet is te ſtreng:* maar nu geeft Hij hun een antwoord, dat zij

gansch

gansch niet verwacht hadden: men merke hier wel op: JEZUS laat de wet, zoo als zij was, Hij laakt noch prijst dezelve niet, maar tast de regters aan!

Overigens houde men hier maar in het oog, dat, *zonder zonden zijn*, hier geene andere beteekenis kan hebben, dan, *zich vrij kennen van de zonde van ontucht*; — ook, dat het in de Mozaïsche wet bepaald was, dat de beschuldiger bij het steenigen den eersten steen op den veroordeelden misdadiger moest werpen. (*l*) Nu lag daar, in zeker opzigt, ook ingewikkeld in opgesloten, dat die eenen anderen te regt stelde over eenige misdaad, voor zich zelve daarvan behoorde vrij te zijn.

Maar matigt JEZUS zich hier niet, als een bijzonder persoon, te veel gezag aan? Geeft Hij zoo doende geenen last tot de uitvoering der straf van het steenigen? Volgens onze verklaring niet; JEZUS wil deze lieden door deze rede immers alleen bedachtzaam maken op hen zelve; waren zij geheel vrij van ontucht, dan konden zij de vervolging van deze vrouw in regten voortzetten; en wanneer zij regterlijk gevonnisd was naar de wet, de eerste hand tot hare straf aanleggen; had

(*l*) *Deuter.* XVII: 7.

had echter het tegendeel plaats, dan was het beter daarvan af te zien; immers in dat geval zouden zij zich zelve veroordeelen.

Dit gezegd hebbende brak JEZUS zijne rede dadelijk andermaal af, en nam daarop zijne vorige houding weder aan; en daarop zag men al ras, wat het hart van deze beschuldigers in hun binnenste sprak: immers wij lezen vs. 8, 9. *En wederom nederbukkende schreef Hij in de aarde. Maar zij, dit hoorende, en van hunne conscientie overtuigd zijnde, gingen uit, de één na den anderen, beginnende van den oudsten tot den laatsten: en* JEZUS *werd alleen gelaten, en de vrouw in het midden staande.*

Wie gevoelt geene huivering, M. T.! bij het hooren van deze bijzonderheid in het geschiedverhaal? Immers hoe bitter moet het verval in zeden; hoe algemeen de schandelijke zonde van ontucht niet geweest zijn in die dagen, dat hier niemand durfde blijven staan; en ondernam, deze of soortgelijke rede tegen JEZUS gemaakte aanmerking aan te voeren? „ Komt het daarop aan, dat wij niet, „ dan vrij zijnde van zonden, tegen deze „ vrouw zouden mogen getuigen, de Heer „ regte dan hier tusschen ons en haar! Hij „ zij onze getuige, welk eenen afkeer wij „ al-

„ altijd van dit kwaad gevoed hebben; hoe „ wij daarvoor mogten bewaard blijven!" — Dit moet ons te meer grieven, als wij in aanmerking nemen, dat deze Schriftgeleerden en Farizeën, gelijk wij te voren zeiden, meer dan waarschijnelijk leden van den Joodschen raad, van het geregtshof, geweest zijn! Goede hemel! wat is er toch van een land te wachten, daar de regters zelve schuldig staan aan misdrijven, die zij volgens de wet verpligt zijn in anderen te straffen! wat moeten zulken geen verhard geweten hebben! want hoe zouden zij anders anderen kunnen oordeelen, zonder zich zelve te verdoemen? De Heer behoede ieder volk in zijne voorzienigheid voor zulke overheden! want ik schrik, als ik mij hier de aanmerking van SALOMO te binnen breng: zoo als de Koning is, is ook zijn onderdaan, *een heerscher*, *die op leugentaal acht geeft*, *alle zijne dienaars zijn goddeloos.* (*m*) Daar dit plaats heeft, is een land rijp voor het verderf, voor zijnen ondergang! Israëls gemeenebest overtuige ons hier in zijne lotgevallen nopens de gegrondheid dezer gedachte!

Na nog eenige oogenblikken in eene peinzen-

(*m*) *Spr.* XXIX: 12.

zende houding, en wel in die zelfde, als voorheen, gebleven zijnde, rigt JEZUS zich op, en ontdekt, hoe Hij zich thans alleen bevond met de vrouw; waarop Hij, met eene goedheid, welke alle onze aandoeningen in beweging brengt, dit treffend tooneel befluit; dit lees ik vs. 10 en 11: *en* JEZUS *zich oprigtende, en niemand ziende, dan de vrouw, zeide tot haar: vrouw! waar zijn deze uwe beschuldigers? Heeft u niemand veroordeeld? En zij zeide: niemand, Heer! En* JEZUS *zeide tot haar; zoo veroordeel ik u ook niet: gá henen, en zondig niet meer.* Welk een triomf voor de onschuld! JEZUS vindt zich alleen gelaten; alle zijne verspieders zijn met schaamte achterwaarts gekeerd. Hunne helsche list is verijdeld. — Triomf! zoo moeten tot schande worden allen, die de deugd belagen! daar is een GOD, die leeft, en altijd een beschermer blijft van ware vroomheid!

Maar wat zal nu uw lot zijn, verklaagde en van uwe schuld volkomen overtuigde zondares? Hoe durft gij het wagen te blijven staan? Was het vooral niet uwe zaak geweest, u ook tijdig heen te spoeden? Weet gij wel, in wiens tegenwoordigheid men u gesteld heeft? Gij staat hier voor Hem, die de regtvaardigheid, de heiligheid zelve is. Wee nu uwer!

uwer! uw vonnis zal niet dan geſtreng zijn. — Maar zacht! van dit alles lees ik hier niets; juist het tegendeel. *Heeft u niemand veroordeeld*, is de taal van JEZUS tot haar, *zoo veroordeel ik u ook niet;* dan wil ik ook uw regter niet zijn, u niet ter ſtraf verwijzen: *ga henen, en zondig niet meer.* „ Laat „ het u tot eene les zijn, onder welk von- „ nis der wet gij door uw wangedrag ge- „ bragt zijt, en wees daarom op uwe hoede, „ om voortaan dit kwaad na te laten, opdat „ u geen zwaarder oordeel treffe."

Hier, mijne Hoorders! ben ik te vol van gevoel over JEZUS oneindige zondaarsliefde, dan dat ik zou durven ondernemen in eene breedere verklaring van deze woorden te treden; — hier, hier ontdek ik te overtuigend, hoe het waarlijk beter is te vallen in de handen van JEZUS, hoe heilig ook, als men met vele zonden overladen is, dan in die van medezondaren, die wel roepen: wij zijn heiliger dan gij; doch die daarom der overtreding ten hoogſte ſchuldig zijn; en dit vervult mij met zulk eene aanbidding en bewondering, dat ik, alle verdere uitbreiding daarlatende, U thans, ten beſluite, alleen nog eenige weinige oogenblikken bij deze groote en aangelegene waarheid wenschte te bepalen:

„ JEZUS neemt zondaars aan: Hij is niet ge-
„ komen, om der menſchen zielen te ver-
„ derven, maar om die te behouden;" en zegt mij, ligt deze leering niet vrij duidelijk in den Tekst? Immers daar zien wij, hoe men zich door de wet moet leeren kennen, als dikwijls maar al te veel zelf ſchuldig aan hetgeen wij in anderen zoo ligtvaardig berispen; dat ons dit wel met innige ſchaamte moet vervullen, maar dat wij daarom met de Schriftgeleerden en Farizeën niet uit JEZUS tegenwoordigheid moeten vlugten; integendeel, dat wij dan veeleer als ſchuldig met de vrouw moeten blijven ſtaan, ons zijner genade aanbevelen; op hoop en tegen hoop verwachtende, dat ook ons in zulk een geval de vrijſpraak zal worden aangeboden, onder voorwaarde, dat wij het kwaad naderhand zullen laten, en in nieuwheid des levens trachten te wandelen.

Hierbij, zeg ik, wilde ik U nu voornamelijk bepalen.

* *

Ik zou zeker nog wel een ander gebruik van het verhandelde kunnen maken; U kunnen bepalen bij het zedenbederf, hetwelk ook

ook onder ons plaats vindt, daar de Tekst mij gelegenheid genoeg toe aanbiedt, en daarover den eenen klaagtoon na den anderen kunnen aanheffen. Maar wat zou ik daarbij winnen? Zou de Farizeesche hoogmoed van eenigen daardoor niet ligt gaande kunnen gemaakt worden, om zich hier te regtvaardigen voor GOD, betuigende: „ Ik dank U, Heer! dat „ ik niet ben als deze overspeelster; dat ik „ mijn vat heb mogen bezitten in heiligma- „ king en eer, niet in kwade begeerlijkheid „ en bewegingen van het vleesch:" — terwijl anderen, die zich aan dit kwaad schuldig kennen, al ligt zouden denken: „ wij zijn dus „ de eenigen niet, die ons in deze zonden „ verloopen; dit kwaad is al van vroege tij- „ den, gelijk wij gehoord hebben, vrij alge- „ meen geweest; men moet dat derhalve als „ eene geneigdheid van 'smenschen natuur, „ als eene zwakheid na den val aanmerken; „ en waar is de mensch, welke, zonder GODS „ genade, die immer kan te boven komen?" Immers, bij de bestraffing van zonden, is dat al veel het oordeel, hetwelk de menschen gewoon zijn over zich te vellen; en daaraan moet men het wijten, dat alle vermaningen gemeenlijk zoo indrukkeloos worden aangehoord; dat het doorgaans is: vrede, vrede;

en geen gevaar, ſchoon zij naar het goeddunken van hun hart blijven voort leven!

Neen! aangenamer, vertrouw ik, zal het voor ulieden, wie gij zijt; en ook voor ons, zijn, U, op grond van hetgeen wij gehoord hebben, te mogen toeroepen: *het zij U dan bekend, mannen broeders! dat U door* JEZUS *vergeving der zonden wordt aangekondigd; en dat van alle zonden, waarvan gij niet kondet geregtvaardigd worden door de wet van* MOZES, *door dezen een iegelijk, die gelooft, geregtvaardigd wordt.* (*n*)

Dierbaar en alleraannemingwaardigst woord! Och! werd het van zondaars wel verſtaan, geloovig erkend, en volvaardig aangenomen! Hoe vele bedenkingen zouden er dan wegvallen; hoe vele zwarigheden worden opgeruimd, die nog in den weg liggen, om in den liefdevollen dienst van GOD over te gaan; om JEZUS voor zijnen Heiland gerustelijk aan te nemen! Immers, wat is het niet gemeenlijk, als men tot de erkentenis van zijne zondenſchuld komt: „ zou GOD mij wel willen aannemen; „ mag ik op zijne gunst en ontferming ho„ pen? Zegt niet de Schrift, dat een hei„ lig GOD met zondaars geene gemeenſchap kan „ heb-

(*n*) *Hand.* XIII: 38, 39.

„ hebben; dat de Heer voor den zoodanigen „ is een verterend vuur, en een eeuwige „ gloed?" (*o*)

Dit is alles waar, en dat ondervinden ook reeds onnoemelijk velen, die voorheen onder het Evangelie geleefd hebben; maar daarom is het ook waar: *daar is vergeving bij den Heer, opdat Hij gevreesd worde.* (*p*) GOD *was in* CHRISTUS *de wereld met zich zelve verzoenende, hare zonden haar niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd: zoo zijn wij dan gezanten van* CHRISTUS *wege, als of* GOD *door ons bade: wij bidden van* CHRISTUS *wege, laat U met* GOD *verzoenen!* (*q*)

Kan er ergens duidelijker voorſtel wezen van de genegenheid van GODS zijde, om ſchuldige zondaars in gunst te willen aannemen, dan er in deze betuiging ligt? En bevestigen dat niet zoo vele voorbeelden, als wij daarvan in het Woord hebben? Denkt hier aan MANASSE, dat monſter van goddeloosheid; aan de oude Joden in hunne wederſpannigheid tegen den Heer; aan de latere Joden, welke den moedwil hunner vaderen ten top voer-

(*o*) *Pſ.* V: 5. *Jeſ.* XXXIII: 14 (*p*) *Pſ.* CXXX: 3, 4.
(*q*) 2 *Kor.* V: 19, 20.

voerden, door den Heer der heerlijkheid, GODS geliefden Zoon zelve, te kruisigen; aan de boetvaardige zondares, *Luk.* VII; aan den moordenaar aan het kruis: hoe groote zondaars waren deze allen, en wat heeft de Heer echter zijne vergevende barmhartigheid over dezelve niet laten roemen tegen het oordeel! Hoe heeft men aan die allen niet gezien, dat, waar de zonden vele geworden waren, genade, vergevende genade, zich nog des te overvloediger openbaarde! — En de zondares in den Tekst: — was het met haar wel anders? Kon er iets tot hare verschooning worden ingebragt? Niets ter wereld! en was het echter niet ten haren opzigte: *Ik veroordeel u niet?* Hier sprak JEZUS niet als een regter onder de menschen, want in die betrekking had Hij geene magt ontvangen, om iemand te oordeelen, en dat verlangde Hij ook niet te doen, naar zijne eigene betuiging: *die niet geloofd zal hebben, ik oordeel hem niet, want ik ben niet gekomen, opdat ik de wereld oordeele, maar opdat ik de wereld zalig make.* (r) Integendeel liet Hij zich veel meer hooren als den Zoon van GOD, in welke betrekking Hij het vermogen had om zonden te ver-

(r) *Joh.* XII: 47.

vergeven, gelijk Hij daarvan meer dan eens gebruik maakte, daar wij meer voorbeelden van hebben in het geſchiedverhaal, (s) ten bewijze, hoe GOD lust heeft aan goedertierenheid; niet willende, dat zondaren verloren gaan, maar behouden worden.

Zegt hier niet op: „dat kan alles waar zijn, „maar daarom heb ik juist geene vrijheid, „om mij met die genadeweldaad te durven „vleijen: hoe toch zou het aanbod van ver„geving der zonden aan mij kunnen gedaan „worden, daar ik mij nog zoo weinig over „mijne zonden bekommer; nog zoo veel lust „betoon te hebben om die te bedrijven; „wat meer is, daar ik GOD nog nimmer har„telijk gebeden heb om derzelver kwijt„ſchelding?" Dit is waarlijk ongelukkig, allerbeſchreijenswaardigst! maar dat vermindert daarom de genegenheid van GODS zijde niet, om u die vergeving te ſchenken, zoo gij die maar begeert te erlangen; immers, waar leest gij, dat de vrouw in onzen Tekst belijdenis deed van hare zonden? dat zij JEZUS bad, Hij mogt haar niet veroordeelen? Daar ſtaat geen woord van; en echter werd aan haar de vergeving beloofd, haar verzekering gegeven, dat zij daarvoor

(s) *Mark.* II: 1—11.

voor in het geregt GODS niet zou worden betrokken, indien zij in het vervolg in haar slecht leven maar niet volhardde.

Ik haal dit maar aan, en maak hier deze aanmerking, om eenen ieder uwer te doen zien, hoe wij verpligt zijn, om de aanbieding van de vergeving der zonden van GODS kant, op de aangebragte heilverdiensten van JEZUS als Middelaar gedaan, te omhelzen, welke ongestalte wij ook in ons bevinden, hoe onwaardig wij ons ook dezer weldaad rekenen. Trouwens, zal een ter dood veroordeelde misdadiger, als een Vorst hem genade wil verleenen, zich gaan verontschuldigen, dat hij die gunst niet verdiend heeft? Zal hij op dien grond er op blijven staan, liever te willen sterven? Zal hij die vrijspraak niet veel eer dadelijk aannemen? Daarenboven; indien wij zullen wachten, tot dat wij door een diep inzien van schuld tot verootmoediging gebragt zijn; tot dat wij eerst regt hartelijk kunnen bidden, *vergeef ons onze schulden*, voor dat wij het aanbod van genade durven omhelzen, krijgt het dan het aanzien niet, of wij van onze zijde iets willen toebrengen, om die genade waardig te worden? Ik wil niet zeggen, om die te verdienen; maar waar blijft dan dat woord: ik doe het niet

om

om uwent wil, maar om mijnes naams wil? welke betuiging de Heer zoo dikwijls met opzet en nadruk herhaalt bij den Profeet; (*t*) waar dat woord: *uit genade zijt gij zalig geworden?* (*u*)

Maar vordert de Schrift evenwel niet een kennen van zijne zonden; een hartelijk berouw over dezelve; het geloof in CHRISTUS, en dergelijke voorwaarden meer? Dit zal welligt deze of gene, die dit hoort, daarop aanmerken: zeker ja! maar van alle deze opgenoemde vereischten, zou ik *het kennen van de zonden*, alleen wenschen beschouwd te hebben, als iets, hetwelk vooraf dient te gaan, om het aanbod van de vergeving der zonden aan te nemen; en dat wel op GODS eigene verklaring bij den Profeet JEREMIA: *alleen kent uwe ongeregtigheid, zoo zal ik mijnen toorn op u niet doen vallen, want Ik ben goedertieren, spreekt de Heer.* (*v*) Ook ligt dit in de rede, dat zulks moet voorafgaan; want wie zal naar vergeving uitzien, die niet weet, dat hij doemschuldig is?

Maar zou er nu wel één mensch zijn, die daarvan geene bewustheid draagt? Veroordeelt ons niet ons eigen hart? zegt ons dat niet, dat

(*t*) *Ezech.* XX: 9, 14. (*u*) *Eph.* II: 8. (*v*) *Jer.* III: 13.

dat wij dagelijks des overtredens meerder maken? — Doch betreffende *berouw over*, *haat tegen de zonden*, *geloof in den Heer* JEZUS, *liefde tot* GOD *en den naasten*, deze werkzaamheden zullen van zelve volgen, als wij die aanbieding van de vergeving der zonden hartelijk zullen hebben omhelsd; immers dan zullen wij leeren zien, uit welk eenen grooten nood genade ons heeft verlost; aan wiens verdiensten wij dat hebben dank te wijten; en dit zal ons dan aanzetten, om JEZUS hartelijk lief te hebben, om zijnent wil het kwade te laten, en voortaan ter zijner eer te leven.

Welaan dan, heden, terwijl gij deze uitlokkende stem des Heeren hoort, versmaadt die niet, maar neemt dit aanbod van genade zonder uitstel aan. Doet gij het niet, het zal uwe eigene schuld zijn, zoo gij verloren gaat; duizenden liggen reeds in het verderf, welke onder het Evangelie leefden, daarom, omdat zij geen deel wilden nemen aan GODS ontfermende liefde, welke Hij hun in CHRISTUS om niet liet aankondigen: wacht U voor deze zonden. Dat zou inderdaad niet anders zijn, dan den Zoon GODS vertreden, het bloed des Testaments onrein achten, en den Geest der genade smaadheid aandoen, waarvoor niets anders zou zijn te gemoet te zien, dan eene ver-

verſchrikkelijke verwachting des oordeels, en eene hitte des vuurs, dat de tegenſtanders zal verſlinden.

Dan deze vergeving der zonden aangenomen hebbende, moet gij dan ook in liefde trachten te wandelen; het daarvoor houden, dat hij, wien veel vergeven is, ook des te meer moet liefhebben; — deze liefde moet gij betoonen aan GOD, ook aan uwen evenmensch; — het moet U bedachtzaam maken, om niet ligtvaardig te zijn in het veroordeelen van anderen, gelijk de Schriftgeleerden en Farizeën zich deden kennen in den Tekst; om niet te zijn vele meesters, wetende, dat wij zelve dagelijks in vele ſtruikelen, gedachtig, dat wij dan een zwaarder oordeel zullen ontvangen. — Ja! dan moeten wij ook de beleedigingen, ons aangedaan, naar het voorbeeld van GOD, gaarn ter zijde ſtellen, daar geenen haat over dragen, vergevende de een den anderen, gelijk ook GOD in CHRISTUS ons vergeven heeft.

Kinderen van GOD, gijlieden, die den waren levensweg bij bevinding meent te kennen! toetst, hetgeen wij van den evangelieweg om zalig te worden hebben voorgeſteld, aan uwe eigene teregtbrenging, en ontwarende, dat het aanbod van de vergeving der zonden

het

het eerste was, dat U opwekte en gaande maakte, om de leer des heils te omhelzen, zoo tracht dan ook om veel van deze oneindige liefde van GOD in CHRISTUS tot anderen te spreken, opdat deze daarmede ingenomen worden; daarvan gebruik maken, en zoo voor CHRISTUS mogen gewonnen worden.

Voor het overige, weest met deze vergevende liefde van GOD in CHRISTUS verder onophoudelijk werkzaam; daar moet geen dag zijn in uw leven, waarop gij U dezelve niet herinnert, geen dag, waarop gij uwe geloovige aanneming daaromtrent niet vernieuwt. Gelooft mij, dit is het ware middel, de eenige vaste grond van hoop, om gerust en vergenoegd te leven; immers in alle duistere gevallen, van welken aard en welke natuur ook, kan men zich dan vertroosten, opbeuren, als men bedenkt, dat een GOD, die zoo genegen is tot genade en ontferming, ons toch niets zal laten overkomen, hetwelk ons eerder van Hem zou verwijderen, dan ons nader tot Hem brengen!

Evenwel die vreugd, die gelatenheid ontbreekt al veel; bij zulk een bemoedigend Evangelie, als wij hebben, is er klagt op klagt. Voor eenen enkelen Christen, die blijmoedig zijnen weg vervordert, zijn er honderd,

derd, die bedrukt daar henen gaan; van waar komt dat? Omdat zij niet wandelen in den evangelieweg; omdat zij zich doorgaans meer bij zich zelve, dan bij de liefde van GOD in CHRISTUS, bepalen. Is het niet zoo? deze klaagt over zwak geloof; gene over doodelijkheid van het hart; een ander over gebrek aan verootmoediging; over zoo weinig zegen, welken hij trekken mag van de vrucht der bediening, en ik weet niet waar al meer over. Maar doet gij u zelve hier geene onnoodige moeite aan? Brengt gij u zelve daardoor niet in eenen weg van bekommering? Ziet gij niet, hoe dit u afhoudt van JEZUS? hoe het u in den weg ſtaat, om in alles uit zijne volheid genade voor genade te kunnen ontvangen? Immers, indien GOD in CHRISTUS u de zonden vergeeft, zonder eenige waardigheid in u zelve te bedingen, dan moogt gij zeker wel wenſchen, dat uw genadeſtaat in alles mag gelijkvormig gemaakt worden aan het beſtaan van de verstgevorderde van GODS kinderen; maar bedenkende, dat de zaligheid zich niet grondt op iets, dat in ons is, maar in den rijkdom van genade, waardoor wij de verlosſing hebben in JEZUS bloed, zoo geeft u dat altijd ſtof om te juichen: „ die ons zij„ nen eigen Zoon gegeven heeft, hoe zou die

„ niet

„ niet alle dingen ons met Hem schenken?" ook geen meerder licht, geen meerder geloof, en wat wij verder zouden kunnen verlangen, indien dat voor ons, in de omstandigheden, waarin wij ons thans bevinden, noodig ware? — Christenen, die anders denken; en gave GOD, dat er niet maar al te vele der zoodanigen waren! gelijken in dezen hunnen toestand naar DAVID, die eens verlangde, om het water uit *Bethlehems* bornput te drinken, en die, toen men het hem bragt met gevaar des levens, (want de stad was belegerd) hetzelve, in plaats van te nuttigen, uitstortte ter aarde: zij verlangen naar JEZUS, en, daar zij Hem kunnen genieten, durven zij door verkeerde beschroomdheid van Hem en zijn heil geen gebruik maken!

Niet alzoo, M. W.! JEZUS in zijn verzoenend lijden moet het eenig rustpunt zijn van uw hart; die gedachte: GOD is liefde; uit liefde gaf Hij ons zijnen Zoon; Hij wil, dat wij nergens anders in zullen roemen dan in zijn kruis, en tot eer van vrije genade leven; — die gedachte moet de heerschende bij ons zijn, en in het gemoed alles in beweging brengen.

Is het niet met U, zoo als gij wenscht, gij zijt zoodanig onder het bestuur van uwen

GOD;

GOD; van eenen liefderijken Verlosser; alles moet medewerken U ten goede; ook uwe ongestalte, daar gij om treurt, zal daaraan dienstbaar gemaakt worden.

Verblijdt U in die hoop, vestigt uw vertrouwen in het stuk van uw eeuwig behoud nimmer op iets, dat in U is, maar eenig op de onveranderlijke verbondsliefde van uwen GOD; dan zult gij, U daaraan vast houdende, door geene twijfelingen des ongeloofs, door geene rampspoeden des levens, ligt geslingerd worden; integendeel zoo zult gij veel eer dan kunnen juichen: *de Heer is het deel mijner erve, daarom zal ik op Hem hopen ten allen tijde.* Amen!

XI.

DE GROOTE WAARDE VAN 'sMENSCHEN ZIEL.

TEKST.

Matth. XVI: *vs.* 26.

Onder de bijzondere begrippen, waardoor de Hervormde Kerk zich van andere gezindheden onderscheidt, is ook dit, dat wij ons den mensch na den jammerval voorstellen, als geheel bedorven in zijne zedelijke vermogens. — De bewijzen, die wij daarvoor aanvoeren, zijn van eenen onderscheidenen aard; doch voornamelijk hebben die hunnen grond daarin, dat de zondaar in al zijn bedrijf dadelijk laat blijken, dat hij *zeer verduisterd is in het verstand*; en dat het gevolg daarvan niet wel anders kan zijn, of hij moet zich betoonen *vervreemd* te zijn *van het leven* GODS: (*a*) dit trachten wij te betogen uit den Bijbel, en uit 's menschen handelingen; maar met dat alles, vindt die leer weinig bijval bij zulken, die buiten ons kerkgenootschap leven:

(*a*) *Eph.* IV: 18.

ven: de uitdrukkingen, *alle zijn zij afgeweken*, *te ſamen onnut geworden*, *daar is niemand*, *die goed doet*; (*b*) — *het gedichtſel der gedachten van 's menſchen hart is boos van zijne jeugd aan*; (*c*): — wederom, *de natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen*, *die des Geestes* GODS *zijn*, (*d*) en dergelijke plaatſen, doen bij deze weinig of niets af: men weet deze ſpreekwijzen uit derzelver verband te rukken, en zoodanige uitleggingen aan te geven, dat men zulken, die gewoon zijn zich op het oordeel van anderen te verlaten, en niet zelve te zien, in het denkbeeld brengt, dat daarmede geheel iets anders bedoeld wordt. — Beroept men zich op de diepe onkunde, waarin de mensch zich doorgaans bevindt, die ſchrijft men toe aan eene verwaarloosde opvoeding, aan lusteloosheid, en gebrek van oefening; en, om dat aan te binden, brengt men voorbeelden bij van zoo vele verſtandigen en wijzen onder de heidenen; of van wereldsgezinden in het Christendom, die in ſchranderheid en beleid zulken, welke men voor echte Christenen houdt, grootelijks overtreffen.

Dan, met zoo te redeneren, toont men vrij klaar, dat men den ſtaat des geſchils of niet

(*b*) *Pſ.* XIV: 3. (*c*) *Geneſ.* VIII: 21. (*d*) 1 *Kor.* II: 14.

niet verſtaat, of niet wil begrijpen; immers de Schrift ſpreekt zelve van wereldwijzen, van verſtandigen dezer eeuw. (*e*) JEZUS, wat meer is, zegt uitdrukkelijk, dat de kinderen der wereld voorzigtiger zijn dan de kinderen des lichts in hunne geſlachten. (*f*) Het zou dus ongerijmd zijn, daarmede te willen zeggen, dat het menſchen, die buiten den ſtaat der genade leven, geheel aan kennis zou ontbreken: o neen! in wereldſche dingen munten deze doorgaans in ſchranderheid uit; daar zijn er onder deze zelfs, welker verſtand bijna niet ſluit voor hetgeen hier kan gekend worden. Intusſchen toonen deze met dat alles, dat er een groot gebrek in dat opzigt bij hen plaats heeft; — vraagt gij, waarin? — daarin, T., dat zij zoo weinig hun wezenlijk belang ſchijnen te kennen: en is dat in der daad zoo niet? trouwens, laat men dat niet bijzonder daarin blijken, dat men genoegzaam geheel voor de wereld leeft? even of men alleen voor dit aardſche leven geſchikt ware; verwaarloozende het eene, dat noodig is; het kleine voor groot; het groote voor klein; het gewigtige voor ongewigtig; het ſchadelijke voor onſchadelijk; het ver-

(*e*) 1 *Kor.* II: 6. (*f*) *Luk.* XVI: 8.

vergankelijke voor onvergankelijk; eenen oogenblik des tijds voor eene eeuwigheid houdende.

De ſtof, die ik heden wensch te behandelen, zal zich op deze aanmerking gronden, en de waarheid hier van nader bevestigen.

TEKST.

Matth. XVI: *vs.* 26.

WANT WAT BAAT HET EENEN MENSCH, ZOO HIJ DE GEHEELE WERELD GEWINT, EN LIJDT SCHADE ZIJNER ZIELE? OF WAT ZAL EEN MENSCH GEVEN TOT LOSSING VAN ZIJNE ZIEL?

De begeerte der menſchen naar het aardſche en vergankelijke is buiten mate groot, en kent genoegzaam geene palen; AGUR vergelijkt daarom (g) het hart bij *het graf*, het doodenrijk, dat alle levenden verſlindt; bij *de geſlotene baarmoeder*, de onvruchtbare vrouw, die eene hijgende begeerte heeft naar kroost, dat zij niet verkrijgen kan; bij *de aarde*, den grond, die onverzadelijk is in het op-

(g) *Spr.* XXX: 16.

opſlurpen van regenwater; en bij *het vuur*, dat alles verteert, en niet zegt, het is genoeg: — en is het in der daad wel anders? Wanneer houden wij op met wenſchen? Hoe menigmaal is het niet: mogt ik het zoo ver brengen; dit of dat nog verkrijgen, dan zou ik naar niets meer verlangen? Maar als het ons gelukt is, hier in te mogen ſlagen, is men dan te vreden? Begeert men dan van nieuws niet gedurig al weder meer en meer, even of men nog niets bezat; en of men eerst aan het grondvesten van zijn geluk en zijnen voorſpoed moest gaan beginnen? — De dwaasheid ondertusſchen van zulk een beſtaan en gedrag wordt ons nadrukkelijk geleerd in den Tekst; daar wij den goeden Heiland, altijd bedacht op ons geluk, deze aanmerking hooren maken: *want wat baat het eenen mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt ſchade zijner ziele? of wat zal een mensch geven tot losſing van zijne ziel?* even als of Hij wilde zeggen: „ hoe kan men „ toch zoo zeer verzot zijn op het zinnelij- „ ke, het wereldſche? Al verkreeg men al- „ les, alles, wat zigtbaar is; wat zou men „ daaraan hebben, daar men in de andere „ wereld er toch niets van kan mede nemen? „ Waarom niet liever voor de ziel gezorgd?

„ daar deze, verwaarloosd zijnde, door geen
„ goud of zilver, of waar men eenige waarde aan
„ hecht, ooit uit haren ongelukkigen toestand
„ zal kunnen gered worden."

Bij deze uitspraak van JEZUS wenschte ik U thans wat nader te bepalen; — van welk een gewigt dezelve zij, zal ik niet noodig hebben U te doen opmerken; ieder gevoelt dat genoegzaam van zelfs aan zijn eigen hart.

De Heer verleene ons allen intusschen een geopend oor, en een opmerkzaam gemoed! Hij doe ons zoo acht geven op deze rede van onzen Heer JEZUS, dat wij in dien grooten dag, wanneer Hij zal komen op de wolken des hemels met zijne duizend heiligen, niet mogen worden beschaamd, dat wij vergetele hoorders bevonden zijn!

Wij zullen ten dien einde

1. kortelijk stil staan bij den Tekst zelve, en den zin der daarin voorkomende uitdrukkingen trachten te bepalen;

2. zullen wij dan, de zaken zelve, daarin voorkomende, nader uithalen, en zien, wat die al behelzen.

*

Om den Tekst wel te verstaan, dienen wij den-

denzelven in zijn verband te beschouwen. Volgens het 21ste vs. vond JEZUS het nu tijdig, daar Hij zich thans had bekend gemaakt als den waren Messias, om van zijn aanstaand lijden te spreken; hoe Hij te *Jeruzalem* stond gedood te worden. — Dit bevreemdde PETRUS in het bijzonder zoodanig, dat hij JEZUS verzekerde, daar wel voor te zullen zorgen, te weten, dat Hem niets dergelijks zou gebeuren: waarover de Heiland hem echter ernstig bestrafte; hem onder het oog brengende, hoe zijne begrippen in dezen in het geheel niet overeenstemden met de gevoelens en oogmerken van GOD, en hoe hij daarbij maar al te duidelijk deed blijken, dat hij zich van zijn aankleven aan Hem alleen aardsche voordeelen en genoegens scheen te beloven; men vergelijke hiermede vs. 22 en 23. — Intusschen gaf dit met één aan JEZUS gelegenheid, om zijnen volgelingen gezamenlijk voor te houden, hoedanig hun gedrag bij deze omstandigheden behoorde te zijn; wilden zij toonen, waarlijk zijne discipelen te zijn, dan moesten zij, in weerwil van dit lijden, Hem getrouw blijven; al was het dan ook, dat zij daarbij hun genoegen, en alles, wat hun lief en dierbaar was, zouden moeten opoffe-

ren; immers, door een tegenstrijdig gedrag in dezen te houden, liepen zij gevaar hun ongeluk te vinden; *hun leven te verliezen*; daar zij anders eenen tegengestelden zegen te wachten hadden; *het leven te zullen vinden*; gelijk dit wordt voorgesteld vs. 24, 25. — Dit oordeelde JEZUS genoeg, om hen bedachtzaam te maken; immers hoe dierbaar moest hun het aardsche leven niet zijn! Wat zouden alle andere voorregten hun geven, zoo zij die niet, dan met verzaking van Hem en zijne belangen, konden verkrijgen, en daarbij echter het leven moesten inschieten? — waardoor zouden zij zich dan redden? — hunnen noodlottigen dood afkoopen, naar de herinnering in den Tekst? — Dit kwam te meer in aanmerking, als zij daarbij berekenden, de gevolgen, welke zoodanige dood dan ééns zou hebben; daar JEZUS, hen niet erkennende voor de zijnen, in zijne verschijning in de heerlijkheid zijnes Vaders, hun, gelijk eenen iegelijken, stond te vergelden naar derzelver werken, volgens vs. 27.

Na deze korte opheldering beteekent *de ziel* in den Tekst wel eigenlijk *het aardsche leven*, om dat in de vereeniging van ziel en ligchaam ons leven hier op aarde gelegen is. — Doch, dewijl met den dood eerst

het

het ware leven begint, als de mensch *wel* ſterft, zoo ligt daarin, dat *ſchade te lijden aan zijne ziel* ongemeen meer uitdrukt, als bloot *ſterven;* te kennen gevende *een rampzalig ſterven*, voor zoo ver men, JEZUS verzakende voor de wereld, gelijk hier het geval zou zijn, als dan buiten zijne gemeenſchap zou ſterven, hetgeen niets dan een eeuwig wee ten gevolge zou kunnen hebben.

Volgens deze aanmerking zal de Heiland, in verband van zaken, er dan dit mede willen zeggen: „ welke uwe keus mag zijn, „ bij hetgeen gij gehoord hebt nopens mijn „ aanſtaand lot; — gevoelt gij u ſomtijds te „ zwak, om ook eenige ſmaadheid te onder„ gaan om mijnent wil; brengt u dat in ver„ zoeking, om van mij, uit zucht voor uw „ behoud, af te gaan; — denkt dan toch, „ bid ik u, dat dit leven uwe hoogſte be„ ſtemming niet is; gij draagt eene onſter„ felijke ziel in u om; van haar toekom„ ſtig lot in de eeuwigheid hangt alles af: — „ zoudt gij hetzelve daarom in de waag„ ſchaal ſtellen? — Het leven, de ziel, ver„ loren, is alles verloren: of wat baat het „ eenen mensch, zoo hij de geheele wereld „ gewint, en lijdt ſchade zijner ziele? of „ wat zal een mensch geven tot losſing van

„ zij-

„ zijne ziel? — wel, ziet dan voor u zelve
„ toe, hoe gij handelt, niet als onwijzen,
„ maar als wijzen."

Overeenkomſtig deze bepaling van den zin van onzen Tekst, wordt ons dan daarin opgegeven en voorgeſteld *de groote waarde van het menſchelijk leven*, niet zoo zeer op zich zelve, als wel met betrekking tot des menſchen hooge beſtemming, dat is, om dat hij hier geplaatst is, om zijnen redelijken geest te beſchaven, en in den ſtaat van beproeving, waarin hij op deze aarde verkeert, in zoodanigen gelukkigen toeſtand te brengen, dat dezelve, hier reeds deelende in de gunst van GOD, voor eeuwig op zijne goedheid kan hopen.

Wij zien dan hier uit, dat het voornamelijk op de ziel aankomt; — dat de wijs, waarop men hare belangen behartigt, de regte waarde aan dit aardſche leven geeſt; — en derhalve, dat men nimmer onverſchillig omtrent haren toeſtand kan of mag zijn.

* *

Laat mij uwe aandacht hier bij nu eenigzins nader bepalen, en die waarheden gadeſlaan, welke het voorſtel in den Tekst ons

zoo

zoo duidelijk als van zelve aanbiedt: — zij zijn deze:

1. de ziel des menſchen is van eene onbedenkelijk groote waarde;

2. daar is groot gevaar, om haar te kunnen verliezen, om ſchade daaraan te lijden; — en

3. dit ongelukkig plaats vindende, zoo is dat verlies nooit te herſtellen.

Drie ſtukken van gewigt, waaromtrent ik geloof niet noodig te zullen hebben uwe bijzondere aandacht te verzoeken; want die zich ook daarbij zou kunnen onopmerkzaam betoonen, zou daardoor aan den dag leggen, niet te willen weten, wie hij was, en tot welk een verheven einde de Voorzienigheid hem hier eene plaats onder de levendigen gegeven had.

Vooreerst, de ziel des menſchen, zeide ik, is van eene onbedenkelijk groote waarde. Wie kan U van deze aangelegene waarheid beter verzekering geven, dan JEZUS in den Tekst doet? Door Hem zijn wij, en alle dingen gemaakt; Hij kende dus zeker ook het best, welk deel van ons beſtaan, ligchaam of ziel, het in voortreffelijkheid won; waarvan wij het meest behoorden werk te maken.

Het is zoo, wat de ziel eigenlijk is, weten wij niet naauwkeurig te verklaren; intusſchen

ſchen mag men haar vrij noemen: *het grootſte wonder, dat er beſtaat.* — Daar alles, wat in de wereld is, aan gedurige verandering bloot ſtaat, behoudt de ziel alleen haar wezen beſtendig; immers het ligchaam mag afnemen, verouden; de ziel blijft, die zij was; zij wordt, zoo men hare vermogens behoorlijk beoefent, integendeel door de jaren en ondervinding wijzer; krijgt meer ſterkte in begrippen, en kan dus gezegd worden voort te gaan van geloof tot geloof, van kracht tot kracht: — daar alles door den tijd geheel tot zijnen ondergang neigt, weet de ziel bij den dood van het ligchaam in haar beſtaan te volharden, en voort te gaan in hare werkzaamheden, en die in de onzigtbare wereld over te brengen; ten bewijze, dat hare natuur geheel onderſcheiden is van die des ligchaams, en dat zij zonder hetzelve zeer wel kan beſtaan. — Dat dit laatſte tot het wezen der ziel behoort, leert ons de rede zelve: trouwens, dat de ziel een onſtoffelijk wezen is, bewijst de denking; het vermogen van te kunnen redeneren; eigenſchappen, die met geene mogelijkheid in het ſtof kunnen plaats vinden: dat de ziel, onſtoffelijk zijnde, niet kan ontbonden worden, gelijk het ſtoffelijk ligchaam ten gevolge van den

dood,

dood, volgt van zelfs uit deze geestelijkheid van hare natuur; en de Schrift, die ons daarvan het zekerst berigt kan geven, bevestigt deze aangelegene waarheid ook allerkrachtigst; trouwens, als het ſtof tot de aarde wederkeert, keert de geest, gelijk SALOMO zegt, tot GOD; (*h*) — toen LAZARUS ſtierf, werd zijne ziel gevonden in ABRAHAMS ſchoot in den hemel. (*i*) — Ware het anders, hoe zou PAULUS dan hebben kunnen verlangen, om ontbonden te worden, en met CHRISTUS te zijn, oordeelende dit voor zich het beste? (*k*)

Wilt gij meer tot overtuiging nopens de groote voortreffelijkheid van uwen geest, hoort dan, wat er de Apostel van zegt: *wij zijn*, dus drukt hij zich daarover uit, GODS *geſlacht:* (*l*) dit kon hij niet zeggen van het ligchaam, want GOD heeft geen ligchaam; wij moeten, voegt er de Godsman daarom bij, niet meenen, dat de Godheid zij goud of zilver of ſteen; iets ligchamelijks: — neen, de ziel ſtamt onmiddelijk van GOD af; *laat ons eenen mensch maken naar ons beeld, naar onze gelijkenis*, was het daarom bij de ſchepping

(*h*) *Pred.* XII: 7. (*i*) *Luk.* XVI: 23.
(*k*) *Filip.* I: 23. (*l*) *Hand.* XVII: 29.

ping van den eerſten mensch. (*m*) — Naar de geestelijkheid onzer natuur zijn wij dan vermaagſchapt aan de Engelen; wat zeg ik, in zeker opzigt zelfs, aan GOD; immers GOD is een geest! — Welk eene verhevenheid ligt daar niet in?

O ſterveling! gevoel uw waarde;
Wat u in 't ſtof nog vleit,
Uw hart is veel te groot voor de aarde,
Gij leeft voor de eeuwigheid;
De tijd, die alles weg doet zinken,
Bepaalt uw grootheid niet;
Gij ziet voor uw volmaking blinken
Een eindeloos verſchiet. (*n*)

Ik zal er nu niet op ſtaan, dat de ziel ongemeen veel vermag; dat hare kennis in der daad is een ſtraal van GODS oneindig verſtand; hare vrijheid en vermogens een afdrukſel van GODS onbepaalde en ſteeds werkzame kracht; hare liefde tot het ſchoone en goede een afſtammeling van GODS zuivere heiligheid en eeuwige en onveranderlijke goedheid! — Voornamelijk wensch ik U nu maar te doen opmerken, wat er al tot opleiding van dezen onzen geest geſchied zij, in kennis;

(*m*) *Gen.* I: 26. (*n*) *Evang. Gez.* XXXI.

his; tot hervorming der verkeerde neigingen van den wil; en in één woord, tot bekwaming van alle vermogens, om nu en in de toekomende eeuw hoogst gelukkig te kunnen worden. — Wat een aantal van gewone en buitengewone gezanten, bij voorbeeld, werden er, sedert het verderf van het menschdom door de zonde, niet al van GODS wege verwekt tot verlichting van het verstand, om de ziel terug te brengen van de dwaling, waaraan zij was overgegeven? Welke heerlijke openbaring geschiedde er deswege niet bijzonder door het Evangelie; eene ontdekking, waartoe GOD zijnen eigenen, zijnen eeniggeborenen Zoon wilde gebruiken; Hem, die, in den schoot des Vaders zijnde, ons best zijnen wil wist bekend te maken? — Welk een middel beraamd, ter bevrediging van den gevallenen zondaar met zijnen vertoornden regter? het kostelijke bloed van het onbevlekt Lam GODS werd daartoe niet te dierbaar geacht! JEZUS, de geliefde des Vaders, den weg des levens gepredikt hebbende, bevestigde zijne leer door lijden en dood; verwierf daardoor te gelijk eenen toegang tot GODS eeuwige liefde; beschikte de vergeving der zonden naar den rijkdom van GODS genade. Welk een heil, welk een zegen! Wat

is de mensch, o GOD! dat Gij zijnes gedenkt! wat is des menschen zoon, dat Gij hem bezoekt met uw heil!

Wilt gij nog meer? vestigt dan uw oog op het toekomende, ligt het voorhangsel op, en waagt het eens, om eenen blik te werpen in het binnenste heiligdom. Welk eene heerlijkheid bedwelmt daar niet het oog! Wie loopt niet groot gevaar om zich blind te zien aan den glans, die daar van het verheerlijkt Hoofd afstraalt, in wiens licht de regtvaardige het licht mag zien! — Ach! hoe groot is het goed, dat de Heer heeft weggelegd voor de genen, die Hem vreezen! — Maar wie ben ik, die U derwaarts tracht te leiden! Geen oog immers heeft het gezien, geen oor gehoord, het is nog nooit in het hart opgekomen, hetgeen GOD daar voor de zijnen heeft bereid! PAULUS zelfs, schoon opgetrokken in den derden hemel, en toegelaten tot GODS onmiddelijke nabijheid aldaar, wist er niets anders van te zeggen, dan dat hij daar gehoord had *onuitsprekelijke woorden, die eenen mensch niet geoorloofd is te spreken.* (o) — Wat hij er zag, daarvan wordt niets gemeld, waarschijnelijk, omdat dit zich niet wel liet be-

(o) 2 *Kor.* XII: 4.

beſchrijven: — veilig zullen wij het dan ook kunnen laten berusten in het veel beduidend zeggen van JEZUS lieveling JOHANNES: *Geliefden, nu zijn wij kinderen* GODS, *en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen: maar wij weten, dat, als Hij geopenbaard zal zijn, wij Hem zullen gelijk wezen: want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is.* (*p*)

Nu, eene ziel, die GOD naar zijn beeld ſchiep; waarin Hij zulke ſchoone vermogens legde; waarom Hij zoo veel heeft laten geſchieden; en welke tot zulke heerlijke doeleinden beſtemd is, moet dan zeker niets gerings, integendeel van eene edele voortreffelijke natuur, van eene onbedenkelijke waarde zijn.

Intusſchen is er echter groot gevaar, om dezen zoo uitnemenden, en tot zulk eenen gewenschten en hoogen ſtaat beſtemden geest, te kunnen verliezen: immers de Heiland vooronderſtelt,

ten tweeden, in den Tekst duidelijk: *dat de mensch ſchade zou kunnen lijden aan zijne ziel.* Als wij de uitdrukking gebruiken van *de ziel te verliezen*, zoo moet men dat niet in eenen eigenlijken zin verſtaan, als of er gevaar

(*p*) 1 *Joh.* III: 2.

vaar ware, dat de ziel zou kunnen ophouden te beſtaan: neen, de ziel is, uit kracht van hare onſtoffelijkheid, ook onſterfelijk; indien wij zouden ophouden te beſtaan, zou dat alleen kunnen geſchieden door eene daad van vernietiging van GODS zijde, door zijne kracht; dan, er is geene rede hoegenaamd, om zulks te vooronderſtellen; trouwens zou de goede Schepper een ſchepſel vernietigen, hetwelk zich in zijnen Schepper verheugt, hetwelk Hem lief heeft, en gaarn eeuwig zou beminnen? Zou Hij zijn kind vernietigen, hetwelk Hij tot kennis van de gemeenſchap met Hem verheven; hetwelk Hij voor zijne liefde geſchikt gemaakt; en hetwelk Hij zoo vele bewijzen zijner vaderlijke toegenegenheid gegeven heeft? Neen, Hij heeft het reeds te ver gebragt, dan dat Hij het niet nog verder zou brengen; te veel reeds voor hem gedaan, dan dat Hij hem immer zou verlaten, en niet nog meer voor hem zou doen. Hij kan, en zal zijn werk niet onvoltooid laten. Hij alleen kon ons het vurig verlangen naar de onſterfelijkheid inboezemen, en Hij, de waarachtige, kan, en zal ons niet misleiden. Even dat zelfde nu bevestigt ook de H. Schrift: — dat de zielen der goddeloozen, zoo wel als die der vromen, zullen overblijven

ven na den dood des ligchaams, leeren ons verſcheidene plaatſen; immers zoo wordt er van JUDAS gezegd, dat hij is heengegaan naar zijne eigene plaats; (*q*) van den rijken man, dat hij na zijnen dood de oogen open deed; zijnde in de pijnen; (*r*) van de verdoemden in de hel, dat er bij hen is weening der oogen en knerſing der tanden, ten bewijze zelfs van eene volharding in hun beſtaan, gepaard met bewustheid en gevoel. (*s*) — Neen! *de ziel verliezen* is eene oneigenlijke ſpreekwijs, te kennen gevende, het geluk te misſen, waartoe zij oorſpronkelijk geſchikt was, en waarin eigenlijk het ware leven gelegen is; daarom gewaagt JEZUS ook in den Tekst van *een ſchade lijden aan de ziel:* — en wanneer heeft dat nu plaats? als men ſterft buiten de gunst van GOD. — Trouwens moet men de gunst van GOD derven, dan is er een *magor misſabib;* (*t*) ſchrik van rondom; en daar dit plaats heeft, zou de dood voor de ziel, indien zulks mogelijk ware, verkiezelijker zijn dan het leven: trouwens, denkt het zelve na, afgeſcheiden te zijn van de bron des lichts, zich in eenen eeu-

(*q*) *Hand.* I: 25. (*r*) *Luk.* XVI: 23.
(*s*) *Matth.* XXIV: 51. (*t*) *Jer.* XX: 3.

eeuwigen nacht van duisternis te bevinden, waarin men overgelaten is aan een oordeel van verblinding; aan de wroegingen van een knagend en folterend geweten; wat kan er akeliger, wat rampzaliger bedacht worden? — Het is zoo, het schijnt nu voor den zondaar van weinig belang te zijn, of hij GOD tot zijnen vriend hebbe: mag hij het genot hebben van de vermaken der wereld, dan vraagt hij niet naar den Heer; dan denkt hij menigmaal zelfs niet eens aan zijnen GOD; maar, als bij den dood hem alles zal ontvallen; als hem niets zal zijn overgebleven van hetgeen hem hier zoo zeer streelde, zelfs geen druppel water tot verkoeling zijner smachtende tong, dan zal die gedachte: „ mijne hoop is ver„ gaan; alle mijne verwachtingen voor eeuwig „ verijdeld:" hem ondragelijk zijn; — wat zeg ik? — tot eene brandende hel verstrekken; een knagende worm zijn, die niet zal sterven; een vuur, dat niet zal worden uitgeblusch t.

Indien men dit alleen behoorlijk in aanmerking had willen nemen, (en dat was immers zoo moeijelijk niet om zich voor te stellen) dan zou men de dwaasheid van die zoutelooze spotternij van zelve gevoeld, en zich geschaamd hebben, om den draak te

ste-

ſteken met de beſchrijving, die de H. Schrift geeft van den ſtaat der goddeloozen, ſprekende van een branden in de hel; van een branden in een onuitbluſchelijk vuur, zonder verteren, en dergelijke uitdrukkingen meer, die men zonder noodzaak in eenen eigenlijken zin heeft gaan opvatten, en gemakkelijk zou hebben kunnen begrijpen, dat een ontwaakt geweten, aan deszelfs eigene beſchuldigingen en verwijten overgelaten, geen vooruitzigt immermeer hebbende op eenige verzachting in zijn deerniswaardig lot, in der daad onder geen levendiger beeld zou kunnen zijn geſchilderd, dan dat, hetwelk de Schrift daarvan bezigt; zijnde er in waarheid niets, hetwelk den mensch ſmertelijker valt, meerder pijn veroorzaakt, dan het gevoel, hetwelk het vuur aanbrengt; van daar dan ook de wanhopende uitroep der verſchrikte zondaren te *Zion*: *wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan; bij eenen eeuwigen gloed!* (*u*)

Zoo weten wij dan, wat het zegt: *ſchade te lijden aan de ziel;* namelijk, het gemis van GODS gunst, en van het heil, dat daaruit voortvloeit; van den vrede des gemoeds, wel-

(*u*) *Jeſ.* XXXIII: 14.

welke alle kennis te boven gaat; van de blijdſchap door den H. Geest, die onuitſprekelijk is, en overvloedig in heerlijkheid met alle vertroosting, die er in de liefde van CHRISTUS gevonden wordt; gevolgd van de nare verſchrikkingen en de wanhoop, die daaruit ontſtaat. — Kunt gij daarvan hooren, zondaar, zonder daarover dit oordeel te vellen: „ dien dit onheil te beurt valt, voor hem „ was het waarlijk beter geweest, nooit te zijn „ geboren geworden!" (*v*)

Maar welke ſoort van menſchen loopen nu wel gevaar, dat hen zulk een ongelukkig lot zal treffen, om, als zij komen te ſterven, zoodanig eene ſchade te lijden aan hunne ziel? — Acht dit onderzoek niet overbodig; wij zijn er allen in betrokken; op ieder onzer wacht de dood, en ach! wie is zoo onverſchillig omtrent zijn eeuwig wel of kwalijk zijn, dat hij niet zou verlangen, om te ſterven den dood des opregten, en in zijn einde te wezen als de regtvaardige? — Hier, M. W., zullen wij de Schrift laten ſpreken; vertrouwende, dat gij den GOD der waarheid geen geloof zult weigeren; dat gij zijne uitſpraken, deswege gedaan, als een regterlijk von-

(*v*) *Matth.* XXVI: 24.

vonnis zult aanmerken, waarvan geen beroep op hooger zal plaats vinden; wel toeziende, om dien, die ſpreekt, niet te verwerpen, terwijl men niet zal ontvlieden, indien men zich afkeert van Hem, die, hetgeen Hij geſproken heeft, ook zeker éénmaal bevestigen zal.

Raadplegen wij nu hierover de Schrift, dan vinden wij daar van zulke ongelukkigen onder *algemeene benamingen* geſproken; zoo is het: *de goddeloozen zullen terug keeren naar de hel; alle godvergetene heidenen;* (*w*) — zoo is het bij den Profeet JESAIA: *wee den goddeloozen: het zal hem kwalijk gaan, want de vergelding zijner handen zal hem geſchieden:* (*x*) — nog eens: *de goddelooze, zegt mijn* GOD, *hebben geenen vrede.* (*y*)

Maar wie rekent zich nu gaarn onder zulke *goddeloozen?* — Hier ziet men zich gemeenlijk jammerlijk voorbij, zoodra men zich maar vrij kent van openbare gruwelen, en in het oog loopende grove zonden. —— Om ons nu te behoeden voor zelfbedrog, heeft het den Geest behaagd meer bijzonder op te geven, welke menſchen

(*w*) *Pſ.* IX: 18 (*x*) *Jeſ.* III: 11. (*y*) *Jeſ.* XLVIII: 22.

ſchen bepaalder daar onder begrepen zijn; en wie zijn die toch wel? — Gij zult U ontzetten, zoo gij geen hart hebt, dat geheel verſtaald is; als gij dat hoort. — Het zijn alle *onboetvaardige*, — alle *onbekeerde*, — alle *onherborene* menſchen — waarbij nog gevoegd worden alle *verachters van het Evangelie.* — Alle dezen komen daar voor, ſchade te zullen lijden aan hunne zielen. — Wien, die dit oppervlakkig in opmerking neemt, ontzinkt hier niet het hart? wie, die dit hoort, zou er bijna niet toe gebragt worden, om hier te vragen: „ Heer! zijn er dan maar „ weinigen, die zalig worden?" (z)

Ik zal, om aan dit gewigtig ſtuk meerder kracht bij te zetten, U de plaatſen zelve opnoemen, daar deze uitſpraken voorkomen: — betreffende alle *onboetvaardigen*, is het met zoo vele woorden, dat wij JEZUS zelve hooren zeggen: *voorwaar! zeg ik u, indien gij niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zoo zult gij in het koningrijk der hemelen geenszins ingaan!* (*a*) — Zoo is het ten opzigte van *onbekeerden: indien gij u niet bekeert, zult gij desgelijks vergaan*; (*b*) — over -en-

(z) *Luk.* XIII: 23. (*a*) *Matth.* XVIII: 3.
(*b*) *Luk.* XIII: 3.

onherborenen doet JEZUS alweder ſoortgelijke uitſpraak: *voorwaar! voorwaar! zeg ik u, indien iemand niet wedergeboren wordt uit water en geest, hij kan in het koningrijk* GODS *niet ingaan:* (*c*) — bij deze hebben wij nog gevoegd, *alle verachters van het Evangelie:* en is ook dat niet eenſtemmig met die zelfde leer van GODS woord? immers, *hoe zullen wij ontvlieden*, vraagt PAULUS, *indien wij op zoo groot eene zaligheid geen acht geven?* (*d*) — *Zal* GOD *niet met vlammend vuur wraak doen over de genen, die Hem niet gekend hebben, zoo wel als over zulken, die het Evangelie zijnes Zoons zijn ongehoorzaam geweest?* (*e*)

Ziet daar! het ontzaglijk *Mene, Mene, Tekel, Upharſin*; (*f*) de weegſchaal, waarin ieder zich kan opwegen, om te zien, of hij zwaar genoeg, dan wel te ligt zal bevonden worden! — Maar, wat nu, zoo het laatſte eens ongelukkig mogt plaats hebben? — Dit wijst ons JEZUS,

ten derde, mede aan, als Hij in het ſlot van den Tekst vraagt: *wat zal een mensch geven tot losſing van zijne ziel?* Dat wil zeg-

(*c*) *Joh.* III: 3. (*d*) *Hebr.* II: 3.
(*e*) 2 *Thesſ.* I: 8. (*f*) *Dan.* V: 25.

zeggen, indien wij deze betuiging nemen in den zamenhang met het voorgaande: „ dan „ zal er niets zijn, waarmede hij dat verlies, „ dat hij aan zijne ziel zal lijden, zal kunnen „ herſtellen, waarmede hij die ſchade zal „ voorkomen: dan zal hij zien, hoe weinig „ wereldsch goed, eer en aanzien, hem zal be- „ hulpzaam zijn, om in dien akeligen toe- „ ſtand eenige verligting te kunnen aanbren- „ gen, veel minder, om hem daaruit geheel „ te redden!"

Gewigtige verzekering, ten volle op waarheid en ondervinding gegrond! Trouwens, ſtelt het ligchamelijke; als men zijn tijdelijk leven, ingevolge GODS bepaling, moet derven, is er dan wel iets, waarmede men dat verlies zou kunnen voorkomen; en, zoo men het dadelijk verloren heeft, zich weder in het leven herſtellen? — Wat men den dood ook zou willen aanbieden, huid voor huid, en al wat de mensch heeft, zal die onverbiddelijke vijand dan van de hand wijzen; trouwens, wat man leeft er, die den dood niet zien zal; die zijne ziel zou kunnen bevrijden van het geweld des grafs? — Was de dood door geld af te koopen, de rijke man zou zich dan wel voor de ſchichten des verderfs béveiligd hebben: een AHASVEROS, die hon-

honderd en zeven en twintig landſchappen beheerschte, (*g*) regeerende van *Indië* af tot *Moorenland* toe; een PTOLEMEÜS, die twee koninklijke hoeden op zijn hoofd droeg; (*h*) een ALEXANDER, die zich verbeeldde de geheele wereld aan zich onderworpen te hebben, en meer anderen, zouden dan niet hebben nagelaten in onderhandeling daarover met den koning der verſchrikking te treden, en, zoo eenig ſterveling, zouden deze in ſtaat geweest zijn, om den prijs der ziel voor hun leven te kunnen voldoen; maar neen! *goed doet geen nut ten dage der verbolgenheid, geregtigheid alleen redt van den dood.* (*i*)

Zoo is het nu mede op dezelfde wijs gelegen met het ſchade lijden aan de eigenlijk gezegde ziel: immers, *niemand zal zijnen broeder immermeer kunnen verlosſen: hij zal* GODE *zijn rantſoen niet kunnen geven: (want de verlosſing zijner ziel is te kostelijk, en zal in eeuwigheid ophouden) dat hij ook voortaan gedurig zou leven, en de verderving niet zien.* (*k*) — En zegt mij, kan het ook wel anders zijn? in welke evenredigheid ſtaat toch wereldsch goed met eenen on-

(*g*) *Esth* I: 1. (*h*) 1 *Makkab.* XI: 13.
(*i*) *Spr.* XI: 4. (*k*) *Pſ.* XLIX: 8—10.

onstoffelijken, en voor de eeuwigheid geschapenen geest? Nu weten wij immers, dat bij verkoop of uitwisseling daarop gezien wordt, dat men altoos de waarde zoekt te krijgen voor hetgeen men afstaat: — verder, als de mensch zal schade lijden aan zijne ziel, in wiens hand zal zij dan gevallen zijn? is het niet in de handen van den levendigen GOD? Maar heeft GOD nu wereldsch goed noodig, dat Hij zich daarmede zou laten te vreden stellen? *Is niet de aarde des Heeren, mitsgaders hare volheid, de wereld, en alle, die daarin wonen?* (*l*) — Nog iets; leert de Schrift ons niet met duidelijke woorden, *dat wij door geene vergankelijke dingen, goud of zilver, maar alleen door het bloed van* JEZUS CHRISTUS *kunnen worden vrijgekocht?* (*m*) maar hoe zal de zondaar ook dan nog aan dien prijs kunnen komen, zoo hij zich den dag der genade zal hebben laten ontglippen? — Zal het dan niet zijn: *dewijl ik geroepen heb, en gij geweigerd hebt; mijne hand uitgestrekt heb, en daar niemand was, die opmerkte, — — zoo zal ik in uw verderf lagchen; ik zal spotten, wanneer uwe vrees komt.* (*n*)

In-

(*l*) *Ps.* XXIV: 1. (*m*) 1 *Petr.* I: 18, 19. (*n*) *Spr.* I: 24, 26

Intusschen gelieve men nog maar op te merken den nadruk, waarmede hier de vraag gedaan wordt: *wat baat het eenen mensch, dat hij de geheele wereld gewint?* Niet, zoo hij *de aarde*, en alles, wat daarop is, maar *de geheele wereld*, het gansch heelal gewint: — hier ziet men, dat duizend millioenen van werelden, die men mag vooronderstellen te bestaan, zoo iemand daar bezitter van kon zijn; het heelal in zijn geheel genomen; nog geen geëvenredigde prijs zou zijn voor, en tot dien vrijkoop; — om de discipelen, tot welke de rede des Heilands in dien tijd onmiddelijk gerigt was, en iederen mensch, te doen opmerken, hoe dwaas het dan zou zijn, om eenig tijdelijk voordeel zijnen godsdienst te verzaken; tegen deugd en pligt aan te handelen; daar toch bij iederen verstandigen mensch het zwaarste altoos het zwaarste behoort te wegen; en hem derhalve aan het geluk van zijne ziel voor eeuwig meer moet gelegen zijn, dan aan dat van het ligchaam, hetwelk toch in alle gevallen, hoe ver wij het ook in de wereld brengen, daarvan het genot, maar op zijn hoogst voor eenige jaren, zou kunnen hebben!

Ziet

Ziet daar, Toehoorders! U deze dierbare betuiging geſchetst. — Wat zou ik mij nu niet gelukkig achten, indien ik U tot overtuiging had kunnen brengen ten aanzien van de waarheid, daarin vervat! Dan zou ik hoop hebben, dat velen niet meer zoo onverſchillig zouden denken omtrent het ééne, dat noodig is; dat zij meer voor de belangen van hunnen onſterfelijken geest zouden bezorgd zijn; trachtende om een goed fondament te leggen voor het toekomende, waarop zij het eeuwig leven zouden kunnen te gemoet zien.

Is echter het tegendeel te vreezen; zijt gij welligt ongelukkig genoeg, om hetgeen er geſproken is ook ditmaal in geene aanmerking te nemen; weet dan, dat wij onzen pligt hebben zoeken te betrachten; dat, als gij de onzalige ondervinding van hetgeen gij thans gehoord hebt éénmaal zult erlangen, gij het dan aan U zelve, en aan niemand anders zult te wijten hebben; en dat zulks niet weinig zal toebrengen tot verzwaring van uw oordeel in zulk een geval; terwijl niets het hart van eenen zondaar in eene rampzalige eeuwigheid meerder zal prangen en ontrusten, dan die ontroerende gedachte en herinne-

hering van onder een ontdekt Evangelie geleefd te hebben; op den duur gewaarschuwd te zijn; en echter op zijnen ouden weg te hebben blijven voortgaan!

Intusschen; ach mijn ingewand! mijn ingewand! wanden mijnes harten! mijn hart is beroerd in mij, als ik hier zoo velen voor mij zie, zulk eene aanzienlijke schaar; zoo vele kostelijke zielen; en mij voorstel, dat er zoo weinig hoop is, om op goeden grond te mogen verwachten, dat daaruit een aanmerkelijk deel door dezen onzen arbeid voor de zalige eeuwigheid zal gewonnen worden. — Dat het van zoo velen, komt er geene verandering, éénmaal zal zijn: wij hebben te vergeefs gearbeid, onze kracht ijdel toegebragt; zij hebben zich niet willen laten verzamelen!

Vraagt niet: is deze vrees wel gegrond? Helaas! Helaas! Brengt het gedrag van zeer velen ons niet in dit vermoeden? Waar toch wordt er voor de ziel gezorgd, zoo als hare waarde en haar wezenlijk belang dat vorderen? — Trouwens, heet dat zijne zaligheid zelf uitwerken met vrees en bevingen, als men zoo zuimachtig is, zelfs in de waarneming van den uitwendigen godsdienst; wanneer men zich onder de vereerders van GOD en CHRISTUS in 's Heeren huis laat zien, vol-

ſtrekt naar willekeur; als men daar dikwijls zoo zigtbaar toont, hoe men er zelfs voor dien enkelen keer meer naar het ligchaam, dan wel met de ziel tegenwoordig is? ach! GOD, de kenner van onzer aller harten, zal best weten, wat er ook in dit uur, onder de verkondiging van zijn woord, in veler gemoederen omging! — en éénmaal zal de tijd komen, wanneer Hij ook deze verborgene raadſlagen des harten zal ontdekken.

Gij zult mogelijk zeggen: kan men daarom niet voor zijne ziel zorgen, al woont men iedere godsdienſtige oefening niet bij? Onmogelijk is dat wel niet, maar intusſchen zoo zou dit in der daad allerbijzonderst, en gansch niet waarſchijnelijk zijn, dat een mensch, die op het behoud van zijne ziel bedacht is, die de onzekerheid des levens in aanmerking neemt, er zoo ligt toe zou kunnen beſluiten, om de gelegenheid opzettelijk te verzuimen, waarin hij het beſtier kan ontvangen, hoe hij best zich voor eene aannaderende eeuwigheid zal voorbereiden.

Dan ook dit zelfs eens toegeſtaan, zoo is het immers ook niet genoeg te zeggen: „ ik „ zorg buiten dat genoeg voor mijne ziel:" — dan dienen tevens ook de bewijzen daar van voor handen te zijn: — maar waar laat men die

die nu zien? — Waar is uwe beoefening, bij voorbeeld, in godsdienſtige kennis? Hoe ſchrikkelijk wordt die niet over het algemeen verwaarloosd? Trouwens, wat is ons *Efraïm* in vele opzigten niet eene botte duif zonder verſtand? Wat heeft GOD geene reden, daar het licht des Evangelies reeds zoo lang onder U zoo helder geſchenen heeft, om van een groot deel onzer ledematen te zeggen: *het zijn zotte kinderen, wijs zijn zij om kwaad te doen, maar het goed te doen, kennen zij niet?* Kan er nu wel eene redelijke godsdienst beſtaan, zonder zulk eene kennis? — Verder; waar toont men, de wereld te houden voor hetgeen dezelve is, voor eenen ſtaat zijner vreemdelingſchap; zich te vrede houdende, als men voedſel en dekſel mag hebben; zoo veel van de aardſche zegeningen, als men voor zijne reis naar de eeuwigheid noodig heeft? Leven de meesten in tegendeel niet, of hunne huizen zouden wezen tot in eeuwigheid, hunne woningen van geſlachten tot geſlachten? Wat een zwoegen bij velen van den morgen tot aan den avond? wat eene onmatige zorg dikwijls voor het toekomende: wat zullen wij eten, wat zullen wij drinken, waarmede zullen wij ons kleeden? zoo dat er dikwijls da-

gen, weken, ja maanden voorbijgaan, dat er niet ééns ernſtig aan dood en eeuwigheid gedacht wordt!

Arm mensch! leg zoo veel op van 's werelds goed als gij kunt; ſtijg van den eenen trap van eer en aanzien tot den anderen: word de verwondering van uwe eeuw: maar denk toch ook eens met ernst aan het woord, dat wij U heden gepredikt hebben: *wat baat het eenen mensch, dat hij de geheele wereld gewint, en ſchade lijdt zijner ziele? of wat zal een mensch geven tot losſing van zijne ziel?*

Wij geven U over aan GOD: ach! dat de Heer dit woord aan uw gemoed wilde zegenen! dat Hij U door genade levendig wilde maken naar den geest! Hij zou er alleen de eer van ontvangen!

Is er welligt deze of gene, welke onder dit voorſtel tot eenige nagedachte gebragt is; de zoodanige hoore ook hier de les van JEZUS: *zoek het koningrijk Gods en zijne geregtigheid, zoo zullen u alle andere dingen worden toegeworpen*: denk er aan, dat niemand twee heeren te gelijk kan dienen; hier moet eene groote keus gedaan worden, zoo de Heer GOD is, volg Hem na; zoo de wereld

reld U gelukkig kan maken, en gij oordeelt daar uwen afgod van te moeten maken, beproef het om haar na te wandelen! maar laat het liever dadelijk uwe keus zijn: *aangaande mij en mijn huis, wij zullen den Heer dienen!*

Gij, die deze keus reeds gedaan hebt, dankt GOD, dat Hij uwe harten heeft losgemaakt van die duizende banden, die U voorheen aan de wereld bonden; immers vleesch en bloed was het niet, welke U in dien staat van vrijheid overbragten: neen! genade, genade alleen, moet daarvan de eer hebben!

Intusschen wacht U voor de aanlokselen, die er in de wereld zijn, waardoor gij zoo ligt zoudt kunnen worden ingewikkeld in de begeerlijkheden der verleidingen: vergeet het niet: *die rijk willen worden, vallen ligt in verzoeking; in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, die krijg voeren tegen de ziel, welke den mensch doen verzinken in verderf en ondergang: want de geldgierigheid is de wortel van alle kwaad, tot welke sommige lust hebbende, zijn afgeweken van het geloof, en hebben zich met vele smerten doorsteken. — Maar gij, o mensch* GODS, *vlied deze dingen: en jaag na geregtigheid, god-*

zaligheid, *geloof*, *liefde*, *lijdzaamheid*, *zachtmoedigheid!* (o)

Zoo doende zult gij eenen ſchat verkrijgen in de hemelen, dien geene mot of geen roest verteren, dien geene dieven kunnen doorgraven en ſtelen.

Ja, komt het ook eens met U op een verſcheiden aan, dan zult gij den tijd met de eeuwigheid, anders zulk een geduchte en beangſtigende oogenblik, gelaten kunnen verwisſelen, in verwachting, dat, daar het leven U was CHRISTUS, het ſterven U dan ook zijn zal tot gewin! Amen!

(o) 1 *Tim.* VI: 9—11.